

Güvenlik Stratejileri Dergisi

The Journal of Security Strategies

ATATÜRK STRATEJİK ARAŞTIRMALAR ENSTİTÜSÜ
THE ATATÜRK INSTITUTE OF STRATEGIC STUDIES

Yıl/Year: 13
Sayı/Issue: 26
Ekim/October 2017

BASKI / PRINTED BY

Milli Savunma Üniversitesi Merkez Basımevi / Turkish National Defense University Main Publishing House

YAZIŞMA VE HABERLEŞME ADRESİ / CORRESPONDENCE AND COMMUNICATION

Milli Savunma Üniversitesi
Atatürk Stratejik Araştırmalar Enstitüsü
Yenilevent / İSTANBUL
TÜRKİYE

Telefon / Phone : 0 212 398 01 00
E-posta / E-mail : makale@harpak.edu.tr
guvenlikstratejileri@gmail.com
Web : www.msu.edu.tr/enstituler/atasaren/gsd

**MİLLÎ SAVUNMA ÜNİVERSİTESİ
ATATÜRK STRATEJİK
ARAŞTIRMALAR ENSTİTÜSÜ
GÜVENLİK STRATEJİLERİ DERGİSİ**

**TURKISH NATIONAL DEFENSE UNIVERSITY
THE ATATÜRK INSTITUTE
OF STRATEGIC STUDIES
THE JOURNAL OF SECURITY STRATEGIES**

Yıl/Year: 13 • Sayı/Issue: 26 • ISSN 1305-4740
Uluslararası Hakemli Dergi / International Peer-Reviewed Journal

Atatürk Stratejik Araştırmalar Enstitüsü   **Owner on behalf of the Atatürk Institute
adına Sahibi ve Sorumlusu**   **of Strategic Studies**

Doç.Dr. Gültekin YILDIZ

Baş Editör / Editor-in-Chief

Doç.Dr. Gültekin YILDIZ

Teknik Editör / Technical Editor

Dilek KARABACAK

Yayın Kurulu / Editorial Board

Doç.Dr. Hikmet KIRIK
(İstanbul Üniversitesi)

Doç.Dr. Hasip SAYGILI
(Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi)

Yrd.Doç.Dr. Atahan Birol KARTAL
(Beykent Üniversitesi)

Dr. M. Cem OĞULTÜRK
(Milli Savunma Üniversitesi, Atatürk Stratejik Araştırmalar Enstitüsü)

Özgür KÖRPE
(Milli Savunma Üniversitesi, Kara Harp Okulu)

TARANDIĞIMIZ VERİTABANLARI / DATABASES INDEXING OUR JOURNAL

EBSCO Publishing – Academic Complete Search
International Security and Counter-Terrorism Reference Center
Central and Eastern European Online Library
Index Copernicus

ULAKBİM TR DİZİN – Sosyal Bilimler Veri Tabanı
ASOS INDEX (Akademia Sosyal Bilimler İndeksi)
ARASTIRMAX (Bilimsel Yayın İndeksi)

Atatürk Stratejik Araştırmalar Enstitüsü yayını olan Güvenlik Stratejileri Dergisi, yılda iki kez nisan ve ekim aylarında yayımlanan uluslararası hakemli bir dergidir. Makalelerdeki düşünce, görüş, varsayım, sav veya tezler eser sahiplerine aittir; Milli Savunma Üniversitesi ve Atatürk Stratejik Araştırmalar Enstitüsü sorumlu tutulamaz.

The Journal of Security Strategies is an international peer-reviewed journal and published biannually in april and october. The opinions, thoughts, postulations or proposals within the articles are but reflections of the authors and do not, in any way, represent those of Turkish National Defense University or of the Atatürk Institute of Strategic Studies.

DANIŐMA KURULU / ADVISORY BOARD

Prof.Dr. A.Ahat ANDİCAN (Okan Üniversitesi)
Prof.Dr. Burak Samih GÜLBOY (İstanbul Üniversitesi)
Prof.Dr. Yaşar GÜRBÜZ (Sabancı Üniversitesi)
Prof.Dr. Wang LI (Jilin University – Çin Halk Cumhuriyeti)
Prof.Dr. Yaşar ONAY (İstanbul Üniversitesi)
Prof.Dr. Murat ÖZGEN (İstanbul Üniversitesi)
Prof.Dr. Hasan SAYGIN (İstanbul Aydın Üniversitesi)
Prof.Dr. A.Beril TUĞRUL (İstanbul Teknik Üniversitesi)
Prof.Dr. Feridun YENİSEY (Bahçeşehir Üniversitesi)
Prof.Dr. Uğur YOZGAT (İstanbul Kültür Üniversitesi)
Prof.Dr. Tuncay ZORLU (İstanbul Teknik Üniversitesi)
Doç.Dr. A.Zafer ACAR (Piri Reis Üniversitesi)
Doç.Dr. Fuat AKSU (Yıldız Teknik Üniversitesi)
Doç.Dr. Ahmet Kasım HAN (Kadir Has Üniversitesi)
Doç.Dr. R.Kutay KARACA (Nişantaşı Üniversitesi)
Dr. Mehmet BEŐİKÇİ (Yıldız Teknik Üniversitesi)
Dr. Giovanni ERCOLANİ (Peace Operations Training Institute - USA)

BU SAYININ HAKEMLERİ / REFEREES FOR THIS ISSUE

Prof.Dr. Murat ÖZGEN
Prof.Dr. Türel Yılmaz ŞAHİN
Prof.Dr. Cengiz TOMAR
Doç.Dr. Meltem BOSTANCI
Doç.Dr. Giray Saynur DERMAN
Doç.Dr. Mert GÖKIRMAK
Doç.Dr. Burak Samih GÜLBOY
Doç.Dr. Bilal KARABULUT
Doç.Dr. Vişme KORKMAZ
Doç.Dr. Fatma TAŐDEMİR
Doç.Dr. Murat YEŐİLTAŐ
Yrd.Doç.Dr. Mustafa TANRIVERDİ
Yrd.Doç.Dr. M.Deniz TANSİ
Dr. Abdullah KÖKTÜRK
Dr. Kemal OLÇAR

İÇİNDEKİLER / CONTENTS

Güvenlik Araştırmaları/Security Studies

Terörizm Çalışmaları:

Türkiye’deki Araştırmalara İlişkin Betimsel Bir Analiz

Engin AVCI ve Cenker Korhan DEMİR 1

Militancy Governance under State Failure:

Models of Legitimacy Contestation in Ungoverned Spaces

H. Akın ÜNVER 45

International Game between the Obama Administration of the US
and Russia in the Fight against the “Islamic State”

Song NIU 85

Küreselleşme Asrında Ulusal Güvenlik Perspektifinden

Medya-Güvenlik İlişkisi ve Topluma Yansımaları

Tirab Abbkar TİRAB 113

Uluslararası İlişkiler ve Bölgesel Çalışmalar/International Relations and Area Studies

İsrail’in Devlet Kurgusu Güvenli Bir Yahudi Yurdu mu?

Yoksa Güvenlikçi Bir Yahudi Devleti mi?

Zafer BALPINAR 153

Rusya Dış Politikası’nın Etkin Silahı:

Donmuş Çatışma Bölgeleri

Göktürk TÜYSÜZOĞLU 185

Uluslararası Politik Ekonomi: Bitmeyen Kırım Sorunu

Arzu AL ve Figen AYPEK AYPACI.....221

Yayın Esasları.....253

Submission Guidelines.....257

Terörizm Çalışmaları: Türkiye'deki Araştırmalara İlişkin Betimsel Bir Analiz

Terrorism Studies: A Descriptive Analysis on Researches in Turkey

Engin AVCI* ve Cenker Korhan DEMİR**

Öz

Bu çalışmanın amacı, terörizm konusunda Türkiye'de yapılan akademik çalışmaları içerik ve kullanılan bilimsel araştırma yöntemleri açısından inceleyerek genel durumu ortaya koymaktır. Bu çerçevede, öncelikle çağdaş terörizm çalışmaları konusundaki uluslararası araştırmalar incelenmiş; daha sonra Türkiye'deki terörizm çalışmaları boylamsal olarak konu, kapsam ve yöntem açısından nicel ve nitel tekniklerle analiz edilmiştir. Bu maksatla, araştırma kapsamına giren doktora ve yüksek lisans tezleri ile Türkiye'de yayımlanan akademik makaleler taranarak üç farklı veri seti oluşturulmuştur. Ayrıca, terörizm konusunda çalışmaları olan akademisyenlere anket ve mülakat uygulanmıştır. Son olarak, ulaşılan bulgular ışığında alanın zayıf yönleri ile literatüre nasıl katkı yapılabileceği hususları tartışılmıştır. Türkiye'deki terörizm çalışmalarının çok disiplinli bir özellik sergilediği; farklı akademik disiplinlerden ve yeterli sayıda uzman akademisyenin yetiştirilemediği;

* Dr., Jandarma ve Sahil Güvenlik Akademisi Güvenlik Bilimleri Enstitüsü, e-posta: engavci@gmail.com.

** Dr., Jandarma ve Sahil Güvenlik Akademisi Güvenlik Bilimleri Enstitüsü, e-posta: ckdemir@gmail.com.

Bu makale, Uluslararası İlişkiler Konseyi ve Yaşar Üniversitesi tarafından 2016 yılında İzmir'de düzenlenen VII. Uluslararası İlişkiler Çalışmaları ve Eğitimi Kongresinde sunulan "Terörizm Çalışmaları: Türkiye Nerede?" başlıklı bildirinin geliştirilmesi ve güncellenmesi ile oluşturulmuştur. Söz konusu bildirinin, farklı verileri kapsayan başka bir versiyonu ilk kez *All Azimuth* dergisinde yayımlanmıştır. Bkz. Cenker Korhan Demir and Engin Avci, "Turkish Terrorism Studies: A Preliminary Assessment", *All Azimuth*, 2017, 1-23, <http://dx.doi.org/10.20991/allazimuth.321155>.

Geliş Tarihi / Received : 07.07.2017
Kabul Tarihi / Accepted : 08.08.2017

çoğunlukla ikincil kaynaklara ve literatür taramasına dayandığı; kavramsal ve kuramsal çalışmalar ile ampirik (deneysel) araştırmaların yetersiz olduğu; nitel yöntem ve analiz tekniklerinin baskın bir şekilde kullanıldığı araştırmanın sonuçları arasındadır.

Anahtar Kelimeler: *Terörizm Çalışmaları, Bilimsel Araştırma Yöntemleri, Veri Seti, Doktora Tezi, Yüksek Lisans Tezi, Akademik Makale.*

Abstract

This study aims to determine the academic disciplinary condition of the terrorism studies in Turkey through analyzing their context and scientific research methods. Firstly, contemporary international terrorism studies have been examined, and then terrorism studies in Turkey have been analyzed longitudinally via qualitative and quantitative techniques according to their topic, context, and methodology. To reach this aim, three different datasets have been generated after examining theses, dissertations, and academic articles published in Turkey. Additionally, interviews have been conducted with and questionnaires have been sent to the academicians who study terrorism and related topics. Further, the study has discussed the problems based on the findings on terrorism researches and how to contribute to the terrorism studies. The study has concluded that terrorism studies in Turkey are multi-disciplined; based on secondary sources and literature review; lack of terrorism experts from different academic disciplines; insufficient in definitional and theoretical discussions, and empirical researches; dominated by qualitative research and analysis techniques and methods.

Keywords: *Terrorism Studies, Scientific Research Methods, Dataset, Doctoral Dissertation, Master's Thesis, Academic Article.*

1. Giriş

Terörizm, tarihsel olarak oldukça eski bir güvenlik sorunu olmasına rağmen, akademisyenlerin yoğun bir şekilde ilgisini çekmesi 11 Eylül 2001 saldırılarından sonra olmuştur. Terörist örgütlerin 1960'lı yıllarda uçak kaçırma eylemleri ile uluslararası bir boyut kazanan terörizm, özellikle 21'inci yüzyılın ilk yıllarında Batı'da yaygınlaşan terörist eylemlerin yıkıcı etkisi sonucunda akademik

çalışma alanı olarak bambaşka bir boyuta ulaşmıştır. Öyle ki yalnızca 11 Eylül'ü izleyen 12 ayda terörizm konusunda 150 kitap yayımlandığı,¹ 1971-2002 döneminde yayımlanan 6.041 makalenin yarısından fazlasının 2001 ve 2002 yıllarında kaleme alındığı bilinmektedir.²

Aslında uluslararası literatürde özellikle ABD ve Avrupa merkezli bir grup akademisyen tarafından terörizm konusunda yapılan kapsamlı çalışmalar olduğu söylenebilir. Örneğin; Schmid'in terörizme ilişkin kavramları, teorileri, veri tabanlarını ve literatürü incelediği "*Political Terrorism*" isimli kitap ile Silke, Crenshaw ve Merari gibi önde gelen araştırmacıların terörizm çalışmalarındaki kavram, yöntem, veri tabanları ve veri analiz tekniklerine ilişkin problemler üzerine yayımladıkları makaleler 11 Eylül öncesi dönemde terörizm araştırmalarının genel durumunu ortaya koymak açısından önemlidir.³ Bu çalışmalar o yıllarda uluslararası terörizm literatüründe tartışmaya hazır bir bilgi birikimine ulaşıldığının en açık göstergesidir.

Uluslararası akademik ortamda bu gelişmeler yaşanırken, Türkiye'deki terörizm çalışmalarının nicelik ve nitelik açısından gelişimi gecikmeli bir seyir izlemiş; yeterli bilgi birikiminin oluşması zaman almıştır. Öte yandan, 1960'lardan itibaren farklı terörist örgütlerle mücadele eden Türkiye'de, terörizm konusunda yapılan bilimsel çalışmaların incelenmesi önemli bir ihtiyaçtır. Bu ihtiyacın giderilmesine katkı sağlamayı amaçlayan bu araştırma, terörizm konusunda Türkiye'de

---

¹ Andrew Silke, (ed.), *Research on Terrorism: Trends, Achievements and Failures*, Frank Cass, London, 2004, p. 25.

² Cynthia Lum, Leslie W. Kennedy, and Alison Sherley, "Are counter-terrorism strategies effective? The results of the Campbell systematic review on counter-terrorism evaluation research", *Journal of Experimental Criminology*, 2006, Vol: 2, No. 4, 489-516, p. 491.

³ Bkz. Alex P. Schmid, *Political Terrorism: A Research Guide to Concepts, Theories, Data Bases and Literature*, North-Holland Publishing, Amsterdam, 1984; Andrew Silke, "The Devil You Know: Continuing Problems with Research on Terrorism", *Terrorism and Political Violence*, Winter 2001, Vol: 13, No. 4, 1-14; Martha Crenshaw "Current Research on Terrorism: The Academic Perspective", *Studies in Conflict and Terrorism*, 1992, Vol: 15, No. 1, pp. 1-11; Ariel Merari, "Academic Research and Government Policy on Terrorism", *Terrorism and Political Violence*, 1991, Vol: 3, No. 1, pp. 193-202.

yürütülen akademik çalışmalar ile akademisyenlerin bu konudaki görüşlerine dayanmaktadır. Uluslararası literatürdeki bulguların da yer aldığı araştırmada, terörizm konusunda Türkiye’deki akademik çalışmaların konu, kapsam ve bilimsel araştırma yöntemleri açısından incelenerek genel durumunun ortaya konulması hedeflenmiştir. Araştırmanın temel iddiası, Türkiye’deki terörizm çalışmalarının içerik ve bilimsel araştırma yöntemleri açısından geliştirilmeye muhtaç olduğudur.

İki bölümden oluşan makalenin ilk bölümünde terörizm araştırmaları üzerine yapılan uluslararası çalışmalar ile yeni yaklaşımlar ele alınmıştır. Öncelikle terörizm çalışmalarının gelişimi ile disipline ilişkin hususların ele alındığı bu bölümde, bilimsel araştırma yöntemleri konusunda alanda süregelen tartışmalar ve sorunlar irdelenmiştir. İkinci bölümde Türkiye’deki terörizm çalışmaları belirlenen kriterler çerçevesinde boylamsal bir yaklaşımla incelenmiştir. Bu bölümde terörizm çalışmaları konusunda oluşturulan üç farklı veri tabanına dayalı olarak içerik ve yöntemle ilişkin bulgular analiz edilerek çıkarımlarda bulunulmuştur.

2. Terörizm Çalışmalarının Gelişimi ve Problemleri

Bazı araştırmacılar çağdaş terörizmin 19’uncu yüzyılın sonlarında Çarlık Rusya’ında ortaya çıkan anarşist *Naradnoya Volya* örgütüyle yükselişe geçtiğini savunurlar.⁴ “Bomba felsefesi” olarak da anılan anarşist dalga⁵ 20’nci yüzyılın ilk çeyreğinde yerini “sömürge karşıtı” yeni bir dalgaya bırakırken, İkinci Dünya Savaşı’nın izlerinin silinmeye başladığı bir dönemde, Sovyetler Birliği’nin ideolojik desteğinde yeşeren “yeni sol dalga”, kendini yeni bir terörizm türü olarak 1960’larda hissettirmeye başlamıştır. Özellikle Avrupa’da taban bulan siyasi şiddet hareketleri çoğu araştırmacı için gerçek anlamda modern terörizmin

⁴ David C. Rapoport, “The Four Waves of Rebel Terror and September 11”, Charles Kegley, (ed.), *The New Global Terrorism*, Pearson, New Jersey, 2008, p. 41.

⁵ Bkz. Marie Fleming, “Propaganda by the deed: Terrorism and anarchist theory in late nineteenth-century Europe”, *Studies in Conflict and Terrorism*, 1980, Vol: 4, No. 1-4, pp. 1-23; Richard Jensen, ‘Daggers, Rifles and Dynamite: Anarchist Terrorism in Nineteenth Century Europe’, *Terrorism and Political Violence*, 2004, Vol: 16, No: 1, pp. 116-153.

başlangıcı olarak kabul edilmektedir.⁶ Bu yönüyle terörizmin bilimsel araştırmalara konu olması da o döneme denk gelmektedir.

Yaklaşık 60 yıla yaklaşan terörizm araştırmaları günümüze kadar farklı süreçlerden geçmiş ve güvenlik çalışmaları arasında kendine istisnai bir yer edinmiştir. Başlangıcından günümüze terörizm çalışmalarının gelişimi beş safhada incelenebilir.⁷ Tablo-1'de özetlendiği gibi, terörizm çalışmaları buldukları tarihsel bağlama göre farklı özellikler sergileyerek günümüze kadar ulaşmıştır.

Tablo-1: Uluslararası Terörizm Çalışmalarının Gelişimi.

S.Nu.	Dönem	Yıllar	Baskın Özellikler
1	Hazırlık dönemi	1960-1969	Terörizm, siyasal şiddet çalışmaları içerisinde yer almıştır. Ayaklanma literatürü içinde bir alt konu olarak görülmeye başlamıştır.
2	Yükseliş dönemi	1970-1978	Saha uzmanlarının katkıları artmış, terörizm kendine özgü bir konu olarak çalışılmaya başlanmıştır. Terörizmin uluslararasılaşması alanın yerinin belirginleşmesine neden olmuştur.
3	Olgunlaşma dönemi	1979-1985	Yayınlar normal bir seyirde devam ederken araştırmacılar uzmanlaşmış ve alan kararlı hâle gelmiştir.
4	Kriz dönemi	1986-2000	Sol ideoloji temelli örgütler etkinliklerini yitirmiş, yayınlar ve fonlar azalmış, akademik çalışmalar azalma eğilimine girmiştir.
5	Yeniden Yükseliş dönemi	2001-	Terörizm araştırmaları altın çağına girmiştir. 11 Eylül saldırıları sonrasında terörist eylemlerin yoğunluk ve çeşitliliğinde yaşanan değişim, farklı akademik disiplinlerin alana ilgisinin artmasına neden olmuştur.

⁶ Bruce Hoffman, *Inside Terrorism*, New York, Columbia University Press, 2006.

⁷ Cenk Korhan Demir and Engin Avcı, "Turkish Terrorism Studies: A Preliminary Assessment", *All Azimuth*, 2017, 1-23, <http://dx.doi.org/10.20991/allazimuth.321155> (Erişim Tarihi: 15.06.2017).

Hazırlık döneminde terörizm yalnız başına bir araştırma konusu olmaktan çok siyasal şiddet çalışmalarının bir alt türü olarak algılansa da, önemli çalışmaların varlığı dikkat çekmektedir.⁸ Üretken bir özellik sergileyen yükseliş döneminde,⁹ güvenlik ve istihbarat kurumlarında çalışan araştırmacı ve akademisyenlerin sayısı artarken terörizm; siyasal şiddet, silahlı çatışma ve gerilla savaşının bir alt kategorisi olmaktan ziyade “kendine özgü” bir konu olarak kavramsallaştırılmıştır.¹⁰ 1979’da başlayan olgunlaşma döneminin belirgin özelliği ise, yayın sayılarındaki doğrusal artış ile araştırmacıların uzmanlaşmasıdır.¹¹ Soğuk Savaş sonrası radikal sol grupların etkisini kaybetmesi, terörizm çalışmalarında görece bir azalışa neden olmuş¹² ve kriz dönemi olan dördüncü safhada yayınlar, akademik topluluklara üyelikler ve araştırma fonları azalmıştır. 11 Eylül’e kadar devam eden bu süreçte dünya genelinde yalnızca terörizm konusuna odaklanan 100 civarında araştırmacı olduğu tahmin edilmektedir.¹³

11 Eylül’den sonra başlayan beşinci dönemde terörizm ve terörizmle mücadele konusundaki akademik çalışmalar önemli bir artış göstermiştir. Bir araştırmaya göre, 1971-2003 döneminde yayımlanan akademik makalelerin yarısından fazlası 2001 ve 2002 yıllarında kaleme

---

⁸ Brian Crozier, *The Rebels*, Chatto and Windus, London, 1960; Thomas P. Thornton, “Terror as a Political Agitation”, Harry Eckstein, (ed.), *Internal War: Problems and Approaches*, The Free Press of Glencoe, New York, 1964, pp. 71-91; Eugene V. Walter, “Violence and the Process of Terror”, *American Sociological Review*, Spring 1964, Vol: 29, No. 2, pp. 48-257.

⁹ Edna O. F. Reid, “Evolution of a Body of Knowledge: An Analysis of Terrorism Research”, *Information Processing and Management*, 1997, Vol: 33, No. 1, 91-106, p. 96; Avishag Gordon, “Terrorism and Knowledge Growth: A Databases and Internet Analysis”, Andrew Silke, (ed.), *Research on Terrorism: Trends, Achievements and Failures*, Frank Cass, London, 2004, p. 110.

¹⁰ Alex P. Schmid, “The Literature on Terrorism”, Alex P. Schmid, (ed.), *The Routledge Handbook of Terrorism Research*, Routledge, London, 2011c, p. 459.

¹¹ Edna O. F. Reid, 1997, *op.cit.*

¹² Alex P. Schmid, “The Literature on Terrorism”, Andrew Silke, (ed.), *The Routledge Handbook of Terrorism Research*, Routledge, London, 2011a, p. 459.

¹³ Andrew Silke, 2001, *op.cit.*

alınmıştır.¹⁴ Bu süreçte hakemli dergilerdeki makalelerin %300 oranında arttığı belirtilmektedir.¹⁵ Yapılan başka bir çalışmada, alanın en çok atfı alan ilk 100 makalesinin 63'ünün 2001'den sonra yayımlandığı görülmüştür.¹⁶ Ayrıca bu dönemde, terörizm konusunda dersler verilmeye başlanmış; üniversitelerde terörizm konusunda lisans ve lisansüstü programlar açılmış ve artan sayıda doktora öğrencisi tezlerini terörizmle ilişkili konulardan seçmeye başlamıştır.¹⁷ İlave olarak, terörizme ilişkin konuları kapsamlarına alan araştırma merkezleri, enstitüler, programlar ve projelerin sayısında da artış olmuştur.¹⁸ Terörizm çalışmalarının en üretken dönemini yaşadığı bu süreç hâlen devam etmektedir.

Öte yandan, terörizm konusuna artan ilginin bir göstergesi olarak 1977 yılından itibaren terörizm konusunda süreli yayın yapan hakemli akademik dergilerin varlığı dikkat çekmektedir. Bunlar arasında *Terrorism* (1977-1991) ve *Studies in Conflict and Terrorism* (*SCT*, 1977-...) dergileri ikinci safhada; *Terrorism and Political Violence* (*TPV*, 1989-...) dördüncü safhada; *Perspectives on Terrorism* (2007-...), *Critical Studies on Terrorism* (2008-...), *Journal of Terrorism Research* (2010-...) beşinci safhada yayımlanmaya başlamıştır. Bunların yanında, *International Security*, *Journal of Conflict Resolution*, *Journal of Peace Research*, *Security Dialogue*, *American Political Science Review*, *Small Wars & Insurgencies* gibi diğer akademik dergiler de terörizm konusundaki makalelere artan miktarda

---

¹⁴ Cynthia Lum et al., 2006, *op.cit.*

¹⁵ Pete Lentini, "Review Essay-Understanding and Combating Terrorism: Definitions, Origins and Strategies", *Australian Journal of Political Science*, 2008, Vol: 43, No. 1, p. 133.

¹⁶ Andrew Silke and Jennifer Schmidt-Petersen, "The Golden Age? What the 100 Most Cited Articles in Terrorism Studies Tell Us", *Terrorism and Political Violence*, Vol: 29, N.4, 2017, pp. 692-712.

¹⁷ Richard Jackson, "The Study of Terrorism 10 Years after 9/11: Successes, Issues, Challenges", *Uluslararası İlişkiler Dergisi*, 2012, Vol: 8, No. 32, 1-16.

¹⁸ Benjamin Freedman, "Terrorism Research Centres: 100 Institutes, Programs and Organisations in the Field of Terrorism, Counter-Terrorism, Radicalisation and Asymmetric Warfare Studies", <http://www.terrorismanalysts.com/pt/index.php/pot/article/view/123/html> (Erişim Tarihi: 13.05.2016).

yer vermeye başlamıştır.

Günümüzde terörizm, bir kısmı uygulamadan gelen araştırmacılar olmak üzere, farklı disiplinlerden birçok akademisyen ve öğrencinin dikkatini çekmeye devam etmektedir. Buna rağmen, gelişim sürecinde terörizm çalışmaları önemli tartışmalara ve eleştirilere konu olmuştur. Bunları genel olarak alanın akademik içeriğiyle ilgili sorunlar ve yönetime ilişkin sorunlar olarak sınıflandırmak mümkündür.

2.1. Terörizm Çalışmalarında İçerikle İlgili Sorunlar

Terörizm çalışmalarının akademik içeriğinin sorgulanması alanın akademik bir disiplin olmayı hak edip etmediğiyle tartışmalarıyla başlatılabilir. Akademik bir disiplinde bulunması gereken asgari koşullar; söz konusu alanın kendi araştırmacılarının, bölümlerinin, ders programlarının, yayınlarının, konsept ve teorilerinin olması olarak sıralanabilir.¹⁹ Birçok araştırmacı terörizmin akademik bir disiplinin sahip olması gereken özellikleri taşıdığını ileri sürer. Terörizm çalışmalarında önemli bir bilgi birikiminin oluştuğunu belirten Schmid, kısıtlılıklara rağmen çalışmaların belirli bir olgunluğa eriştiğini iddia etmektedir.²⁰ Jackson da alanın kavramlara, tanımlara, kendine has bir içeriğe, terörizmin sebepleri ve mücadele konularında kabul gören varsayım ve açıklamalara sahip olduğunu vurgulamaktadır.²¹ Buna rağmen, terörizmin akademik bir disiplin olmayı hak edip etmediği konusundaki tartışmalar hâlen sonlandırılmaktan çok uzak görünmektedir.

Kendine has özellikler taşımayan akademik araştırma alanları “disiplinler arası” veya “çok disiplinli” olarak tasnif edilebilir. “Çok disiplinlilik”, bir konuda çalışan akademisyenlerin kendi disiplinlerinin yaklaşımlarını ve özelliklerini çalıştığı alana baskın olarak yansıtması

¹⁹ Atıla Eralp. “Uluslararası İlişkiler Disiplininin Oluşumu: İdealizm- Realizm Tartışması”, Atıla Eralp, (der.), *Devlet, Sistem, Kimlik: Uluslararası İlişkilerde Temel Kavramlar*, İstanbul: İletişim Yayınları, 1997.

²⁰ Alex P. Schmid, 2011a, op.cit., p. 470.

²¹ Richard Jackson, “Knowledge, Power and Politics in the Study of Political Terrorism”, Richard Jackson et al., *Critical Terrorism Studies: A New Research Agenda*, Routledge, London, 2009, p. 66.

durumudur. Bu durumda araştırmacılar çalıştıkları alanın yöntem ve konularını kullanma ya da öğrenme yerine sadece kendi alanlarının bakış açısını inceleme alanına yansıtır. “Disiplinler arası” yaklaşım ise, bir araştırma konusunu çalışan uzmanlar farklı akademik disiplinlerden olsalar bile, konu, konsept ve yöntem üzerinde belirli bir bütünlüşme olduğuna işaret eder.²² “Disiplinler arası” yaklaşım, akademik alanda kavramlar, teoriler ve belki de yöntem konusunda bir tür uzlaşmaya sahip olduğunu ifade ederken; çok disiplinli yaklaşım müşterek bir zemine sahip değildir.

Bu anlamda, terörizm konusunda araştırma ve yayın yapan akademisyenlerin faaliyet gösterdikleri akademik disiplinlere bakmak da önemli bir veri sağlayabilir. Bir araştırmaya göre, 1990-1999 yıllarında yayın yapan yazarların geçmiş deneyimleri ve uzmanlıkları incelendiğinde, akademisyenlerin siyaset bilimi disiplininde yoğunlaştığı görülmüştür (%48,6).²³ Günümüzde bu dağılımın diğer disiplinler lehine değişmiş olabileceği savlanabilir. Örneğin; terörizm konusundaki 198 makalenin incelendiği başka bir çalışmada, yazarların temel araştırma alanlarına göre dağılımlarına bakıldığında, siyaset bilimini (%32), uluslararası ilişkiler (%29), iktisat (%12), kamu yönetimi (%5), psikoloji (%5) ve hukuk (%4) alanları takip etmektedir.²⁴ Alanın birçok farklı disiplinin ilgi alanına girmiş olması yayınlara da yansımıştır. Terörizmle ilgili en fazla atıf alan ilk 100 makalenin incelendiği bir çalışmada bunların 62 farklı dergide yayımlandığı tespit edilmiştir. Ayrıca, yapılan çalışmaların uluslararası ilişkiler, siyaset bilimi, tarih, ekonomi, tıp, hukuk, psikoloji ve sosyoloji gibi birçok farklı alandan gelmiş olması ve 11 Eylül'den sonra yapılan kolektif akademik çalışmaların %10'dan %22'lere artış göstermesi terörizmin

---

²² Ersel Aydın, Erol Kurubaş ve Haluk Özdemir, *Yöntem, Kuram, Komplo: Türk Uluslararası İlişkiler Disiplininde Vizyon Arayışları*, Asil Yayın Dağıtım, Ankara, 2009, ss. 28-30.

²³ Andrew Silke, 2001, *op.cit.*

²⁴ Cenker Korhan Demir and Engin Avcı, 2017, *op.cit.*, p. 13.

bir konu olarak birçok disiplinin ilgisini çektiğinin göstergesidir.²⁵

Terörizm ve akademik disiplin tartışmalarını besleyen başka bir problem, yeterli akademik altyapısı olmayan yazarların terörizm konusunda yayın yapmasının önünde bir engel bulunmamasıdır.²⁶ Terörizm konusunda yayın yapan dergilerde, akademisyen olmayanlar tarafından yapılan katkılar siyaset bilimi ve iletişim çalışmalarındaki dergilerden çok daha fazladır.²⁷ Ayrıca, 1990'larda yayımlanan çalışmaları inceleyen bir araştırmaya göre, makalelerin %83'ü bir kez yayın yapan yazarlar tarafından kaleme alınmıştır.²⁸ Stampnitzky, 1972-2001 döneminde terörizm konulu konferanslarda yer alan 1.796 araştırmacıdan 1.505'inin (yaklaşık %84'ünün) yalnızca bir kez görüldüğüne dikkat çeker; alan kendini uzman ilan eden araştırmacılarla doludur ve kimin gerçekten uzman olduğuna ilişkin bir kriter yoktur.²⁹ Terörizm çalışmalarında devamlılık yoktur³⁰ ve terörizm konusu temel araştırma alanı olarak tercih edilmemektedir.³¹

Terörizmi araştırma alanı olarak yalnızca bir akademik disiplinin içine yerleştirmek zordur, üstelik konuya bu şekilde yaklaşmak yorumların yüzeysel kalmasına da neden olabilir. Terörizm, içinden çıktığı ve geliştiği bağlamdan ayrı olarak anlaşılabilir.³² Terörizmin birey, grup, devlet ve uluslararası sistem gibi analiz seviyelerinde

²⁵ Silke and Schmidt-Petersen, *op.cit.*, p.692-712.

²⁶ Lisa Stampnitzky, "Disciplining an Unruly Field: Terrorism Experts and Theories of Scientific/Intellectual Production", *Qual Sociol*, 2010, pp. 1-19.

²⁷ Avishag Gordon, "Terrorism and the Scholarly Communication System", *Terrorism and Political Violence*, 2001, Vol: 13, No. 4, pp. 116-124.

²⁸ Andrew Silke, 2001, *op.cit.*

²⁹ Lisa Stampnitzky, 2010, *op.cit.*

³⁰ Avishag Gordon, "Transient and Continuant Authors in a Research Field: The Case of Terrorism", *Scientometrics*, 2007, Vol: 72, No. 2, pp. 213-224; Avishag Gordon, "Terrorism as an Academic Subject after 9/11: Searching the Internet Reveals a Stockholm Syndrome Trend", *Studies in Conflict and Terrorism*, 2005, Vol: 28, No. 1, 45-59, p. 49.

³¹ Ariel Merari, 1991, *op.cit.*

³² Harmonie Toros and Jeroen Gunning, "Exploring a Critical Theory Approach to Terrorism Studies", Richard Jackson et al., (eds.), *Critical Terrorism Studies: A New Research Agenda*, Routledge, London, 2009, p. 98.

inceleyen araştırmalar; terörizm çalışmalarının siyaset bilimi, uluslararası ilişkiler, sosyoloji, psikoloji, ekonomi, tarih, yönetim ve organizasyon gibi geniş bir akademik disiplinler topluluğundan etkilendiğini vurgulamaktadır.³³ Akademik bir araştırma alanı olarak çok disiplinli bir özellik taşıyan terörizm, farklı disiplinlerin kavram ve teorileri ile analiz edilerek incelenmeye ihtiyaç duyar. Bundan dolayı, terörizm olgusunun farklı disiplinlerin bakış açılarını içeren bütüncül bir yaklaşımla çalışılması gerekmektedir.

Alanın farklı disiplinlerin ilgisine açık olması, ele aldığı konuların da çok geniş bir yelpazede seyretmesine neden olmuştur. Terörizm üzerine yapılan araştırmaların hangi konuları kapsamaması gerektiği üzerine birincil kaynakları kullanarak bir çalışma yapan Alex Schmid,³⁴ alanda ilgi gören konuların 'terörizm' ve 'terörizmle mücadele' gibi iki alt konu başlığına ayrılabilirliğini ifade etmiştir. Bunlardan 'terörizm' alt başlığında terörizme kavramsal ve tanımsal yaklaşımlar, terörizmin tarihi, terörizmin sebepleri, terörist örgütlerin yapısı, eylem ve taktikleri, terörizmin hukuksal boyutlarında; 'terörizmle mücadele' alt başlığında ise siyasi, sosyal, psikolojik, hukuksal boyutlar, istihbarat, güvenlik kuvvetlerin koordineli kullanılması ve hukukun üstünlüğü gibi konulara atıf yapıldığı özellikle dikkat çekmektedir.

Konu açısından terörizm çalışmalarının günümüzde hangi konuları tartıştıkları yayımlanan kitaplar ve makalelerden anlaşılabilir. Uluslararası ortamda son zamanlarda yapılan yayımlarda, terör örgütleri odaklı çalışmalara öncelik verildiği ve burada da ilk sırayı DAESH'in aldığı, sonrasında El Kaide'nin geldiği görülmektedir. Kuramsal olarak ise terörizmin ideolojik altyapısı ve bununla mücadele ile radikalleşme alanları ilgi çekmektedir.

Bunun yanında, alana çok farklı disiplinlerden katkıların yapıldığı

---

³³ Cenker Korhan Demir, *Sebeplerinden Mücadele Yöntemlerine Etnik Ayrılcı Terörizmin Analizi: PIRA, ETA, PKK*, Nobel Akademik Yayıncılık, Ankara, 2017, ss. 99-146.

³⁴ Yazar, verilerini terörizmle ilgili çalışan 91 kişiye 2006 yılında uyguladığı ankete dayandırmaktadır. Bkz. Alex P. Schmid, "Introduction", Alex P. Schmid, (ed.), *The Routledge Handbook of Terrorism Research*, Routledge, London, 2011b, p. 7-8.

dikkat çekmektedir. Bunlar, ayaklanmalardan etnik ve dini çatışmalara; tarihsel yaklaşımlara; ekonomi, siyaset, psikoloji ve sosyoloji gibi bilim alanlarından kuramlarla terörizmi açıklama gayretlerine; iletişim kuramları ve örgütsel yaklaşımlara kadar çok geniş bir içeriğe sahiptir.³⁵

2.2. Terörizm Çalışmalarında Yönteme İlişkin Sorunlar

Terörizm çalışmalarında tercih edilen bilimsel araştırma yöntemlerine yöneltilen eleştirilerin önemli bir kısmı kullanılan veriler ile bunların analizi üzerinde yoğunlaşmaktadır. Birçok araştırmacı terörizm çalışmalarında kullanılan birincil kaynakların yetersizliği ile açık kaynaklar ve ikincil verilerin çok sık kullanıldığı konusunda hemfikirdir.³⁶ Schmid ve Jongman'ın “sosyal bilimlerde muhtemelen bu kadar az araştırmaya dayalı olarak bu kadar çok şeyin yazıldığı alan çok nadirdir. Belki de literatürün %80'i araştırma temelli değildir...” şeklindeki ifadeleri dikkat çekicidir.³⁷ Terörizm araştırmalarının yoğun bir şekilde açık kaynaklara bağlı kaldığını belirten Silke de, araştırmaların %62'sinin belge analizine/incelemesine dayandığını, sadece %1'lik kısmında yapılandırılmış mülakatların kullanıldığını vurgulamaktadır.³⁸ 1971-2003 döneminde yayımlanan terörizm makalelerini inceleyen Lum, bunlardan sadece %3'ünün alana yönelik analizlere dayandığını, çoğunluğunun kuramsal tartışmalardan veya görüşlerden oluştuğunu belirtmektedir.³⁹ 11 Eylül saldırılarından sonra kısmen değişim olsa da, günümüzde, akademik makalelerin sadece %30'a yakın bir bölümünün alana yeni veri sunabildiği görülmektedir.⁴⁰ Bu durum, terörizm

³⁵ Alex P. Schmid, 2011b, op.cit., p. 11-12.

³⁶ Alex P. Schmid and Albert J. Jongman, *Political Terrorism: A New Guide to Actors, Authors, Concepts, Data Bases, Theories, and Literature*, Transaction Publishers, London, 1988, p. 138; Schmid, 1984, op.cit., p. 11.

³⁷ Alex P. Schmid and Albert J. Jongman, 1988, op.cit., p. 179. 1968 ve 1998 yılları arasında yapılan 6.000 çalışmayı inceleyen yazarlar teröristlerin eylemleri nasıl gerçekleştirdiklerine ilişkin herhangi bir veriye ulaşamadıklarını belirtmişlerdir.

³⁸ Andrew Silke, 2001, op.cit.

³⁹ Cynthia Lum et al., 2006, op.cit., pp. 491-492.; Marc Sageman, “The Stagnation in Terrorism Research”, *Terrorism and Political Violence*, 2014, Vol: 26.

⁴⁰ Silke and Schmidt-Petersen, op.cit., p.699.

çalışmalarının var olan bilginin büyük oranda tekrar edildiği bir alan olarak ortaya çıkmasına neden olmuştur.

Bu eleştirilere katılmamak mümkün değildir. Fakat terörizm konusunda güvenilir ve geçerli bilgi elde etmek çok da kolay değildir. Terörist örgütlerin saldırgan tutumlarından kaynaklanan güvenlik endişeleri nedeniyle, araştırmacılar akademik standartları karşılayan verilere kolaylıkla sahip olamaz.⁴¹ Zaman ve bütçe konusundaki kısıtlılıklar da analiz için ihtiyaç duyulan birincil verilere ulaşılmasını hemen hemen imkânsız kılar. Öte yandan, terörizmle mücadelenin doğası gereği, gizli bilgilerin açığa çıkması konusundaki kaygılar yüzünden, hükûmetler bilgi paylaşma ve araştırma projelerine bütçe ayırma konusunda istekli davranmaz. Bu isteksizlik, ürünlerin kalitesini de etkilemektedir.

Uluslararası terörizm çalışmalarının önemli veri kaynaklarından biri, terörist olaylara ilişkin veri tabanlarıdır. Bir araştırmaya göre, 30'dan fazla veri tabanı mevcuttur.⁴² İkincil kaynak olan veri tabanları araştırmacılara eylemlerin faileri, türleri ve hedefleri ile zamana göre değişen eğilimler konusunda yararlı bilgiler sunar. Bu kaynaklar aynı zamanda nicel araştırmalarda ve hipotez testlerinde kullanılabilir.⁴³ Bunun yanında, veri tabanlarının zayıf yönleri de vardır. Terörizmin tanımı konusundaki belirsizlik hangi olayın terörist eylem olduğuna ilişkin bir karar gerektirir ki, bu durum ilk adımda verinin güvenilirliği ve geçerliliği tartışmasına yol açar. Veri kaynağının güvenilirliği, hatalı kodlama, kaynak hakkında kayıt olmaması veya kısıtlı bilgi olması, olaylar hakkındaki belirsizlik ve genel bilgi eksikliği “güvenirlik ve geçerlilik” konusundaki şüpheleri besleyen hususlardır.⁴⁴

⁴¹ Ariel Merari, 1991, *op.cit.*

⁴² Alex P. Schmid, 2011b, *op.cit.*, p. 10.

⁴³ Jeffrey Ian Ross, “Taking Stock of Research Methods and Analysis on Oppositional Political Terrorism”, *The American Sociologist*, 2004, pp. 26-37.

⁴⁴ Gary A. Ackerman and Lauren E. Pinson, “Speaking Truth to Sources: Introducing a Method for the Quantitative Evaluation of Open Sources in Event Data”, *Studies in Conflict & Terrorism*, 2016, Vol: 39, Nos. 7-8, pp. 622-624.

Terörizm araştırmalarında kullanılan verilere ilişkin problem ve eleştiriler veri analizinde de kendini gösterir. Çoğunlukla nitel verilere dayalı olan terörizm çalışmalarında diğer sosyal bilim alanlarına kıyasla istatistiksel analizler çok daha az kullanılmaktadır.⁴⁵ Oysa istatistik programları büyük verilerin yönetilmesinde ve değişkenler arası ilişkilerin açıklanmasında pratik bir araçtır. Ayrıca günümüzde nitel verilerin de bilgisayar teknolojisiyle kolaylıkla analiz edilebildiğini not etmek gerekir. Bunun yanında, terörizm araştırmalarında nitel ve nicel yöntemlerin birlikte kullanılması konusunun tartişıldığı yaklaşımlar da mevcuttur.⁴⁶

Bunların yanında, terörizm çalışmalarında yönemseller problemlerin ötesinde epistemolojik ve ontolojik sorunların öne çıkarıldığı yaklaşımlar dikkat çekicidir. “Eleştirel terörizm çalışmaları” olarak anılan bu ekolün araştırmacıları, pozitivist yöntemlerin sahanın gerçeklerini yansıtmadığını düşünür. En önemli problemin Batılı olmayan sorunları Batı’nın metodolojisi ve bakış açısıyla anlamaya alışan Batılıların geleneksel aklından ortaya çıktığı ileri sürülür. Jackson, araştırmacının kendi kültüründen, değerlerinden, algısından ve kimliğinden bağımsız olarak analiz yapamayacağını; alanda ortaya çıkan tartişmaların, araştırmacının gerçek niyeti öyle olmasa da kendi siyasi-tarihî arka planının ürünü olduğunu ifade eder.⁴⁷ Araştırmacılar göre, terörizm çalışmalarının

⁴⁵ Andrew Silke, 2001, *op.cit.*

⁴⁶ “Analitik eklektik model” olarak adlandırılan yaklaşım için bkz. Rudra Sil and Peter Katzenstein, “Analytical Eclecticism in the Study of World Politics: Reconfiguring Problems and Mechanisms across Research Traditions”, *Perspectives on Politics*, June 2010, Vol: 8, No. 2, pp. 411-431. Bu konudaki benzer tartişmalar için, bkz. Robert Jackson, “Constructing Enemies: ‘Islamic Terrorism’ in Political and Academic Discourse”, *Government and Opposition*, 2007, Vol: 42, No. 3, pp. 394-426; Rainer Hülse and Alexander Spencer, “The Metaphor of Terror: Terrorism Studies in Constructivist Turn”, *Security Dialogue*, 2008, Vol: 39, No. 6, pp. 571-592; Nil S. Satana, Molly Inman, and Johanna Kristin Binnir, “Religion, Government Coalitions, and Terrorism”, *Terrorism and Political Violence*, 2013, Vol: 25, No. 1, pp. 29-52. Nitel ve nicel yöntemle ilişkin tartişma bu makalenin amaçları dışında olmakla birlikte, herhangi bir araştırmanın temel sorununun, araştırma sorularına objektif bir şekilde en uygun yöntem ve araçları kullanarak cevap aramak ve bilimsel bilgiye ulaşmak olduğunu belirtmek gerekir.

⁴⁷ Richard Jackson, “The Epistemological Crisis of Counterterrorism”, *Critical Studies*

birçoğu kişisel izlenime (empresyonist) dayalıdır ve yüzeyseldir. Bu çalışmaların çoğu vakaya özgü analizleri kapsar; dolayısıyla genellenebilir özellikleri ihtiva etmez.⁴⁸ Siyaset biliminin temel kavramlarının genellikle değer yüklü olduğu ve hislere hitap ettiği düşünüldüğünde,⁴⁹ siyasal şiddetin bir türü olan terörizmin bu tür tartışmalara açık olmasının kaçınılmaz olduğu görülebilir.

Terörizmin siyasi ve değer yüklü olma özelliği “objektiflik” tartışmasını gündeme taşımaktadır. Örneğin, Silke terörizmin duygusal bir yanı olduğuna, bu alanda objektifliği korumanın çok nadir görüldüğüne ve araştırmacıların kendi hislerini herhangi bir sosyal bilim alanından çok daha fazla yansıttıklarına işaret eder.⁵⁰ Jackson ise terörizm çalışmalarının doğası gereği siyasi ve ideolojik bir eğilim taşıdığını ileri sürerek bu çalışmaların hükümetlerin ideolojilerinden ayrı değerlendirilemeyeceğini belirtir.⁵¹ Bundan dolayı, terörizm çalışmalarında, özellikle de araştırmacının kendi yaşadığı ülke içindeki terörizmle ilgili çalışmalar söz konusu olduğunda, tarafsız olmanın çok zor olduğu söylenebilir.

Çağdaş terörizm çalışmalarının önemli problemlerinden biri de saha uzmanları ile akademik camia arasındaki iş birliği ve koordinasyondaki yetersizliktir. Terörizm melez kariyer gerektiren bir araştırma alanıdır.⁵² Sahadan gelen katkılar göz ardı edilmemelidir. Sageman'ın “istihbarat analistleri her şeyi bilir fakat anlayamaz; akademisyenler ise her şeyi anlar fakat her şeyi bilemez”⁵³ şeklindeki tespiti akademisyenlerle

---

on Terrorism, 2015, Vol: 8, No. 1, pp. 33-54; Lisa Stampnitzky, 2013, *op.cit.*

⁴⁸ Magnus Ranstrop, “Mapping Terrorism Studies After 9/11: An Academic Field of Old Problems and New Prospects”, Richard Jackson et al., (eds.), *Critical Terrorism Studies: A New Research Agenda*, Routledge, London, 2009, p. 14.

⁴⁹ Alex P. Schmid, “The Definition of Terrorism”, Alex P. Schmid, (ed.), *The Routledge Handbook of Terrorism Research*, Routledge, London, 2011c, p. 41.

⁵⁰ Andrew Silke, 2001, *op.cit.*

⁵¹ Richard Jackson, 2009, *op.cit.*, pp. 67-68.

⁵² Lisa Stampnitzky, “Disciplining an Unruly Field: Terrorism Experts and Theories of Scientific/Intellectual Production”, *Qual Sociol*, 2010, pp. 1-19.

⁵³ Marc Sageman, 2014, *op.cit.*, pp. 565-580.

uygulayıcıların iş birliği içinde olduğu çalışmaların önemini ortaya koymaktadır. Silke, 1990-1999 yıllarında alana katkı yapan yazarların %15'inin kamu görevlisi ve güvenlik personeli [hükümet görevlisi (%9,6), askerî personel (%3,3) ve kolluk görevlisi (%2)] olduğunu belirtmektedir.⁵⁴

Alanın bu kadar problemine rağmen, uluslararası çalışmalarda sorunlarının farkında olan ve çözüm önerilerine kafa yoran bir kitlenin oluştuğu dikkatleri çekmektedir. Schmid'in de belirttiği gibi, geçmişe kıyasla ve daha önce hiç rastlanmadığı şekilde alanın sınırları, yöntemleri ve çalışanları belirlemeye başlamıştır.⁵⁵ Bu anlamda, yaşanan sorunları uluslararası ilişkiler disiplininin doğuşunda görülen ve aslında hâlen devam eden problemlere benzetmek mümkündür. Terörizm çalışma alanında geçmişle kıyaslandığında azımsanmayacak miktarda çalışan akademisyen ve uygulayıcı vardır; ciddi kuramsal çalışmalar yapılmaktadır; alanda çalışanlar yöntem sorunlarının farkındadır ve bunu kısıtlayıcı olmaktan ziyade çeşitlilik olarak görme eğilimindedir.

Çalışmanın bu kısmına kadar, terörizm çalışmalarında uluslararası alanda görülen eğilim ve sorunlar incelenmiştir. Makale, bir sonraki başlıkta Türkiye'deki terörizm çalışmalarının içerik ve yöntem açısından incelenmesi ile devam edecektir.

3. Türkiye'de Terörizm ve Terörizm Çalışmaları

Türkiye'de terörizm konusuna ilgi duyan kısıtlı sayıdaki akademisyenin öncülük ettiği akademik araştırmalar 2000'li yılların başlarında gelişmeye ve kurumsallaşmaya başlamıştır. Aslında uzun yıllar terörizmin farklı türleriyle mücadele eden Türkiye'de terörizm sorununun bilimsel anlamda gecikmeli olarak ele alınmış olması dikkat çekicidir. Küresel Terörizm Veritabanı (KTV)'na göre, 1970-2016 yılları arasında, yarıdan fazlası (%62) 2001 yılı öncesine ait olmak üzere, Türkiye'de 4.106 terörist eylem gerçekleşmiştir.⁵⁶ Grafik-1'de

⁵⁴ Andrew Silke, 2001, *op.cit.*

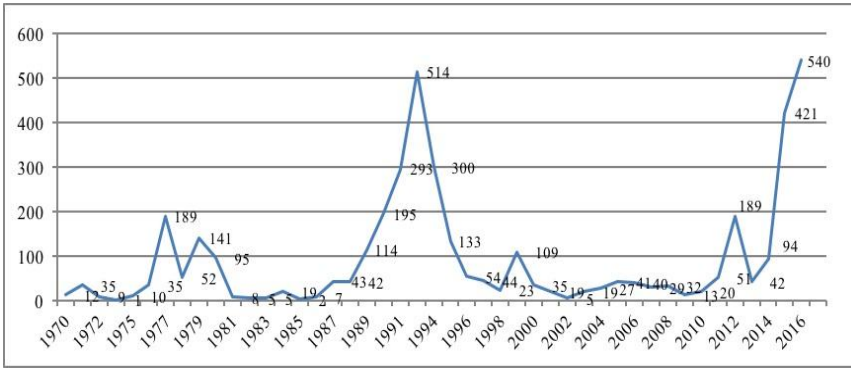
⁵⁵ Schmid, 2011a, *op.cit.*, p. 470.

⁵⁶ Terörist eylemlere ilişkin veriler Küresel Terörizm Veritabanı (KTV)'ndan (*Global Terrorism Database*) derlenmiştir. Bkz. <http://www.start.umd.edu/gtd/> (Erişim Tarihi:

Terörizm Çalışmaları:
Türkiye'deki Araştırmalara İlişkin Betimsel Bir Analiz

görüleceği gibi, 1972-1974, 1980-83, 1985-86, 2002 ve 2009 yılları istisna kabul edilirse, Türkiye'nin yaklaşık yarım asırdır terörizm tehdidine sürekli maruz kaldığı söylenebilir.⁵⁷ Öyle ki din temelli örgütlerden etnik ayrılıkçı/milliyetçi örgütlere, sol ideolojik temelli örgütlerden küresel ve sağ ideolojik temelli örgütlere, farklı motivasyonlarla beslenen gruplarla mücadele eden Türkiye, terörizm araştırmaları için adeta sosyal bir laboratuvar gibidir.

17
Güvenlik
Stratejileri
Yıl: 13
Sayı: 26

Grafik-1: Türkiye'deki Terörist Eylemler.

Yukarıda değinilen çarpıcı verilere rağmen, Türkiye'de terörizmin akademik çalışmalara daha çok konu olmaya başlaması ve ivme kazanması, güvenlikle ilgili devlet yükseköğrenim kurumları bünyesinde açılan lisansüstü programlar ile düşünce kuruluşları ve araştırma merkezleri sayesinde olmuştur. Terörizm konusundaki ilk lisansüstü

05.07.2017).

⁵⁷ KTV'ye kayıtlı olup faili tespit edilen 2.713 olayın örgütlere göre dağılımı; Kürdistan İşçi Partisi [*Partiya Karkerên Kurdistanê* (PKK)] (1.975), Devrimci Sol (Dev-Sol) (236), Halk Kurtuluş Örgütü (69), Türkiye Halk Kurtuluş Partisi-Cephesi (THKP-C) (36), Türkiye Komünist Partisi Marksist-Leninist (TKP-ML) (29), Fetullahçı Terör Örgütü (FETÖ) (25), Ermenistan'ın Kurtuluşu için Gizli Ermeni Ordusu (ASALA) (17), Türkiye Hizbullahı (10) ve El Kaide (6) şeklindedir.

eğitim 2002 yılında Kara Harp Okulu (KHO) Savunma Bilimleri Enstitüsü'nde (SAVBEN) “Uluslararası Güvenlik ve Terörizm” bilim dalında yüksek lisans seviyesinde başlamış, 2006’da ise aynı programda doktora eğitimi açılmıştır.⁵⁸ Terörizm adıyla olmasa da, Polis Akademisi Güvenlik Bilimleri Enstitüsü “Uluslararası Güvenlik ile Güvenlik Stratejileri ve Yönetimi” programlarında 2001’de yüksek lisans ve doktora eğitimine başlamış ve terörizm araştırmalarını kapsamına almıştır.⁵⁹

Doğrudan terörizmle ilgili lisansüstü eğitim programı bulunmayan Harp Akademileri (HARPAK) Stratejik Araştırmalar Enstitüsü (SAREN)⁶⁰, Sabancı Üniversitesi, Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği Ekonomi ve Teknoloji Üniversitesi (TOBB ETÜ), İstanbul Aydın Üniversitesi ve İstanbul Gelişim Üniversitesi’nde güvenlik, çatışma çözümü ve strateji gibi konularda lisansüstü eğitim verilmektedir. Bunun yanında, Ankara ve İstanbul’da faaliyet gösteren 30’a yakın düşünce kuruluşu ve araştırma merkezinin terörizm konusunda araştırmalar yürüttüğünü, bunlardan yalnızca birinin “terörizm” başlığını taşıdığını ayrıca not etmek gerekir.⁶¹

---

⁵⁸ KHO SAVBEN, http://www.kho.edu.tr/akademik/enstitu/enstitu_genel_bilgi.html (Erişim Tarihi: 26.04.2016).

⁵⁹ Polis Akademisi Başkanlığı Güvenlik Bilimleri Enstitüsü, <http://www.pa.edu.tr/Default.aspx?page=EgitimBirimleri&GUID=dc9fb08d-0a56-4861-896e-043125798cc6> (Erişim Tarihi: 26.04.2016).

⁶⁰ Stratejik Araştırmalar Enstitüsü (SAREN), 25 Temmuz 2016 tarihli 669 sayılı Kanun Hükmünde Kararname ile kurulan Millî Savunma Üniversitesine bağlı olarak Atatürk Stratejik Araştırmalar Enstitüsü (ATASAREN) adıyla faaliyetine devam etmektedir. Bu makalede adı geçen enstitü, çalışmanın kapsadığı dönemdeki ismi ile anılmıştır.

⁶¹ Bilge Adamlar Stratejik Araştırmalar Merkezi (BILGESAM), Ortadoğu Stratejik Araştırmalar Merkezi (ORSAM), Siyaset, Ekonomi ve Toplum Araştırmaları Vakfı (SETA), Türk Asya Stratejik Araştırmalar Merkezi (TASAM), Türkiye Ekonomi Politikaları Araştırma Vakfı (TEPAV), Türkiye Ekonomik, Siyasal ve Stratejik Araştırmalar Merkezi (TESAM), Türkiye Ekonomik ve Sosyal Etüdler Vakfı (TESEV) ve 21. Yüzyıl Türkiye Enstitüsü ilk akla gelenler arasındadırlar. Detaylı bilgi için bkz. <http://www.bilgesam.org/en>; <http://www.orsam.org.tr/?c=orsam|english>; <http://www.setav.org>; <http://www.tasam.org/en>; <http://www.tepav.org.tr/en>; <http://tesam.org.tr>; <http://tese.org.tr/en/>; <http://21yyte.org/tr/> (Erişim Tarihi: 03.07.2017). Polis Akademisi bünyesinde 2007 yılında

3.1. Araştırmanın Yöntemi

Bu araştırmada, Türkiye'de terörizm konusunda yapılan akademik çalışmalardan Yükseköğretim Kurulu (YÖK) Ulusal Tez Merkezi'ne kayıtlı olan yüksek lisans ve doktora tezleri⁶² ile TR Dizin Sosyal ve Beşerî Bilimler Veritabanı'nda (SBBV)⁶³ listelenen ve genel ağ erişimi olan akademik makaleler analiz edilmiştir. Tezler ve makaleler konu, kapsam ve yöntem açılarından incelenmiştir. Ayrıca araştırmacılar tarafından literatür taraması ve pilot çalışmaya⁶⁴ dayanarak geliştirilen soru kâğıdı kullanılarak 31 akademisyenle yarı yapılandırılmış mülakat yapılmıştır.⁶⁵

---

kurulan Uluslararası Terörizm ve Sınır Aşan Suçlar Araştırma Merkezi (UTSAM) 2015 yılından itibaren Uluslararası Terörizm ve Güvenlik Araştırmaları Merkezi (UTGAM) adıyla faaliyetine devam etmektedir. Bkz. <http://www.pa.edu.tr> (Erişim Tarihi: 12.06.2017).⁶² Terörizm konusundaki tezler, araştırmacıların belirlediği anahtar kelimelerle YÖK Ulusal Tez Merkezi Internet sitesinde yapılan taramaya göre tespit edilmiştir. Taramada “terörizm”, “terör”, “PKK”, “Hizbullah”, “DHKP-C”, “TİKKO”, “El Kaide”, “HAMAS” ve “ASALA” kelimeleri ve kısaltmaları kullanılmış; Türkiye'de faaliyet gösteren/göstermiş ya da Türkiye'nin etki/ilgi alanında bulunan en aktif terörist örgütler [PKK, Türkiye Hizbullahı, Devrimci Halk Komünist Partisi Cephesi (DHKP-C), Türkiye İşçi ve Köylü Komünist Ordusu (TİKKO), Fetullahçı Terör Örgütü/Paralel Devlet Yapılanması (FETÖ/PDY), Irak Şam ve İslam Devleti (DAEŞ, IŞİD), El Kaide ve ASALA] kapsama alınmıştır. Ulusal Tez Merkezine kayıtlı ve erişim izni olan tezler araştırmaya dâhil edilirken, yazarı tarafından kısıtlılık konular ile erişim izni olmayanlar sadece genel değerlendirmeye dâhil edilmiştir.

⁶³ SBBV, Türkiye'de yayımlanan akademik dergilerin listelendiği TÜBİTAK-Ulusal Ağ ve Bilgi Merkezi'nce (ULAKBİM) tasarlanan bir endekstir. Bu çalışmada TR Dizin SBBV'de yer almayan, geçici süre faaliyet gösteren ve sadece kâğıt baskı yapan dergiler incelenmemiştir.

⁶⁴ Pilot çalışma KHO SAVBEN ve HARPAK SAREN'de öğrenim gören 10 doktora öğrencisi ile yapılmıştır.

⁶⁵ Araştırmada kullanılan soru kâğıdı sekiz açık uçlu, iki listeleme ve iki ölçek tipi olmak üzere toplam 12 sorudan oluşmaktadır. Mülakatların 16'sı yüz yüze, yedisi telefonla ve sekizi elektronik posta yoluyla yapılmıştır. Elektronik posta yoluyla cevaplanan açık uçlu sorular telefon görüşmesiyle teyit edilerek gözden geçirilmiştir. Araştırmada üçü kadın olmak üzere 31 katılımcı yer almıştır. Kartopu tekniği ile ulaşılan yedi profesör, dokuz doçent, altı yardımcı doçent, dokuz öğretim görevlisi/serbest araştırmacıya mülakat yapılarak anket uygulanmıştır. Katılımcıların %74'ünü üniversitelerdeki öğretim görevlileri, %26'sını ise askerî kurum ve enstitülerde görevli subaylar ile serbest araştırmacılar oluşturmaktadır.

Birincil ve ikincil kaynaklardan toplanan veriler; yüksek lisans/doktora tezleri, makaleler ve anket/mülakat olmak üzere üç farklı veri setine dönüştürülerek analize hazır hâle getirilmiştir. Tez ve makalelere göre hazırlanan veri setleri ile listeleme ve ölçek tipi sorulara verilen cevaplar betimsel istatistik ve içerik analiziyle; yarı yapılandırılmış mülakat sonucunda elde edilen bilgiler ise içerik ve söylem analizi ile değerlendirilmiştir.

3.2. Terörizmle İlgili Akademik Çalışmaların Konu ve Kapsamı

YÖK ulusal tez veri tabanında, Türkiye’de faaliyet gösteren/göstermiş veya Türkiye’nin ilgi/etki alanına giren terörist örgütlere ilişkin çeşitli anahtar kelime ve kısaltmalar kullanılarak yapılan taramada, ilk terörizm tezinin⁶⁶ yazıldığı 1985 yılı ile 2016 yılını kapsayan süreçte, 508’i yüksek lisans (%86), 92’si doktora (%14) olmak üzere terörizm konusunda yazılmış toplam 600 tez olduğu görülmüştür.⁶⁷ Tezlerin türleri ve yıllara göre dağılımları Grafik-2’dedir.

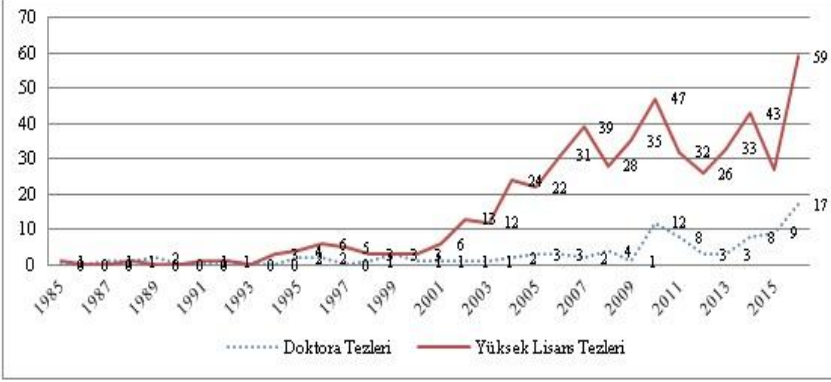

Üç akademisyen haricinde katılımcıların terörizm üzerine doktora tezi, kitap, kitap bölümü veya makale yazarlığı, tez danışmanlığı ve ders verme gibi akademik tecrübesi bulunmaktadır. 31 katılımcıdan alınan bilgilere göre doyum noktasına ulaşıldıktan sonra mülakat ve anketlere son verilmiştir. Nitel araştırmalarda geçerlilik ve doyum noktası konusundaki tartışmalar için bkz. John W. Creswell and Dana L. Miller, “Determining Validity in Qualitative Inquiry”, *Theory into Practice*, 2000, Vol: 39, No. 3, pp. 124-130; Greg Guest, Arwen Bunce, and Laura Johnson, “How may Interviews are Enough? An Experiment with Data Saturation and Variability”, *Field Methods*, 2006, Vol: 18, No. 1, pp. 59-82.

⁶⁶ Türkiye’de terörizm konusunda yapılan ilk akademik araştırma “Ermeni terörü ve Türk kamuoyu” başlıklı yüksek lisans tezidir. Bkz. Süheylâ Savcı, *Ermeni terörü ve Türk kamuoyu*, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), İstanbul, 1985.

⁶⁷ <http://www.tez.yok.gov.tr> (Erişim Tarihi: 14.06.2017). Tezlere ilişkin tüm bilgiler YÖK Ulusal Tez Merkezi genel ağ sayfasından temin edilerek nicel ve nitel tekniklerin kullanıldığı detaylı bir çalışma sonucu veri setine dönüştürülmüştür. Çalışmaya ilişkin tüm bulgu ve analizler bu veri setine dayanarak yapılmıştır.

Terörizm Çalışmaları:
Türkiye'deki Araştırmalara İlişkin Betimsel Bir Analiz

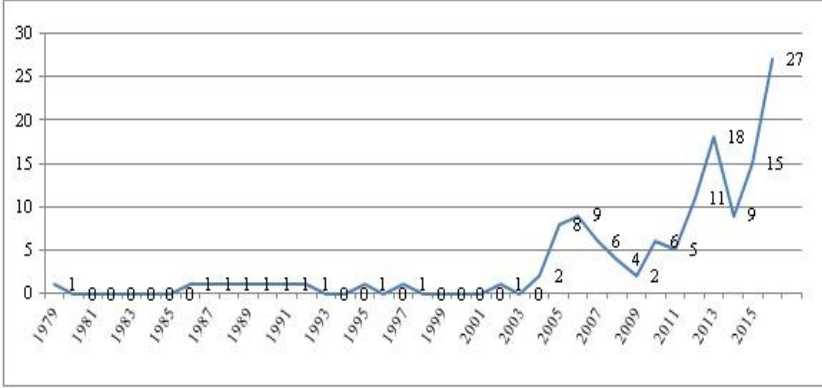
Grafik-2: Tezlerin Yıllara Göre Dağılımları.

Sisteme kayıtlı ilk tezin 1985 yılında yazıldığı dikkate alındığında, 2001 yılına kadar sadece 52 tezin (15 doktora, 37 yüksek lisans) yazılmış olması ve terörizm konusundaki tezlerin %91'inin (548 tez [77 doktora, 471 yüksek lisans]) 11 Eylül'den sonra kaleme alınmış olması dikkat çekicidir. Araştırmaların en yüksek noktalara ulaştığı 2010 ve 2016 yılları arasında 106'sı yüksek lisans ve 29'u doktora seviyesinde toplam 135 tez yazılmıştır. Bu bulgu ve özellikle çalışmalardaki artışın 11 Eylül'den sonraki dönemde gerçekleşmesi, Türkiye gibi 1970'li yıllardan itibaren terörist eylemlerine sahne olan bir ülke açısından şaşırtıcıdır.

Öte yandan, TR Dizin SBBV'de yapılan araştırma neticesinde sisteme kayıtlı olup en az bir kez terörizm konusunda makaleye yer veren 53 dergi olduğu, özellikle terörizm konusunda yayın yapan bir dergi bulunmadığı görülmüştür.⁶⁸ TR Dizin SBBV'ye kayıtlı bu

⁶⁸ Polis Akademisi bünyesinde 2005 yılında yayına başlayan *Uluslararası Güvenlik ve Terörizm Dergisi*'nin 2015 yılından itibaren *Güvenlik Çalışmaları Dergisi* adıyla yayın hayatına devam ettiği, genel ağ erişiminin ise olmadığı tespit edilmiştir. Genelkurmay Başkanlığı'na bağlı olup Kuzey Atlantik Antlaşması Örgütü (NATO) ile iltisaklı bulunan Terörizmle Mücadele Mükemmeliyet Merkezince yayımlanan *Defence Against Terrorism Review* dergisi ise TR Dizin SBBV'ye kayıtlı olmadığı için araştırma kapsamına

dergilerde yayımlanan ve araştırma kapsamına giren 133 makalenin yıllara göre dağılımları Grafik-3'tedir.⁶⁹

Grafik-3: Makalelerin Yıllara Göre Dağılımları.

Tarihler incelendiğinde, 1979 yılında yayımlanan ilk makaleden⁷⁰ sonra yaklaşık 25 yıl görece durağan bir seyir izleyen makale sayısının 2003'ten itibaren yükseliş eğilimine girdiği, 2006 ve 2009 yılları arasındaki dönemsel azalış ile 2014 yılındaki azalış dışında artış eğiliminin devam ettiği görülmektedir. Makalelerin %92'sinin (124), yüksek lisans ve doktora tezlerinde olduğu gibi, 11 Eylül'den sonra yayımlanmış olması dikkat çekmektedir. Makale sayılarının en yüksek noktaya ulaştığı yıllar ise 2013 (18) ve 2016 (27) yılları olmuştur.

Her iki grafikte de görüleceği üzere, 2010'lu yıllar tez ve makale üretimi anlamında en yüksek sayılara sahip olmuştur. Bunun temel

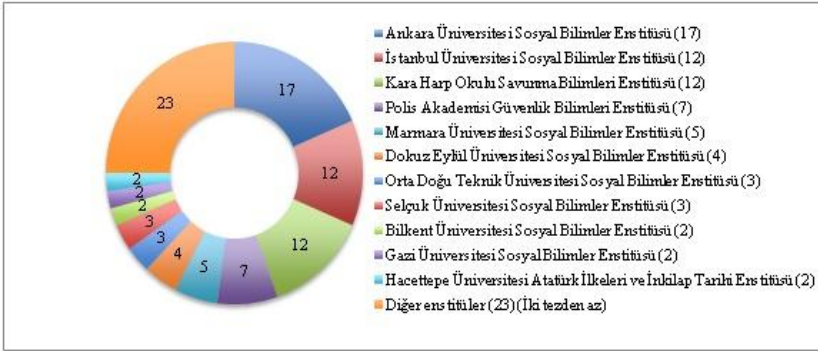
alınmamıştır. Ayrıntılı bilgi için bkz. <http://www.tmmm.tsk.tr> (Erişim Tarihi: 18.06.2017).

⁶⁹ Makalelere ilişkin bilgiler Yüksek Lisans ve Doktora tezleri için oluşturulan formata göre veri setine dönüştürülmüş, bulgu ve analizler bu veri setine dayandırılmıştır.

⁷⁰ Bkz. Özer Ozankaya, "Türkiye'de terörün etkenleri ve çözüm yolları", *Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi*, Cilt: 34, Sayı: 1, 1979, ss.51-61

Terörizm Çalışmaları:
Türkiye'deki Araştırmalara İlişkin Betimsel Bir Analiz

sebeplerinin, 11 Eylül sonrası akademik alanda terörizm araştırmalarına yönelen ilgi yoğunluğuyla, güvenlik kurumlarında 2000'li yılların başlarında faaliyete geçirilen enstitüler ile düşünce kuruluşları ve araştırma merkezlerinin sayısında ve faaliyetlerindeki artışla doğrudan ilgili olduğu söylenebilir. Nitekim araştırma kapsamındaki 92 doktora tezinin %20'sinin KHO SAVBEN (12), Polis Akademisi Güvenlik Bilimleri Enstitüsü (7) ve HARPAK SAREN (1)'de yazıldığı görülmektedir (Grafik-4). Makalelerde de benzer bir tablo ortaya çıkmakta; yazarların kurumları incelendiğinde ilk sıralarda Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi, KHO SAVBEN, Emniyet Genel Müdürlüğü ve İçişleri Bakanlığı gelmektedir. Öte yandan makalelerin %22'sinin (29) devletin güvenlik kurumlarında çalışanlar tarafından kaleme alınmış olması da dikkat çekmektedir. Bu durum araştırma için yapılan mülakatta bir katılımcının “yayın yapanlar arasında önemli sayıda asker ve kolluk görevlisi olduğu” tespitini destekler niteliktedir.

Grafik-4: Doktora Tezlerinin Yazıldığı Enstitüler.

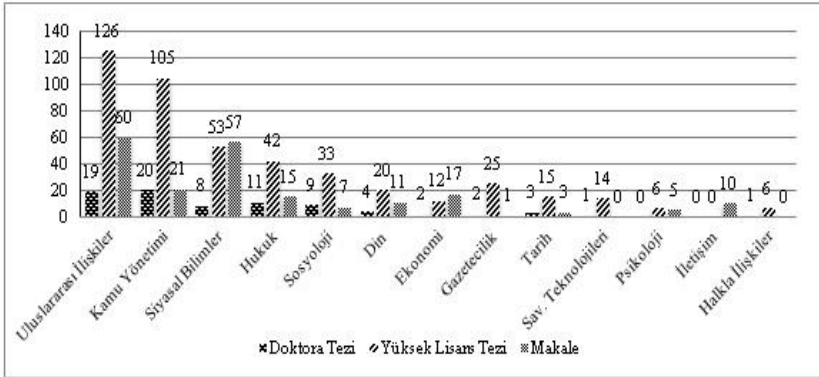
Terörizmle ilgili makalelere yer veren akademik dergilere bakıldığında (Grafik-5) ilk dört sırayı *Uluslararası Hukuk ve Politika Dergisi (USAK)*, *Ankara Üniversitesi SBF Dergisi*, *Uluslararası İlişkiler Dergisi* ve *Güvenlik Stratejileri Dergisi*'nin (HARPAK SAREN) aldığı görülmektedir. Terörizm konusundaki makalelerin %37'lik bölümü bu dergilerde yayımlanmıştır. Fakat veriler dikkatle incelendiğinde, *Ankara*

Terörizm Çalışmaları:
Türkiye'deki Araştırmalara İlişkin Betimsel Bir Analiz

makalelerin incelemesi sırasında alt problem alanlarına ilişkin soru cümlelerinden biri “Yayınlar Türkiye ile doğrudan ilgili konuları kapsıyor mu?” şeklinde oluşturulmuştur. Yapılan incelemede doktora ve yüksek lisans tezlerinin %54’ünün, makalelerin ise %62’sinin doğrudan Türkiye ile ilgili konuları kapsamadığı ortaya çıkmıştır. Bu yüksek oranlar yukarıdaki savları destekler niteliktedir. Terörizm kolay seçilen ve çalışılan bir akademik alan değildir.

Terörizm konusunda Türkiye’de yayımlanan akademik eserler azımsanmayacak sayıda olmasına ve bu konu enstitülerde bir program ya da lisans ve lisansüstü eğitim programlarına bir ders olarak girmesine rağmen, akademik alanın konumu hâlen tartışılmaktadır. Mülakatlarda katılımcılara bu yönde yöneltilen bir soruya %90 oranında “terörizmin bir çalışma alanı olduğu” cevabı verilmiştir. Bu alanda çalışma yapan akademisyenler terörizm alanının Türkiye’de henüz bir akademik disiplin hâline gelmediğini, fakat alanın birçok disiplinle ilgili olduğunu ifade etmiştir. Aynı konu tez ve makale veri tabanında incelendiğinde, katılımcıların görüşlerini destekler bulgulara ulaşıldığı görülmektedir (Grafik-6).

Grafik-6: Tez ve Makalelerin Temel Bilim Alanlarına Göre Dağılımları.

Türkiye’de yazılmış 600 tez ve 133 makale 45 farklı akademik bilim dalıyla ilişkilidir.⁷¹ Grafik-6’da görülen ve terörizmin birçok disiplinin ilgi alanına girdiğini doğrulayan veriler genel toplamlar üzerinden incelendiğinde, yayınların %76’sinin (555 tez ve makale) uluslararası ilişkiler, kamu yönetimi, siyasal bilimler, hukuk, sosyoloji ve din alanında yoğunlaştığı anlaşılmaktadır. Bu dağılımda en büyük payı %56’lık (409 tez ve makale) oran ile uluslararası ilişkiler, kamu yönetimi ve siyasal bilimler almaktadır. Grafikteki veriler mukayeseli olarak analiz edildiğinde, yayın türlerine göre farklı dağılımlar göze çarpmaktadır. Yüksek lisans tezlerinde ilk üç sırayı uluslararası ilişkiler, kamu yönetimi ve siyasal bilimler alırken; doktora tezlerinde bu sıralama kamu yönetimi, uluslararası ilişkiler ve hukuk şeklindedir. Makaleler ise farklı bir dağılım sergilemekte; uluslararası ilişkiler, siyasal bilimler ve kamu yönetimi ilk sıralarda yer almaktadır. Makalelerde görece yüksek bir oranda kapsama alınan ekonomi ve din alanlarının doktora tezlerinde küçük bir oranla alt sıralarda olduğu; İletişim alanında yayımlanmış 10 makaleye karşın tezlerde bu alanda hiç çalışma yapılmamış olduğu görülmektedir. Yine grafikte dikkat çeken diğer husus, savunma teknolojileri ve halkla ilişkiler alanlarına ilişkin yayımlanmış makale bulunmamasıdır. Öte yandan, 92 doktora tezinden 37’sinin (%40), 508 yüksek lisans tezinden de 176’sının (%35) yazarları tezlerini birden çok bilim alanı ile ilişkilendirerek çok disiplinli bir çalışmaya işaret etmiştir. Makalelerin ise 116’sı (% 87) iki ve daha çok disiplinle ilişkilendirilmiştir.

Alanın çok disiplinli ya da disiplinler arası bu yapısı mülakatlara katılan akademisyenlerin tamamına yakını tarafından dile getirilmiştir. Bunun üzerine katılımcılara terörizmi hangi disiplinin bir alt çalışma alanı/disiplini olarak gördükleri ve bunları sıralamaları istenmiştir. Bu soruya verilen cevaplar uluslararası ilişkiler, siyasal bilimler, sosyoloji, psikoloji, hukuk, kamu yönetimi, tarih ve ekonomi şeklinde

---

⁷¹ Doktora ve yüksek lisans tezlerinin hangi akademik temel bilim alanına ilişkin olduğu, yazarlar tarafından YÖK tez veri tabanına kaydedilmektedir. Makalelerle ilgili böyle bir uygulama bulunmadığından, makalelerin ilgili olduğu temel bilim alanları araştırmacılar tarafından belirlenmiştir.

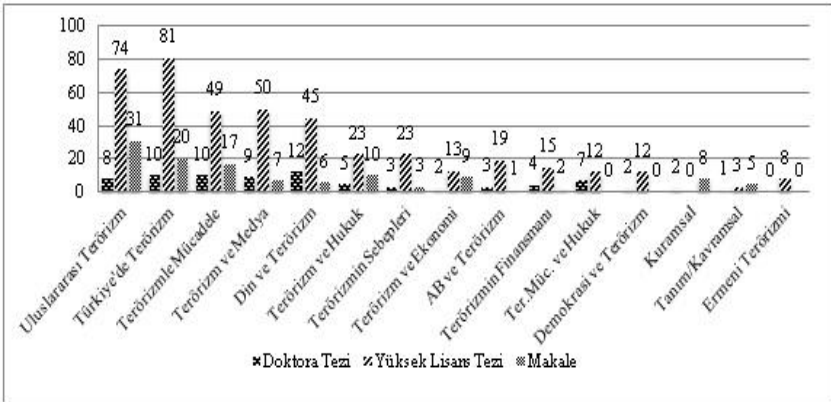
sıralanmıştır.⁷² Bu sıralamadan da görülebileceği gibi, alan birçok disiplinle ilişkili görülmüş, fakat büyük çoğunluk terörizmi sırasıyla uluslararası ilişkiler, siyaset bilimler ve sosyoloji disiplini altında gördüğünü ifade etmiştir. Bu bulguların, uluslararası ilişkiler ve siyasal bilimler alanları dışında, Grafik-6'daki verilerle çok uyumlu olduğunu söylemek zordur; çünkü katılımcıların beklentilerine göre dördüncü sırada yer alan psikoloji alanı, terörizm konusundaki tez ve makalelerde nadiren tercih edilen araştırma alanı olarak dikkat çekmektedir. Yine yayınlarda ilk üç sırada yer alan kamu yönetimi alanının mülakatlardan elde edilen verilere göre altıncı sırada çıkmasının sebebinin katılımcı profilinden kaynaklandığı düşünülmektedir; çünkü mülakat yapılan akademisyenlerin büyük çoğunluğu uluslararası ilişkiler bilim alanında akademik derece sahibidir.

Literatür kısmında tartışıldığı gibi, terörizmin genel olarak birçok akademik disiplinin ilgilendiği bir çalışma alanı olarak görüldüğü, bu bakımdan terörizm konusunun “disiplinler arası” bir araştırma alanı olmaktan ziyade “çok disiplinli” bir alan olduğu ortaya çıkan bulgulardan biridir. İncelenen veriler de, Türkiye’de üretilen terörizm çalışmalarının çok disiplinli bir yapıda olduğunu göstermektedir. Özellikle uluslararası çalışmalarda alanın kendine has kavram ve kuramlarını oluşturmaya ve akademik derinlik kazanmaya başladığı görülse de, Türkiye’deki terörizm çalışmalarının henüz bu olgunluğa eriştiğini söylemek zordur. Bunun kanıtlarını yukarıdaki tartışma ve verilerde bulmak mümkün olmakla beraber, mülakatlardan çıkarılan bazı sonuçları da buraya eklemek gerekir. Örneğin katılımcılara sorulan “sizce terörizm çalışmalarının temel sorunu nedir?” sorusuna büyük çoğunluk “yetersiz alan bilgisi ve alana hâkimiyet” cevabını vermiştir. Başka bir deyişle, böyle bir çalışma alanının varlığı kabul edilmekle beraber, her disiplinden araştırmacının bu alanda yazı yazdığı ifade edilmiştir. Katılımcılardan biri bu durumu “patent almaya” benzetmiş ve kendi ifadesiyle “akademik camiada tanınmak, ilgili alanın doçentlik bilim alanı ya da anahtar

⁷² Cenker Korhan Demir ve Engin Avcı, 2017, op.cit. p. 14.

kelimesi olarak tanınmasından geçmektedir. Türkiye’deki terörizm çalışmaları hiçbir disiplinin altında geçmediğinden her araştırmacı kendine has usul ve yöntemlerle konuyu incelemektedir.” demiştir.

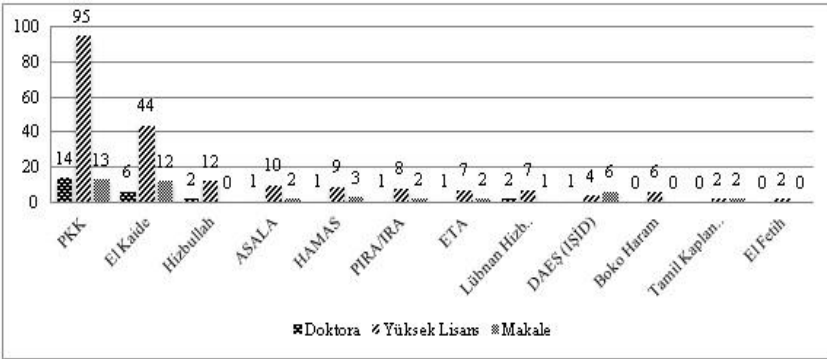
Araştırmada ulaşılan başka bir bulgu da, yazarların akademik yayınlarda inceledikleri temel konulara ilişkindir. Bu maksatla, doktora ve yüksek lisans tezleri ile makalelerin adlarında tematik kodlama yapılarak araştırmalarda odaklanılan konular tespit edilmeye çalışılmıştır (Grafik-7). Uluslararası terörizm, Türkiye’de terörizm, terörizmle mücadele, terörizm ve medya, din ve terörizm ilk beş sırayı alan konular olmakla birlikte, önceliklerin üç kategoriye göre farklılık gösterdiği; doktora tezlerinde din ve terörizm, yüksek lisans tezlerinde Türkiye’de terörizm, makalelerde ise uluslararası terörizm konularının ilk sırada yer aldığı görülmüştür. Bununla birlikte, yüksek lisans tezlerine konu edilen terörizmle mücadele ve hukuk, demokrasi ve terörizm ile Ermeni terörizmi konuları makale yazarlarının ilgi alanına girmemiş; bu konularda makale yazılmamıştır. Öte yandan sekiz makalede kuramsal konulara yer verilirken; yalnızca iki doktora tezinde kuramsal çalışma yapılması, yüksek lisans tezlerinde ise bu çalışmalara yer verilmemesi dikkat çekmektedir.

Grafik-7: Tez ve Makalelerin Adlarına Göre Yapılan Tematik Kodlama.

Terörizm Çalışmaları:
Türkiye'deki Araştırmalara İlişkin Betimsel Bir Analiz

Tez ve makalelerde ele alınan konulara ilave olarak, terörizm çalışmalarında incelenen örgütlerden başlıcaları Grafik-8'de sıralanmıştır. Üç kategori genel toplam üzerinden incelendiğinde PKK (122) ve El Kaide (62), en çok araştırmaya konu edilen örgütlerdir. Bununla birlikte, yüksek lisans tezlerine konu edilen ASALA, Boko Haram, ETA, HAMAS, Hizbullah, Lübnan Hizbullahı ve PIRA/IRA'nın doktora çalışmalarında ve makalelerde çok az ele alınması ya da hiç araştırma kapsamına alınmamış olması dikkat çekmektedir. Ayrıca, Aydınlik Yol, Aceh, Cemaat-i İslami, DAES (IŞİD), DHKP-C, El Fetih, El Şebab, FARC, FETÖ/PDY, HAGANA, Hariciler, Haşhaşinler, IRGUN, MEND, Nemesis, PYD, Sofu, Tamil Kaplanları, THKP-C, TKP-ML ve TİKKO ise en az bir tez veya makaleye konu olmuştur. Bu verilerde dikkat çekici bir nokta da, incelenen 29 örgütten 23'ünün Türkiye dışında faaliyet gösteren örgütler olmasıdır.

Grafik-8: Tez ve Makalelerde İncelenen Terörist Örgütler.

Doktora tezlerinin danışmanlarına ilişkin bilgiler analiz edildiğinde, bir öğretim üyesinin 10, dört öğretim üyesinin iki, 74 öğretim üyesinin ise yalnızca bir kez terörizm konusunda doktora tezi yönettiği görülmektedir. Bu veri doğrultusunda terörizm alanına eğilen yeterli sayıda öğretim üyesinin olmadığı söylenebilir. Doktora tezi yöneten öğretim üyelerinin çoğunluğunun doktora tezi veya doçentlik alanının

uluslararası ilişkiler olması ayrıca dikkate alınması gereken bir konudur. Benzer şekilde, makale yazarlarına ilişkin veriler incelendiğinde; üç yazarın üç makale, beş yazarın iki makale ve 176 yazarın yalnızca bir makale yazdığı veya makaleye katkıda bulunduğu, 41 makalenin ise birden çok yazar tarafından kaleme alındığı görülmektedir. Bu veriler göstermektedir ki, Türkiye’de terörizmle ilgili yayın yapma konusunda devamlılık gösteren ve uzmanlaşan akademisyen sayısı da oldukça azdır. Bu durumun terörizm konusunda nitelikli bilimsel eser üretilmesinin önünde büyük bir engel oluşturduğu düşünülmektedir.

3.3. Terörizmle İlgili Akademik Yayınlarda Yöntem

Bilimsel araştırmaları farklı şekillerde tasnif etmek mümkündür. Örneğin; Kumar bilimsel araştırmaları uygulama, amaçlar/hedefler ve inceleme yöntemi gibi araştırma boyutlarını dikkate alarak sınıflandırmıştır. Yazar, uygulama açısından temel/saf ve uygulama; amaçlar/hedefler açısından betimsel, keşfedici, ilişkisel ve açıklayıcı; araştırılan bilginin tipi açısından ise nitel ve nicel araştırma olarak incelemiştir.⁷³ Bir başka çalışmada, araştırma yaklaşımları; temel felsefesi, amacı, yöntemi, süresi ve analiz birimi açısından değerlendirilerek tasnif edilmiştir. Buna göre, temel felsefesi açısından temel ve uygulamalı; amacı açısından keşfedici, açıklayıcı ve tanımlayıcı; yöntem açısından nicel ve nitel; süre açısından kesitsel ve boylamsal; analiz birimi açısından ise birey, grup, örgüt ve toplum kategorileri oluşturulmuştur.⁷⁴

Her iki yaklaşımın da üzerinde fikir birliği sağladığı noktalar dikkate alınarak ve bu çalışmanın amaçlarına hizmet etmek üzere akademik yayınlarda kullanılan yöntem; araştırmanın amacına, veri toplama araçlarına ve veri analiz tekniklerine göre sınıflandırılarak incelenmiştir. Bu kapsamda, araştırmanın amacına göre yapılan tasnifin içine betimsel, açıklayıcı ve keşfedici araştırmalar dâhil edilmiştir. Veri toplama araçlarına göre yapılan tasnif anket, gözlem, görüşme,

⁷³ Ranjit Kumar, 1999, *op.cit.*

⁷⁴ Sait Gürbüz ve Faruk Şahin, *Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri*, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2016, s. 94.

Terörizm Çalışmaları:
Türkiye'deki Araştırmalara İlişkin Betimsel Bir Analiz

hayat hikâyesi, arşiv belgeleri, hukuki metin, veri tabanı ve açık kaynaklardan oluşmaktadır. Veri analiz tekniklerine göre yapılan tasnifte ise nitel ve nicel analiz teknikleri ile hem nicel hem nitel teknikleri içeren yayınları kapsayacak şekilde üç kategori oluşturulmuştur. Nitel analiz teknikleri içinde içerik ve söylem analizi; nicel analiz teknikleri içinde ise betimsel ve yordayıcı istatistik ve bunların kendine has teknikleri dâhil edilmiştir.⁷⁵

Yukarıda çizilen bu çerçeveye göre, doktora tezleri ve makalelere ilişkin elde edilen veriler Tablo-2'de sunulmuştur. Bu veriler ışığında doktora çalışmaları, keşfedici amaçlı (%48), açık kaynaklar ile mülakat ve hukuki metin gibi nitel verilere dayalı olma ve nitel analiz tekniklerinin tercih edildiği (%77) özellikleriyle ön plana çıkmaktadır. Makaleler ise betimsel amaçlı (%60), açık kaynaklar ile veri tabanlarına dayalı bilgiler içeren ve çoğunlukla nitel analiz tekniklerinin kullanıldığı (%78) çalışmalardan oluşmaktadır.

31
Güvenlik
Stratejileri
Yıl: 13
Sayı: 26

---

⁷⁵ Sınıflandırmalar birbirlerinden kesin çizgilerle ayrılmamış, incelenen konunun kapsamına göre aralarında geçişkenlik yaşanabileceği ve aynı çalışmada birden çok araştırma amacı, veri toplama ve analiz tekniğine yer verilebileceği öngörülmüştür.

**Tablo-2: Akademik Yayınların
Araştırma Yöntemlerinin Türüne Göre Dağılımları.**

Araştırma Yönteminin Türü		<i>Doktora Tezi</i>		<i>Makale</i>	
		Sayısı (N=48)	Dağılımı (%)	Sayısı (N=133)	Dağılımı (%)
Amacına Göre	Betimsel	19	40	80	60
	Keşfedici	23	48	38	28
	Açıklayıcı	6	12	15	12
Veri Toplama Araçlarına Göre	Anket	4	8	5	0,4
	Gözlem	2	4	0	-
	Mülakat	13	27	7	0,5
	Hayat hikâyesi	4	9	0	-
	Arşiv belgeleri	2	5	2	-
	Hukuki metin	13	27	16	12
	Veri tabanı	2	5	21	16
	Açık kaynak	32	67	88	66
	Birden çok araç	19	40	1	-
Veri Analiz Tekniğine Göre	Nitel	37	77	104	78
	Nicel	3	6	17	13
	Nicel ve nitel	8	17	12	9

Tez ve makalelerde çoğunlukla betimsel ve keşfedici yöntemlerin tercih edilmesinin araştırmalarda kullanılan veri kaynakları ve veri toplama araçları ile yakından ilgili olduğu söylenebilir. Çünkü incelenen doktora tezlerinden sadece 19'u (yaklaşık %40'ı) birincil kaynaklara (anket, gözlem ve mülakat) dayanırken; 29 çalışma ikincil verilerden oluşmaktadır. 19 çalışmada birden çok veri toplama aracına başvurulmuşken; bu araçlar açık kaynak (32), hukuki metin (13), mülakat (13), hayat hikâyesi (4), anket (4), veri tabanı (2), arşiv belgeleri (2) ve gözlem (2) şeklinde sıralanmaktadır. Makaleler incelendiğinde ise, 133 makaleden sadece 12'sinde birincil kaynaklardan (anket ve

mülakat) veri toplandı; diğer araçların açık kaynak (88), veri tabanı (21), hukuki metin (16), arşiv belgeleri (2) şeklinde sıralandığı, sadece beş makalede birden çok veri toplama aracının kullanıldığı görülmektedir. Genel bir değerlendirmeye, Türkiye'deki terörizm araştırmalarının çoğunlukla ikincil veriler üzerine kurgulandığı söylenebilir. Bu konuda, araştırmacıların tercihlerinin yanında, terörizm konusuna uygun veri toplamadaki zorlukların da önemli bir etken olduğu düşünülmektedir. Nitekim bu husus mülakat yapılan akademisyenlerin çoğunlukla vurguladığı konuların başında gelmektedir.

Tez ve makalelerde kullanılan veriler ile veri toplama araçlarına bağlı olarak, veri analizlerinde çoğunlukla nitel veri analiz teknikleri ön plana çıkmaktadır. Başka bir ifadeyle, tezlerin 37'sinde (%77), makalelerin 104'ünde (%78) nitel analiz teknikleri kullanılmıştır. Bununla birlikte, tezlerin sadece 11'inde (%23) (sekiz tezde hem nicel hem nitel; üç tezde yalnızca nicel veri analiz teknikleri), makalelerin ise 29'unda (12 makalede hem nicel hem nitel; 17 makalede nicel analiz teknikleri) nicel veri analiz teknikleri kullanılmıştır. Bu teknikler incelendiğinde, nicel tekniklerde betimsel istatistik; nitel tekniklerde ise söylem analizi ön plana çıkmaktadır. Bu bulgular terörizm araştırmacılarının nicel araştırma yöntemleri ve analiz teknikleri açısından donanımlarını artırmaları yönündeki ihtiyacı da ortaya koymaktadır. Nitel tekniklerin kullanıldığı makaleler detaylı incelendiğinde, 21'inde içerik analizi, 12'sinde söylem analizi, ikisinde söylem ve içerik analizi tekniğinin kullanıldığı görülmektedir. Dolayısıyla geriye kalan 80 makalenin herhangi bir analiz tekniği kullanılmadan sadece literatür derlemesi şeklinde yazıldığı dikkat çekmektedir.

Araştırma kapsamında incelenen 92 doktora tezinden yazarların erişime izin verdiği 48 tezin 14'ünde bilimsel yayınlarda bulunması tavsiye edilen⁷⁶ anahtar kelimelere yer verilmediği görülmüştür. Makalelerin ise 14'ünde anahtar kelimeye yer verilmemiş olması,

---

⁷⁶ Robert A. Day, *How to Write & Publish a Scientific Paper*, 5th Edition, Oryx Press, Phoenix, 1998. p. 19.

makale yazım tekniği ve dergi yazım kuralları açısından iyileştirmesi gereken bir eksiklik olarak dikkat çekmektedir.

İncelenen makaleler, temel araştırma felsefesine göre, büyük oranda (%64) uygulama araştırmalarını (vaka incelemelerini) kapsamaktadır. Kuramsal ve kavramsal tartışmalar ise bu çalışmaların ardından gelmektedir. Kuramsal çekirdeğin oluşmasında bu tartışmaların önemli etkisi olduğu bilinmektedir.⁷⁷ Her ne kadar hâlihazırda terörizm üzerine yapılan akademik tartışmalar farklı disiplinlerdeki kuram ve kavramların terörizme bakış açısını yansıtırsa da, bu konudaki bilgi birikiminin alanın gelişmesinde katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Terörizmle ilgili yayımlanan makaleler amaçlarına göre incelendiğinde, öncelikle yazılan eserlerin %50'ye yakınında çalışmanın amacının açıkça belirtilmediği vurgulanmalıdır. Amaçsız veya bir araştırma sorusuna dayanmayan çalışmaların akademik niteliği ayrı bir tartışma konusu olmakla birlikte, bu çalışmaların alana katkı sunması da mümkün görülmemektedir.

Ayrıca, yukarıdaki tablodan da takip edilebileceği gibi, makalelerin çoğunluğunun betimsel (%60) olması, alanın gelişiminin önünde ciddi bir sorun olarak ortaya çıkmaktadır. Yeni bilgi üretimi için akademik çalışma alanlarının keşfedici ve nedensellik ilişkileri kuran açıklayıcı çalışmalara gereksinimi vardır. Fakat bu tip çalışmaların üretilmesi için de araştırmacılar, özellikle birincil kaynaklardan toplanan verilere ihtiyaç duymaktadır. Bu konu terörizmle ilgili akademik çalışmaların en önemli sorunu olarak ortaya çıkmaktadır. Tablo-2'den de görülebileceği üzere anket, mülakat, gözlem gibi birincil kaynaklardan toplanan veri oldukça azdır. İncelenen makalelerde ise sorun sadece birincil kaynaklara ulaşma değil, büyük bir kısmının (%66) herhangi bir veriye dayanmamasıdır.

Nitekim bu husus yapılan mülakatlarda katılımcılar tarafından önem verilen hususlar arasında yer almıştır. Bu konuda yöneltilen "Türkiye'de yapılan terörizm çalışmalarında görülen yönetsel

⁷⁷ Ersel Aydınli vd., 2009, a.g.e., s. 56-59.

problemler nelerdir?” sorusuna katılımcıların büyük bir fikir birliği içinde “veri temelli analizlerin yapılmaması”nı (ort.: 4,4; sd: 0,72) işaretleyerek katıldıkları; bunun hemen ardından “veri toplamanın zorluğu”nun geldiği (ort.: 4,1; sd: 1,27); “akademik çalışmaların yöntem eksikliğine sahip olmaları”nın ise önemli bir sorun olarak görüldüğü dikkat çekmektedir.

4. Sonuç

Terörizm oldukça eski bir güvenlik sorunu olmasına rağmen, çağdaş terörizm konusundaki uluslararası çalışmaların başlangıcı 1960'lı yıllara kadar uzanmaktadır. Türkiye'deki ilk akademik çalışmalar ise 1980'li yıllarda ortaya çıkmıştır. 11 Eylül saldırıları terörizmi uluslararası ve ulusal akademik çevreler için deyim yerindeyse “popüler” bir araştırma alanı hâline getirmiştir. Günümüze kadar geçen süreçte terörizm konusunda ciddi bir bilgi birikimi oluştuğu söylenebilir.

Bunun yanında, özellikle uluslararası ortamda, terörizmin akademik bir disiplin olup olmadığı konusunda kapsamlı tartışmalar yaşanmaktadır. Uluslararası terörizm çalışmaları, başlı başına akademik bir disiplin olma konusunda önemli göstergelere sahip olmuşsa da, bu durumu Türkiye'deki terörizm çalışmaları için söylemek zordur. Bunun önemli nedenlerinden biri, alanın “çok disiplinli” yapısı nedeniyle diğer disiplinlerin yaklaşımlarının, kavramlarının ve teorilerinin kullanılmasıdır. Alan henüz kendi araştırmacılarına, yazarlarına ve danışmanlarına sahip olamamıştır. Yayın yapanların çoğu, terörizm konusunda yalnızca bir makale yazmıştır. Bu nedenle uluslararası terörizm çalışmalarında oluşan terminoloji ve teorik birikimin Türkiye'deki çalışmalara yansıtılması mümkün olamamıştır.

Terörizm araştırmalarının diğer bir problemi, sosyal bilimlerin diğer alanlarından çok daha fazla “değer yüklü” olmasıdır.⁷⁸ Mülakatlardan elde edilen verilere dayanarak terörizm araştırmacılarının kendi hislerinden, değer yargılarından ve kimliklerinden etkilendiği söylenebilir. Bundan dolayı, akademisyenlerin terörizm gibi hassas bir konuda yayın yapma hususunda tereddüt gösterdiği değerlendirilmektedir. Bu tereddüt, kendini hiç araştırma yapmama ya da sorunsuz konu seçme

⁷⁸ Cenker Korhan Demir ve Engin Avcı, 2017, op.cit. p. 10.

şeklinde ortaya koymaktadır. Türkiye’de yapılan yüksek lisans ve doktora tezleri ile yazılan makaleler konuları ve içerikleri açısından incelendiğinde, büyük çoğunlukla ülkedeki terörizm tehdidine veya terörist örgütlere ilişkin konulardan çok uluslararası terörizm konuları ile kavramsal, hukuki ve teknik konuların tercih edildiği görülmektedir.

Türkiye’deki terörizm çalışmaları bilimsel araştırma yöntemleri açısından da sorunlar taşımaktadır. Alanın en belirgin problemi araştırmaların çoğunlukla ikincil verilere ve literatür taramasına dayanmasıdır. Birincil kaynaklara ulaşmada karşılaşılan engeller, veri analizlerine de yansımakta; yayınlarda tatmin edici neticelere ulaşılamamaktadır. Bir örnek vermek gerekirse, Türkiye’de gerçekleşen terörist eylemlere ilişkin bir veri tabanı bulunmamaktadır. Birincil veri konusundaki kısıtlılık ve analizlerdeki yetersizlik terörizm konusunda yeterli sayıda ve kalitede yayın üretilmesine engel olmakta; bu nedenle yeni bilimsel bilgi üretmek yerine hâlihazırda bilinen ve çalışılan konular tekrar edilmektedir. Bu kısıtlılıkları besleyen bir konu da, terörizm tezlerinin en çok üretildiği bilim alanları olan uluslararası ilişkiler, siyasal bilimler, kamu yönetimi ve hukuk alanlarında çalışan akademisyenlerin çalışmalarında çoğunlukla nicel yöntem ve analizleri tercih etmemeleridir.

Öte yandan, yukarıda özetlenen problemler alanın gelişmesi için fırsat olarak ele alınabilir. Örneğin; terörizmle mücadelede sahada görev yapan uygulamacılar ile akademik bilgi birikimine ve bilimsel analiz altyapısına sahip olan farklı disiplinlerden akademisyenlerin müşterek araştırmalar yapması iyi bir başlangıç olabilir. Bunun yanında, güvenlik kurumları ile akademi ve araştırma merkezlerinin iş birliğiyle Türkiye’de terörizm olaylarına ilişkin güvenilir ve kapsamlı bir veri tabanı oluşturulması da alana önemli katkı sağlayacaktır. Ayrıca, bu fırsatlar terörizm konusunda yayın yapan akademik dergilerin faaliyete geçirilmesine de imkân sağlayabilir.

Aslında, alanın çok disiplinli yapısı; terörizm konusuna odaklanan yeterli sayıda ve donanımda akademisyenin yetiştirilememesi; güvenilir ve geçerli veri konusundaki problemler; birincil kaynaklardaki ve nicel analizlerdeki eksiklik terörizm konusundaki uluslararası literatürde sıklıkla vurgulanan konuların başında gelmektedir. Uluslararası alanda bu sorunların çözümü konusunda veri tabanları geliştirilmesi; sayısal

temelli araştırmalar yapılması ve terörizm araştırmalarının desteklenmesi başta olmak üzere önemli çaba gösterilmektedir. Bu açıdan değerlendirildiğinde, Türkiye'deki terörizm araştırmacılarının uluslararası alandaki araştırmacıların daha önce tecrübe ettiği zorluklarla yüzleşmeye başladığı söylenebilir.

Summary

It is aimed to discover the academic condition and find out the points need to be improved on terrorism researches in Turkey. Beginning with the international studies, the contextual and methodological perspectives on the field have been examined. Three datasets have been developed for the study from preliminary and secondary sources in order to answer the research questions. The dissertations, theses, articles, and semi structured interviews with experts on terrorism studies in Turkey are the main sources to generate these datasets for the purposes of the study. The article presents its exploratory findings with the support of descriptive statistics, and further, gives some recommendations for future studies.

Although Turkey has experienced terrorism acts motivated from a wide range of causes since 1970s, the academic studies in helping understand the problem has commenced relatively late. The first studies on terrorism in Turkey appeared at the beginning of 1980s. Yet, these efforts hardly progress steadily, and the studies have remained immature for long years.

The terrorist attacks in USA on the 11th of September in 2001 have made boosting effect on the international terrorism studies. The research centers have been established, the courses in several academic degree programs have been delivered, and considerable number of academic pieces have been published. Thus, the accumulation of academic efforts over time has carried the research field of terrorism to a more stable place, and it evolved into a field of "terrorism researches" with its practical expertise and academic achievements.

Terrorism studies in Turkey has also gained momentum after 2001 attacks, despite its early beginning. After having examined the criteria to determine the academic situation of terrorism studies, the

article clearly reveals the growth of field especially in the last decade. Notwithstanding its improvements, there are also some drawbacks in the field. Particularly in methodological perspective, it seriously suffers from lack of primary sources, analytical analysis, and reliable data sources. These setbacks have left the field open to subjective interpretations without accessing primary sources or having the necessary firsthand knowledge of essential debates on the subject. Further, there are also some contextual and emotional difficulties more than any other academic discipline faced by the researchers in the terrorism field. Therefore, the academics are not very eager to study on the issues specifically focused on Turkey. All of these problems have brought forth the different approaches of varied disciplines to the field of terrorism with their own methodology and contextual understanding.

So, terrorism studies in Turkey reflect the characteristics of a premature research field rather than being a stand-alone academic discipline. Nevertheless, there are also some rooms for improvement. By taking into consideration of accumulated academic knowledge and practical expertise on the field, it can be observed that there are many themes for improving the well-being of studies. Developing dataset on terrorist activities in Turkey, employing rigorous academic standards, and establishing research centers particularly focused on terrorism in Turkey might be argued as several essential issues among them.

Kaynakça

Kitaplar

AYDINLI, Ersel, Erol KURUBAŞ ve Haluk ÖZDEMİR, *Yöntem, Kuram, Komplo: Türk Uluslararası İlişkiler Disiplininde Vizyon Arayışları*, Asil Yayın Dağıtım, Ankara, 2009.

CROZIER, Brian, *The Rebels*, Chatto and Windus, London, 1960.

DEMİR, Cenker Korhan, *Sebeplerinden Mücadele Yöntemlerine Etnik Ayrılıkçı Terörizmin Analizi: PIRA, ETA, PKK*, Nobel Akademik Yayıncılık, Ankara, 2017.

- DAY, Robert A., *How to Write & Publish a Scientific Paper*, 5th Edition, Oryx Press, Phoenix, 1998.
- GÜRBÜZ, Sait ve Faruk ŞAHİN, *Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri*, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2016.
- KUMAR, Ranjit, *Research Methodology*, Sage Publications, London, 1999.
- SCHMID, Alex P., *Political Terrorism: A Research Guide to Concepts, Theories, Data Bases and Literature*, North-Holland Publishing, Amsterdam, 1984.
- SCHMID, Alex P. and Albert J. JONGMAN, *Political Terrorism: A New Guide to Actors, Authors, Concepts, Data Bases, Theories, and Literature*, Transaction Publishers, London, 1988.
- SCHMID, Alex P., (ed.), *The Routledge Handbook of Terrorism Research*, London: Routledge, 2011.
- SILKE, Andrew, (ed.), *Research on Terrorism: Trends, Achievements and Failures*, Frank Cass, London, 2004.
- STAMPNITZKY, Lisa, *Disciplining Terror*, Cambridge University Press, Cambridge, 2013.
- WILKINSON, Paul, *Political Terrorism*, The Macmillan Press, London, 1974.
- Makaleler**
- ACKERMAN, Gary A. and Lauren E. PINSON, "Speaking Truth to Sources: Introducing a Method for the Quantitative Evaluation of Open Sources in Event Data", *Studies in Conflict & Terrorism*, 2016, Vol: 39, Nos. 7-8, 617-640.
- CRENSHAW, Martha "Current Research on Terrorism: The Academic Perspective", *Studies in Conflict and Terrorism*, 1992, Vol: 15, No. 1, 1-11.
- CRENSHAW, Martha, "The Psychology of Terrorism: An Agenda for the 21st Century", *Political Psychology*, 2000, Vol: 21, No. 2, 405-420.
- CRESWELL, John W. and Dana L. MILLER, "Determining Validity in Qualitative Inquiry", *Theory into Practice*, 2000, Vol: 39, No. 3, 124-130.
- DEMİR, Cenker Korhan and Engin AVCI, "Turkish Terrorism Studies: A Preliminary Assessment", *All Azimuth*, 2017, 1-23, <http://dx.doi.org/10.20991/allazimuth.321155>.

ERALP Atila, “Uluslararası İlişkiler Disiplininin Oluşumu: İdealizm-Realizm Tartışması”, Atila Eralp, (der.), *Devlet, Sistem ve Kimlik: Uluslararası İlişkilerde Temel Kavramlar*, İstanbul: İletişim Yayınları, 1997.

FLEMING, Marie, “Propaganda by the deed: Terrorism and anarchist theory in late nineteenth-century Europe”, *Studies in Conflict and Terrorism*, 1980, Vol: 4, No. 1-4, 1-23.

FREEDMAN, Benjamin, “Terrorism Research Centres: 100 Institutes, Programs and Organisations in the Field of Terrorism, Counter-Terrorism, Radicalisation and Asymmetric Warfare Studies”, <http://www.terrorismanalysts.com/pt/index.php/pot/article/view/123/html> (Erişim Tarihi: 13 Mayıs 2016).

GORDON, Avishag, “Terrorism and the Scholarly Communication System”, *Terrorism and Political Violence*, 2001, Vol: 13, No. 4, 116-124.

GORDON, Avishag, “Terrorism and Knowledge Growth: A Databases and Internet Analysis”, Andrew SILKE, (Ed.), *Research on Terrorism: Trends, Achievements and Failures*, Frank Cass, London, 2004.

GORDON, Avishag, “Terrorism as an Academic Subject after 9/11: Searching the Internet Reveals a Stockholm Syndrome Trend”, *Studies in Conflict and Terrorism*, 2005, Vol: 28, No. 1, 45-59.

GORDON, Avishag, “Transient and Continuant Authors in a Research Field: The Case of Terrorism”, *Scientometrics*, 2007, Vol: 72, No. 2, 213-224.

GORDON, Avishag, “Can Terrorism Become a Scientific Discipline? A Diagnostic Study”, *Critical Studies on Terrorism*, 2010, Vol: 3, No. 3, 437-458.

GUEST, Greg, Arwen BUNCE ve Laura JOHNSON, “How many Interviews are Enough? An Experiment with Data Saturation and Variability”, *Field Methods* 18, no. 1 (2006): 59-82.

GURR, Ted Robert, “Empirical Research on Political Terrorism: The State of the Art and How It Might Be Improved”, R.O. SLATER ve Michael STOHL, (Eds.), *Current Perspectives on International Terrorism*, Macmillan, London, 1988, 115-154.

HOFFMAN, Bruce, *Inside Terrorism*, New York, Columbia University Press, 2006.

- HULSSE, Rainer ve Alexander SPRENCER, "The Metaphor of Terror: Terrorism Studies in Constructivist Turn", *Security Dialogue*, 2008, Vol: 39, No. 6, 571-592.
- JACKSON, Robert, "Constructing Enemies: 'Islamic Terrorism' in Political and Academic Discourse", *Government and Opposition*, 2007, Vol: 42, No. 3, 394-426.
- JACKSON, Richard, "Knowledge, Power and Politics in the Study of Political Terrorism", Richard Jackson et al., (eds.), *Critical Terrorism Studies: A New Research Agenda*, Routledge, London, 2009.
- JACKSON, Richard, "The Study of Terrorism 10 Years After 9/11: Successes, Issues, Challenges", *Uluslararası İlişkiler Dergisi*, 2012, Vol: 8, No. 32, 1-16.
- JACKSON, Richard, "The Epistemological Crisis of Counterterrorism", *Critical Studies on Terrorism*, 2015, Vol: 8, No. 1, 33-54.
- JENSEN, Richard, "Daggers, Rifles and Dynamite: Anarchist Terrorism in Nineteenth Century Europa", *Terrorism and Political Violence*, 2004, Vol: 16, No: 1, 116-153.
- LENTINI, Pete, "Review Essay-Understanding and Combatting Terrorism: Definitions, Origins and Strategies", *Australian Journal of Political Science*, 2008, Vol. 43, No. 1.
- LUM, Cynthia, Leslie W. KENNEDY, and Alison SHERLEY, "Are counter-terrorism strategies effective? The results of the Campbell systematic review on counter-terrorism evaluation research", *Journal of Experimental Criminology*, 2006, Vol: 2, No. 4, 489-516.
- MERARI, Ariel, "Academic Research and Government Policy on Terrorism", *Terrorism and Political Violence*, 1991, Vol: 3, No. 1, 193-202.
- RANSTROP, Magnus. "Mapping Terrorism Studies After 9/11: An Academic Field of Old Problems and New Prospects", Richard Jackson et al., (eds.), *Critical Terrorism Studies: A New Research Agenda*, Routledge, London, 2009, 13-33.
- RAPOPORT, David C., "The Four Waves of Rebel Terror and September 11", Charles KEGLEY, (Ed.), *The New Global Terrorism*, Pearson, New Jersey, 2008, 36-52.
- REID, Edna O. F., "Evolution of a Body of Knowledge: An Analysis of Terrorism Research", *Information Processing and Management*,

1997, Vol: 33, No. 1, 91-106.

REID, Edna ve Hsinchun CHEN, “Domain Mapping of Contemporary Terrorism Research”, Hsinchun CHEN, Edna REID, J. SINAI, Andrew SILKE and Boaz GANOR, (Eds.), *Terrorism Informatics: Knowledge Management and Data Mining for Homeland Security*, Springer, New York, 2008, 3–26.

ROSS, Jeffrey Ian, “Taking Stock of Research Methods and Analysis on Oppositional Political Terrorism”, *The American Sociologist*, 2004, 26-37.

SAGEMAN, Marc, “The Stagnation in Terrorism Research”, *Terrorism and Political Violence*, 2014, Vol: 26, 565-580.

SATANA, Nil S., Molly INMAN ve Johanna Kristin BINNIR, “Religion, Government Coalitions, and Terrorism”, *Terrorism and Political Violence*, 2013, Vol: 25, No. 1, 29-52.

SCHMID, Alex P., “The Literature on Terrorism”, Alex P. Schmid, (ed.), *The Routledge Handbook of Terrorism Research*, Routledge, London, 2011a, 457-474.

SCHMID, Alex P., “Introduction”, Alex P. Schmid, (ed.), *The Routledge Handbook of Terrorism Research*, Routledge, London, 2011b, 1-37.

SCHMID, Alex P., “The Definition of Terrorism”, Alex P. Schmid, (ed.), *The Routledge Handbook of Terrorism Research*, Routledge, London, 2011c, 39-98.

SIL, Rudra ve Peter KATZENSTEIN, “Analytical Eclecticism in the Study of World Politics: Reconfiguring Problems and Mechanisms across Research Traditions”, *Perspectives on Politics*, June 2010, Vol: 8, No. 2, 411-431.

SILKE, Andrew, “The Devil You Know: Continuing Problems with Research on Terrorism”, *Terrorism and Political Violence*, Winter 2001, Vol: 13, No. 4, 1-14.

SILKE, Andrew and Jennifer SCHMIDT-PETERSEN, “The Golden Age? What the 100 Most Cited Articles in Terrorism Studies Tell Us”, *Terrorism and Political Violence*, Vol.29, N.4, 2017, 692-712.

STAMPNITZKY, Lisa, “Disciplining an Unruly Field: Terrorism Experts and Theories of Scientific/Intellectual Production”, *Qual Sociol*, 2010, 1-19.

THORNTON, Thomas P., "Terror as a Political Agitation", Harry ECKSTEIN, (ed.), *Internal War: Problems and Approaches*, The Free Press of Glencoe, New York, 1964, 71-91.

TOROS, Harmonie and Jeroen GUNNING, "Exploring A Critical Theory Approach to Terrorism Studies", Richard JACKSON, Marie Breen SMYTH ve Jeroen GUNNING, (eds.), *Critical Terrorism Studies: A New Research Agenda*, London: Routledge, 2009.

WALTER, Eugene V., "Violence and The Process of Terror", *American Sociological Review*, Spring 1964, Vol: 29, No. 2, 48-257.

WEINBERG, Leonard, Ami PEDAHZUR, and Sivan HIRSCH-HOEFLE, "The Challenges of Conceptualizing Terrorism", *Terrorism and Political Violence*, 2004, Vol: 16, No. 4, 777-794.

İnternet Siteleri

Bilge Adam Stratejik Araştırmalar Merkezi (BILGESAM) İnternet Sitesi, <http://www.bilgesam.org/en> (Erişim Tarihi: 05.06.2017).

Global Terrorism Database. <http://www.start.umd.edu/gtd/> (Erişim Tarihi: 06.07.2017).

Kara Harp Okulu Savunma Bilimleri Enstitüsü Resmî İnternet Sitesi, http://www.kho.edu.tr/akademik/enstitu/enstitu_gene_bilgi.html (Erişim Tarihi: 26.04.2016).

Ortadoğu Stratejik Araştırmalar Merkezi (ORSAM) İnternet Sitesi, <http://www.orsam.org.tr/?c=orsa|english> (Erişim Tarihi: 05.06.2017).

Polis Akademisi Başkanlığı Güvenlik Bilimleri Enstitüsü Resmî İnternet Sitesi, <http://www.pa.edu.tr/Default.aspx?page=EgitimBirimleri&GUID=dc9fb08d-0a56-4861-896e-043125798cc6> (Erişim Tarihi: 26.04.2017).

Siyaset, Ekonomi ve Toplum Araştırmaları Vakfı (SETA) İnternet Sitesi, <http://www.setav.org> (Erişim Tarihi: 13.06.2017).

Terörizmle Mücadele Mükemmeliyet Merkezi Resmî İnternet Sitesi. <http://www.tmmm.tsk.tr> (Erişim Tarihi: 18.06.2017).

TÜBİTAK-ULAKBİM Cahit Arf Bilgi Merkezi, <http://cabim.ulakbim.gov.tr/tr-dizin/> (Erişim Tarihi: 22.05.2016).

Türk Asya Stratejik Araştırmalar Merkezi (TASAM) İnternet Sitesi, <http://www.tasam.org/en> (Erişim Tarihi: 13.06.2017).

44
Güvenlik
Stratejileri
Yıl: 13
Sayı: 26

Türkiye Ekonomi Politikaları Araştırma Vakfı (TEPAV) İnternet Sitesi, <http://www.tepav.org.tr/en> (Erişim Tarihi: 05.06.2017).
Türkiye Ekonomik Siyasal ve Stratejik Araştırmalar Merkezi (TESAM) <http://tesam.org.tr> (Erişim Tarihi: 05.06.2017).
Türkiye Ekonomik ve Sosyal Etüdler Vakfı (TESEV) İnternet Sitesi <http://tese.org.tr/en/> (Erişim Tarihi: 05.06.2017).
21. Yüzyıl Türkiye Enstitüsü İnternet Sitesi <http://www.21yytr.org/tr/> (Erişim Tarihi: 04.07.2017).
Yüksek Öğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi, www.tez.yok.gov.tr (Erişim Tarihi: 14.06.2017).

Militancy Governance under State Failure: Models of Legitimacy Contestation in Ungoverned Spaces

Devlet Otoritesi Boşluğu Durumlarında Milis İdaresi:
Yönetilemeyen Alanlarda Meşruiyet Rekabeti Modelleri

H. Akın ÜNVER*

Abstract

This article makes an empirical exposition of militancy governance under state failure by focusing on ISIS (Islamic State in Iraq and Syria), YPG (People's Protection Units), Luhansk People's Republic and Donetsk People's Republic. Specifically, the article discusses how these groups mobilize different types of grievances and frame their propaganda to exert control over areas where states are weakened. Furthermore, how these groups engage in early modes of pre- and post-territorial control, form governance practices and prioritize particular areas for better administration are also elaborated in detail. Ultimately, the paper argues that Violent Non-State Actors (VNSAs) perform better in areas of low loyalty and high resource-generation and if its territorial ambitions are maximalist (expansionist). Through these variables, we are better able to judge how sustainable these groups will be in their respective territories and how should states approach local governance once these groups are defeated.

Keywords: Civil War, Non-State Actors, Governance, Syria-Iraq, Ukraine.

---

* Asst. Prof., Ph.D., Kadir Has University, Faculty of Economics, Administrative and Social Sciences, Department of International Relations, e-mail: akin.unver@khas.edu.tr, akinunver@gmail.com.

An earlier version of this study was presented at the 5th International Conference on Conflict, Terrorism and Society, 12-13 April 2016, Kadir Has University and an improved version was presented at the 2017 Istanbul Security Conference, 1-3 November 2017.

Geliş Tarihi / Received : 13.07.2016

Kabul Tarihi / Accepted : 12.09.2017

Öz

Bu makale, Irak-Şam İslam Devleti (İŞİD/DAEŞ), Halkçı Koruma Birlikleri (YPG), Luhans Halk Cumhuriyeti ve Donbas Halk Cumhuriyeti örgütlerine odaklanarak, devlet zaafiyeti alanlarında milis idaresi konusunu irdelemektedir. Bu örgütlerin uzun vadeli yerel sorunları ne şekilde seferber ettikleri ve çerçevlendirdikleri, ve bu sorunlar üzerinden devlet otoritesine nasıl meydan okudukları da metodik bir şekilde tartışılmaktadır. Bunu yaparken makale, bu örgütlerin çatışma bölgelerine yayılmaları öncesinde ve sonrasında uyguladıkları idari pratikler, yönetim modelleri ve neden belli bölgeleri önceliklendirdiklerini de açıklamaya çalışmaktadır. Neticesinde bu makale, silahlı devlet-dışı örgütlerin kendilerine bağlılığın düşük olduğu ve kaynak üretiminin yüksek olduğu alanlarda ve örgütün hükümranlık kurmaya çalıştığı alan geniş bir coğrafya ise idare ve yönetişimde daha başarılı olmaya çalıştığını öne sürmektedir. Bu değişkenler üzerinden, bu dört örgütün alan hâkimiyetinin ne kadar sürdürülebilir olacağını, bu örgütler askerî yollarla yenilgiye uğratılır veya anlaşma yoluyla silahsızlandırılırsa arta kalan bölgelerin geri kazanımı konusuna nasıl yaklaşılacağı tartışılmaktadır.

***Anahtar Kelimeler:** İç Savaş, Devlet-Dışı Aktörler, Yönetim, Suriye-Irak, Ukrayna.*

1. Introduction: Geography, Territory and Legitimacy

Armed Non-State Actors (ANSAs, or Violent Non-State Actors, VNSAs¹ –often simply NSAs) are perhaps as old as the history of war and took many theoretical and operational definitions in the form of rebels, pirates, terrorists or mafia organizations. Their common denominator is to challenge the legitimacy, power or borders of a formal and structured organization in the form of states. Our recent understanding of non-state actors builds upon post-Cold War international relations theory, whereby the collapse of the bipolar world order has led to the emergence of multiple regional and transnational networks of violence.²

---

¹ This article uses the term ‘Violent Non-State Actors’ (VNSAs) throughout this article for the sake of uniformity and clarity, in addition to the fact that this is the most prevalent and widest-used designation in the literature.

² Daphne Josselin and William Wallace, 2001. *Non-State Actors in World Politics*,

These new networks were essentially non-state formations of organized violence that challenged both meso-level actors (states, alliances), as well as macro-level variables (ideology, norms, law) of world politics.³ Grievance models of civil war assert that the threat of nuclear war had primarily suppressed lower-level grievance factors (ethnic, sectarian, religious); once the Cold War was over, these layers of grievance emerged in their respective geographies, leading to the emergence of VNSAs as one of the main transnational sources of threat.⁴

All VNSAs control a particular territory. Large or small, fertile or barren, these VNSAs form a symbiotic relationship with their respective territories. These territories essentially belong to one or multiple states and either sit at the borders of their territories (terrorist organizations, militant groups), or occupy poor and neglected parts of urban areas (mafia or vigilante groups). Regardless of the exact location of their territories, VNSAs occupy peripheral areas that become ‘gray zones’ that are either fully inaccessible to formal security structures of states (military, intelligence or police), or host competing claims, such as between VNSAs and the state, or within VNSAs themselves.⁵ Eventually, all VNSAs establish self-defense, control, taxation, and administration zones, that feed their armed movement and from where they can launch offensives against their adversaries.⁶

Springer; Thomas Risse-Kappen, (ed.) 1995. *Bringing Transnational Relations Back In: Non-State Actors, Domestic Structures and International Institutions* (Vol. 42). Cambridge University Press.

³ Paul Collier, and Anke Hoeffler, 2004, “Greed and Grievance in Civil War”, *Oxford Economic Papers*, 56 (4), pp. 563-595; James D. Fearon and David Laitin, 2003, “Ethnicity, Insurgency, and Civil War”, *American Political Science Review*, 97 (1), pp. 75-90.

⁴ Paul Collier and Nicholas Sambanis, 2002, “Understanding Civil War: a New Agenda”, *Journal of Conflict Resolution*, 46 (1), pp. 3-12; Michael L. Ross, 2004, “How Do Natural Resources Influence Civil War? Evidence from Thirteen Cases”, *International Organization*, 58 (1), pp. 35-67.

⁵ Caroline Holmqvist, 2005, “Engaging Armed Non-State Actors in Post-Conflict Settings”, *Security Governance in Post-Conflict Peacebuilding*, Münster: LIT Verlag, pp. 45-68.

⁶ Diane E. Davis, 2009, “Non-State Armed Actors, New Imagined Communities, and

Civil wars in Iraq, Syria, and Ukraine have significantly increased the relevance and popularity of the study on failed or weak states, along with the emergence of a wide array of VNSAs that emerge as a result of such weakening. Emergence of multiple VNSAs as a result of successive state weakening is in fact a significant problem to adjacent states too. Robert Rothberg successfully demonstrated how identity-based grievances that emerge as a result of state weakening travel well into adjacent territories too, resulting in a domino effect that states find very hard to contain.⁷ Security theory identifies two types of competition that emerges as a result of this domino effect: vertical (state-VNSA competition within a single territorial entity) or horizontal security competition (between multiple VNSAs and states across adjacent territories).⁸ These dual types of competition render identity-based grievances a threat to not only the state to which they are directed to, but also to the states share a border with the VNSA. Therefore, it is imperative to study not only how these grievances emerge, but also how they maintain themselves in territorial rivalries. Most VNSAs sustain narratives and perceptions on grievances through administrative practices (electricity-water provision, garbage collection, infrastructure maintenance, social aid distribution). If states cannot match VNSA administrative capacity and provision volume in contested territories, state legitimacy in these areas are substantially threatened.⁹

The purpose of this article is to provide a comparative analysis of how the Islamic State in Iraq and Syria (or ISIS, or Daesh), Democratic Union Party (PYD) (Partiya Yekîtiya Demokrat, along with its military wing, YPG–Yekîneyên Parastina Gel, or People’s Protection Units) and

---

Shifting Patterns of Sovereignty and Insecurity in the Modern World”, *Contemporary Security Policy*, 30 (2), pp. 221-245.

⁷ Robert I. Rothberg, 2003, “The Failure and Collapse of Nation-States” in Robert Rothberg (ed.) *When States Fail: Causes and Consequences*, Princeton University Press.

⁸ Anthony Vinci, 2008, “Anarchy, Failed States, and Armed Groups: Reconsidering Conventional Analysis”, *International Studies Quarterly*, 52 (2), pp. 295–314.

⁹ Anna Holzscheiter, 2005, “Discourse as Capability: Non-State Actors’ Capital in Global Governance”, *Millennium*, 33 (3), pp. 723-746.

Ukrainian militant groups (Donetsk and Luhansk People's Republic) conduct administration, services provision and build permanent economic models of production as a way of legitimacy contestation in unadministered or semi-administered territories.

2. Legitimacy, Power, and Territorial Control: A Theoretical Overview

Conflict and crisis rests at the heart of international relations –both in practice and theory. Within conflict and crisis-research, VNSAs occupy an especially central position due to their unpredictability, difficulty in gathering data and their secretive practices. There have been scholars that dismissed the importance of non-state actors in conflict research¹⁰, but the author disagrees with this view. Peace Research Institute of Oslo and Uppsala Conflict Data Program's "Armed Conflict Database" indicates that intrastate conflicts have substantially increased after 1970s, forming the most dominant form of war and conflict in international relations.¹¹ As of 2015, 64% of all conflicts are intra-state, whereas inter-state wars are merely a small minority at 0.9%. This demonstrates the centrality of armed non-state actors in war, conflict, and terrorism research.

One of the main reasons why VNSAs are hard to eliminate and defeat is that successful groups mimic and replicate the capabilities and behavior of the state actors they fight against. VNSA armed practices – such as training doctrine, deployment tactics or recruitment propaganda– in addition to administrative practices –such as law enforcement, taxation or services provision– are almost always copied from state actors. This paradoxically requires a successful copying of methods, modes, and principles of a successful armed resistance from the very

---

¹⁰ See for example: Michael Brecher and Jonathan Wilkenfeld, 2000, *A Study of Crisis*, Michigan University Press.

¹¹ Nils Petter Gleditsch, Peter Wallensteen, Mikael Eriksson, Margareta Sollenberg, and Havard Strand, 2002, "Armed Conflict 1946-2001: A New Dataset", *Journal of Peace Research*, 39 (5), pp. 615-637.

same state institutions that VNSAs seek to defeat.¹² There are further paradoxes in questions such as “how much force is enough”, or “how much resources must be allocated to fight with VNSAs?”. The paradox comes from the theory that VNSAs emerge not as a result of states’ lack of military power, but from the strength of social or political grievance structures.¹³ The theory follows that as long as grievance mechanisms are there, military strength of states will simply improve the strength of VNSAs as well, copying much of the knowledge, capacity, and skillsets of state militaries. Therefore, the argument goes, prolonged civil wars are not necessarily a result of weak armed forces, but simply the power parity between the state forces and VNSA(s) is comparable and underlying grievance mechanisms are too strong to resolve.¹⁴ Mobilization procedures, the use of flags, sometimes language, use of currency, rallying rhetoric, and discourses of animosity are then transmitted across state to non-state capabilities. Often the last component of this mirror image is the establishment of security provision and daily administration is somewhat defined borders, creating a state within a state.¹⁵ In this last phase, VNSAs not only challenge state militaries through the use of force, but they also challenge the governments and local municipalities through performing non-armed tasks such as construction, maintenance, law provision and financial redistribution. The resultant case is one of vertical security competition between states, in which VNSA challenges the legitimacy and borders of a state in that given territorial confine.

A state’s loss of territorial control usually happens gradually, although there are cases of unexpected and rapid state collapse. Usually,

---

¹² Klaus Schlichte, 2009, *In the Shadow of Violence: The Politics of Armed Groups*, University of Chicago Press.

¹³ Benedikt Korf, 2005, “Rethinking the Greed–Grievance Nexus: Property Rights and the Political Economy of War in Sri Lanka”, *Journal of Peace Research*, 42 (2), pp. 201-217.

¹⁴ Ibid. p. 146-154.

¹⁵ Sukanya Podder, 2013, “Non-State Armed Groups and Stability: Reconsidering Legitimacy and Inclusion”. *Contemporary Security Policy*, 34 (1), pp. 16-39.

an unadministered territory emerges when the state consistently fails in providing services for a long period of time. Poor transportation, lack or restriction of electricity/water, garbage collection, security provision, and schooling/education are some of the services that fail in the first phase of administrative competition.¹⁶ In this phase, VNSAs often use armed activities like sabotage, harassment or intimidation to prevent the state or local authorities to fulfil these tasks. In the second phase, VNSAs challenge the state's security provision and territorial control by expanding attacks into wider areas or often directly targeting state security services (outposts, headquarters) to challenge state legitimacy and confine the operational area of its military/police force. In the third phase, VNSA successfully uproots the state's security and services provision actors and start taking over some of these tasks. For example, a successful VNSA will first take over security provision task, simultaneously starting taxation and legal enforcement duties, later expanding over into utilities provision or running schools. An acute contested geography is the one where state and VNSA shares the provision of certain services; for example, a VNSA may control security and law provision in a certain district, while the state can still run water/electricity network and conduct garbage collection. The resultant picture yields important discussion points on Weberian-Westphalian notion of legitimacy and sovereignty, whereby the de facto user of organized force isn't the sovereign and the social contract that should ideally be hypothesized between states and subjects is negotiated between VNSAs and local populace.¹⁷ To that end, a contested territory becomes legally contested as well, as actors other than the state starts performing essential tasks of security, law and services provision.¹⁸ Once a geography is contested, it transmits grievances

---

¹⁶ Robert Bunker, 2014, "Global Security Upheaval: Armed Nonstate Groups Usurping State Stability Functions". *Small Wars & Insurgencies*, 25 (5-6), pp. 1065-1067.

¹⁷ Max Weber, 1921, *Wirtschaft und Gesellschaft*, p. 29.

¹⁸ Andreas Osiander, 2001, "Sovereignty, International Relations, and the Westphalian Myth", *International Organization*, 55 (02), pp. 251-287.

across adjacent borders and destabilizes neighboring states as well. This, in turn, brings in difficult and profound questions over state stability theory: namely, states may not automatically be the sole source of stability in international relations. For example, a maladministrating state, presiding over unresolved and exacerbated layers of grievance can, and will, export instability to its immediate region. This is specifically the case with the civil wars in Syria, Iraq, and Ukraine, with different groups emerging to take over tasks that usually lie within the domain of the state, transmitting instability across their borders, destabilizing neighboring countries.

Multi-layered competition for control and the role of administrative practices is best outlined in David Kilcullen's "competitive control theory",¹⁹ which conceptualizes the interactions between states, VNSAs, and the populations under their control in unadministered territories. Kilcullen posits that the winner of territorial contestation between states and VNSAs is the side which establishes a normative system that is predictable by the population of the unadministered zone.²⁰ This predictable set of behaviors can range between security-provision to utilities maintenance to distribution of foodstuffs during emergencies and armed clashes. Disruption, irregularity or erratic behavior in any of these will result in the transfer of loyalties of the local populace to the side which is comparatively better in terms of reliability and predictability. To illustrate, the side which is able to produce and distribute five units of bread every day is more likely to win the favors of the local people than the side that distributes 45 units in random and uneven intervals. This theory applies to rural/frontier VNSAs like militia groups or secessionist organizations, as well as urban VNSAs such as mafia and vigilante groups. It would be a mistake, however, to assume that service provision competition between actors is a positive game, which emphasizes welfare, social order or

---

¹⁹ David Kilcullen, 2015, *Out of the Mountains: The Coming Age of the Urban Guerrilla*, Oxford University Press, pp. 116-169.

²⁰ Ibid. p. 132.

stability. In a conflict setting, sides emphasize administration and redistribution as a security-oriented zero-sum game, whereby one side's gain implies loss for the other side. This creates a special warrior class Kilcullen defines as "conflict entrepreneurs",²¹ who benefit from weakening the territorial control abilities of the other side. Such "conflict entrepreneurs" survey, detect, and stratify the range of disenfranchisements and grievances that are embedded among the population hostile to the other side and generate varying levels of mobilization and collective action among them. The resultant group is usually made up of the most hopeless layers of a population that see conflict as the only way of survival and seek to engage in perpetual armed conflict in a way that prevents the other side from establishing regular administrative practice in that area.

Current research on life cycles of terrorist organizations tell us that the overwhelming majority of them are eliminated within a year.²² Very few terrorist organizations survive for more than 18 months. But those that survive past the 18-month threshold tend to sustain themselves for at least five years. This means that once armed non-state mobilization becomes successful, it generates long-term structures of territorial control rivalries.²³ Depending on the power balance between state and non-state actors, some territories can have "compartmental competition": a type of strategic rivalry for control, where both state and non-state actors take on administrative responsibilities in the same territory. For example, a non-state group can provide local security, food, and garbage disposal, whereas a state can still be providing electricity, water, and banking services. This equilibrium between state and non-state administration can range from ghetto-ization where non-state groups

---

²¹ Ibid. p. 66.

²² Brock Blomberg, Rozlyn C. Engel, and Reid Sawyer, 2010, "On the Duration and Sustainability of Transnational Terrorist Organizations", *Journal of Conflict Resolution*, 54 (2), pp. 303-330.

²³ David B. Carter, 2012, "A Blessing or a Curse? State Support for Terrorist Groups", *International Organization*, 66 (1), pp. 129-151.

maintain security in small districts and streets to full state collapse where non-state actors provide all components of administration including infrastructure, municipality, and financial services. One of the best examples to this was the case of Mosul where civil servants continued to receive salaries from Baghdad long after the capture of the city by ISIS.²⁴ In other words, the extent to which non-state actors assume state-like roles depend entirely on the relative balance of power between those actors and standing armies of states.

Civil wars in Syria, Iraq, and Ukraine exhibit similar characteristics in terms of security competition between states and VNSAs and offer differing models of legitimacy contestation in their respective areas. This contestation usually builds upon an economic and a social model, which is defined by groups' ideologies, worldviews, and culture of the population they seek to rule. Once VNSAs uproot all or most of state functions from their territories, they start engaging in different types of administrative control to recruit, tax, and mobilize these areas. In successfully challenging state authority and legitimacy, VNSAs take on more responsibilities and have to develop multiple organizational identities, such as an armed/terrorist wing, a municipality wing and an administrative/political wing. The interplay between ideology, administration, and service provision is a particularly under-researched and substantially important topic which gives valuable insight to the question: "what happens when VNSAs are defeated?". This is an important question as the military defeat of a VNSA has to be followed up by a state's successful transfer of its administrative tasks back into formal government structures. If states cannot take over these tasks successfully, the resultant administrative vacuum will inevitably generate a new VNSA to replace the old one.

---

²⁴ Isabel Coles, 2015, "Despair, Hardship as Iraq Cuts off Wages in Islamic State Cities", *Reuters*, [<http://www.reuters.com/article/us-mideast-crisis-iraq-salaries-idUSKCN0RW0V620151002>] (Access Date: 19 June 2016).

3. Pre-Territorial Control: Ideological Communication in the Civil Wars of Syria, Iraq, and Ukraine

Legitimacy contestation in ungoverned spaces begin with a battle of ideas –what is popularized in the modern policy discourse as “hearts and minds”.²⁵ Strategic use of images, words, and behavior form an important portion of war efforts by states and VNSAs. Framing is at the essence of such efforts; they communicate grievances and set the main agenda in a conflict. Through the use of posters, speeches, videos, and, more recently, digital media outlets, sides in a conflict try to win the support of civilians and prevent the other side from mobilizing successfully.²⁶ Although propaganda research is a vast field with significant contributions from linguistics, psychology, and political science, the specifics of how frames are distributed during civil wars require further research. Civil wars in Syria, Iraq, and Ukraine are ideal case studies for this kind of research, as they have been “digital media conflicts”, where the role of social media, digital communication, and the Internet have played a substantial role in recruitment, mobilization, and propaganda.²⁷ In addition, the well-documented nature of these conflicts in digital space allows researchers to find and process data in order to compare them in meaningful ways. Although their objectives are identical (recruitment, morale, intimidation), the specifics of ISIS, YPG, Donetsk People’s Republic (DPR) and Luhansk People’s Republic (LPR) pre-territorial practices are quite different.

In selecting an area to challenge, ISIS relies on information provided by “sleeper cells”; followers that infiltrate an area by embedding in other VNSAs, get information about local grievances

---

²⁵ Stathis N. Kalyvas, 2006, *The Logic of Violence in Civil War*, Cambridge University Press; Fransisco Gutierrez Sanin and Elisabeth Jean Wood, 2014, “Ideology in Civil War: Instrumental Adoption and Beyond”, *Journal of Peace Research*, 51 (2), pp. 213-226.

²⁶ Robert Alan Gurval, 1998, *Actium and Augustus: the Politics and Emotions of Civil War*, University of Michigan Press.

²⁷ Brigitte Nacos, 2016, *Mass-Mediated Terrorism: Mainstream and Digital Media in Terrorism and Counterterrorism*, Rowman & Littlefield.

and power relations and buy out the loyalties of smaller clans and tribes. Based on the level of competition emerging from other VNSAs and state security forces, ISIS either strengthens these sleeper cells, or move onto the next phase of “*dawa*” (missionary activities). In “*dawa*”, ISIS sets up more explicit and visible forms of “soft presence”, such as outreach/information offices, organizing sports competitions, games or large collective meal arrangements that host leaders of prominent clans. The main idea behind “*dawa*” is to penetrate more complex dimensions of social power in new territories and immediately demonstrate the group’s provision capacity.²⁸ For example, if the Syrian or Iraqi government was unable to bring certain tribes together, ISIS demonstrates its capacity to unite these tribes through specific functions or celebrations. If, on the other hand, both states were unable to provide jobs to local young men, ISIS coordinates local businesses to provide short-term employment to these people as a show off its administrative capacity. In the second phase of “*dawa*”, ISIS engages in more complex form of administration, such as holding local Sharia courts to resolve long-standing disputes or to engage in garbage collection or social aid distribution. Based on grievance information collected at the first phase of “*dawa*”, ISIS invests in administrative work that corresponds best to the neglected or underperformed aspects of state rule. During both phases of “*dawa*”, taxation is minimal or, in certain cases, non-existent, in order to fully attract the loyalties of the local populace. Both in Syria and Iraq, over-taxation and inefficient management of taxes are chronic sources of local grievance.

In roughly the same contested geographies of northern Iraq and northern Syria, YPG also benefit substantially from state weakening. The resultant horizontal competition with ISIS also forces these groups to craft pre-territorial practices of messaging and communication, allowing them to recruit and mobilize. However, the main difference

---

²⁸ Aaron Y. Zelin, 2016, “The Islamic State’s Territorial Methodology”, *Washington Institute for Near East Policy*, Research Note No. 29 [<http://www.washingtoninstitute.org/uploads/Documents/pubs/ResearchNote29-Zelin.pdf>] (Access Date: 19 June 2016).

between ISIS and YPG in this regard is that they have different understandings of natural habitus; while ISIS sees itself as the legitimate force in Sunni-dominant parts of Iraq and Syria,²⁹ YPG has a more ethno-nationalist understanding.³⁰ To that end, the group focuses on the control of predominantly Kurdish-majority areas of Iraq and Syria, which leads to a more consolidation-oriented approach in grievance framing and resource mobilization –as opposed to ISIS, which follows a more expansion-oriented strategy.³¹ Yet, this difference in strategy and aimed areas of control also create a big difference in two groups' reliance on pre-territorial control practices. In contrast to ISIS, YPG relies less on elaborate practices of intelligence gathering, infiltration or soft administration.

In addition, both groups have a distinct foreign propaganda strategy geared towards recruiting foreign fighters. While most of the foreign fighters of YPG came from European countries; ISIS recruits came from a much wider geographical extent, going as far to Tanzania and Australia.³² Although both ISIL and YPG propaganda demonstrated how their struggle was a civilizational conflict, they displayed profoundly different worldviews and civilizational discourses through digital content.³³ For both, this fight was one of self-autonomy and freedom. Freedom, however, was understood in different terms; for YPG, it

---

²⁹ James P. Farwell, 2014, "The Media Strategy of ISIS", *Survival*, 56 (6), pp. 49-55.

³⁰ Hamid Akin Ünver, 2016, "Schrödinger's Kurds: Transnational Kurdish Geopolitics in the Age of Shifting Borders", *Journal of International Affairs*, 69 (2); Fred H. Lawson, 2014, "Syria's Mutating Civil War and its Impact on Turkey, Iraq and Iran", *International Affairs*, 90 (6), pp. 1351-1365.

³¹ M. Hakan Yavuz, 1998, "A Preamble to the Kurdish Question: The Politics of Kurdish identity", *Journal of Muslim Minority Affairs*, 18 (1), pp. 9-18.

³² Thomas Hegghammer, 2011, "The Rise of Muslim Foreign Fighters: Islam and the Globalization of Jihad", *International Security*, 35 (3), pp. 53-94; Thomas Hegghammer, 2013, "Should I Stay or Should I Go? Explaining Variation in Western Jihadists' Choice between Domestic and Foreign Fighting", *American Political Science Review*, 107 (1), pp. 1-15.

³³ Jytte Klausen, 2015, "Tweeting the Jihad: Social Media Networks of Western Foreign Fighters in Syria and Iraq", *Studies in Conflict & Terrorism*, 38 (1), pp. 1-22.

meant the purge of radical interpretations of Islam -and especially political Islamism- from the governance and society.³⁴ In return, they propagandized a less hierarchical system in terms of gender, race, and ethnicity. For ISIL, freedom implied liberty from “western yoke” and from long-term imperial legacy established by the western countries.³⁵ To do this, ISIL fought to force foreign troops to leave Syria and Iraq, as well as local forces supported by the West. On ISIL’s end, liberty implied living Islam to the full, without any political correctness or necessity to dilute it into a form accepted by anyone other than the local Muslims. That’s why ISIL’s framing and their overall social media efforts emphasized the branding of an undiluted, puritan understanding of Islam in a way that was practiced during the founding period of Islam. This would be jihad (struggle), strict adherence to religious practice (“*iman*”) and strict (and often punitive) justice (“*Shariah*”) as a way of attaining the perfect social order.³⁶ Strong emphasis was made on “*ganimah*” (spoils of war) which has been considered “*halal*” in wars under Islamic law. Yet, ISIL’s digital branding of “*ganimah*” as a religious concept, frequently got mixed up by contemporary capitalist consumerist framing.

YPG’s audience and what attracted them were substantially different. Their framing and messaging targeted the Kurds in Iraq, Syria, Iran, Turkey, and Europe that had a dual-structural grievance. First, most Kurds come from a collective history of oppression under the patriarchal-religious social hierarchies, that had suppressed an increasingly educated and urbanizing Kurdish youth sociology through much of the late 19th and early 20th century.³⁷ Second, grievances

---

³⁴ Cengiz Güneş and Robert Lowe, 2015, *The Impact of the Syrian War on Kurdish Politics Across the Middle East*, Chatham House, p. 4.

³⁵ Alberto M. Fernandez, 2015, “Here to Stay and Growing: Combating ISIS Propaganda Networks”, *The Brookings Project on US Relations with the Islamic World Center for Middle East Policy at Brookings*.

³⁶ Brandon Colas, 2016, “What Does Dabiq Do? ISIS Hermeneutics and Organizational Fractures within Dabiq Magazine”, *Studies in Conflict & Terrorism*, 40 (3), pp. 173.-190.

³⁷ Hayriye Özen, 2015, “Latent Dynamics of Movement Formation: The Kurdish Case

against unitary and centralized states defined Kurdish identity and culture since the early 17th century. Ottoman and Safavid empires, and surviving post-World War I nation-states reinforced and amplified strict social control mechanisms of local religious and patriarchal structures as a way to retain hold over provincial territories.³⁸ Therefore, freedom for the Kurds meant liberty from both Islamic patriarchy, as well as from nation-state rule.

Ukrainian Civil War, on the other hand, has both similarities and differences to the wars in Iraq and Syria. The way both DPR and LPR units handle conflict framing and propaganda can be likened more to YPG than ISIS. Both secessionist groups have a distinct ethno-nationalist grievance that has remained dormant since the Cold War and both groups mobilize these grievances through armed opposition.³⁹ The main difference, however, is that neither DPR nor LPR seek to expand their borders to the extent sought by ISIS or YPG.⁴⁰ Their territorial bid is minimalist, demanding either autonomy or separation for a limited and small portion of Ukraine. An estimated total of three million people live under DPR and LPR rule combined, forcing these groups to frame and mobilize grievances in a way that renders their struggle a permanent or successful one.⁴¹ Another difference is that both groups took over control from the Ukrainian Armed Forces rapidly, within a matter of weeks, by overrunning government buildings in their respective city centers. Met with general support from pro-Russian local populace,

---

in Turkey (1940s–1960s)”, *Current Sociology*, 63 (1), pp. 57-74.

³⁸ Zeki Sarigil. and Ömer Fazlıoğlu, 2014, “Exploring the Roots and Dynamics of Kurdish Ethno-Nationalism in Turkey”, *Nations and Nationalism*, 20 (3), pp. 436-458.

³⁹ Lars-Erik Cederman, Kristan Skerde Gleditsch, and Julian Wucherpfennig, 2017, “Predicting the Decline of Ethnic Civil War: Was Gurr Right and for the Right Reasons?” *Journal of Peace Research*, 54 (2), pp. 262-274.

⁴⁰ Luke Harding, 2014, “Inside the ‘Donetsk People’s Republic’: Balaclavas, Stalin Flags and Razorwire”, *The Guardian*, [https://www.theguardian.com/world/2014/apr/19/ukraine-donetsk-pro-russia-militants]

⁴¹ Taras Kuzio, 2015, “Competing Nationalisms, Euromaidan, and the Russian-Ukrainian Conflict”, *Studies in Ethnicity and Nationalism*, 15 (1), pp. 157-169.

these groups didn't have elaborate plans to win over people or expand their legitimacy to larger areas.⁴² In addition, neither DPR nor LPR had a grievance that travelled well beyond their immediate borders. This meant that they couldn't recruit volunteer foreign fighters from abroad, allowing them to focus instead to post-territorial control practices. Both groups have exclusionary, minimalist, and consolidation-oriented political framing and propaganda which prioritizes loyalty and ethnic purity rather than an exclusionary bid for large territorial expansion.⁴³

4. Post-Territorial Control: Towards Sustainable War Economies

Once VNSAs assert control over a particular territory, they shift their focus into governance and daily administration of the area and people that live under their control. This forces VNSAs to be more predictable, exposed and calculating, offsetting some of the strategic benefits of asymmetrical warfare such as the element of surprise, secrecy, and uncertainty.⁴⁴ Controlling territory brings about the dual necessity of taxation and security provision, in addition to gradually more state-like tasks of recruitment, training, law enforcement, and infrastructure maintenance. The extent to which VNSAs can successfully manage and rule a contested geography not only shifts the loyalties of the people that live there, but also generate additional income and manpower to extend this rule into adjacent territories.⁴⁵

Among all four VNSAs analyzed in this paper, ISIS performs the most state-like tasks in areas under its rule. Once the loyalties of an

---

⁴² Marlene Laruelle, 2016, "The Three Colors of Novorossiia, or the Russian Nationalist Mythmaking of the Ukrainian Crisis", *Post-Soviet Affairs*, 32 (1), pp. 55-74.

⁴³ Oliver Boyd-Barrett, 2017, "Ukraine, Mainstream Media and Conflict Propaganda", *Journalism studies*, 18 (8), pp. 1016-1034.

⁴⁴ Timothy Raeymaekers, Ken Menkhaus, and Koen Vlassenroot, 2017, "State and Non-State Regulation in African Protracted Crises: Governance without Government?", *Afrika focus*, 21 (2).

⁴⁵ Annette Iris Idler and James J.F. Forest, 2015, "Behavioral Patterns Among (Violent) Non-State Actors: A Study of Complementary Governance", *Stability: International Journal of Security and Development*, 4 (1).

ungoverned space are shifted in its favor, ISIS establishes formal structures of recruitment and taxation, security, and law provision, maintenance and expansion of basic services (road repairs, bakery expansions, water, and electricity provision), in addition to deploying state-like symbols such as flags, anthems, code of law, and a formal bureaucratic hierarchy.⁴⁶ In demonstrating its competence as a reliable source of administration, ISIS engages in substantial municipality work; from paving the roads to fixing electric and phone lines, to garbage collection and “beautification” projects, including new mosque, market and shop constructions.⁴⁷ As a form of communicating to the local populace that ISIS’ arrival effectively ends the conflict and provides safety (one of the most welcomed changes to a population under prolonged duress), the group also restarts industries (quarries, poultry farms, glass, brick, and wood workshops) that halted due to conflict. Mass-production of food—especially bread, rice, and potato—is especially emphasized in this phase. The focus then gradually shifts to manpower and fund maximization, along with order maintenance through strict application of cultural codes (dress, facial hair, social relations etc.). In these areas, ISIS employs an open warfare posture by deploying more men, vehicles, and ammunition, replacing the initial “soft administration” and propaganda tools. ISIS’ code of religious order maintenance, “*hisba*”, replaces “*dawa*”, as stricter punishment of crimes, punitive penalties to disruption of social order, and more radical interpretations of religious law are disseminated through “*Sharia*” courts.⁴⁸ Final phases of ISIS’ transition to full administration of an area usually witness new road signs, specific government building plates, distribution of new ID cards and even changing the name of the town under control.

---

⁴⁶ Clark McCauley, 2016, “What Comes after ISIS? A Peace Proposal”, *Perspectives on Terrorism*, 10 (4).

⁴⁷ Aymenn Al-Tamimi, 2015, “The Evolution in Islamic State Administration: The Documentary Evidence”, *Perspectives on Terrorism*, 9 (4).

⁴⁸ Aaron Y. Zelin, 2015, “The Rise and Decline of Ansar al-Sharia in Libya”, *Current Trends in Islamist Ideology*, 18, p. 104.

Much of ISIS' post-territorial control practices are mirrored by YPG. The first level starts by municipality and infrastructure work,⁴⁹ designed to prove the case that the group has more to offer to people than fighting. These public works projects are of primary importance as one of the grievances of Syrian Kurds towards Damascus is that the region has been deliberately left neglected by successive Syrian governments and a new administration is needed at the local level in order to improve and modernize these areas. Most Kurds in Syria define their relationship to the Syrian state as one of colonialism⁵⁰ and local administrations, along with autonomy, are highly prized to break this unequal link. Therefore, although YPG rules mainly in areas that have a loyal Kurdish support, they nonetheless have to emphasize administration and construction in order to prove the case that they are a legitimate force in ungoverned spaces of northern Syria.

YPG doesn't enjoy the kind of territory and population controlled by ISIS. To that end, YPG has fewer road connections and rule over a mostly underdeveloped strategic hinterland. Key battles such as the Battle of Kobani (Ayn al-Arab) mobilized the majority of northern Syrian populace into active combat, leaving few behind to run and manage an active economy. This brings out the need for "social economy", which is a network of cooperatives that handle different economic sectors that produce essential wartime supplies, such as grain, ammunition, construction material, and fuel.⁵¹ The basic social economy model is based on production of rations of food, provided at the center of a network cluster, feeding adjacent areas and, in return, is

---

⁴⁹ Tom Perry, 2015, "Syrian Kurds' spending plans reflect rising ambition", *Reuters*, [http://www.reuters.com/article/us-mideast-crisis-syria-kurds-idUSKCN0Q21BK20150728] (Access Date: 19 June 2016).

⁵⁰ Erika Solomon, 2014, "Amid Syria's violence, Kurds carve out autonomy", *Reuters*, [http://www.reuters.com/article/us-syria-kurdistan-specialreport-idUSBREA0L17320140122] (Access Date: 19 June 2016).

⁵¹ Ahmed Yousef, 2015, "The Social Economy in Rojava". *Kurdishquestion.com*. [http://kurdishquestion.com/oldsite/index.php/kurdistan/west-kurdistan/the-social-economy-in-rojava/917-the-social-economy-in-rojava.html] (Access Date: 19 June 2016).

defended by the same adjacent territories. This idea of networked economic production units isn't new and goes back to early 20th century rural developmental models in the form of Soviet "kolkhoz" (колхоз)⁵² and the Israeli "kibbutz" (קיבוץ / קבוצה).⁵³ These social economy models have become relevant to YPG strategy as a nation-building infrastructure⁵⁴ as it relies on totally indigenous resources, with minimal or no resource generation from external territories. Regardless of the outcome of the Syrian Civil War, YPG's farming collective network will continue to be important driver of development in predominantly Kurdish provinces of Syria, allowing these regions to be financially self-sufficient, driving bids for autonomy over the long-term. By building local relations of interdependence (food production in exchange for security), the need to be connected to the nation's capital is minimized, leading to substantial shifts in loyalties and land allocation in northern Syria.

Another way YPG's social economy model resembles "kibbutz" and "kolkhoz" examples is the elimination (or, at least, minimization) of currency in financial transactions. Through an exchange of essential goods and supplies, reliance on banking, monetary exchange, and more complex capital relations are avoided. According to the model, these complex financial relations and interactions strengthen state centralization, which is against the parameters of YPG's bid for autonomy.⁵⁵ A pilot region in this collective social economy has been Derik within the Jazira canton under YPG control. A basic administrative problem –how to

---

⁵² Tommaso Trevisani, 2007, "After the Kolkhoz: Rural Elites in Competition", *Central Asian Survey*, 26 (1), 85-104.

⁵³ Yonina Talmon, 1972, *Family and Community in the Kibbutz*, Harvard University Press.

⁵⁴ On Rojava's economy, one of the best accounts is ANF's interview with Ahmet Yusuf, who was President of the Committee On Economy and Trade of the Afrin Autonomous Canton. See: Seyit Evran, 2014, "Dr. Yusuf: Rojava's Economic Model is a Communal Model", *Firat News Agency (ANF)*, Available at: [<https://rojavarreport.wordpress.com/2014/04/14/dr-yusuf-rojavas-economic-model-is-a-communal-model/>] (Access: 19 June 2016).

⁵⁵ Janet Biehl, 2015, "Rojava's Threefold Economy", *KurdishQuestion.Com*, [<http://kurdishquestion.com/oldsite/index.php/kurdistan/west-kurdistan/rojava-s-threefold-economy.html>] (Access Date: 19 June 2016).

pay workers and civil servants living under VNSA rule– is solved through a socialist mode of redistribution where need, rather than performance, is emphasized. Municipality salaries were thus given based on the requirements of its workers (number of dependents, sick or old family members), rather than the position or performance of workers.⁵⁶ In the last year, towns that were taken under pilot administrative model increased, although reliance on currency still continues in large portions of towns under YPG rule. This brings in questions on sustainability and what happens when the war is over. Sustaining war economy models, such as social economy, can be easier during wartime, when the constituents of an ungoverned space is mobilized for conflict. Following the end of active hostilities, however, people usually want to return back to normal life and go about their businesses as usual, decreasing the level of mobilization considerably.⁵⁷ Once people are demobilized, crucial questions will remain on the sustainability of farming collectives and continued absence of currency in financial relations.

Perhaps due to the unexpectedly rapid collapse of authority in Donbass, neither LPR or DPR were prepared to employ elaborate models of administration. These groups have been hastily mobilized in order to fight, rather than administer, and they have found it difficult to shift between these dual tasks of fighting and managing.⁵⁸ Like northern Syria, eastern Ukraine harbors a long-standing grievance of being neglected on purpose by the central authority. Corruption, mismanagement and ideological differences have created two Ukraines, where the western half is developed and modernized, whereas the eastern part –especially border provinces– are under-developed. Yet, these grievances didn't force LPR or DPR to adopt a model of reconstruction or economic model to help improve infrastructure and economic

---

⁵⁶ Ibid.

⁵⁷ Evran, 2014.

⁵⁸ Bruno de Cordier, 2017, "Ukraine's Vendée War? A Look at the 'Resistance Identity' of the Donbass Insurgency", *Russian Analytical Digest*, (198), pp. 2-6.

management in Donbass region.⁵⁹ Both groups have also been too weak to address internally displaced people, set up shelter and food distribution, and mobilize them in fighting or production tasks. The essence of this lack of mobilization is the existing divisions between pro-Ukraine and pro-Russian portions of Donbass and its adjacent territories, along with a significant, undecided population that sits in-between these groups. Social cohesion is thus weaker compared to territories controlled by YPG or ISIS, preventing LPR/DPR to form a consensus among the population under their control either for war or for peace. As a contested territory, Donbass has a significant identity crisis which impairs VNSAs performance in conflict and reconstruction alike.⁶⁰ The extent of this identity crisis is best exemplified by the fact that Donbass has historically been a strong mining, chemicals, and transportation hub of the Soviet Union and retains much of the infrastructure and know-how transmitted through the Cold War. To that end, Donbass is in fact more advantageous compared to both YPG and ISIS-controlled parts of Iraq and Syria; yet social divisions are too deep to benefit from such human and infrastructure capital.

Typical VNSA's tasks of administration, such as infrastructure maintenance, services provision, and taxation suffer in Donbass case, as these tasks were traditionally handled by the population center of the oblast, which is no longer under state control. The departure of the bureaucracy, which traditionally handled such tasks and the absence of prepared and capable VNSA know-how to take over these tasks have effectively eliminated LPR/DPR ability to learn and replicate these tasks.⁶¹ Remaining road connections both to Russia and the rest of Ukraine are restricted or transportation infrastructure destroyed. The

---

⁵⁹ Kimitaka Matsuzato, 2017, "The Donbass War: Outbreak and Deadlock", *Demokratizatsiya: The Journal of Post-Soviet Democratization*, 25 (2), pp. 175-201.

⁶⁰ Anna Matveeva, 2016, "No Moscow Stooges: Identity Polarization and Guerrilla Movements in Donbass" *Southeast European and Black Sea Studies*, 16 (1), pp. 25-50.

⁶¹ Renfrey Clarke, 2016, "The Donbass in 2014: Ultra-Right Threats, Working-Class Revolt, and Russian Policy Responses", *International Critical Thought*, 6 (4), pp. 534-555.

result is an indefinite state of emergency, which is enforced by under-prepared and under-skilled VNSAs that are unable to offer anything more than a frozen conflict. With essential infrastructure and public works projects being disrupted and damaged, LPR/DPR have so far failed in demonstrating administrative capacity to successfully challenge Ukrainian state legitimacy in the area. Given the strength of ethnic and identity-related grievances driving the conflict and subsequent inability of VNSAs to mobilize these grievances into a workable administrative model, the Donbass case is perhaps the weakest example out of all three cases of VNSA challenge to state authority.⁶² Over the long-term, it is more likely for Donbass to remain a frozen conflict, or return back to Ukraine, but never successfully become a self-ruling and autonomous entity.

Three cases discussed above give us three main observations on the complexity of VNSA administration. First, VNSAs tend to perform better and more complex in management and maintenance tasks, if the loyalty of the area is lower. More elaborate sets of services and goods provision are deployed in order to prove administrative skills and awareness of the group. Over time however, as VNSA establish better entrenched control in the area, they focus on taxation and recruitment, spending less care on administrative tasks to sustain loyalties. Second, territorial ambitions of a VNSA determine how well they administer a contested area; if the VNSA has wider geographic ambitions of conquest, the impression they leave on their existing territories make a great difference on the receptivity of adjacent territories to VNSA control. In contrast, if the VNSA has minimalist ambitions and does not seek to expand its borders, it focuses less on elaborate tasks of administration. Finally, resource generation differences between existing territories matter substantially. In territories that yield more manpower,

---

⁶² Mikhail Mikhailovich Afanasiev, Olga Anatolievna Tkacheva, Irina Anatolievna Getmanova, Lyudmila Aleksandrovna Tsurak, Olga Andreevna Pavlenko, 2015, "Eastern Donbass Resources as Improvement Factor in the Fuel and Energy Competitiveness Sector of Russia", *Mediterranean Journal of Social Sciences*, 6 (3 S6), p. 329.

tax, resources or rent, VNSAs tend to be better in administration, due to the strategic reasons for maintaining order and loyalty in the area. In less lucrative areas, however, administration is largely neglected and governance resources (funds, know-how, manpower) are allocated to more preferential areas.

5. What Makes Militancy Governance Sustainable? Macro Variables of VNSA Administrative Success

Once VNSAs are defeated through military means, what happens then? Security studies literature doesn't really provide a satisfying answer to this question. National militaries and police forces establish checkpoints, reinforced outposts and repair damaged infrastructure. Formal hierarchies of state control in the form of governor, mayor, and district administrators return back to office and establish control over the territory. Yet, following several months of relative stability, old administrative problems pile up: power cuts get frequent, garbage collection lags, infrastructure maintenance is neglected, and economic growth stops. Large groups of young men lose their jobs, or have to work in significantly underpaying jobs. Many of them turn to mafia or vigilante groups that seek to fill in the vacuum left by state neglect; if the neglect is extreme and existing identity-related grievances are strong, these groups turn into militancy, seeking once again to uproot state security forces from the area. A vicious cycle emerges, where neither side plans for the aftermath of their victory, getting locked in a prolonged conflict that doesn't go beyond armed response. If these armed groups can successfully perform transition from armed roles to administrative service provision duties, then they establish a long-term presence in that territory, building deeply-entrenched relations with the social forces and society there. Through "theory of competitive control", we can theorize why some VNSAs are more successful than others and establish deeper and wider zones of control under state borders. Those VNSAs that can successfully emulate state functions in goods/services provision, law/order maintenance and establish a predictable normative set of rules become more successful than VNSAs that fail or lag in any of these tasks. But there are further variables at play. For example, not all VNSAs control the same amount of population, territory or resources.

This variance in responsibility also determines the extent to which such actors care to rule, along with the complexity of governance models the produce.

Out of all groups analyzed in this piece, ISIS is the most expansive and controls the most resources. At its peak in Syria and Iraq, it controlled close to 10 million population with more than 150,000 km-sq area.⁶³ When compared to YPG (4,6 million population and 65,000 km-sq area)⁶⁴ and DPR/LPR combined (slightly more than 2,4 million population and 42,000 km-sq controlled territory),⁶⁵ ISIS emerges out as the strongest VNSA. These fundamental resources of territory and manpower determine allocation of resources and the depth of provincial administration models. Based on existing evidence on ISIS finances, the group runs to levels of macroeconomic policy; one for its own members, and a second one for outsiders.⁶⁶ The “insider economy” is based on pricing that is half the amount asked from outsiders, allowing its combatants enjoy a special status in their respective society. Although the group engages in substantial public works and social aid, it follows a war economy model, which is occupied less with economic growth and focused more on rent generation through confiscation and re-appropriation of land, buildings and possessions.⁶⁷ Local economic model is run by a “*wali*” (governor), who sits above a “*Zakat*” Council, which coordinates tax collection. Taxation level is also micro-managed

---

⁶³ Berger, J.M. and Jonathan Morgan, 2015. “The ISIS Twitter Census: Defining and Describing the Population of ISIS Supporters on Twitter”, *The Brookings Project on US Relations with the Islamic World*, 3 (20), pp. 4-1.

⁶⁴ Carl T. Dahlman, and Sanan Moradi, 2017, “Partition and National Fragmentation of Kurdistan”, *Scaling Identities: Nationalism and Territoriality*, p. 223.

⁶⁵ Renfrey Clarke, 2016. “The Donbass in 2014: Ultra-Right Threats, Working-Class Revolt, and Russian Policy Responses”, *International Critical Thought*, 6 (4), pp. 534-555.

⁶⁶ Sam Jones and Erika Solomon, 2015, “ISIS Inc: Jihadis Fund War Machine but Squeeze Citizens”, *Financial Times*, [http://www.ft.com/intl/cms/s/2/2ef519a6-a23d-11e5-bc70-7ff6d4fd203a.html#axzz4C2haXZPo] (Access Date: 19 June 2016).

⁶⁷ Erika Solomon and Sam Jones, 2015, “ISIS Inc: Loot and Taxes Keep Jihadi Economy Churning”, *Financial Times*, [http://www.ft.com/intl/cms/s/2/aee89a00-9ff1-11e5-beba-5e33e2b79e46.html#axzz4C2haXZPo] (Access Date: 19 June 2016).

at the district level, depending on a multitude of factors, including loyalty, profitability, and the level of contribution in non-material forms (i.e. manpower or strategic location) and can also imply non-monetary forms of tax, such as food supplies or infrastructure materials like timber, iron or steel.⁶⁸ ISIS local economies are built on the prediction that international sanctions will, at some point, be applied, leading to the emergence of a self-sufficient model.⁶⁹ The structure of local economy is built in a way that international sanctions will hurt civilians and local population, rather than ISIS' own ranks, creating a sanction-proof governance model. Fully embedded into the local population, the group uses the territory as a surrogate mother, from which it can launch attacks on adjacent settlements.⁷⁰

In direct contrast with ISIS, YPG-run territories are less centralized and operate in a dual form of autonomy. In matters related to war and mobilization, the group is centrally coordinated, whereas in local non-militancy affairs, regional administrative bodies take over. These dual layers of centralization and de-centralization generates complications at the wider territorial level, for example in terms of resource provision to frontier towns or recruitment, but allow greater legitimacy to YPG's rule around predominantly Kurdish areas. A theoretical exposition of this dual autonomy model was made in "Rojava Constitution"⁷¹, which stipulates that their nation-building model is a highly-decentralized

---

⁶⁸ Jose Pagliery, 2015, "Insider the \$2 Billion ISIS War Machine", *CNN Money*, [http://money.cnn.com/2015/12/06/news/isis-funding/index.html?category=home-international] (Access Date: 19 June 2016).

⁶⁹ Karoun Demirjian, 2015, "Congress Wants to Strengthen Financial Sanctions Against ISIS", *The Washington Post*, [https://www.washingtonpost.com/news/powerpost/wp/2015/12/24/congress-wants-to-strengthen-financial-sanctions-against-isis/] (Access Date: 19 June 2016).

⁷⁰ Jonah Goldberg, 2015, "US Mandates ISIS Embed Deeper into Civilian Populations", *National Review*, [http://www.nationalreview.com/corner/420230/us-mandates-isis-embed-deeper-civilian-populations-jonah-goldberg] (Access Date: 19 June 2016).

⁷¹ *Charter of the Social Contract in Rojava (Syria)*, available online: [http://www.kurdishinstitute.be/charter-of-the-social-contract/] (Access Date: 19 June 2016).

70

Güvenlik
Stratejileri

Yıl: 13

Sayı: 26

structure, but isn't specifically against states in adjacent territories. This emphasis serves to allay two sources of fear: one, from three adjacent states –Turkey, Syria, and Iraq, so that these states don't allocate extra resources to military end this project– and two, from Kurds that live in northern Syria, that are worried that Rojava will be just another centralized state formation. Contrasting with ISIS' understanding of ownership, Rojava pursues a pro-private property approach, somewhat contradicting the socialist foundations of its collective communalization system.⁷² Rather than taxation or “*zakat*” however, Rojava focuses more on collective production–collective consumption and the eventual goal of minimizing the role of currency in economy.⁷³ Overall, however, the proximity of the main population centers to conflict and different practices of economic policy in Rojava cantons, a clear-cut, functioning economic policy is difficult to identify there, in contrast to ISIS' economic policy, which is more centrally administered.

VNSAs of the War in Donbass –LPR and DPR– have considerably less structural approach to administration and are still unable to form governance bodies that are able to handle at least the basic functions of militancy rule. The rapid severance of the connection between newly emerging VNSAs and the old central administration of Donbass led to the disappearance of know-how and skilled people. Although both groups are effectively pro-Russian, the exact influence of Moscow on these groups are quite difficult to identify and measure. Based on different sources, it is possible to identify around 17 battalions under DPR and slightly less organized and semi-organized fighting forces under LPR.⁷⁴ Both groups operate similar to ISIS, in that they are less

---

⁷² Colm Massey, 2016, “A New Co-Operative Economy: Democratic Confederalism in Rojava and Bakur”, *Institute for Solidarity Economics*, [http://solidarityeconomics.org/2016/06/07/a-new-co-operative-economy-democratic-confederalism-in-rojava-and-bakur/] (Access Date: 19 June 2016).

⁷³ Bkz. Seyit Evran, 2014.

⁷⁴ Paul Robinson, 2016, “Russia's Role in the War in Donbass, and the Threat to European Security”, *European Politics and Society*, 17 (4), pp. 506-521.

concerned about forming sustainable patterns of economic growth and development and, instead, pay more attention to the control of rent, such as smuggling, re-appropriation/confiscation of property, and extortion.⁷⁵ They have significantly less-developed models of legal and administrative structure, as LPR/DPR focus more on resolving the most violent of disputes through brute force and conduct basic redistribution through aid sent by Russia. Just like Iraqi civil servants that didn't flee ISIS territories and continued to perform essential technical work, such as operating pipelines, refineries, and power plants; a small group of Ukrainian public servants exist in Donbass that are tasked with similar duties. Pro-Russian police officers, judges, and civil service personnel have stayed behind and currently serve LPR/DPR in their elementary administrative tasks.⁷⁶ That said, a formal state-like hierarchy does not exist in Donbass and this chaos exists in LDR more, as a large number of foreign fighters from Chechen, Cossack, and pro-Russian dominion territories establish rival sources of militancy power. The combined lack of capacity in Donbass causes the region to significantly underperform economically. While most workshops and factories are destroyed, the remaining functional ones cannot be operated by DPR or LPR, given the lack of technically-proficient worker pool under their control. More problems emerge from both groups inability to stop shelling either from the Russian or Ukrainian sides, causing widespread damage to mining facilities, factories, and infrastructure. Many coal mines have descended into illegal operations ("kopanki"), as their output is sold both to Russia and Ukraine, through smuggling networks that work for the highest bidder.⁷⁷ The resultant unemployment and poverty has caused close to 50% of Donbass residents to live on infrequent income, forcing them to regular foraging

---

⁷⁵ Iryna Serbinenko, 2016, "Presumptive Taxation in Ukraine Assessment of Previous and Current Systems from the Fiscal Perspective", *International Journal*, 4 (2), pp. 56-78.

⁷⁶ Jan Jakub Chromiec and Nicole Koenig, 2015, "Supporting Ukraine's Difficult Path Towards Reforms", *Jacques Delors Institut-Berlin, Policy Paper*, (143).

⁷⁷ Lawrence Freedman, 2014, "Ukraine and the Art of Limited War", *Survival*, 56 (6), pp. 7-38.

and scavenging.⁷⁸ Due to unavailability of essential goods like medicine, canned food, and sanitary items, their prices are at least double, compared to Ukraine-controlled areas. DPR/LPR haven't been able to set up either a structured form of redistribution mechanism like ISIS nor a social economy and collective sharing model like YPG. This arises from the fact that Donbass VNSAs are neither as dominant as ISIS nor enjoy high levels of legitimacy in their area of operation like YPG.

Overall, all four groups give us different insight on VNSA success in ungoverned spaces. It is clear to LPR and DPR are the least advantaged of all four cases, given competing loyalties in populations they control, lack of know-how or a structured plan to rule these territories. Even with Russian support, these groups are unable to control, administer, and mobilize their limited territorial area. Between ISIS and YPG, on the other hand, it is hard to identify a clear long-term winner. ISIS does control a larger territory and population base, however the group is also shrinking rapidly and it is hard to predict what kind of territory the group will rule over eventually. Even if ISIS is fully destroyed, in the absence of a sustainable economic model to take over its administrative and redistribution functions, areas under its current rule will continue to produce instability. As soon as the group is destroyed by the Syrian and Iraqi governments, remnants of ISIS will continue to perform what Kilcullen defines as "shadow governance"⁷⁹, in parallel to the formal government structure. As a VNSA that relies on constant conquest for economic success, the group will also eventually be unable to perform many of its complex governance duties. Yet, if Syrian or Iraqi governments fail in providing goods and services after reclaiming territory back, loyalties of local populations will not shift back to these governments. The same cannot be claimed for YPG. Although the group controls a smaller territory and population, it has so far demonstrated

---

⁷⁸ Lawrence Freedman, 2015, "Ukraine and the Art of Exhaustion", *Survival*, 57 (5), pp. 77-106.

⁷⁹ David Kilcullen, 2015, *Out of the Mountains: The Coming Age of the Urban Guerrilla*, Oxford University Press, p. 151.

relatively better performance in economic administration without relying on territorial expansion. Although the group did pursue expansionist policy along northern Syria, its economic model worked even when expansion failed. It is crucial to underline, however, that a major variable that keeps YPG's administrative functions afloat is foreign aid. Once foreign aid ceases, it is unclear whether the group can continue to sustain its social economy model and keep its current extent of territories without internal opposition or revolt.

6. Conclusion

This article approached the question of how and why militant organizations succeed by analyzing four different cases of administrative and economic governance methods under contested territories. This question is getting more and more important in recent years as existing literature is trying to answer another question: what happens when VNSAs are militarily defeated? The main argument in this paper was that whichever entity –state or non-state– can perform consistent and predictable tasks of administration, enforcement, and governance, will win the loyalties of a contested geography. Once long-term state neglect and unpredictable/unexpected modes of coercion builds up significant grievances among the local populace; armed non-state actors emerge, filling in the vacuum left by states and enforce a more predictable pattern of enforcement. The article explored how ISIS, YPG, and LPR/DPR address these issues in their respective ungoverned spaces with different variables of territory, population, ideology, and ambitions.

ISIS occupies a different place in VNSA literature, due to the size of its territorial extent, population base, foreign fighter pool, and ambitions. The group's tactics, strategy, and administrative experiments date back to 2003 and subsequent lessons learned by Sunni armed groups resisting the US military intervention. Formulating a complex and elaborate interlinking of strategies, the group developed advanced intelligence gathering, sleeper cell implantation, network-building, influencing and propaganda tasks. The responsibilities of controlling more than 10 million people in a large span of territory, inevitably brought about the need to adopt state functions like taxation, recruitment, law-security provision, and infrastructure maintenance. In return, the group

was able to field larger resources and manpower to multiple fronts. YPG, on the other hand, benefited from state weakening in Syria considerably, expanding its territorial control across northern Syria quite rapidly. In contrast to ISIS, YPG focused mostly on ethno-nationalist control of predominantly Kurdish areas, although it tried to develop co-administration models (in the form of Syrian Democratic Forces, SDF) with local Arabs. That experiment has resulted in mixed results. Regardless, YPG was able to impose a sustainable rule in predominantly Kurdish territories in northern Syria, uprooting Syrian state functions entirely. Even if the Syrian Civil War ends in Damascus' favor, it is unlikely for YPG to lose its popularity and support in the northern part of the country. This inevitability largely owes to how social economy model fits into the wider grievance narrative of the Kurds, addressing a range of issues, including centralization-autonomy, role of religion in administration, and financial independence to any regional state power. That said, it is also unclear how this state-building project will shape once external financial aid is removed from the equation. The war in Donbass, on the other hand, including two VNSAs –LPR and DPR– are the least likely to have a long and sustainable future. The groups are struggling to establish an uncontested hold over their small territories and populations, even with direct Russian aid. Unable to form sustainable economic and administrative structures of governance, these groups will either be co-opted into a newly emerging VNSA that is capable of running these territories, or will vanish, losing the contest for territorial dominance to Ukraine. As Ukraine-controlled parts in the civil war do better financially and administratively, pro-Russian parts of the country will gradually shift their loyalties away from Moscow and rejoin with the rest of the country. The only case in which this inevitability will not happen is a direct military deployment of Russian forces in Donbass, bringing their own governance know-how and infrastructure, successfully annexing the area for long-term control.

The study of militancy behavior in ungoverned spaces is crucial to understand broad challenges of legitimacy and sovereignty faced by states in neglected and/or poor territories. In observing why certain

groups become more successful than the others, their administrative methods and economic practices are as important as studying how they fight and where they attack. Although states usually focus on defeating VNSAs, there is little policy discussion on what to do after the day of the victory or on how to reclaim these territories and reintegrate them back into the rest of the country. This article demonstrated the advantages and challenges faced by four VNSAs of different sizes and goals in running and administering contested areas and what makes them more or less successful than the others. Further research is needed on other VNSAs from different parts of the world and with different variables of population, finances, and strategies.

Özet

İç savaşlar ve devlet otoritesinin zayıfladığı durumlarda ortaya çıkan silahlı gruplar, uluslararası çatışma literatürünün köşe taşı oluşturmaktadır. İç savaşların neden ortaya çıktığı, ne kadar sürdüğü ve can kayıplarının hangi durumlarda daha fazla olduğunu irdeleyen hatırı sayılır ölçüde geniş bu literatür, iç savaşlar bittikten sonra devlet idaresinin ve normal hayata dönüşün parametreleri konusunda geri kalmaktadır. Hâlbuki örgütlerin askerî olarak yenilmeleri veya siyasi süreçler yoluyla silahsızlandırılmaları sonucunda ortaya çıkan idare ve yönetim boşluklarının nasıl doldurulacağı, bu örgütlerin tekrar ortaya çıkmaması için sorulması gereken temel sorulardan biridir.

Bu makalede dört örgütün devlet zayıflaması durumlarında ne şekilde davrandıkları; bölgesel sorunları ne şekilde seferber ederek alan hâkimiyeti kurmaya çalıştıkları irdelenmektedir. Irak-Şam İslam Devleti (İŞİD-Daeş), Halkçı Koruma Birlikleri (YPG), Luhansk Halk Cumhuriyeti (LHC) ve Donyetsk Halk Cumhuriyeti (DHC), bu makalede irdelenen dört farklı örgüt olup, kontrol altına aldıkları coğrafi alan, nüfus ve kaynaklar bakımından literatüre farklı konularda vaka oluşturmaktadırlar.

Makalenin teorik altyapısını coğrafya, meşruiyet ve alan kontrolü oluşturmaktadır. Büyük ya da küçük fark etmeksizin, her silahlı örgüt belli bir alanı kontrol eder ve bu alan ile içinde yaşayan halk da dâhil

olmak üzere simbiyotik bir bağ kurar. Bu bağ, devlet otoritesinin zayıflığına bağlı olarak kırsal sınır bölgelerinde (terör örgütleri, militan gruplar) veya şehir içlerinde (mafya ve yasadışı organize suç örgütü) ortaya çıkar. Otoritenin uzun süre zayıf olduğu alanlarda bu bağ, örgütleri giderek “devlet-gibi” idari uygulamalar (altyapı hizmetleri, güvenlik tesisi, vergilendirme, eğitim-öğretim) üreten yapılar haline getirir. Netice itibariyle, mevzubahis bölge, hem siyaseten, hem de Weberyen hukuki meşruiyet açısından belirsiz hâle gelir. Silahlı örgütlerin buldukları bölgelere nasıl sızdıkları, buralarda nasıl alan hâkimiyeti ve yerel meşruiyet kazandıklarının bu sebeple çalışılması elzemdir.

İŞİD-Daeş kontrolündeki alan, nüfus ve altyapı olanakları açısından silahlı devlet-dışı aktörler literatüründe farklı bir yere sahiptir. Örgütün taktik, stratejik ve idari deneyleri 2003 senesine kadar geri giden ve ABD’nin askerî müdahalesine karşı çıkan Sünni grupların tecrübeleri üzerine kurulmuştur. Bu tecrübeler, zaman içinde çok detaylı istihbarat, hücre yapılanması ve propaganda faaliyet ve doktrinine evrilmiş; örgütün 10 milyonu aşkın bir nüfus üzerinde vergilendirme, devşirme, hukuk ve iktisadi fonksiyonlar kurmasını sağlamıştır. Öte yandan YPG, daha sınırlı bir bölgede hâkimiyet alanı kurmuş; “sosyal ekonomi” ve “katılımcı üretim” prensipleri üzerinden merkeze bağlı olmayan bir idari model geliştirmiştir. Kolektif üretim/tüketim ve ihtiyaca bağlı tedarik gibi sosyalist gelenekten gelen pratikler, Sovyet “*kolkoz*” ve İsrail’in “*kibbutz*” taşra geliştirme projeleri üzerinden tanımlanmıştır. Netice itibariyle, Suriye’deki iç savaşın sonucuna bağlı kalmaksızın, bölgede uzun süreli kendi kendine yeterlilik oluşturulmuş; devamlılığının altyapısı hazırlanmıştır. LHC/DHC örgütleri ise Donbass’ta çok daha temel ve aceleci bir idari yapı oluşturarak direkt Rus yardımına bağlı bir sistem kurmuştur. Bu örgütler idari ve yönetime dayalı bir sistem geliştiremeyerek sadece belli bölgelerin asgari korunmasına odaklanmış; bunun sonucunda da idare edilemeyen geniş alanlar yaratmıştır. Bu bölgelerde altyapı ve tamir/bakım hizmetlerinin sürdürülememesi, örgütün bu gibi iş kollarına ayıracak teknik yeterliliği olan insan kaynağı olmaması sebebiyle mafyalaşmaya yol açmış; bölge halkı üzerinde istikrarsız bir derebeylik-vari yönetimin ortaya çıkmasına sebep olmuştur. İŞİD-Daeş ve YPG ile karşılaştırıldığında, LHC/DHC

örgütlerinin uzun süreli alan hâkimiyeti kurması çok zor gözükmekte ve uzun vadede yerel halkın Ukrayna devletine dönük bir karşı-hareket geliştireceği tahminine yol açmaktadır.

İdari rekabete sahne olan bölgelerin daha derinlemesine çalışılması; asimetrik harp ve iç savaş gibi uluslararası ilişkiler literatürünün önemli konularının derinleştirilmesi konusunda büyük önem arz etmektedir. Neden bazı örgütlerin yönetime daha çok önem verdikleri, belli alanları geliştirerek diğer alanları gözden çıkardıkları gibi konular, bu bölgelerin askerî yollarla devlet kontrolüne geçtikten sonra nasıl geri kazanılacakları gibi sonraki sorulara da ışık tutmaktadır. Bu makale, dört farklı kuvvet, alan hâkimiyeti ve altyapıya sahip silahlı örgütün idari ve yönetim pratiklerini karşılaştırarak, bu literatüre katkı sağlamayı amaçlamıştır.

Bibliography

Books

- BRECHER, Micheal and Jonathan Wilkenfeld, 2000, *A Study of Crisis*, Michigan University Press.
- GURVAL, Robert Alan, 1998, *Actium and Augustus: the Politics and Emotions of Civil War*, University of Michigan Press.
- JOSELIN, Daphne and William Wallace, 2001, *Non-State Actors in World Politics*, Springer.
- KALYVAS, Stathis N, 2006, *The Logic of Violence in Civil War*, Cambridge University Press.
- KILCULLEN, David, 2015, *Out of the Mountains: The Coming Age of the Urban Guerrilla*, Oxford University Press.
- NACOS, Brigitte, 2016, *Mass-Mediated Terrorism: Mainstream and Digital Media in Terrorism and Counterterrorism*, Rowman & Littlefield.
- RISSE-KAPPEN, Thomas, 1995. *Bringing Transnational Relations Back In: Non-State Actors, Domestic Structures and International Institutions*, Cambridge University Press.

ROTHBERG, Robert I, 2003, "The Failure and Collapse of Nation-States" in Robert Rothberg (ed.) *When States Fail: Causes and Consequences*, Princeton University Press.

SCHLICHTER, Klaus, 2009. *In the Shadow of Violence: The Politics of Armed Groups*, University of Chicago Press.

TALMON, Yonina, 1972, *Family and Community in the Kibbutz*, Harvard University Press.

Weber, Max, 1921, *Wirtschaft und Gesellschaft*.

Articles and Book Chapters

AFANASIEV, Mikhail Mikhailovich, Olga Anatolievna Tkacheva, Irina Anatolievna Getmanova, Lyudmila Aleksandrovna Tsurak, Olga Andreevna Pavlenko, 2015, "Eastern Donbass Resources as Improvement Factor in the Fuel and Energy Competitiveness Sector of Russia", *Mediterranean Journal of Social Sciences*, 6 (3 S6), p. 329.

AL-TAMIMI, Aymenn, 2015, "The Evolution in Islamic State Administration: The Documentary Evidence", *Perspectives on Terrorism*, 9(4).

BLOMBERG, Brock, Rozlyn C. Engel, and Reid Sawyer, 2010, "On the Duration and Sustainability of Transnational Terrorist Organizations", *Journal of Conflict Resolution*, 54 (2), pp. 303-330.

BOYD-BARRETT, Oliver, 2017, "Ukraine, Mainstream Media and Conflict Propaganda", *Journalism Studies*, 18 (8), pp. 1016-1034.

BUNKER, Robert, 2014, "Global Security Upheaval: Armed Nonstate Groups Usurping State Stability Functions", *Small Wars & Insurgencies*, 25 (5-6), pp. 1065-1067.

CARTER, David B., 2012, "A Blessing or a Curse? State Support for Terrorist Groups", *International Organization*, 66 (1), pp. 129-151.

CEDERMAN, Lars-Erik, Kristian Skrede Gleditsch, Julian Wucherpfennig, 2017, "Predicting the Decline of Ethnic Civil War: Was Gurr Right and for the Right Reasons?", *Journal of Peace Research*, 54 (2), pp. 262-274.

CLARKE, Renfrew, 2016, "The Donbass in 2014: Ultra-Right Threats, Working-Class Revolt, and Russian Policy Responses", *International Critical Thought*, 6 (4), pp. 534-555.

COLAS, Brandon, 2016, "What Does Dabiq Do? ISIS Hermeneutics and Organizational Fractures within Dabiq Magazine", *Studies in Conflict & Terrorism*, 40 (3), pp. 173-190.

- COLLIER, Paul and Nicholas Sambanis, 2002, "Understanding Civil War: a New Agenda", *Journal of Conflict Resolution*, 46 (1), pp.3-12.
- CORDIER, Bruno de, 2017, "Ukraine's Vendée War? A Look at the 'Resistance Identity' of the Donbass Insurgency", *Russian Analytical Digest*, (198), pp. 2-6.
- DAHLMAN, Carl T. and Sanan Moradi, 2017, "Partition and National Fragmentation of Kurdistan", *Scaling Identities: Nationalism and Territoriality*, (edited by Guntram H. Herb and David H. Kaplan), Rowman & Littlefield Publishers, p. 223.
- DAVIS, Diane E., 2009, "Non-State Armed Actors, New Imagined Communities, and Shifting Patterns of Sovereignty and Insecurity in the Modern World", *Contemporary Security Policy*, 30 (2), pp. 221-245.
- FARWELL, James P., 2014, "The Media Strategy of ISIS", *Survival*, 56 (6), pp. 49-55.
- FEARON, James D. and David Laitin, 2003, "Ethnicity, Insurgency, and Civil War", *American Political Science Review*, 97 (1), pp. 75-90.
- FREEDMAN, Lawrence, 2014, "Ukraine and the Art of Limited War", *Survival*, 56 (6), pp. 7-38.
- GLEDITSCH, Nils Petter, Peter Wallensteen, Mikael Eriksson, Margareta Sollenberg, and Havard Strand, 2002, "Armed Conflict 1946-2001: A New Dataset", *Journal Of Peace Research*, 39 (5), pp. 615-637.
- GOLDBERG, Jonah, 2015, "US Mandates ISIS Embed Deeper into Civilian Populations", *National Review*, [<http://www.nationalreview.com/corner/420230/us-mandates-isis-embed-deeper-civilian-populations-jonah-goldberg>]
- HEGGHAMMER, Thomas, 2011, "The Rise of Muslim Foreign Fighters: Islam and the Globalization of Jihad", *International Security*, 35 (3), pp. 53-94.
- HEGGHAMMER, Thomas, 2013, "Should I Stay or Should I Go? Explaining Variation in Western Jihadists' Choice between Domestic and Foreign Fighting", *American Political Science Review*, 107 (1), pp. 1-15.
- HOLMQVIST, Caroline, 2005, "Engaging Armed Non-State Actors in Post-Conflict Settings", *Security Governance in Post-Conflict Peacebuilding*, Münster: LIT Verlag, pp. 45-68.
- HOLZSCHEITER, Anna, 2005, "Discourse as Capability: Non-State Actors' Capital in Global Governance", *Millennium*, 33 (3), pp. 723-746.

IDLER, Annette Iris and James J.F. Forest, 2015, “Behavioral Patterns Among (Violent) Non-State Actors: A Study of Complementary Governance”, *Stability: International Journal of Security and Development*, 4 (1).

SANIN, Fransisco Gutierrez and Elisabeth Jean Wood, 2014, “Ideology in Civil War: Instrumental Adoption and Beyond”, *Journal of Peace Research*, 51 (2), pp. 213-226.

KLAUSEN, Jytte, 2015, “Tweeting the Jihad: Social Media Networks of Western Foreign Fighters in Syria and Iraq”, *Studies in Conflict & Terrorism*, 38 (1), pp. 1-22.

KORF, Benedikt, 2005, “Rethinking the Greed–Grievance Nexus: Property Rights and the Political Economy of War in Sri Lanka”, *Journal of Peace Research*, 42 (2), pp. 201-217.

KUZIO, Taras, 2015, “Competing Nationalisms, Euromaidan, and the Russian-Ukrainian Conflict”, *Studies in Ethnicity and Nationalism*, 15 (1), pp. 157-169.

LARUELLE, Marlene, 2016, “The Three Colors of Novorossiia, or the Russian Nationalist Mythmaking of the Ukrainian Crisis”, *Post-Soviet Affairs*, 32 (1), pp. 55-74.

LAWSON, Fred H., 2014. “Syria’s Mutating Civil War and its Impact on Turkey, Iraq and Iran”, *International Affairs*, 90 (6), pp. 1351-1365.

MATSUZATO, Kimitaka, 2017, “The Donbass War: Outbreak and Deadlock” *Demokratizatsiya: The Journal of Post-Soviet Democratization*, 25 (2), pp. 175-201.

MATVEEVA, Anna, 2016, “No Moscow Stooges: Identity Polarization and Guerrilla Movements in Donbass”, *Southeast European and Black Sea Studies*, 16 (1), pp. 25-50.

MCCAULEY, Clark, 2016, “What Comes After ISIS? A Peace Proposal”, *Perspectives on Terrorism*, 10 (4).

OSIANDER, Andreas, 2001, “Sovereignty, International Relations, and the Westphalian Myth”, *International Organization*, 55 (02), pp. 251-287.

ÖZEN, Hayriye, 2015, “Latent Dynamics of Movement Formation: The Kurdish Case in Turkey (1940s–1960s)”, *Current Sociology*, 63 (1), pp. 57-74.

PODDER, Sukanya, 2013, “Non-State Armed Groups and Stability: Reconsidering Legitimacy and Inclusion”. *Contemporary Security Policy*, 34 (1), pp. 16-39.

RAEYMAEKERS, Timothy, Ken Menkhaus, and Koen Vlassenroot, 2017, “State and Non-State Regulation in African Protracted Crises: Governance without Government?”, *Afrika focus*, 21 (2).

ROBINSON, Paul, 2016, “Russia’s Role in the War in Donbass, and the Threat to European security”, *European Politics and Society*, 17 (4), pp. 506-521.

ROSS, Micheal L., 2004, “How do Natural Resources Influence Civil War? Evidence from Thirteen Cases”, *International organization*, 58 (1), pp. 35-67.

SARİGİL, Zeki and Ömer Fazlıoğlu, 2014, “Exploring the Roots and Dynamics of Kurdish Ethno-Nationalism in Turkey”, *Nations and Nationalism*, 20 (3), pp. 436-458.

SERBINENKO, Iryna, 2016, “Presumptive Taxation in Ukraine Assessment of Previous and Current Systems from the Fiscal Perspective”, *International Journal*, 4 (2), pp. 56-78.

TREVISANI, Tommaso, 2007, “After the Kolkhoz: Rural Elites in Competition”, *Central Asian Survey*, 26 (1), pp. 85-104.

ÜNVER, Hamid Akın, 2016, “Schrödinger’s Kurds: Transnational Kurdish Geopolitics in the Age of Shifting Borders” *Journal of International Affairs*, 69 (2).

Vinci, Anthony, 2008, “Anarchy, Failed States, and Armed Groups: Reconsidering Conventional Analysis”, *International Studies Quarterly*, 52 (2), pp. 295–314.

YAVUZ, M. Hakan, 1998, “A Preamble to the Kurdish Question: The Politics of Kurdish Identity”, *Journal of Muslim Minority Affairs*, 18 (1), pp.9-18.

ZELIN, Aaron Y., 2015, “The Rise and Decline of Ansar al-Sharia in Libya”, *Current Trends in Islamist Ideology*, 18, p. 104.

Reports

BERGER, J.M. and Jonathan Morgan, 2015, “The ISIS Twitter Census: Defining and describing the population of ISIS supporters on Twitter”, *The Brookings Project on US Relations with the Islamic World*, 3 (20), pp.4-1.

- BIEHL, Janet, 2015. "Rojava's Threefold Economy". *KurdishQuestion.com*, (<http://kurdishquestion.com/oldsite/index.php/kurdistan/west-kurdistan/rojava-s-threefold-economy.html>)
- CHROMIEC, Jan Jakub, and Nicole Koenig, 2015, "Supporting Ukraine's Difficult Path Towards Reforms", *Jacques Delors Institut-Berlin, Policy Paper*, (143).
- COLES, Isabel, 2015, "Despair, Hardship as Iraq Cuts off Wages in Islamic State Cities", *Reuters*, [<http://www.reuters.com/article/us-mideast-crisis-iraq-salaries-idUSKCN0RW0V620151002>]
- COLLIER, Paul and Anke Hoeffler, 2004, "Greed and Grievance in Civil War", *Oxford Economic Papers*, 56 (4), pp. 563-595.
- DEMİRJIAN, Karoun, 2015, "Congress Wants to Strengthen Financial Sanctions against ISIS". *The Washington Post*. [<https://www.washingtonpost.com/news/powerpost/wp/2015/12/24/congress-wants-to-strengthen-financial-sanctions-against-isis/>]
- EVİRAN, Seyit, 2014, "Dr. Yusuf: Rojava's Economic Model is a Communal Model", *Firat News Agency (ANF)*, [<https://rojavarreport.wordpress.com/2014/04/14/dr-yusuf-rojavas-economic-model-is-a-communal-model/>] (Access Date: 19 June 2016).
- FERNANDEZ, Alberto M., 2015, "Here to Stay and Growing: Combating ISIS Propaganda Networks", *The Brookings Project on US Relations with the Islamic World Center for Middle East Policy at Brookings*.
- GUNES, Cengiz and Robert Lowe, 2015, *The Impact of the Syrian War on Kurdish Politics Across the Middle East*, Chatham House.
- HARDING, Luke, 2014, "Inside 'Donetsk People's Republic': Balaclavas, Stalin Flags and Razorwire", *The Guardian*, [<https://www.theguardian.com/world/2014/apr/19/ukraine-donetsk-pro-russia-militants>]
- Jones, Sam and Erika Solomon. 2015. "ISIS Inc: Jihadis Fund War Machine but Squeeze Citizens". *Financial Times*, [<http://www.ft.com/intl/cms/s/2/2ef519a6-a23d-11e5-bc70-7ff6d4fd203a.html#axzz4C2haXZPo>]
- MASSEY, Colm, 2016, "A New Co-Operative Economy: Democratic Confederalism in Rojava and Bakur", *Institute for Solidarity Economics*, [<http://solidarityeconomics.org/2016/06/07/a-new-co-operative-economy-democratic-confederalism-in-rojava-and-bakur/>]

Militancy Governance under State Failure:
Models of Legitimacy Contestation in Ungoverned Spaces

- PAGLIERY, Jose, 2015, “Inside the \$2 Billion ISIS War Machine”. *CNN Money*, [http://money.cnn.com/2015/12/06/news/isis-funding/index.html?category=home-international]
- PERRY, Tom, 2015, “Syrian Kurds’ Spending Plans Reflect Rising Ambition”, *Reuters*, [http://www.reuters.com/article/us-mideast-crisis-syria-kurds-idUSKCN0Q21BK20150728]
- SOLOMON, Erika, 2014, “Amid Syria’s Violence, Kurds Carve out Autonomy”, *Reuters*, [http://www.reuters.com/article/us-syria-kurdistan-specialreport-idUSBREA0L17320140122]
- SOLOMON, Erika and Sam Jones, 2015, “ISIS Inc: Loot and Taxes Keep Jihadi Economy Churning”. *Financial Times* [http://www.ft.com/intl/cms/s/2/ae89a00-9ff1-11e5-beba-5e33e2b79e46.html#axzz4C2haXZPo]
- YOUSEF, Ahmed, 2015, “The Social Economy in Rojava”, *Kurdishquestion.com*, [http://kurdishquestion.com/oldsite/index.php/kurdistan/west-kurdistan/the-social-economy-in-rojava/917-the-social-economy-in-rojava.html]
- ZELIN, Aaron, Y.,. 2016, “The Islamic State’s Territorial Methodology”, *Washington Institute for Near East Policy, Research Note* No. 29 [http://www.washingtoninstitute.org/uploads/Documents/pubs/ResearchNote29-Zelin.pdf]

83

Güvenlik
Stratejileri

Yıl: 13

Sayı: 26

International Game between the Obama Administration of the US and Russia in the Fight against the “Islamic State”

“İslam Devleti”ne Karşı Mücadelede
ABD’nin Obama Yönetimi ile Rusya Arasındaki
Uluslararası Oyun

Song NIU*

Abstract

Since the “Arab Spring”, a variety of conflicts have erupted in the region and various extremist groups have emerged, especially the quasi-state “Islamic State” (IS), which has replaced the Al Qaeda to become the dominant international terrorist organization, main sponsor of large-scale terrorist attacks, propagator of extremist and terrorist ideology, and the object that many extremist terrorist organizations around the world are loyal to. The strike against the organization by the US and Russia, the two countries with strong military power and political influence, has been relatively effective. However, the US and Russia hold different views on the Syrian issue, so their measures to combat the IS have different foci. The US favors the Syrian opposition, while Russia helps the Syrian government to fight the Syrian opposition and the IS. Because of their different interests, the policies of the US and those of Russia in the Middle East also have witnessed some changes after the rise of IS, and resulted in a series of strategic

---

* Dr., Associate professor of Middle East Studies Institute, Shanghai International Studies University and research fellow of Center for Religion and China’s National Security, Fudan University, Editorial director of Journal of Middle Eastern and Islamic Studies (in Asia), e-mail: phd_niusong@163.com.

This article is funded by China National Fund for Social Sciences (13CZJ017); Academic Innovation Team of Shanghai International Studies University (Regional Cooperation between East Asia and Middle East in the New Era); Program of Center for European Union Studies at Shanghai International Studies University.

Geliş Tarihi / Received : 28.04.2016
Kabul Tarihi / Accepted : 14.08.2017

games. As the two most important international powers in the world, the game between Russia and the US in Middle East has caught attention from all over the world. Therefore, a thorough understanding of the international game between the US and Russia on the fight against IS will contribute to a comprehensive understanding of the complexity of the situation in the Middle East.

Keywords: United States; Obama Administration; Russia; Islamic State; Syria

Öz

“Arap Baharı”ndan bu yana Orta Doğu’da çeşitli çatışmalar yaşanmaktadır ve birçok köktenci grup ortaya çıkmıştır. Bu gruplardan biri de kendini devlet olarak adlandıran, El-Kaide’nin yerini alarak en etkin uluslararası terör örgütü, büyük ölçekli terör saldırılarının ana destekçisi, aşırı ve terörist ideolojinin savunucusu ve dünyanın dört bir yanındaki birçok köktenci terör örgütünün sadakat gösterdiği örgüt halini gelen “İslam Devleti” (İD) dir. Bu terör örgütüne karşı büyük bir askerî güce ve siyasi etkiye sahip olan iki ülke olan ABD ve Rusya tarafından gerçekleştirilen saldırılar göreceli etkili olmuştur. Ancak ABD ile Rusya Suriye sorunuyla ilgili farklı görüşlere ve bu nedenle İD ile mücadele araçları da farklı odaklara sahiptir. ABD, Suriyeli muhalefeti desteklerken, Rusya Suriye muhalefetiyle ve İD’yle mücadelesinde Suriye hükümetine yardım etmektedir. Sahip oldukları farklı çıkarlar nedeniyle, ABD’nin ve Rusya’nın Orta Doğu’daki politikaları da İD’nin ortaya çıkmasından bu yana bazı değişiklikler göstermiş ve bir dizi stratejik oyunu ortaya koymuştur. Dünyanın en önemli iki uluslararası gücü olan Rusya ve ABD arasında Orta Doğu’daki oyun tüm dünyanın dikkatini çekmiştir. Bu nedenle, İD’yle mücadelede ABD ile Rusya arasındaki uluslararası oyunun tam olarak anlaşılması, Orta Doğu’daki karmaşık durumun daha kapsamlı bir şekilde anlaşılmasına katkıda bulunacaktır.

Anahtar Kelimeler: Amerika Birleşik Devletleri, Obama Yönetimi, Rusya, İslam Devleti, Suriye.

1. Introduction

Since the drastic changes in the Arab world, a variety of conflicts have erupted in the region. Coupled with the continued intervention of major powers in the Middle East affairs, this has resulted in continuous turmoil. In this context, the various extremist groups have emerged, especially the extremist organization “Islamic State”. It is a quasi-state which has replaced the Al Qaeda to become the dominant international

terrorist organization, main sponsor of large-scale terrorist attacks, propagator of extremist and terrorist ideology, and the object that many extremist terrorist organizations around the world are loyal to.¹ Since June 2014, the fight against the “Islamic State in Iraq and Sham” (ISIS) and its extremist forces has become one of the important issues for the international community; the United Nations (UN) passed a resolution that required member states to cut the funding sources of extremist groups in Iraq and Syria, as well as their overseas channels to recruit militants, and impose sanctions against the main leaders of those organizations. In August 2014, the United States (US) started continuous air strikes against the “Islamic State”; in September 2014, the US announced specific strategies to fight against the “Islamic State”, planning for continuous combats of more than 36 consecutive months.² On September 30, 2015, Russia sent troops to Syria and launched air strikes against terrorist forces, such as the “Islamic State” and Jabhat al-Nusra, and also set up an international alliance, including Iran, Syria and Iraq to combat the “Islamic State”.

2. United States’ Middle East Policy since the Rise of the “Islamic State”

For a long time, the motivations of the US policy in the Middle East include energy control, promotion of democracy, and security of allies, and is always shifting from realism to liberalism and vice versa. The stalemate in Syria and the havoc brought about by ISIS has considerably cooled the enthusiasm of the US regarding promoting democracy since the “Arab Spring”. The spillover effect of ISIS has forced the US to regard a regime change in Syria; instead, the US has decided to support the opposition and to establish control any political solution of the Syrian crisis, and eventually to dominate the future development trend in the country. To achieve this goal, the US

---

¹ Zhongmin Liu, “The International Anti-terrorism Has Entered a New Historical Stage”, *Wenhui Daily*, November 15, 2015.

² Juliet Eilperin and Ed O’Keefe, “Obama Announces ‘Broad Coalition’ to Fight ‘Islamic State’ Extremist Group”, *The Washington Post*, September 10, 2014.

implemented a series of combined approaches: adjusting the “new strategy for Afghanistan and Pakistan”, while urging the reconciliation in Afghanistan between the government and the Taliban; increasing the intensity of the air strikes against the “Islamic State” in Iraq; stabilizing Iran; taking initiative to reach a comprehensive agreement on the Iranian nuclear issue; actively mediating between the two factions in Syria and its allies in the region; and maximizing the likelihood of implementing a political settlement of the Syrian crisis according to the will of the US. Even so, the US still faces many insurmountable difficulties, such as lack of strategic objective and ability, difficulties in balancing the Middle East and Asia Pacific strategies, difficulties to effectively appease all the allies involved in the Syrian issue, who have their own interests and perspectives at the same time, resulting in a lukewarm American Middle East strategy. The fight of its international allies against the “Islamic State” is flawed and ineffective.

2.1. The focus of American Policy in the Middle East: Fight against “Islamic State” and Response to the Crisis in Syria

The Middle East has been the US’s strategic focus for a long time. The US has an alliance relationship with Israel, Egypt, Jordan, Saudi Arabia, Turkey, the United Arab Emirates (UAE), Kuwait, and other Gulf countries. The “Islamic State” infested Syria is surrounded by the allies of the US. In recent years, to reduce the strategic investment in the Middle East, the US vigorously promoted the reconciliation between the Taliban and the Afghan government; succeeded in securing a nuclear agreement with Iran in order to maximize its efforts and concentrate on the fights against the “Islamic State”. The US also tries to reach reconciliation with some hostile countries surrounding the actual control zone of the “Islamic State”, whose objective is to concentrate on Iraq and Syria.

Due to the two lessons learned from the wars in Afghanistan and Iraq, in the treatment of the civil war in Syria, the Obama administration tends not to send ground troops, but to rely on the Syrian rebels who are jointly supported by the Gulf countries and Turkey to overthrow the regime of Bashar al Assad. The reasons mainly include the following: Firstly, during the war in Iraq, the US had sent a large number of

ground troops, although it once successfully occupied Iraq’s whole territory, eventually it was bogged down in the quagmire of war and made the US very cautious in whether to meddle in Syria militarily. Secondly, the current economic slowdown in the US has affected both politics and the economy; the US does not tend to involve in the civil war in Syria with troops. To deal with the expansion of “Islamic State” and the tense situation in Syria, the US has adjusted its policy in Iraq, expecting Iraq to establish an inclusive government composed of Sunni, Shiite, and Kurdish people. As the combat force of the Iraqi army is very weak, the US had to limit its involvement in Iraq to fight against the “Islamic State”, and strongly support the Iraqi armed forces in the Kurdish autonomous region. Because armed personnel of the “Islamic State” often hide in residential areas in Iraq, the effect of air strikes is limited and might hurt civilians. The effect of antiterrorism is also limited as the US only carries out air strikes against the “Islamic State” without effective ground support.

In order to mobilize all possible resources in combating the “Islamic State” and to avoid direct military intervention at the maximum level, the US began to reexamine its policies in the region. Acceleration of the pace of reconciliation with Iran is one of the important measures the US has taken. For a long time, the US used to adopt coercive diplomacy towards Iran. In the last two years, the relationship between Iran and the US has gradually eased, and especially after Iran’s President Rouhani took office, Iran and the US frequently sent each other positive signals. The Iranian nuclear comprehensive agreement has been reached, which has shortened the distance between the two countries. In return, the US will remove the sanctions against Iran.

Since the Obama administration took office, the US has been trying to withdraw from the chaos in the Middle East left by the Bush administration in order to deal with the game of the powers in the Asia Pacific area. However, the outbreak of the “Arab Spring” has led to turmoil in the Middle East; as a result, the US is still bogged down in the Middle East. The goal to balance in the Asia Pacific area is difficult to achieve at this moment. With the ravages of the “Islamic State”, the

Obama administration had hoped that Iran, as being a regional power, to be the “valve of stability” in the Gulf or even the Sham region (also known as the “Levant” in Western countries; this region is mainly composed by Syria, Iraq, Israel, Palestine, and Jordan). Under the current situation in the Middle East, the US and Iran have urgent strategic needs of each other. The US has to shield the questions from its allies in the Middle East, to improve relations between the US and Iran with the nuclear issue as a breakthrough.

After the outbreak of the upheavals in the Middle East, the US and Iran both paid close attention to the situation in the Middle East, and confrontation around the nuclear issue is actually in a “tepid” state. As the “Islamic State” grows bigger as representative of the extreme forces, and the “moderate conservative” Rouhani became the President of Iran in August 2013, the US and Iran immediately talked to each other for the first time since 1979; the nuclear talks, which had stalled for a long time, were restarted and quickly achieved a breakthrough.

With the Iran nuclear issue agreement between Iran and the six world powers finally reached in July 2015, and especially after the Obama administration successfully resolved the counterattack from opposition in the US Senate, both Iran and the US regarded the serious implementation of the nuclear deal as a starting point to rebuild mutual trust and seek the development of normal bilateral relations. After a dozen years, the Iranian nuclear issue has experienced “twists and turns” in the past and the “easy resolution” at present; the core reason is that the US and Iran have mutual needs and choose to replace confrontation with dialogue.³

Iran nuclear deal is likely to lead to normalization of relations between the US and Iran and may also mark the start of “historic

---

³ Kayhan Barzegar, “Obama and Iran: Dialogue or Sanctions?” March 23, 2010, <http://www.belfercenter.org/publication/obama-and-iran-dialogue-or-sanctions>; Reva Bhalla, “U.S.-Iranian Dialogue in Obama’s Second Term”, February 5, 2013, <https://worldview.stratfor.com/weekly/us-iranian-dialogue-obamas-second-term>.

reconciliation”. In spite of intense bipartisan election games, the Iranian nuclear agreement is in line with American national interests and global strategic interests, even if the ruling party of the US may change in more than a year, the Republican government will not easily reject the deal. Both the US and Iran had misunderstandings on the nuclear issue in the past, the agreement results in a win-win situation for both sides, and a relief to both sides. The US can concentrate on the fight against the “Islamic State” and other terrorists, and finally integrate its Gulf allies and ensure their commitment to denuclearization. Iranian nuclear agreement opens the channels of direct communication between the US and Iran; Iran is now concentrated on the development of export-oriented economy to improve its people’s livelihood; the thawing of its huge overseas assets will also provide a “booster” to its economic development. Although Iran still occasionally resorts to slogans such as “US: The Great Satan”, “Eliminate Israel”, etc., relations between the US and Iran are moving towards normalization⁴ –this fact has more practical significance than those empty slogans. Reconciliation with Iraq has laid the foundation for the US to concentrate on dealing with Syria, that is, to promote reconciliation between factions in Syria and the fight against the “Islamic State” inside Syria.

Syria has been Iran’s staunchest ally for a long time, the US–Syrian relations have experienced “three ups and three downs” along with the changes of the times, that is, the establishment of diplomatic relations three times, and the break-off diplomatic relations another three times. From the perspective of the US, since President Bashar al-Assad formed a strategic alliance with Iran, Syria has posed a challenge for American strategy in the Middle East, and after President Bashar al-Assad’s reappointment, he continued to maintain close strategic relations with Iran, while he was hostile to Israel, ally of the US. Saudi Arabia, Turkey and other US allies believe that since Iran’s 1979 Islamic revolution, Shi’a

---

⁴ Daniel Greenfield, “Obama’s Normalization with Iran Is Collaboration”, January 20, 2016, <http://www.frontpagemag.com/fpm/261539/obamas-normalization-iran-collaboration-daniel-greenfield>.

Iran's geopolitical expansion and sectarian penetration in the Middle East has posed a serious threat to the survival and domestic stability of the Gulf Sunni regimes⁵; throwing over the Syrian regime -Iran's ally- can effectively weaken Iranian influence. However, the Syrian regime resisted the "Arab Spring", which is closely related with Syria's national conditions, in addition to the power factor: the opposition was not able to effectively counter the political mobilization ability of the Syrian Baath party. In addition, Western countries accounted for a small proportion of Syria's foreign trade, so Syria was not affected by sanctions. In order to overthrow the Bashar regime, the US continued to provide assistance and training to the Syrian opposition, such as Free Syrian Army. For example, the US sent instructors to Syria to provide personnel training for the armed opposition groups; taught them how to perform urban fighting, offered air support, and provided equipment and funding.

2.2. The Current Plight of the Middle East Policy of the US

First of all, the US lacks strategic ability and will. Although Syria is under domestic political turmoil and split, the government is not only backed by Iran and Iraq's Shia sectors, but is also supported by military powers such as Russia; it is not easy to overthrow it. Syria and Iran are also aware of their mutual interdependent relationship of interests; therefore, Iran relentlessly declared that "we will strike Israel, if the US attacks Syria".⁶ In addition, the economic crisis has not been restored in the US, citizens are still in war-weariness, and there are contradictions between the Executive Branch and Congress with partisan struggles, which constitute a handicap for US strategy in the Middle East.

Secondly, it is difficult to balance Middle East strategy and the Asia Pacific strategy. The Obama Administration implemented a strategic contraction in the Middle East; significantly reduced the

---

⁵ Christian Carly, *Strange Rebels: 1979 and the Birth of the 21st Century*, Basic Books, 2014.

⁶ Albert N. Milliron, "Iran: We will Strike Israel if US Attacks Syria", August 27, 2013, <http://www.politistite.com/2013/08/27/iran-we-will-strike-israel-if-u-s-attacks-syria/>

strategic investment in the Middle East; and increased efforts to cooperate with Asian allies. However, as a result, this provided an opportunity for Russia’s intervention in the Middle East, weakening dominant power of the US in Middle East affairs. There is also a clear imbalance between the investment of US in the Asia Pacific region and the return it gets. The US expects that by re-shaping and strengthening the alliance, its allies in Asia Pacific region could help share the heavy international burden. However, the Asia Pacific countries are requiring asylum of the US, and are not willing to assume too much security costs and risk of confrontation, but it is often counter-productive. Most of the Asia Pacific countries hope to maintain a balance between China and the US; and do not want to choose sides.⁷

Again, the US’s relations with its allies are in crisis; the disagreements in distribution of benefits have not been settled, and the aftermath has not been arranged. Due to the support to the Kurdish forces in Syria, the US and its ally Turkey have disagreements. The US argues that Syrian Kurdish militants are the main forces fighting the “Islamic State”. The US’s support for the Kurds to enhance their autonomous ability through the Iraq War in 2003 and the current Syrian crisis will obviously have a direct impact on Turkey’s Kurdish problem, resulting in cracks in the US-Turkish alliance. In addition, the relationship with Saudi Arabia, Israel and other allies have also been affected by the Iran nuclear agreement. Moreover, with regard to the Syrian issue, a series of problems (such as how to set up a new government, who will be in charge of the future Syrian regime, and whether it is necessary to station forces in Syria) are related to the political and economic interests of the US and its allies.

Finally, the “limited strike” in Syria is not effective. In terms of strength of military forces, the Syrian government is clearly not an opponent of the US, but given the lessons of the war in Iraq and the

---

⁷ Zhengliang Yu, “Imbalance of the Rebalancing Strategy in Asia-Pacific of the United States”, *Journal of International Relations*, Vol. 1, No. 2, March 2013, p. 4.

war in Afghanistan, Obama proposed a limited military strike. Although, in theory, the US military can perform “limited strikes” against Syria, the likelihood of escalation of the war cannot be ruled out because of unexpected and unpredictable factors, such as Russia’s intervention.⁸ Therefore, there is no doubt that the US needs to be more cautious in dealing with the Syrian issue.

3. Russia’s Middle East Policy since the Rise of the “Islamic State”

After the disintegration of the former Soviet Union, Russia has experienced a strategic contraction in the Middle East, and mainly focused on developing economic relations with countries in the Middle East. Its political and military influence plummeted, only maintained the alliance with Syria, which had been established during the Cold War, and maintained the naval basin in Tartous. Since the upheavals in the Middle East, Russia has been very vigilant about the “Islamic State” in Iraq and Syria, especially when the Western countries united the Gulf monarchies and tried to overthrow the regime of Bashar al-Assad, an action that crossed the line in Russia’s eyes. At the end of September, 2015, Russia intervened in Syria to fight the “Islamic State”. To expand the coalition, Russia, on the one hand, consolidated and expanded relations with Egypt and Iran, in an attempt to reduce the resistance of the military action in Syria to the maximum extent, on the other hand, wrestled with Turkey to show its strong will in safeguarding its strategic interests.

Russia has important economic interests in the Middle East. For example, Russia gains great profit from the production and sales of oil in Iraq. Therefore, in 2003, when the US wanted to send troops to Iraq, Russia was very concerned that the Iraqi oil resources and production potential would be taken by the US, and then resulted in direct and

---

⁸ “Putin Warns Russia could Come to Syria’s Aid over US Strike”, *Fox News*, September 5, 2013.

indirect damage to Russia.⁹ As a region of Russia’s traditional strategic interests, the Middle East is also an important stage to restore the big power position of Russia. Although the Middle East is no longer the priority of Russian diplomacy, it is still one of the focus areas of its national strategy. In the affairs of the Middle East, Russia often shows great strategic attention and tactical flexibility, sometimes staying away from the regional issues, and sometimes deeply involved in the region. After Putin became the President of Russia for the third time, Russia became increasingly active in the Middle East region. Russia made efforts to strengthen bilateral cooperation with the Middle East countries, especially economic, trade and military cooperation. For example, Putin, in spite of the US opposition, insisted on the development of nuclear energy cooperation with many countries, such as Kenya, Zambia, Garner, Nigeria, and Iran, to help build nuclear power plants in these countries.

For Russia, the maintenance of the Bashar regime in Syria is of important strategic significance. From the perspective of geopolitics, Syria is one of the few loyal allies that Russia has in the Middle East; the naval base in Tartous is the only military base of Russia in the Mediterranean. If the regime of Bashar al-Assad regime collapsed, Russia would lose an important foothold in the Middle East. From the perspective of antiterrorism, the regime of Bashar al-Assad is an important barrier to curb the expansion of the “Islamic State” and other extremist forces to the north Caucasus region. If the Bashar al-Assad regime collapses, Syria is likely to be taken by the extremist terrorist forces, creating a direct threat to the security of Russia in the south. Therefore, Russia can hardly accept the impact and consequences of the fall of the regime of Bashar al-Assad, and rejected the UN Security Council’s proposal on the issue of Syria three times (October 2011, February 2012, and August 2012).

Russia’s strategic objectives in the Middle East include maintaining overall stability in the region and preventing foreign

---

⁹ Yu Zheng, “The Iraqi War Affects the Recovery Rate of the Russian Economy”, *China Business Journal*, February 24, 2003.

powers from unilaterally grasping the strategic initiative, ensuring normal communication of Russia and the Middle East countries, and promoting the stable development of bilateral economic and trade cooperation.¹⁰ In order to achieve the above objectives, Russia has adopted the following measures in the past two years.

3.1. Continuing to Support Traditional Allies, including the Syrian Regime

In recent years, as the only Russian ally in the Eastern Mediterranean region, Syria has been experiencing very fierce civil war between the government and opposition forces. As Syria's oppositionists are pro-US forces that try to overthrow the Bashar regime, Russia cannot stand by and watch any Syrian oppositionists overthrowing the regime. It is because of Russia's strong support of the Bashar regime, the United States' goal to overthrow the Bashar regime fails to achieve in a short time, which makes the United States strongly dissatisfied but helpless. Therefore, the US strongly supports Syria's opposition and, at the same time, puts pressure on the Bashar regime through Saudi Arabia, Turkey and other allies in order to achieve the goal of subversion of the regime. The antinomy between the US's and Russia's policies towards Syria has resulted in an international game of both sides around the Syria crisis.

Bashar al-Assad's stronghold is in southwest mountainous and coastal areas, strongholds of the Alawites; in offense, it can reach Damascus in the south and Aleppo in the north; in defense, it can return to the mountain area, achieve self-protection under the support of Russia. Although supporters of Syrian oppositionists have abundant funds, there are various factions within oppositionists with complex and tangled interests; their fighting capacity is limited, and it is difficult to form an overwhelming power of leadership. But because of the financial support from big powers such as the US and Europe, the regime of Bashar al-Assad is unable to clear the armed oppositionists,

---

¹⁰ Lijiu Wang, "Comment on Russia's Middle East Strategy and Policy", *Asia & Africa Review*, Vol. 19, No. 3, May 2012.

and even fell into a precarious situation before the Russian military intervention. The rise of the “Islamic State” makes the situation of Syria more perplexing. Originally, the Syrian conflict is mainly manifested as the struggle between the Bashar al-Assad administration supported by Russia and supported the oppositionists backed by the United States and Europe. But after the rise of the “Islamic State”, the Syrian crisis has evolved into an international game among the government military, oppositionists, and the “Islamic State”.

In addition to safeguarding the traditional ally Syria, Putin said, in the ceremony when he accepted credentials from ambassadors of 15 nations in November 2015, that he hoped eventually to establish a real wide-range international antiterrorism alliance, which included the Syrian government, to coordinate action and support Russian troops to take action against terrorist organizations and facilities in Syria. Russia incorporated the Syrian regime, which is not recognized by Western countries, into the coalition it formed to fight against terrorism. The goal was to facilitate talks through fights; to grasp initiative and dominance in the political settlement of the Syrian crisis, at the same time, through highlighting its performance in counterterrorism against “Islamic State”; to master the moral high and international discourse right in the war against terrorism; to weaken the leading role of the US in the Middle East.

3.2. Expanding the Strategic Space by Developing Relations with Iran, Egypt, and Other Regional Powers

Since the collapse of the Soviet Union, Russia’s influence in the Middle East has not been as good as before, but it still maintains a certain special relationship with Egypt, Iran, and other countries. Since 2014, Russia has been actively repairing relations with countries in the Middle East, and has been attaching great importance to developing relations with Egypt. Russia and Egypt carried out extensive cooperation in the fields of politics, economics, and military.¹¹ In politics, the two

---

¹¹ Sergey Shoigu, “Russia, Egypt to Sign Protocol on Military Cooperation-Russian Defense Minister”, March 3, 2015, <http://tass.com/russia/780799>.

countries declared they shared the same opinion on the situation in Syria, and reiterated that they could not accept any interference of external force on the situation in Syria; in the economy, economic and trade activities between the two countries have become increasingly active, the list of Egyptian imports from Russia has gradually expanded, and the number of light industrial products and agricultural products continues to grow. In 2012, Egypt's trade with Russia was \$3.212 billion of imports and \$343 million of exports; in 2013 imports were reduced compared to the figure in 2012, but exports slightly increased, respectively, \$2.503 billion and \$442 million; in 2014 bilateral trade volume achieved an increase of about 80% compared to that in 2013.¹² In the military, in 2014, the total amount of the new weapons purchasing contract of Egypt was \$4.09 billion, in which purchasing contract with only the Russian technology company (Rostec) amounted up to \$3.5 billion.¹³ Russia also supplied a large amount of weapons to Egypt, including the MiG-25 aircraft, submarines, air defense missile system S-300, air defense missile system S-400, Beech missiles, and other advanced air defense weapon and systems. Through this cooperation, Russia attempts to restore its big power position in the Middle East with Egypt as a breakthrough.

Iran and Russia are neighbors across the Caspian Sea. Iran is an important channel for Russia to reach the Persian Gulf and the Indian Ocean in the south; with enough geopolitical influence, Iran also connects several important maritime routes and overland paths in Eurasia, thus improving relations with Iran is of the strategic significance for Russia. Due to long-term antagonism between the US and Iran with economic sanctions and blockade against Iran, Iran is also seeking reliable

---

¹² Russian Federal Bureau of Statistics, External Trade of the Russian Federation with Other Countries, http://www.gks.ru/bgd/regl/b14_12/Isswww.exe/stg/d02/26-06.htm (Access Date: March 1, 2016).

¹³ Предварительные итоги 2014 года: заключены контракты на экспорт/импорт ВивТ на сумму более 80 млрд долларов, <http://vpk.name/print/i124221.html> (Access Date: March 1, 2016).

economic partners. Since the mid-1990s, economic and trade relations between Russia and Iran have grown gradually closer. They regard each other as an important trade and investment partner. In November 2015, Putin visited Iran and held talks with Iran’s Supreme Leader Ayatollah Ali Khamenei and Iranian President Rouhani; the two sides discussed a series of issues, such as the oil and gas cooperation, the fight against terrorism, and bilateral trade, which laid the foundation for the formation of regional coalition in the fight against “Islamic State”. Rashid, an expert on Iranian affairs at the Islamabad Policy Research Center, believes that Iran and Russia have reached consensus on regional affairs; at present, they also agree to fight against the US and to support the Syrian government. Putin’s visit to Iran was aimed to consolidate bilateral strategic partnership, strengthen control over the situation in the region, and expand the influence of Russia in the Middle East.¹⁴

3.3. Military Strike against “Islamic State” and Safeguarding the Syrian Regime and Russia’s National Security

On September 30, 2015, Russia sent troops to Syria to carry out air strikes against terrorist forces such as the “Islamic State” and the Jabhatal-Nusra; the strategic intention is very clear: first, it is a response to the sanctions by the US and Europe and to find a way out. After the crisis in Ukraine, Russia was under the joint sanctions by the US and Europe, resulting in international isolation and a serious decline in its domestic economy. To get rid of the dilemma, sending troops to Syria was the breakthrough against Western containment and an important choice to win domestic public opinion. Second, it is performed to maintain and consolidate Russia’s military presence in the Middle East. The Tartous port is the only Russian naval base in the Mediterranean. After the military intervention in Syria, Russia quickly started the construction of the air force base in southern Lattakia and announced the deployment of the Sukhoi Su-34, Sukhoi Su-25, and Sukhoi Su-24 in the base with

---

¹⁴ Song Qu, Xun Yang, “Russia Improves Cooperation with Iran”, *People’s Daily*, November 25, 2015.

pictures of these aircrafts. Third, it was performed to protect Russia's domestic economic security. Tartous and Latakia are located in the west coast of Syria, with obvious military significance, and are close to the oil and gas zones to be developed on the eastern side of the Mediterranean Sea, which is of great economic importance for Russia. Fourth, Russia has its own domestic security considerations. Russia has 18 million to 20 million Muslims, accounting for 12% of its total population. The rapid expansion of the "Islamic State" and internationalization of its members, especially loyalty from the Chechnya separatist rebels, become the concerns of Russia; in Syria, there has already been a Chechnya village with about more than 4,000 people, mostly from the Russian Caucasus¹⁵; recent infiltration of the "Islamic State" into the territory of Afghanistan and its attempt to encroach the Taliban's sphere have directly endangered the security of Russia and the Central Asian countries.

Russia's determination to combat terrorist forces is not a whim; before September 30, 2015, Russia had begun to transport military equipment to Syria, including tanks, missiles, aircraft, and the living board for resident officers. Communication and interaction between Russia and Iran have been very close, since the comprehensive agreement on Iran nuclear issue was reached on July 14. On September 28, the US President Barack Obama and Russian President Vladimir Putin held formal bilateral talks in UN Headquarters. Obama expressed willingness to cooperate with the Middle East countries, including Iran to carry out antiterrorism cooperation. At the same time, the Putin government officials and Israeli Chief of Staff & Head of Military Intelligence Bureau and National Bureau held talks and formed the mixed committee to oversee the safeguard of Israel's security in Russian military action. Putin expressed respect for Israel's security interests.¹⁶ Based on the

---

¹⁵ Joanna Paraszczuk, "Jihad For Export, Part II", December 6, 2013, <http://www.chechensinsyria.com/?p=15321> (Access Date: March 15, 2016).

¹⁶ Weilie Zhu, "The New Changes in Syria Chaos and Pattern of Antiterrorism in the Middle East", *Xinmin Evening News*, October 29, 2015.

above conditions, Russia sent troops to Syria. This can be called a proper disposal and an action with strategy in place.

However, the Russian military action against the “Islamic State” is not always successful. In November 2015, Turkey shot down the Russian fighter; as a result, the relationship between the two countries was frozen. Considering that Turkey is a member of NATO, Russia did not carry out a military revenge, but launched a series of retaliatory sanctions on Turkey in the economic field; the negotiations for cooperation agreement between the two governments were also suspended. Russia and Turkey hold different stances on the issue of Syria, for a long time, the Kurdish issue has been Turkey’s headache. After the 2016 Turkish failed military coup, Russia and Turkey had achieved rapprochement, the relations between the two countries have been greatly improved. Since the “Islamic State” control areas in both Iraqi and Syrian territory, Kurds have been an important force in the fight against “Islamic State”.¹⁷ Turkey is committed to overthrowing the Bashar regime, but the Russian air strikes help the continuation of the Bashar regime, which makes Turkey extremely dissatisfied. Due to the support of the US, Turkey’s hardline attitude also let Russia feel helpless; so in essence, the game between Russia and Turkey is still the game between US and Russia.

4. The Conflict and Cooperation of the US and Russia in the Middle East

Middle East was an important area for the US and the former Soviet Union during the Cold War. Since the end of the Cold War, Russia has only retained its special relationship with Syria, which is associated with its most vital interests. For a long time, Syria was not the focus of attention of the Western countries. Syria is not a main oil producer, and it also maintained a cold peace with Israel and its domestic situation is relatively stable. When Syria faced an upheaval,

---

¹⁷ Hermione Gee, “Islamic State: Turkish Kurds Help Their Iraqi Brothers to Resist ISIS Advance”, *Independent News*, September 6, 2014.

Western and regional countries started to intervene energetically in the Syrian crisis, which made the conflict between the Syrian regime and the oppositionists evolve into a protracted civil war, and provided an opportunity for the rise of the “Islamic State”. Although the US and Russia have their own plans in Syria and even the entire Middle East, in particular, regime change in Syria has caused a tit-for-tat struggle between the two big powers. The complexity of crisis in Syria and expansion of the threat of the “Islamic State” urges the US and Russia to reach a compromise, and presents a complicated coexistence of conflict and cooperation in the fight against “Islamic State”.

4.1. The Divergences between the US and Russia around the Fight against “Islamic State” and the Syrian Crisis

In order to curb the expansion of the “Islamic State”, the international coalition led by the US carried out a series of military actions against it, but with little success, the “Islamic State” is still in constant expansion. Since September 30, 2015, Russia has been striking on the targets of the “Islamic State” in the Syria. This is Russia’s first large-scale overseas use of troops since the disintegration of the Soviet Union. In fact, both sides want to fight against the “Islamic State”; but the strategic objectives are quite different. The US wants to overthrow the Bashar regime in Syria through the hands of Bashar’s enemies, and therefore it did not contribute in full efforts in the fight against “Islamic State”, in order to consume the military strength of the Syrian government. In contrast, Russia’s military action in Syria is to back the Bashar regime. In addition, the “Islamic State” extremist organizations gained the allegiance of Chechnya, and threatened to “liberate” Chechnya and the entire Caucasus, which apparently concerned Russia’s national interests. In this case, the Russian military increased intervention in Syria and provided timely guidance to the political situation, highlighting Russian power and influence on the Syrian issue. However, the US Secretary of Defense Ashton Carter said that the Russian move was a fundamental mistake and refused to cooperate with Russia, “we have not agreed to

cooperate with Russia so long as they continue to pursue a mistaken strategy and hit these targets.”¹⁸ The US is mainly concerned that Russia will compete for the dominance in the Middle East. After the 9/11, the US’s Middle East policy has been in constant trouble, “return to Asia” policy also shows that the US tries to implement strategic contraction in the Middle East, even so, the US still wants to maintain its leadership and vested interests in the Middle East.

From the perspective of the US, 90% of Russian air strikes in Syria did not hit the “Islamic State”. But the Bashar regime in Syria highly praised Russia’s military action against the “Islamic State”. Syria’s Deputy Prime Minister and Foreign Minister Mualllem said, at the UN General Assembly, “the Russian air strikes against terrorism were a kind of effective participation”. But he also said that the air strikes should be coupled with the involvement of Syrian ground forces in order to effectively combat terrorism. The US Department of Defense announced on October 20, 2015 that the US and Russia signed a memorandum of understanding to avoid the occurrence of military conflicts in the fight against extremist groups Syrian territory. But, at the same time, it stressed that this memorandum was only to cope with the possible conflict but would not involve military cooperation and intelligence sharing between the US and Russia in Syria. Facing tough attitude of the US, Putin said, at the meeting at the Valdai club, that Russia’s military operations in Syria aimed at antiterrorism and helping the regime of Bashar al-Assad defeat the terrorists, and then creating conditions to solve the crisis, while the goal of the US is to overthrow the regime of Bashar.¹⁹

---

¹⁸ “Russian Strikes in Syria under Criticism for Not Targeting ISIS, Allegedly Hit Multiple Medical Facilities,” October 9, 2015, <http://www.kwbg.com/news-rss/russian-strikes-in-syria-under-criticism-for-not-targeting-isis-allegedly-hit-multiple-medical-facilities/> (Access Date: March 1, 2016).

¹⁹ Jie Li, The US-Russia Game under the Syria Dilemma, http://news.xinhuanet.com/world/2015-10/25/c_128355509.htm (Access Date: March 1, 2016).

Although the US and Russia adhere to their own stance in the fight against the “Islamic State”, the disagreements between the two sides have not been so serious as to cause the two sides to fight against each other –the communication channel between Russia and the US still exists, according to Mark Galeotti, specialist in the Russian security services at the Center for International Affairs, New York University. Neither Russia or the US can find sustainable solutions to the Syrian crisis by virtue of their ability; the two sides need to reach a number of substantive agreements in areas of common realistic interests, such as the fight against “Islamic State”, to guide the US and Russia to a new period of cooperation.²⁰

4.2. Limited Cooperation between the US and Russia in the Fight against the “Islamic State”

Both the US and Russia are trying to contain the chaos in the Middle East in order to obtain a strategic opportunity. The future involvement of the current game led by the rise of the “Islamic State” in the Middle East has not been clear yet.

2015 is the fifth year of the Syria civil war; the war has killed more than 250,000 people, and forced 11 million people to leave their hometown. In addition, the expansion of “Islamic State”, coupled with the crisis in Syria, has resulted in the worst refugee crisis since World War II. In this context, although the US and Russia have friction, there is also a possibility of cooperation. On October 23, 2015, representatives from the US, Russia, Turkey, and Saudi Arabia held talks in Vienna, Austria, trying to resolve the crisis in Syria. This is the first meeting of the foreign ministers of the US and Russia since Russia launched air strikes in Syria. The Spanish ABC News holds the view that the US seems to have given up its objections to that Russia plays a role in resolving the crisis in Syria. The two sides tend to reach consensus in resolving the crisis in Syria and the fight against “Islamic State”. For Russia, it is not important whether the Syrian government is led by

---

²⁰ Ibid.

Bashar, but Russia needs to ensure that its interests in Syria are preserved. According to reports, US Secretary of State John Kerry said, on September 19, 2015 during a visit to London, with respect to the end of the civil war in Syria and solution to the worsening refugee crisis, when Bashar will step down “is not so important”, and said “it is negotiable how and when he steps down.”²¹ On October 30, in Vienna, at the enlarged meeting of the foreign ministers of relevant countries in Syria, the representatives of the participating countries passed a multi-point action plan to support a ceasefire in Syria under the auspices of the UN, to restart the political process, and, under the supervision of the UN, to elect Syrian leaders through the choice of free election in the future. For the first time, Iran was also invited to participate in the meeting. The position of the Western countries has also been relaxed: they no longer insisted on asking Bashar to step down immediately and were ready to allow Bashar to retain the presidency during the political transition.

On November 23, 2015, Russian President Vladimir Putin visited Iran and met with the Supreme Leader Ayatollah Ali Khamenei and the Iranian President to get Iran’s support in a political solution to the Syrian crisis and fight against the “Islamic State”. At the same time, US Secretary of State John Kerry visited the Gulf States. On November 23, Kerry arrived in Abu Dhabi, appealed to the UAE’s contribution to a ceasefire between the rebels and the regime of Bashar al-Assad, the implementation of the political process in Syria, the isolation of the “Islamic State” forces in Syria.²² On December 15, Kerry visited Moscow, held talks with the President Putin and Foreign Minister Sergey Lavrov. The two sides said that the two countries would strengthen communication and cooperation in the Syria issue and the fight against

---

²¹ Yu Yan, “Syria Crisis May See a Breakthrough,” *People’s Daily Overseas Edition*, October 27, 2015.

²² Xiaoyan Ma, Be Cautious when Travel to Europe: Multinational Anti-terrorism Battle Has Started, http://news.xinhuanet.com/world/2015-11/25/c_128467679.htm (Access Date: March 1, 2016).

extremist groups such as IS. Kerry said the US and its partners did not seek the so-called (Syria) regime change, and should allow the people of Syria to determine the future of the country. The US explained that, in the past few months, the it has changed its policy on the Bashar regime, because the “Islamic State” has become a priority for the US and its Middle East policy. The US and Russia agreed that, at present, both must make great efforts to promote the settlement of the Syria issue via the political process.²³ On January 29, 2016, the Syria government and the opposition started negotiations under the auspices the UN in Geneva. The negotiations are under the UN Security Council Resolution 2254; the talks are expected to last for six months. The start of negotiations between the Syrian government and the opposition are apparently associated with the basic consensus between the US and Russia on the issue of Syria.

The refugee crisis in Europe and frequent international terrorist attacks push the world to resolve the Syrian issue as a priority. Russia, Europe, and the US all recognize the need for cooperation of all parties in Syria, in order to find the solution to the crisis. Because of the “Islamic State’s” role in Syria and the stalemate between the opposition and the Syrian authorities, the political solution to the Syria issue is still difficult to resolve.

In February 2016, the US and Russia reached an agreement on a Syrian ceasefire and urged relevant parties in Syria to implement and obey the agreement. At the same time, Syria’s President al-Bashar has unilaterally announced that the country would hold parliamentary elections on April 13, a move designed to safeguard the legitimacy of its ruling. Because both sides in Syria have opened the peaceful process and are about to implement the ceasefire agreement; on the one hand, the parliamentary elections may become an opportunity for

---

²³ Ning Wang, Yupeng Liu, “Kerry Showed Friendly Gesture and Made Big Concessions to Putin and No Longer Called Isolation of Russia as Necessary,” *Global Times*, December 17, 2015.

peace in Syria, on the other hand, the elections may also bring new crises due to the violation of the ceasefire agreement.

As Obama’s second term comes to an end, it is difficult for his administration to make substantial adjustment in Middle East strategy; meanwhile, Russia encounters serious economic crisis under Western sanctions, especially the plummeted oil prices and the continued depreciation of the ruble, which puts Putin under huge stress. Both Obama and Putin have hoped to make a difference on the Syrian issue and the fight against the “Islamic State”. After the implementation of the ceasefire agreement, both factions in Syria will still have a long run-in period; the “Islamic State” terrorism will try to sabotage, and the game between the US and Russia around Syria and the fight against the “Islamic State” will not end with the signing of the ceasefire agreement.

5. Conclusion

The strike against the “Islamic State” by US and Russia, the two countries with strong military power and political influence, has been relatively effective. However, the US and Russia hold different views on the Syrian issue, so their measures to combat the “Islamic State” have different foci. The US favors the Syrian opposition, while Russia helps the Syrian government to fight the Syrian opposition and the “Islamic State”. Because of their different interests, the UN and Russia’s policies in the Middle East also have witnessed some changes after the rise of ISIS, and resulted in a series of strategic games. As the two most important international powers in the world, the game between Russia and the UN in Middle East has caught attention from all over the world. Therefore, a thorough understanding of the international game between the UN and Russia on the fight against ISIS will contribute to a comprehensive understanding of the complexity of the situation in the Middle East.

Özet

“Arap Baharı”ndan bu yana Orta Doğu’da çeşitli çatışmalar yaşanmaktadır ve birçok köktenci grup ortaya çıkmıştır. Bu gruplardan biri de kendini devlet olarak adlandıran, El-Kaide’nin yerini alarak etkin uluslararası terör örgütü, büyük ölçekli terör saldırılarının ana

destekçisi, aşırı ve terörist ideolojinin savunucusu ve dünyanın dört bir yanındaki birçok köktenci terör örgütünün sadakat gösterdiği örgüt halini gelen “İslam Devleti” (İD)’dir. Bu terör örgütüne karşı büyük bir askerî güce ve siyasi etkiye sahip olan iki ülke olan ABD ve Rusya tarafından gerçekleştirilen saldırılar göreceli etkili olmuştur.

Ancak ABD ile Rusya Suriye sorunuyla ilgili farklı görüşlere ve bu nedenle İD ile mücadele araçları da farklı odaklara sahiptir. ABD, Suriyeli muhalefeti desteklerken, Rusya Suriye muhalefetiyle ve İD’yle mücadelesinde Suriye hükümetine yardım etmektedir. Obama Yönetimindeki ABD Orta Doğu’daki karmaşadan ve kaostan uzaklaşarak Asya Pasifik bölgesindeki güç oyunlarına odaklanmak istemiştir ancak ABD’nin Orta Doğu politikaları İD’nin yükselişe geçmesinin ardından büyük ölçüde değişmiştir ve bu politikaların odak noktası bu uluslararası terör örgütüyle mücadele ve Suriye’de yaşanan krize karşı verilen uluslararası tepkiyi yönlendirme çabaları olmuştur. ABD’nin Orta Doğu’daki sorunu çözmek için gerekli stratejik kabiliyete ve isteğe sahip değildir. Aynı zamanda ABD’nin Orta Doğu politikasıyla Asya Pasifik politikasını dengeli bir halde yürütmesi oldukça zordur. Ayrıca ABD bölgedeki müttefikleriyle ilişkilerinde sorunlar yaşamaktadır ve Orta Doğu sorununun çözülmesinin ardından elde edilecek faydaların dağıtılması konusunda anlaşmazlıklar devam etmektedir. Rusya’nın ise Orta Doğu ile güçlü ekonomik ilişkileri bulunmaktadır. Suriye’deki rejimin varlığını sürdürmesi, Rusya için çok büyük bir stratejik öneme sahiptir. Rusya, Orta Doğu’da Suriye rejimi dâhil geleneksel müttefiklerini desteklemeye devam etmektedir ve bunun yanı sıra İran, Mısır ve diğer bölgesel güçlerle ilişkilerini geliştirerek Orta Doğu’da sahip olduğu stratejik alanı genişletmeyi hedeflemektedir. Rusya, ayrıca, Suriye’ye askerî birlik göndererek İD’ye karşı askerî saldırılar gerçekleştirmekte ve bu saldırılarla hem Suriye’deki rejimi ve rejim güçlerini hem de kendi ulusal güvenliğini korumayı hedeflemektedir.

ABD ile Rusya, Suriye ve hatta tüm Orta Doğu konusunda farklı planlara sahip olmalarına rağmen, Suriye’de rejim değişikliği sorunu söz konusu iki büyük güç arasında aynen karşılık mücadelesine neden olmaktadır. Suriye krizinin karmaşıklığı ve “İslam Devleti” tehdidinin genişlemesi, ABD ile Rusya’yı bir uzlaşmaya varmaya zorlamakta ve

“İslam Devleti”yle mücadelede çatışma ve iş birliğinin karmaşık bir birlikteliğini ortaya koymaktadır. Bu mücadelede ABD ile Rusya kendi konumlarını korumayı sürdürmelerine rağmen, aralarındaki anlaşmazlıklar bu iki ülkeyi karşı karşıya getirmemiştir; çünkü Rusya ile ABD arasındaki iletişim kanalları hâlâ açıktır. Ne Rusya ne de ABD Suriye’de yaşanan krize kendi kabiliyetleriyle sürdürülebilir bir çözüm bulabilmiştir; iki tarafın da “İslam Devleti” terör örgütüyle mücadele gibi ortak ve gerçekçi çıkarlarını ilgilendiren alanlarda bir dizi önemli anlaşmaya varması gerekmektedir ve bu gereklilik ABD ile Rusya’yı yeni bir iş birliği dönemine taşıyabilir. Hem ABD hem de Rusya kendi stratejik çıkarlarına ulaşmak için Orta Doğu’daki kaosu sınırlı bir alanda tutmaya çalışmaktadır.

ABD Başkanı Obama’nın ikinci yönetim dönemi ererken ve ABD Başkanlığı el değiştirirken, ABD yönetiminin Orta Doğu politikasında önemli bir değişiklik yapması zor görünmektedir. Bu arada, Rusya, Batının yaptırımları nedeniyle ciddi ekonomik sıkıntılar yaşamaktadır ve bu da Rusya Devlet Başkanı Putin’i zor durumda bırakmaktadır. Hem Obama hem de Putin Suriye sorununda ve “İslam Devleti”yle mücadelede bir fark yaratmayı ummuştur. Ateşkes anlaşmasının gerçekleştirilmesinden ve ateşkesin uygulamaya girmesinden sonra, Suriye topraklarındaki tüm taraflar uzun bir deneme süreci içine girerken “İslam Devleti” ateşkesi sabote etmeye çalışacaktır. Suriye ve “İslam Devleti”yle mücadele konusunda ABD ile Rusya arasındaki stratejik oyun, ateşkes anlaşmasının imzalanmasından sonra da devam edecektir. Dünyanın en önemli iki uluslararası gücü olan Rusya ve ABD arasında Orta Doğu’daki oyun tüm dünyanın dikkatini çekmiştir. Bu nedenle, İD’yle mücadelede ABD ile Rusya arasındaki uluslararası oyunun tam olarak anlaşılması, Orta Doğu’daki karmaşık durumun daha kapsamlı bir şekilde anlaşılmasına katkıda bulunacaktır.

Bibliography

Books

CARLY, Christian, *Strange Rebels: 1979 and the Birth of the 21st Century*, Basic Books, 2014.

Articles

WANG, Lijiu, "Comment on Russia's Middle East Strategy and Policy", *Asia & Africa Review*, Vol. 19, No. 3, May 2012.

YU, Zhengliang, "Imbalance of the Rebalancing Strategy in Asia-Pacific of the United States", *Journal of International Relations*, Vol. 1, No. 2, March 2013, p. 4.

ZHENG, Yu, "The Iraqi War Affects the Recovery Rate of the Russian Economy", *China Business Journal*, February 24, 2003.

Newspaper Articles

EILPERIN, Juliet and O'KEEFE, Ed, "Obama Announces 'Broad Coalition' to Fight 'Islamic State' Extremist Group", *The Washington Post*, September 10, 2014.

GEE, Hermione, "Islamic State: Turkish Kurds Help Their Iraqi Brothers to Resist ISIS Advance", *Independent News*, September 6, 2014.

LIU, Zhongmin, "The International Anti-terrorism Has Entered a New Historical Stage", *Wenhui Daily*, November 15, 2015.

"Putin Warns Russia could Come to Syria's Aid over US Strike", *Fox News*, September 5, 2013.

QU, Song and YANG, Xun, "Russia Improves Cooperation with Iran", *People's Daily*, November 25, 2015.

ZHU, Weilie, "The New Changes in Syria Chaos and Pattern of Antiterrorism in the Middle East", *Xinmin Evening News*, October 29, 2015.

WANG, Ning and LIU, Yupeng, "Kerry Showed Friendly Gesture and Made Big Concessions to Putin and No Longer Called Isolation of Russia as Necessary," *Global Times*, December 17, 2015.

YAN, Yu, "Syria Crisis May See a Breakthrough," *People's Daily Overseas Edition*, October 27, 2015.

Internet Sources

BARZEGAR, Kayhan, "Obama and Iran: Dialogue or Sanctions?" March 23, 2010, <http://www.belfercenter.org/publication/obama-and-iran-dialogue-or-sanctions;>

BHALLA, Reva, “U.S.-Iranian Dialogue in Obama’s Second Term”, February 5, 2013, <https://worldview.stratfor.com/weekly/us-iranian-dialogue-obamas-second-term>.

GREENFIELD, Daniel, “Obama’s Normalization with Iran Is Collaboration”, January 20, 2016, <http://www.frontpagemag.com/fpm/261539/obamas-normalization-iran-collaboration-daniel-greenfield>.

LI, Jie, The US-Russia Game under the Syria Dilemma, http://news.xinhuanet.com/world/2015-10/25/c_128355509.htm (Access Date: March 1, 2016).

MA, Xiaoyan, Be Cautious when Travel to Europe: Multinational Anti-terrorism Battle Has Started, http://news.xinhuanet.com/world/2015-11/25/c_128467679.htm (Access Date: March 1, 2016).

MILLIRON, Albert N., “Iran: We will Strike Israel if US Attacks Syria”, August 27, 2013, <http://www.politisite.com/2013/08/27/iran-we-will-strike-israel-if-u-s-attacks-syria/>

PARASZCZUK, Joanna, “Jihad For Export, Part II”, December 6, 2013, <http://www.chechensinsyria.com/?p=15321> (Access Date: March 15, 2016).

Russian Federal Bureau of Statistics, External Trade of the Russian Federation with Other Countries, http://www.gks.ru/bgd/regl/b14_12/Isswww.exe/stg/d02/26-06.htm (Access Date: March 1, 2016).

“Russian Strikes in Syria under Criticism for Not Targeting ISIS, Allegedly Hit Multiple Medical Facilities,” October 9, 2015, <http://www.kwbg.com/news-rss/russian-strikes-in-syria-under-criticism-for-not-targeting-isis-allegedly-hit-multiple-medical-facilities/> (Access Date: March 1, 2016).

SHOIGU, Sergey, “Russia, Egypt to Sign Protocol on Military Cooperation-Russian Defense Minister”, March 3, 2015, <http://tass.com/russia/780799>.

Предварительные итоги 2014 года: заключены контракты на экспорт/импорт ВиТ на сумму более 80 млрд долларов, <http://vpk.name/print/i124221.html> (Access Date: March 1, 2016).

Küreselleşme Asrında Ulusal Güvenlik Perspektifinden Medya-Güvenlik İlişkisi ve Toplumda Yansımaları

The Media-Security Relationship
from the National Security Perspective in the Globalization
Era and its Reflections to the Society

Tirab Abbkar TİRAB*

Öz

Bu çalışmada küreselleşen dünyamızda güvenlik ile medya arasındaki etkileşim irdelenmeye çalışılmıştır. Geçmişten günümüze insanoğlu için büyük önem arz eden güvenliğin küreselleşmeyle birlikte kapsamında ve mefhumunda köklü değişimler yaşanmıştır. Bu değişimlere paralel olarak güvenliği sağlama strateji ve yöntemleri de değişmiştir. Zira günümüzde bir toplumda güvenliği sağlamakta sadece güvenlik birimlerinin değil, toplumu paylaşan herkesin gözü ardı edilemeyecek rolü bulunmaktadır. Bu aktörlerden biri medyadır. Medya, özellikle önleyici güvenlik alanında büyük etkinliğe sahiptir. Medyanın güvenliğin sağlanmasında öneme sahip olması, iki sektör arasında bir koordinasyon ve iş birliği gerekliliğini ortaya koymaktadır. Bu doğrultuda çalışmanın temel konusu, güvenlik medyası kavramının mahiyetini ve güvenliğin sağlanmasında medyanın oynadığı rolü açıklayacak biçimde şekillendirilmiştir.

Anahtar Sözcükler: Medya, güvenlik, güvenlik medyası, ulusal güvenlik, küreselleşme.

Abstract

This study has tried to examine the interaction between security and media in our globalizing world. There have been fundamental changes in the scope and the meaning of security with the globalization, which has been important for

---

* Dr, Araştırmacı, e-posta: tabbakar@hotmail.com.

Geliş Tarihi / Received : 23.01.2017
Kabul Tarihi / Accepted : 28.06.2017

humanity from past to present. Parallel to these changes, the strategies and methods of ensuring security have also changed. Because in today's society, not only the security units, but also the society itself share a role which cannot be ignored in providing security. One of these actors is the media, which has a particularly high level of effectiveness in the field of preventive security. The importance of media on ensuring the security leads us to the necessity of coordination and cooperation between these two sectors. In this respect, the main theme of the study was designed to explain the nature of the security media concept and how the media plays a role in providing security.

Keywords: *Media, security, media of security, national security, globalization.*

1. Giriş

Küreselleşmenin etkisinin her alanda görüldüğü ve belirgin biçimde hissedildiği bir çağda yaşamaktayız. Küreselleşmenin getirdiği imkânlar, hayatımızın her alanında farklı değişimlere yol açmıştır. Bu alanlardan biri de güvenlik alanıdır. Nitekim küreselleşme ile birlikte güvenlik kavramının tanımı, kapsamı, etki ve etkileşiminde büyük değişimlerin yaşandığı aşikârdır. Zira bugün güvenliğin sağlanması ile ilgili plan ve stratejiler belirlenirken birçok alanı göz önünde bulundurmak gerekmektedir. Bu kapsamda değişmeyen tek şey, güvenliğin önemidir. Bu nedenle, güvenliğin bir olgu olarak geçmişten günümüze kadar insanoğlunun temel ihtiyaçlarından biri olduğunu ifade etmek mümkündür.

Öte yandan küreselleşme ile birlikte güvenliğin diğer disiplinlerle ilişkisinde ve etkileşiminde de yeni alanlar kendini göstermiştir. Bu bağlamda medya göz ardı edilemeyecek bir öneme sahiptir. Öyle ki günümüzde medya ile güvenlik arasında etki-sonuç ilişkisi söz konusudur. Bu nedenle toplumda düşünce ve yönelimleri açısından sağlıklı bir insanın yetişmesi için medya araçlarının içerikleri belirlenirken, toplumun kültürel değerleri ve selameti ile ülkenin güvenliği göz önünde bulundurulmalıdır. Bunun, dolaysız olarak toplumda güvenliğin sağlanmasında olumlu etkisi olacaktır; çünkü düşünce ve yönelimleriyle sağlıklı insanlara sahip olan bir toplumda güvenlik riskinin en düşük seviyede olması beklenmektedir. Zira insan, toplumun temelidir. Temeli sağlıklı insanlardan oluşan bir toplumu paylaşan insanların

güven içinde olmaları ve istikrarlı bir yaşam sürdürebilmeleri doğaldır.

Bununla beraber, medya insanların duygu ve bilinçaltlarına hitap etmektedir. Güvenlik ise aslında bir ihsastır. İnsanın güven ve barışta olma ihsasıdır. Bu nedenle, bu ihsas ve duyguların medya araçlarıyla hitabının, daha etkin ve hızlı olması doğaldır. Belirtildiği üzere, günümüzün gelişen imkânları medya ve güvenliği birbirlerinden ayrılmaz parçalar haline getirmiştir. Bu durum ise söz konusu iki alandaki bilimsel çalışmaları birbiriyle bağlantılı kılmaktadır.

Bu doğrultuda, bu çalışmada güvenlik ile medya arasındaki ilişki ele alınacak ve farklı başlıklar altında değerlendirmeye çalışılacaktır. Çalışmada ele alınan konu başlıklarında yeknesaklık olması için ilk başta güvenlik kavramı ele alınarak tanımlanmıştır. Daha sonra sırasıyla güvenlik medyasının tanımı, önemi ve amaçları, güvenlik medyasının alanları, güvenlik medyasının yöntem ve araçları, medya ile güvenlik kurumları arasındaki iş birliği ve koordinasyon, güvenlik medyası ve ulusal güvenlik konularının üzerinde durulacaktır. Sonrasında ise çalışmanın sonuç bölümüne geçilecektir.

2. Güvenlik Kavramının Tanımı ve Kapsamı

Güvenlik, her ne kadar geçmişten günümüze kadar birçok değişime uğrasa da, asırlar boyunca insanoğlu için ehemmiyetini kaybetmemiştir. Zira güvenlik her dönemde insanoğlunun temel ihtiyaçlarından birisi olmuştur ve olmaya da devam edeceği düşünülmektedir. Güvenlik kavramı, daha önce sadece askerî, uluslararası ilişkiler ve savaş ile ilintili konuların ilgi alanı sayılırken günümüzde insanoğlunun hayatının her alanına girmiştir.¹ Bu değişimin nedenleri arasında güvenlik kavramının her dönemde yaşanan gelişmeleri kapsayacak şekilde sürekli olarak dönüşümde olmasını, çağdaş yaşam koşullarına bağlı olarak meydana gelen güvenlik tehlikeleri ve ihtiyaçlarını karşılayabilmek için devamlı olarak bir yenileme evresi içerisinde olmasını ve ayrıca bilimsel ve mesleki uzmanlar tarafından

¹ Lucia Zedner, *Güvenlik*, çev. Defne Orhun, Optimist Yayın Grubu, İstanbul, 2015, s.13.

güvenlik kavramının farklı perspektiflerden ele alınmasını sayabiliriz.²

Bilimsel ve mesleki uzmanlar tarafından güvenlik ile ilgili yapılan değerlendirmeler ve bunlara bağlı olarak güvenlik kavramı üzerine medyada oluşan etkiye örnek olarak sosyologların güvenliği sosyal bir perspektiften ele almalarını, güvenliğin sağlanmasında toplumsal kurumları ve değişimleri ön planda tutmalarını; ekonomistlerin ise güvenliğe ekonomik bir bakış açısıyla bakmalarını ve güvenliğin sağlanmasında toplumda refahın vuku bulması ve kalkınmanın gerçekleştirilmesine bağlamalarını gösterebiliriz.

Bu denli geniş bir yelpazeyi kapsayan güvenlik kavramının tanımı hakkında günümüze kadar uluslararası olarak kabul edilen bir birlikteliğin sağlanmadığını ifade etmek mümkündür. Bu adem-i birlikteliğin arkasındaki en belirgin etken, güvenlik kavramının esnek ve bakış açısına göre şekillenebilen bir kavram olmasıdır. Bu çalışmada güvenliğe yapılan tanımlardan bazılarına yer verilecektir. Yer verilecek tanımlar, güvenliğin her alanını kapsayacak şekilde genel olmasının yanında çalışmanın temel konusunun ekseninde olacaktır.

Bu doğrultuda güvenlik ile ilgili yapılan tanımlardan biri, Arends'ın yaptığı tanımdır. Arends'a göre, İngilizcede “*Security*” olarak ifade edilen güvenlik kavramı, korkunun ve endişenin olmamasını ifade etmektedir. Zira “*Security*” sözcüğü iki şıktan oluşmaktadır. Biri “*se*”dir. “*Se*” sözcüğü, “olmamak-olmaksızın” anlamına gelmektedir. Diğeri ise “*cura*”. “*Cura*” sözcüğü “endişe ve korku” anlamlarına gelmektedir. İki sözcüğün birleşmesiyle, üstte adı geçen tanım ortaya çıkmaktadır.³

Diğer tanımlardan biri de Benjamin'den gelmektedir. Benjamin, güvenliği genel anlamda “tehdit, korku ve tehlikelerden uzak olmak” şeklinde tanımlamıştır. Ona göre, kişilerin veya tüzel kişilerin güvende olması iki olguya bağlıdır. İlki, buldukları yerde kendilerine yönelik

---

² Tirab Abbkar Tirab, *Çokkültürlülük ve Güvenlik: Sudan Örneği*, Sonçağ Yayınları. Ankara, 2016, s. 102.

³ J. Frederik M. Arends, “Homeros'dan Hobbes ve Ötesine: “Güvenlik” Kavramının Avrupa Geleneğindeki Boyutları”, *Uluslararası İlişkiler*, 2015, Cilt:6, 22, ss.3-33.

herhangi bir tehlikenin söz konusu olmamasıdır. İkincisi ise tehlikenin var olması halinde söz konusu tehlikeye karşı koyabilecek bir kapasiteye sahip olmasıdır.⁴

Diğer bir tanım ise sözcüğün Arapça manasından esinlenerek yapılmıştır. Güvenlik sözcüğü, Arapça’da “*Amn*” olarak ifade edilmektedir. “*Amn*” sözcüğü, “sükunet, korkusuzluk, istikrar, kendini tatmin, dürüstlük ve emanet” anlamlarına gelmektedir. Yani korkunun ve huzursuzluğun olmamasıdır.⁵

Brauch’a göre ise güvenlik, sosyal bilimlerin temel kavramlarından biridir ve bütün toplumlar için vazgeçilmez unsurlardandır. Ancak toplumda var olan bireylere, konulara, toplumsal adetlere, değişen tarihsel süreç ve şartlara bağlı olarak farklı şekillerde tanımlanabilmektedir.⁶ Aslında bu görüş, günümüzdeki güvenlik kavramının kapsamı ile doğrudan bağlantılıdır. Zira küreselleşmenin sunduğu imkânlar ve meydana getirdiği şartlarla uluslararası konjonktürlere bağlı olarak güvenliğe her geçen gün yeni alanlar eklenmektedir. Bu anlamda, Karabulut’a⁷ göre, geleneksel güvenlik anlayışında devlet ve askerî/politik konular ön plandayken; çağdaş güvenlik anlayışının temelinde birey yer alarak güvenliğe çevre, ekonomik, toplumsal, demografik, bilgi-bilişim ve teknoloji gibi yeni boyutlar kazandırılmıştır.

Çalışmanın bir önceki başlığında güvenlik kavramının kapsamı ve tanımı üzerinde durulmuştur. Bir sonraki başlıkta ise bu denli geniş kapsamlı olan güvenlik kavramında, günümüzün en etkin aktörlerinden biri olan medya ile güvenlik arasındaki ilişki irdelenecektir. Bu kapsamda medya ile güvenlik arasındaki ilişkinin terimlendirilmesi ve

⁴ Miller Benjamin, “The Concept of Security: Should it Be Redefined” *Journal of Strategic Studies*, 2001, Vol. 24, No.2, p. 16.

⁵ Tirab Abbkar Tirab, a.g.e, s.103.

⁶ Günter Hans Brauch, “Uluslararası İlişkilerde Çatışmadan Güvenliğe”, Mustafa Aydın (ed), *Güvenliğin Yeniden Kavramsallaştırılması: Barış, Güvenlik, Kalkınma ve Çevre Kavramsal Dörtlüsü*, İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları, İstanbul, 2015, s. 168.

⁷ Bilal Karabulut, *Küreselleşme Sürecinde Güvenliği Yeniden Düşünmek*, Barış Kitabevi, Ankara, 2011, s. 122.

bu ilişkinin önemi ve amaçlarının üzerinde durulacaktır.

3. Güvenlik Medyasının Tanımı, Önemi ve Amaçları

Devletin yapılanmasıyla ilgili entelektüel tartışmaların çoğunda, bir ülkede demokrasinin teminatı olarak tek elde toplanmaması gereken üç güç (yasama, yürütme ve yargı) olduğundan bahsedilmektedir. Ancak medyanın siyasal ve toplumsal hayatı daha yakından etkilemesiyle “dördüncü güç” kavramı bilimsel literatürde kullanılmaya başlanmıştır. Medyanın dördüncü güç olarak adlandırılması toplumda ne denli etkili olduğunu göstermektedir. Zira günümüzde medya insanların üzerinde en etkili aktörlerden biridir. İnsanların hayata bakış perspektiflerini şekillendiren, farklı konularda nasıl düşüneceklerini belirleyen, hayat biçim ve alışkanlarında büyük rol oynayan medya organlarının bu anlamda bir bütün olarak toplumun üzerinde göz ardı edilemeyecek bir etkisi mevcuttur.

Bazı bilimsel çalışmalarda “dördüncü ordu” olarak adlandırılan medya, bütün organlarıyla (işitsel, görsel ve yazılı) 11 Eylül saldırılarından sonraki süreçte olduğu gibi toplumu topyekûn olarak istenilen yöne yönlendirebilme gücüne sahiptir.⁸ Medyanın toplum üzerinde bu denli bir etkiye sahip olması, toplumda güvenliğin tüm alanlarıyla sağlanması bağlamında güvenlik birimleri için medyayı kaçınılmaz kılmaktadır.

Öyle ki günümüzde medya organlarının güvenlik alanında güçlü ve etkili bir rol oynadığı aşikârdır. Zira medya organları güvenliğin akışını ve güvenlik birimlerinin etkinliğini etkileme bakımından pratikte en güçlü organlar sayılmaktadır. Genel olarak, medyanın güvenlik üzerindeki etkisi pozitif veya negatif olmak üzere iki şekilde tezahür etmektedir. Başka bir ifadeyle, günümüzde medya organlarını ve yayınlarını takip eden bir kişi, medyanın güvenliğe yönelik pozitif yönünden etkilenebileceği gibi, negatif yönünden de etkilenebilmektedir.

Örneğin geleneksel güvenlik anlayışı kapsamında çoğunlukla

---

⁸ Rahmi Yıldırım, *Dördüncü Ordu Medya*, Karınca Yayınları, Ankara, 2010, s. 138.

zihinleri açan ve özellikle gençler olmak üzere bireylerin dikkatini suç çeken polisiye vakalarının olduğunu görmekteyiz. Medya organlarında bu suçların ustaca ve güvenlik birimlerinden gizlenerek özenle işlendiği gösterilir. Bu durum, bazı insanları bu suçları taklit etmeye itmekte ve bunlara karşı sempati duymalarına yol açmaktadır. Bunun sonucunda zaman zaman söz konusu filmlerden esinlenerek işlenen suç vakaları da görülebilmektedir. Bu durum, medyanın güvenliğinin üzerindeki olumsuz etkisini doğrudan pekiştirmektedir. Diğer perspektiften bakıldığında ise, medyada toplumun kültürel ve ahlaki değerlerini pekiştiren, toplumun sahip olduğu tüm farklılıkları benimseyen ve eşit biçimde değerlendirildiğini gösterilen içeriklerin yayınlanması sonucunda oluşan millî birlik ve beraberlik ruhu, ülkenin toplumsal ve ulusal güvenliği açısından önem arz etmektedir. Bu durum ise medyanın güvenliğe pozitif etkisini göstermektedir.

Toplumlar üzerinde bu denli etkili olan medyanın tanımı hakkında günümüze kadar bir fikir birliği sağlanamamıştır. Bu doğrultuda konunun uzmanları, tanımdan ziyade medyanın rolünü ve toplumun farklı kısımları üzerindeki etkisini gözler önünde sererek ve muhtelif yönlerini açıklayarak medyaya ilintili genel bir kavram ortaya koyabilmiştir. Nitekim Al-Shinkheti medyanın tek bir yapısı olmadığını, yanıltıcı, doğru ve yönlendirici medya olduğunu belirtmiştir. Bundan dolayı medya için belirlenecek tanım, medyanın bütün türlerini kapsamalıdır. Bu bağlamda yazar medyayı şöyle tanımlamıştır: Medya; hakikatleri, duyguları, fikirleri veya kişisel ya da toplumsal söz yahut davranış tecrübelerini etkilemek amacıyla bireye/topluma taşımaya amaçlayan her söz veya eylemdir.⁹

Dünya bugün medya sayesinde daha önce benzeri görünmeyen bir yöntemle bilgilerin dolaştığı küçük kapalı bir oda haline gelmiştir. Medya bir günde insanların hayatıyla ilgili milyonlarca mesaj vermekte; analiz, bilgi, görüş, davranış ve ahlaki değerler ortaya koymaktadır.

---

⁹ Saeed Mohammed Sadati Al-Shinkheti, *Mafahim İslamiya Min Al-Khuran Al-Karem*, Dar Alam Al-Kitab, Riyadh: 1986, ss. 17-18.

Konuyu güvenlik ile bağlayacak olursak, medyaya olan ilgi ve medyanın güvenlik üzerindeki önemli etkisi, reel bir gereklilik haline gelmiştir. Oysa ki uluslararası toplum, medyanın güvenlik ve savaş alanlarındaki etkisiyle Soğuk Savaş dönemiyle karşı karşıya kalmıştır. Zira Soğuk Savaş döneminde medyanın bu bağlamdaki etki boyutu tanımlanmıştır. Öyle ki bazı yazarlara göre Soğuk Savaş, medyanın silah olarak kullanıldığı bir savaştır.¹⁰

Teknolojinin gelişmesi ve insan hayatının her alanına girmesiyle birlikte, birçok sektörde değişim yaşandığı gibi güvenlik ve suç kavram ve yöntemlerinde de büyük değişiklikler yaşanmıştır. İletişimin ve bilginin zirvede bulunduğu bu modern çağımızda yeni suç şekilleri ortaya çıkmıştır. Ayrıca güvenlik tehditlerine de yeni boyutlar katılmıştır. Geleneksel güvenlik anlayışında güvenliği tehdit eden faktörler daha belirgin ve basitken; günümüzde güvenlik tehditleri yazılı, görsel ve işitsel medya araçlarıyla daha da karmaşık bir hâl almıştır. Bu da insanların güvenlik endişelerini ve istikrarsızlıkla ilgili kaygılarını büyütmektedir. Üstelik güvenliğin kavram ve teorilerinde farklı boyutların öne çıkmasının yolunu da açmıştır. İşte bu bağlamda, medya ile güvenlik arasındaki etkileşim teorisi ortaya çıkmaktadır.¹¹

Güvenlik ile medya arasındaki ilişkiyi ele alan çalışmaların azlığının yanı sıra, konuyu ele alan entelektüel tartışmaların çoğunda medya ile güvenlik arasındaki ilişkiyi ifade etmek üzere “medya güvenliği” ve “güvenlik medyası” kavramları kullanılmıştır.¹² Aslında, bu iki terimin birbirleriyle bağlanarak bu biçimde kullanılması, hem güvenlik alanına yeni bir terim ve alan kazandırmış; hem de medya ile güvenlik arasındaki ilişkinin ne denli sıkı ve kaçınılmaz olduğu

¹⁰ Ali Bin Fayiz Al-Jahani, *Al-İlam Al-Amni va Al-Wikhaya Min Al-Jarima*, Markaz Al-Buhoos va Al-Dirasat, Naif University for Security Sciences, Riyad, 2000, s. 109.

¹¹ Ali Bin Fayiz Al-Jahani, “Al-İlam Al-Amni Beyn Al-Wakhi va Al-Tataloat”, Al-Jahani, Ali Bin Fayiz (ed.), *Baramij A-Lilam Al-Amni Beyn Al-Wakhi va At-Tataloat*, Manshorat Naif University for Security Sciences, Riyadh, 2012, ss. 91-117.

¹² Baraka Bin Zamil Al-Hawshan, *Al-Eilam Al-Amni va Al-Amn Al-Eilami*, Naif University for Security Sciences Yayınları, Riyadh, 2004, s. 11.

hakkında ipucu vermiştir. Yukarıda bahsedildiği üzere, güvenlik; birey, toplum ve devletler için önemli bir değer ve gerçekleştirilmesi gereken bir amaçtır. Nitekim hükümetlerin ve devletlerin gerçekleştirmeleri gereken amaç; bireylerin ve toplumların siyasi, ekonomik ve sosyal açıdan istikrarlı, verimli ve güvenli bir ortamda yaşamalarını sağlayacak psikolojik ve fiziki güvenlik sentezini oluşturmaktır. İşte bu bağlamda, devletler güvenliği tüm boyut ve alanlarıyla gerçekleştirebilmek için “güvenlik medyası”na önem vermelidir.

Medya toplumun farklı alan ve sektörlerindeki gelişmeleri yansıtmada konusunda ayna niteliğindedir. Bu nedenle, milletlerin yaşam biçimleri üzerine doğrudan ve dolaylı olarak tesir etmektedir. Zira medya geçmişte her ne kadar daha çok siyaset ve eğlence ile bağlantılı bir kavram olsa da, günümüzde iletişim sistemleri araçlarındaki gelişmeler ile birlikte insan hayatının her alanına girebilmiştir. Bunun doğal sonucu olarak, medyada her sektöre ilişkin bir birim oluşturma ihtiyacını doğurmuştur. Başka bir ifadeyle, medyada bir ihtisaslaşma sürecine girilmiş; sağlık medyası, spor medyası ve ekonomi medyası gibi farklı alanlara hitap eden medya türleri ortaya çıkmıştır. Bu sektörlerden biri de güvenlik medyasıdır.

“Güvenlik medyası” kavramına, İngiliz ve Arap literatürleri dışında, medya ile güvenlik arasındaki etki ve etkileşimi irdeleyen çalışmalarda çok rastlanmamaktadır. Ayrıca, bu terimin İngiliz literatüründen önce Arap literatüründe kullanılmaya başlandığı ifade edilmektedir. Bu nedenle, bu terimin Arap literatürünün terimi olduğunu ileri sürmek mümkündür.¹³ Terim, ülkenin iç ve dış güvenliği ile ilintili bir terimdir. Ayrıca toplumun kültürel ve fikri yapısının dayanağına bağlı olarak güven ve istikrarla da yakından ilgilidir. Terime yapılan tanımlarda bir birlikteliğin olmadığı görülmektedir. Bunun arkasındaki en etkin neden, terimin diğer sosyal bilimlerin terimleri gibi esnek bir terim olmasıdır.

Bu bağlamda güvenlik medyasını, “medyadaki gelişmiş teknolojik

---

¹³ Al-Hawshan, a.g.e, s. 20.

imkân ve yöntemleri kullanarak toplumun kültürel ve etnik yapısı ile toplumsal değerlerini göz önünde bulundurarak ülkenin ulusal ve uluslararası güvenliği doğrultusunda, insanlara güvenlikle ilgili hak, görev ve sorumlulukları, güvenliğin sağlanmasına ilişkin bilgiler, suç ve suçluluk kavramlarına dair doğru bilgi veren, konuları ele alan medyadır” şeklinde tanımlayabiliriz. Tanımdan görüleceği üzere güvenlik medyasının odağında bilgilendirme görevi bulunmaktadır. Aynı zamanda, vatandaşların güvenlik bilincini güçlendirmede de büyük görev üstlenmektedir. Aslında güvenlik medyasının diğer önemli fonksiyonu, güvenliğin herhangi bir alanda sağlanması konusunda doğrudan etkisinin olmasıdır. Örneğin; toplumun ulusal kimliğini pekiştiren konuları ele alarak toplumun “kültürel güvenliği”nin sağlanmasında rol oynayabileceği gibi, trafik kurallarını anlatan bir programla “trafik güvenliği”nin sağlanmasında da rol oynayabilmektedir.

Bilgiye ulaşma araçları değerlendirildiğinde, medyanın büyük bir önem arz ettiği görülecektir. İşte güvenlik medyasının önemi burada kendini göstermektedir. Nitekim bu denli yaygın olarak kullanılan medya araçlarının toplumun güvenlik bilincinin artırılmasında kullanılması kaçınılmazdır. Bu, özellikle, daha iyi yaşam şartlarını arayan ve güvenlik alanında gerçek sorunlarını belirlemeye çalışan gelişmemiş toplumlarda daha önemlidir.¹⁴ Ayrıca medyanın toplum üzerindeki birleştirici gücünden hareketle güvenlik medyasının, toplumun güvenliğine ilişkin konulara daha kapsamlı bir biçimde katılmasını sağladığı ifade edilebilir. Zira günümüzde toplumlar ancak toplumun bütün ilgili kısımlarının bilimsel katkı ve çabalarıyla ortadan kaldıracabileceği birçok güvenlik sorununu barındırmaktadır.

Güvenlik medyasını önemli kılan diğer özelliklerden biri de, güvenlik ile medya arasındaki bağı koruyan bir alan olmasından kaynaklanmaktadır. Zira söz konusu bu bağın ortadan kalkması, toplumu,

¹⁴ Hamza Ahmed Beytalmal, “Dawr Al-İlam Alamni Fi Al-Wikhaya Min Al-Harima”, Al-Jahani, Ali Bin Fayiz (ed.), *Al-İlam Al-Amni va Al-Azmat*, Manshorat Naif University for Security Sciences, Riyadh, 2012, ss. 251-275.

bilgilendirme ve aydınlatma konusundaki en önemli faktörlerden birinden yoksun bırakacaktır. Böyle bir durum, güvenlik ve güvenlikle ilgili konulardan uzak ve bilgisiz bir toplum oluşmasına neden olacaktır. Böyle bir toplumun endişe, psikolojik istikrarsızlık ve korkularla boğulması beklenmektedir. Bunun aksine, güvenlik medyasına önem vermek, toplumun geleneksel evreden daha çağdaş evreye geçişini sağlayacaktır.¹⁵

Küreselleşme ile birlikte toplumsal, siyasi ve ekonomik olmak üzere hayatın tüm alanlarını kapsayacak şekilde genişleyen güvenlik olgusu, ülkenin kalkınmasıyla doğrudan bir bağlantıya sahiptir. Hatta güvenlik ile kalkınma bir paranın iki yüzü gibidir. Biri olmadan diğeri eksik ve anlamsız kalır. Bu anlayıştan yola çıkarak, güvenlik medyasına önem vermeyerek bu denli önemli olan güvenlik olgusu ve güvenlik kurumlarının ehemmiyeti hakkında bilgisiz olan bir toplumun nasıl bir tehlike ile karşı karşıya olduğu anlaşılacaktır.

Bu çerçevede değinilmesi gereken bir diğer husus; vatandaşların desteği ve çabası olmaksızın sadece güvenlik kurumları tarafından güvenliğin sağlanamayacağı ve toplumun bütün üyelerinin güvenliği sağlamaktan sorumlu olduğu gerçeğidir. Güvenlik kültürü yerleşmemiş toplumlarda güvenliği sağlama görevinin, geleneksel güvenlik anlayışında olduğu gibi, sadece güvenlik güçleri tarafından üstlenildiği düşünülmektedir. Oysa güvenliğin sağlanmasında toplumda herkesin bir görevi mevcuttur. Bu anlayışı yerleştirmek ise ancak güvenlik medyası ile gerçekleştirilebilmektedir.

Güvenlik medyasının temel amaçları şöyledir:

1. Vatandaşları bilgilendirmek ve aydınlatmak amacıyla kampanyalarla toplumda istikrar ve güvenliğin önemi hakkında sosyal farkındalığı geliştirmektir.
2. Vatandaşlara, hayatlarının şimdiki hâlini ve geleceğini ilgilendiren güvenlik konuları hakkında gerekli bilgiler

---

¹⁵ Ahmed Abdülaziz Al-Asfar, *Asbab Taati Al-Mukhatdirat Fi Al-Mojtama Al-Arabi*, Markaz Al-Buhoos va Al-Dirasat, Naif University for Security Sciences, Riyadh, 2012, s. 85.

sunmaktır. Zira bu bilgilerin olmaması, insanların söylenti ve dedikodulara yönelmelerine neden olacaktır. Ya da insanlar güvenlik birimleri dışında tamamen asılsız doğru olmayan bilgilere itimat edecektir.

3. Güvenlik birimleri ile vatandaşlar arasındaki ilişkileri güçlendirmektedir. Çünkü güvenliği sağlamada vatandaşların gösterdiği çaba güvenlik birimlerinin çabasını tamamlamaktadır.

4. Güvenlik personeline kendi alanlarında yaşanan gelişmeleri yakından takip etme imkânı sunmaktır. Zira günümüzde güvenlik alanında hızlı bir gelişme söz konusudur. Bu gelişmelerden uzak bir güvenlik personelinin görevinde başarılı olma ihtimali düşüktür.

5. Yeni yöntemlerle işlenen suçlar hakkında vatandaşlara bilgi vererek aynı yöntemlerle söz konusu suçun kurbanları olmalarını engellemektir.¹⁶

Yukarıda bahsedildiği üzere, medya ile güvenlik arasındaki bağa ilişkin olarak kullanılan bir diğer kavram, “medya güvenliği” kavramıdır. Kavram, medya programlarının içerikleriyle ilgili bir kavramdır. Düşünce ve özgürlük ilkeleri çerçevesinde medyada ele alınan konuların ülkenin ve toplumun güvenliği ile arasındaki paradoksallığı önlemeye çalışmaktadır. Devletler medyanın özgürlüğünü güvence altına almak için kanunlar çıkardığı gibi medyanın toplumun kültürel, toplumsal ve ahlaki değerleri ile bağdaşmayan içeriklerin yayınlamasını olabildiğince engellemeye çalışmaktadır. Bu engelleme iki şekilde gerçekleştirilir: Birincisi, medya organlarında çalışanların bahse konu olan konuyla ilişkin olarak eğitilmesidir. İkincisi güvenlik medyasının ve medyanın ülke güvenliğindeki önemine ilişkin farkındalık

---

¹⁶ Abdulrahman Bin Mohammed Asiri, “Maham Al-İlam Al-Amni va vazaifaho Fi Al-Mujtamaat Al-Arabiya Al-Muasira”, Khaddoor, Adeeb (ed.), *Al-İlam va Al-Amn*, Markaz Al-Buhoos va Al-Dirasat, Naif University for Security Sciences, Riyadh, 2006, s. 30.

oluşturulmasıdır.¹⁷

Ayrıca güvenliği sağlamak için medya ile devletin diğer kurumları arasında bir koordinasyon ve iş birliği mekanizması oluşturulabilir; çünkü bu konudaki yeknesak durum güvenliğin sağlanmasında büyük önem arz etmektedir.

Güvenlik medyasının tanımı, önemi ve amaçlarını irdeledikten sonra çalışmanın bir sonraki başlığında güvenlik medyasının alanları ve bu alanlarda nasıl bir etkisi ve rolü olduğu üzerinde durulacaktır.

4. Güvenlik Medyasının Alanları

Günümüzde medyanın yazılı, işitsel ve görsel organlarıyla sınır tanımaksızın insan hayatının her alanına girebildiği üstte bahsedilmiştir. Güvenlik ile medya arasındaki etkileşimin sınırları geniş ve esnek. Zira güvenlik alanları ne denli geniş ve kapsamlı ise, güvenlik medyasının alanları da o denli kapsamlı ve geniştir. Ancak çalışmanın bu kısmında tüm alanının değil; güvenlik medyasının en önemli görülen ve toplumların güvenliğini tehdit etme seviyesine göre bazı alanları ele alınacaktır. Bu bağlamda, güvenliği sağlamada en önemli husus, güvenlik tehlikesi vuku bulmadan bertaraf etmektir. Buradan hareketle, çalışmanın bu kısmında güvenlik medyasının önleyici güvenlik alanındaki etkisi ve rolü incelenecektir.

4.1. Güvenlik Medyasının Önleyici Güvenliğe Etkisi

Önleyici güvenlik kavramı, güvenliği tehdit eden olguların vuku bulmadan önce önlenmeleri ile ilgili bir kavramdır. Güvenliği tehdit eden bir olguyu önlemek için en etkin yöntem, söz konusu olgunun daha oluşma sürecinde engellemesidir.¹⁸ Burada insanların düşünce, zihin ve duygularına kolayca hitap etmesinden dolayı, medya güvenlik güçlerinden daha etkin bir role sahiptir. Zira güvenlik güçlerinin suçun oluştuğu ortama hitap etmesinde güçlükler mevcuttur. Özellikle

¹⁷ Ali Bin Fayız Al-Jahani, 2012, a.g.e, ss. 91-117.

¹⁸ İbrahim Bin Ahmed Al-Shammasi, "Al-Sakhafa Al-Amniya", Al-Khamdi Abdülaziz (ed.), *Al-İlam va Asaraho Fi Al-Wikhaya Min Al-Jarima Beyn Al-İjab Va Al-Salb* Manshorat Naif University for Security Sciences, Riyadh, 2003, ss. 173-220.

düşünce aşamasında olan güvenliği tehdit eden eylemlerde medyanın gücü tartışılmaz. Medya ayrıca mekân ve zaman sınırları tanımaksızın bireylerin özel hayatlarına girebileceğinden, bu anlamda güvenlik güçlerinden daha etkindir.

Bu kapsamda, medyanın bu büyük toplumsal etkileme gücü, ülkenin istikrarı ve güvenli bir toplum oluşturmak için kullanılmalıdır. Böylece bireylerin ve toplumun temel ihtiyacı olan güvenliğin sağlanmasında medyanın da katkısı sağlanmış olacaktır. Ayrıca medya, güvenliğin önemi ve güvenliği sağlamada toplumda bulunan herkesin bir görevi ve rolü olduğu hakkında toplumsal bilinç oluşturmada kullanılmalıdır.¹⁹

Böyle bir toplumsal bilincin oluşması, önleyici güvenlik anlayışında büyük önem arz etmektedir. Zira güvenlik birimlerin güvenliği sağlamada başarı göstermesi, sadece sahip olduğu imkânlarla ve sayılarına bağlı değildir. Vatandaşlarla ve ülkede ikamet eden yabancılarla oluşturulacak olan iş birliği ve yardımlaşma ruhu da bu konuda çok önemlidir. Toplumun güvenlik birimlerine karşı duruşunun veya önyargısının güvenlik birimlerinin toplumu suçtan arındırmada başarılı olmasında göz ardı edilemeyecek bir etkisi mevcuttur. Zira bu birimler hakkında oluşacak olumsuz genel toplumsal algı toplumda suçların yaygınlaşmasına neden olabilecektir. Böyle bir durumda, önleyici güvenlik bir yana toplumun istikrarından bahsetmek mümkün olmayabilir. Bu nedenle, toplumda önleyici güvenliğin gerçekleştirilmesi için medya organları kullanılmalıdır.

Güvenlik medyasının alanlarından biri olan önleyici güvenliğin üzerinde durduktan sonra çalışmanın bir sonraki bölümünde bir diğer alan olan düşünce güvenliği irdelenmeye çalışılacaktır.

---

¹⁹ Mohammed Abdulfattah Menji, “Al-Takhtet Fi Majal Al-Amn”, Murad Faruk (ed.), *Al-Takhtyet Al-Amni*, Markaz Al-Buhoos va Al-Dirasat, Naif University for Security Sciences, Riyadh, 993, s. 20.

4.2. Güvenlik Medyası ve Düşünce Güvenliği

Tüm suç ve eylemlerin ilk aşaması ve temeli düşüncedir. Kişi herhangi bir suçu veya güvenliği tehdit eden bir eylemi gerçekleştirmeden önce onu düşünür, planlar ve daha sonra gerçekleştirir.²⁰ İşte kişilerin düşünceleriyle ilgili bir kavram olan düşünce güvenliğinin önemi burada kendini göstermektedir. Düşünce güvenliği kavramı, insanların düşünce biçimleriyle bağlantılı olduğundan, buna hitap eden medya ile yakından ilgilidir.²¹ Medya ile güvenlik sorumluları arasındaki koordinasyon ve iş birliği kapsamında planlanan programlar çerçevesinde, insanların fikri sapmaları ve suça dönük düşüncelerini engellemeye çalışan güvenlik medyası bu anlamda kaçınılmazdır.

Bu bağlamda belirtilebilir ki, medya suçla düşünce aşamasında mücadele ederken; güvenlik birimleri suçla maddi aşamada mücadele etmektedir. Güvenlik anlayışının temelinde suçu işlemeyi engellemek asıl olduğundan, burada güvenlik medyasının düşünce güvenliğindeki rolü büyük önem taşımaktadır. Bu ise toplumda güvenliği sağlamak için iki sektör arasındaki iş birliği ve koordinasyonu zorunlu kılmaktadır. İş birliğinin ve koordinasyonun verimli olabilmesi için vatandaşların medya organlarında ele alınan ilgili konulara güvenmesi sağlanmalıdır. Bu güveni sağlayabilmek için programların içerikleri, toplumun kültürel ve toplumsal değerleri arasında paradoksal bir durum olmamalıdır.²² Ayrıca diğer ilgili tüm kurumlar ile medya arasında ülkenin “kapsamlı stratejisi” (*overall strategy*) çerçevesinde bir koordinasyon ve iş birliği sağlanması bu konuda önem arz etmektedir.

Güvenlik medyasının düşünce güvenliğine etkisini irdeledikten sonra, çalışmanın bir sonraki başlığında günümüzün önemli olgularından biri olan çokkültürlülüğü ve ona bağlı olarak kültürel güvenlik ile

²⁰ Ahmed Al-Ribaya, *Asar Al-Sakhafa Va Al-Mujtama Fi Daf Al-Fard İla İrtikan Al-Jarima*, Al-Markaz Al-Arabi Lildirasat Al-Amniya va Al-Tadrib, Riyadh, 1984, s. 22.

²¹ Mohamed Al-Habib Hariz, “Wakhai Al-amn Al-fikri”, Al-Liwahakh Abdulrahman, (ed.), *Al-Amn Al-Fikri*, Manshorat Naif University for Security Sciences, Riyadh, 2005, 77-103, s. 95.

²² Mohamed Al-Habib Hariz, a.g.e., s. 82.

güvenlik medyası arasındaki etkileşiminin üzerinde durulacaktır.

4.3. Güvenlik Medyası, Toplum ve Kültürel Güvenlik

Günümüzün gelişmiş imkânları, medyanın toplumsal etkilerinin geçmiş yıllara göre çok daha etkili ve yoğun olmasına neden olmuştur. Medya, sunduğu yoğun programların içerikleriyle, insanların birçok olaya bakış açısını ve algısını kolayca yönlendirmekte ve şekillendirmektedir. Bahsi geçen bağlamda, medya; insanların kültürün temel taşları olan kültürel kimlik ve kültürel çeşitliliğe bakışını, cinsiyet ayrımını, ırk, millet gibi konular hakkındaki bakış açısını da şekillendirmektedir. Küreselleşmenin teknoloji alanındaki sunduğu imkânlarla birlikte, medyanın görsel ve işitsel araçlarında büyük gelişmeler yaşanmıştır. Günümüzde bir insan oturduğu yerden dünyanın bir diğer ucunda olan bitenler hakkında anında bilgiye sahip olabilmektedir. Örneğin; Afrika'nın bir köşesinde yaşayan bir kişi televizyon karşısında oturarak yemek ve kültür programı izleyerek Uzak Doğu'daki Çin mutfağı ve kültürü hakkında bilgi sahibi olabilmektedir. Ya da izlediği bir Hollywood filmi ile Amerikan toplumu hakkında birçok kültürel özellikten haberdar olabilmekte ve söz konusu kültüre ılımlı yaklaşabilmektedir.²³

Günümüzde medyanın etkisi o kadar büyük bir hâle gelmiştir ki, medya aracılığıyla insanların birçok konu hakkında nasıl düşüneceklerini, hangi konuya olumlu veya olumsuz yaklaşımları gerektiği belirlenebilmektedir.²⁴ İnsan hayatının her aşamasında etkili olan medya, çok kültürlülük perspektifinden ele alındığında iki boyut ortaya çıkmaktadır. Birinci boyut, çok kültürlülüğü destekleyen söylem ve içerikler sunarak çok kültürlülüğe karşı olumlu tutum ve izlenimler geliştiren boyuttur.²⁵ İkinci boyut ise çok kültürlülüğe ve kültürel

²³ Carlos E. Cortes, “Using Media To Support Multiculturalism”, <http://www.intime.uni.edu/multiculture/Media/media.htm> (Erişim Tarihi: 07 Ekim 2010).

²⁴ Julia Petrozza, “Critical Multicultural Education and the Media”, <http://www.edchange.org/multicultural/papers/media.html> (Erişim Tarihi: 06 Ekim 2015).

²⁵ Douglas Kellner, “Cultural Studies, Multiculturalism, and Media Culture”, <https://pages.gseis.ucla.edu/faculty/kellner/essays/culturalstudiesmulticulturalism.pdf>,

çeşitliliğe karşı içeriklerle toplumda kültürler arasındaki hoşgörü ve saygıyı ortadan kaldıran boyuttur.²⁶

İşte güvenlik medyasının önemi burada ortaya çıkmaktadır. Ülkenin sahip olduğu tüm etnik grupları ve kültürel değerleri arasında çatışmalara mahal vermeden yaşatabilmek için ülkenin kültürel ve toplumsal güvenliğinden sorumlu güvenlik birimleri ile medya arasında sıkı bir koordinasyon ve iş birliği geliştirilmelidir. Güvenlik medyasının programlarıyla toplumu oluşturan insanların bilinçaltılarında, istisna olmaksızın toplumun barındırdığı bütün kültürler eşit ve hepsinin devlet, ülke ve toplum için zenginlik olduğu düşüncesi yerleştirilmelidir. Böyle bir atmosfer oluşturulduğunda, ülkenin toplumsal ve kültürel güvenliğine karşı herhangi bir tehdit söz konusu olmaz. Aksi takdirde, yani medya organlarında ele alınan konuların içerikleri toplumun kültürel yapısı ile bağdaşmadığında ya da toplumda bölünmelere ve ayrışmalara yol açan nitelikte olduğunda, toplumda yaşanacak kültürel çatışmalar, ülkenin toplumsal ve kültürel güvenliğini tehdit altında bırakacaktır.²⁷

Güvenlik medyası ile toplumsal ve kültürel güvenlik arasındaki etkileşim tartışıldıktan sonra, çalışmanın bir sonraki başlığında güvenlik krizlerinde güvenlik medyasının rolü irdelenecektir.

4.4. Güvenlik Medyası ve Güvenlik Krizleri

Kriz kavramı son zamanlarda farklı disiplinlerde farklı tanım ve anlamlarla sıkça kullanılmaya başlanmış bir kavramdır. Alışılan durumun dışında ek olarak fazla çaba gerektiren süreçler, kriz olarak adlandırılabilir. Krizler farklı alan ve kurumlarda yaşanabileceği gibi, güvenlik alanında ve güvenlik kurumlarında da yaşanabilir ve yaşanmaktadır. Ancak güvenlik sektörü diğer sektörlerden farklı olduğundan, bu alanda meydana gelen krizler de diğer krizlerden farklıdır. Zira güvenlik krizleri daha kapsamlı olup diğer kurumsal

---

(Erişim Tarihi: 06 Ekim 2015).

²⁶ Tirab Abbkar Tirab, a.g.e, s. 68.

²⁷ Ali Bin Fayiz Al-Jahani, 2000 a.g.e., s. 219.

krizlerden farklı olarak daha geniş bir kitle ve yelpazeyi ilgilendirmektedir. Ayrıca, bir ülkede güvenlik ile ilgili yaşanan krizler ulusal ve uluslararası medya organlarının ilgisini çektiği gibi, sadece yaşandığı ülke değil; bölgede ve uluslararası arenada birden fazla ülkeye de etki edecektir.²⁸ Bununla birlikte, güvenlik krizleri durumunda sadece güvenlik kurumları değil, sağlık kurumları gibi birçok kurum devreye girecek ve dolayısıyla kriz diğer krizlerden ayrı olarak farklı bir nitelik kazanacaktır.

Medyanın insan hayatının her alanında etki gösterdiği çağımızda, farklı özellik ve boyutlara sahip olan güvenlik krizlerini yönetmek için ilgili güvenlik kurumların bünyesinde kriz zamanlarında müdahale etmek üzere medya ile koordinasyonu yürütebilecek birimlerin yapılandırılması büyük önem arz etmektedir.²⁹ Nitekim bu birimlerin varlığı, ilgili kurumların kriz dönemlerinde müdahale etme kabiliyet ve imkânını yükseltecektir. Krizler sürekli olarak belirli aralıklarla meydana gelmediğinden oluşturulacak söz konusu birimlerde düzenlenecek eğitimler, uzmanlaşma imkânı vererek farklı krizlere kolayca müdahale etme gücünü sağlayacaktır.

Diğer taraftan özellikle güvenlik krizleri dönemlerinde vatandaşların yardımı ve krizle mücadele eden güvenlik birimlerinin gösterdiği çabaya karşı tutum ve algıları muazzam bir önem arz etmektedir. Bu durum, özellikle de bilgiye ulaşma konusunda da geçerlidir. Zira kriz yönetimi biliminde en önemli hususun, krize ilişkin bilgiye ulaşmak ile doğru ve sağlıklı bir bilgi akışı olduğu ifade edilmektedir. Aksi takdirde kriz sürecinden çıkma süresi uzayacak ve dolayısıyla kriz yönetilmez bir hâl alacak ve ağır sonuçlara yol açacaktır. Böyle bir durumda, özellikle güvenlik krizlerinde güvenlik

---

²⁸ Beytalmal Hamza Ahmed, “Dawr Al-İlam Alamni Fi Al-Wikhaya Min Al-Harima”, Al-Jahani, Ali Bin Fayiz (ed.), *Al-İlam Al-Amni va Al-Azmat*, Manshorat Naif University for Security Sciences, Riyadh, 2012, 251-275, s. 253.

²⁹ Khaddoor Adeeb, *Al-İlam Va Al-Amn*, Naif University for Security Sciences, Riyadh, 1999, s. 67.

birimleri hakkında olumsuz bir algı oluşacaktır. İşte güvenlik medyasının güvenlik krizlerinin önlenmesindeki önemi burada tezahür etmektedir. Zira güvenlik medyasının temel amaçlarından biri güvenliğin önemine ilişkin bilinci yükselterek kriz dönemlerinde vatandaşların güvenlik birimleriyle iş birliği içerisinde olmaları için uygun bir zemin hazırlamaktır.³⁰

Bilindiği üzere kriz yönetimi üç evreden oluşmaktadır: Bu evreler kriz öncesi, kriz esnası ve kriz sonrasıdır. Krizin önlenmesindeki en önemli evre, kriz öncesi evredir. Zira kriz kendiliğinden veya aniden ortaya çıkan bir olgu değildir. Kriz birçok faktör, neden ve etmenin etkisiyle meydana gelmektedir. Öyleyse, güvenlik krizlerini önlemek için güvenlik medyasının krize neden olabilecek faktörlerini ortadan kaldırmak amacıyla çalışmalar yürütülmesi elzemdir. Üstelik güvenlik krizleri sürecinde sağlıklı kararların alınması ve muhtemel bir krizi önleyici etkin tedbirlerin alınması için güvenlik medyası açısından kriz öncesi evre önem taşımaktadır.

Çalışmanın bu başlığında güvenlik krizleri ve güvenlik medyası arasındaki etkileşimi irdeledikten sonra, bir sonraki başlıkta güvenlik medyası ile trafik güvenliği ve bilinci konusuna değinilecektir.

4.5. Güvenlik Medyası, Trafik Bilinç ve Güvenliği

Konu ile ilgili ulusal ve uluslararası örgüt ve kuruluşlarınca trafikle alakalı yıllık raporlarda trafik kazalarında yüz binlerce insanın hayatını kaybettiği ifade edilmektedir. Bunun yanı sıra, yaralananların sayısının ise çok daha fazla olduğu belirtilmektedir. Bu bağlamda, ülkelerin trafik kazalarını önlemek için farklı çabalar gösterdiği ve yaşanan trafik kazalarının nedenleri arasında insan hatasının büyük bir payı olduğu bilinmektedir. Dolayısıyla, insanların trafik kurallarına saygı göstererek hem kendisinin, hem diğer insanların hayatlarını tehlikeye sokmamak adına bu konuda bilinçlendirilmesi büyük önem arz etmektedir.

³⁰ Saeed Bin Ali Al-Shahrany, *İdarat Amaliyat Al-Azmaat Al-Amniya*, Naif University for Security Sciences, Riyadh, 2005, s. 36.

Bütün ülkelerin trafik kazalarını önlemek için kanuni yaptırımlar uyguladığı aşikârdır. Ancak söz konusu yaptırımlar kazaları tamamıyla engelleyemeyeceğinden dolayı, ilgili birimler tarafından toplumsal bir farkındalık oluşturma yollarına girilmiştir. Zira bu farkındalık sayesinde oluşturulacak bilinçli toplumda kazaların azalması beklenebilir. Diğer yandan, özellikle çocukların küçük yaşlardan itibaren trafikle ilgili sahip olacakları bilgiler, ilerleyen dönemlerde daha bilinçli birer birey olmalarını sağlayacaktır; çünkü küçük yaşta öğrenilen bilgiler hem akılda daha uzun süre kalır, hem de bireyin kişiliğinin şekillenmesinde büyük etki eder.

Bu bağlamda, trafik kazalarını önlemek için ilgili birimler, güvenlik medyasını kullanarak Millî Eğitim Bakanlığı, medya organları ve sivil toplum kuruluşları gibi kurumlarla iş birliği ve koordinasyon kurmak suretiyle toplumda trafikle ilgili tüm boyutları kapsayan bilinçlendirme kampanyaları sürekli olarak yürütülebilir.³¹

Çalışmanın bu başlığında güvenlik medyasının trafik güvenliğinde nasıl kullanılabileceği tartışılmıştır. Bir sonraki başlıkta ise günümüzün en büyük toplumsal afetlerinden biri olan uyuşturucu ile mücadelede güvenlik medyasının rolü irdelenecektir.

4.6. Güvenlik Medyası ve Uyuşturucu ile Mücadele

Uyuşturucu, günümüzde gençlere yönelik en büyük toplumsal tehlikedir. Toplumlarda hızlı biçimde yayılmakta olan uyuşturucu kullanımı, gençlerin akıl, vücut ve genel sağlığında çok büyük zararlara yol açmaktadır. Bilhassa, işsizlik veya farklı nedenlerle toplumdaki dışlanan gençlerde sık görülen uyuşturucu kullanımı, kullanıcılarda özgüven eksikliği, mutsuzluk ve hayatı kabullenmemek gibi olgulara yol açmaktadır. Bilindiği gibi, gençler her toplumda en önemli yaş grubudur. Zira söz konusu süreçte sahip olunan fiziksel ve psikolojik özellikler diğer yaş gruplarına nazaran gençleri daha verimli kılmaktadır.

---

³¹Mahmud İman Abdulrahman Ahmed, *Dawr Al-İzaa Fi Nashr Al-Tawiyah Al-Amniya: Al-İzaa Al-Sudaniya Anmuzacan*, Manshorat Naif University for Security Sciences, Riyadh, 2010, s. 38.

Al-Asfar'a³² göre, gençleri uyuşturucudan korumaya verilen bu önem, devletlerin uyuşturucu ile mücadelede çok büyük çaba sarf etmelerine neden olmuştur. Buna istinaden, günümüzde tüm ülkelerin güvenlik birimlerinde uyuşturucu ile mücadele eden bir alt birim bulunmaktadır. Sözü geçen birimler uyuşturucu ile mücadelede kanuni mücadelenin yani uyuşturucu kullananlara ve ticaretini yapanlara kanuni yaptırımlar uygulamanın yanı sıra, uyuşturucu ile mücadelede önleyici faaliyetler de yürütmektedir.

İşte güvenlik medyasının önemi, bu önleme faaliyetlerinde öne çıkmaktadır. Nitekim bireyi, aileyi ve bütün olarak toplumu uyuşturucunun riski ve toplumsal sonuçları hakkında bilinçlendirmenin uyuşturucu ile mücadelede olumlu neticelere neden olacağı düşünülmektedir. Özellikle aile bu bağlamda büyük önem arz etmektedir; çünkü aile bireyin yetiştirildiği, kişiliğinin şekillendiği, doğru ve yanlış öğrendiği yerdir ve toplumun temel taşıdır.³³ Diğer taraftan, uyuşturucu ile mücadelede sadece güvenlik birimleri değil; aynı zamanda sivil toplum kuruluşları, Sağlık ve Millî Eğitim gibi bakanlıklar ve en önemlisi medya da yer almaktadır. Dolayısıyla adı geçen kurumlar arasında oluşturulacak iş birliği ve koordinasyonun platformu önem arz etmektedir.

Çalışmanın bu kısmında güvenlik medyasının uyuşturucu ile mücadeledeki rolü ve önemi irdelenmiştir. Bir sonraki başlıkta ekonomi güvenliğine etkisi tartışılacaktır.

4.7. Güvenlik Medyası ve Ekonomi Güvenliği

Yukarıda zikredildiği üzere, güvenlik ile kalkınma arasında güçlü bir bağlantı söz konusudur. Güvenliğin olmadığı bir yerde ne kalkınmadan, ne de ekonomik gelişmeden bahsetmek mümkün olabilir. Diğer bir perspektiften bakıldığında, gelişmemişliğin ve ekonomik sorunların gölgesi altında ne bireysel ve toplumsal güvenliğin, ne de ulusal güvenliğin sağlanmasından bahsedilebilir. Bu kapsamda, devletin güvenliğinin, yine devletin sahip olduğu ekonomik güce ve güvenliğe

³² Ahmed Abdülaziz Al-Asfar, a.g.e., s. 90.

³³ Ahmed Abdülaziz Al-Asfar, a.g.e, s. 152.

bağlı olduğu ileri sürülebilir. Ayrıca halkın bu konuda bilinçlendirilmesi büyük önem arz etmektedir. Öyleyse güvenlik medyasının ekonomik bilinçlendirmeye ilgili göndereceği mesajlar bu konuda önemli rol oynayabilmektedir.³⁴

Nitekim Al-Zibin'in³⁵ ifadesine göre, dolandırıcılık, kaçakçılık ve kara para aklama gibi ekonomik suçların ülke ekonomisine verdiği zarar büyüktür. Dolayısıyla bu suçların ülkenin ulusal, toplumsal ve ekonomik güvenliğine yansımaları hakkında toplumun yeterince bilinçlendirilmesinin, söz konusu suçların önlenmesinde ve mücadelesinde olumlu etki yaratacağı aşikârdır. Bu bağlamda, güvenlik medyasının ülke ekonomisinde göz ardı edilemeyecek bir rolü olduğunu ifade etmek mümkündür.

Çalışmanın bu konu başlığında güvenlik medyasının alanlarından birkaçı ele alınarak irdelenmiştir. Bir sonraki başlıkta ise güvenlik medyasının yöntem ve araçları ele alınacaktır. Bu kapsamda basın, radyo, televizyon, internet ve arama operatörleri olmak üzere beş araç ele alınarak irdelenecektir.

5. Güvenlik Medyasının Yöntem ve Araçları

Medya, tüm araçlarıyla güvenlik medyasının temel omurgasını oluşturmaktadır. Güvenlik medyası ise medyanın ayrılmaz parçasıdır. Güvenlik medyasının mesajları topluma ulaştırılmak istenildiğinde, medyanın yazılı, işitsel ve görsel araçlarının yanı sıra, günümüzün gelişen teknolojisinin sunduğu diğer imkânlar da kullanılmaktadır. Bu konuda güvenlik medyasının kullandığı araçlar ve bu araçları kullanırken başvurduğu yöntemlerden bazıları aşağıdaki gibidir.

---

³⁴ Sayd Shorbaci Abdulmawla, *Tasir Al-Carima Ala Kutat Al-Tamniya Al-İctimaiya*, Dar Al-Nashr Bil Markaz Al-Arabi Lil-Dirasat Al-Amnniya ve Al-Tadrib, Riyadh, 1994, s. 89.

³⁵ İbrahim Mohammed Al-Zibin, "Al-Asar Al-İktisadiya Al-Natija An Zahirat Al-Nashl", Al-Tarawna Mohamed (ed.), *Zahirat Al-Nashl va Asariha Al-İjtimaiya*, Manshorat Naif University for Security Sciences, Riyadh, 2009, 113-156, s. 146.

5.1. Basın (Yazılı Medya)

Yazılı medya, okur-yazar toplum kitlesi için önemli bir haber kaynağıdır. Topluma etkisinden dolayı dördüncü güç olarak ifade edilen yazılı medya, toplumda sorunların kaynağını belirler ve vatandaşları gerekli şekilde bilinçlendirme görevini üstlenir. Bu bağlamda, ilgili birim ve kurumların söz konusu sorunlara karşı önlemlerini alması hususunda adeta bir baskı grubu rolünü üstlenmektedir. Yazılı medya, bilgiyi ulaştırmada elverişli bir araçtır. Belirli konularda okuyucuları bilinçlendirme ve aydınlatmada kullanılan en güçlü medya araçlarından biridir.

Güvenlikle ilintili olgular toplumun her kısmını ilgilendirdiğinden, bu konudaki bilgi akışı daha yoğun ve hızlıdır. Bu nedenle, toplumda yaşanan güvenlik sorunlarının önüne geçebilmek için yazılı medya organları ile güvenlik medyası birimleri arasında koordinasyon kurmak büyük önem arz etmektedir. Bu güvenlik sorunları, özellikle ülkenin ulusal güvenliğini tehdit eden konulardır. Diğer taraftan, önleyici güvenlik anlamında da yazılı medyanın katkısını sağlamak amacıyla farklı yöntemler kullanılmaktadır ve kullanılmalıdır. Örneğin; güvenlik konusu ile ilgili köşe yazıları yazılıp değişik gazetelerde yayınlanabilir. Diğer taraftan güvenlik birimleri güvenliğe ilişkin toplumsal bir bilinç oluşturmak amacıyla dergi ve gazeteler yayımlayabilir. Yayımlanacak dergi veya gazetelerin toplumu güvenlik konusunda yeterli bilinç seviyesine ulaştırabilmesi için periyodik olarak bilgi akışı sağlanmalıdır. Nitekim günümüzde birçok ülkede güvenlik medyası kapsamında güvenlik bilincini yaymak ve güvenlik sorunlarını çözmek amacıyla güvenlik birimleri tarafından çıkartılan sayısız gazete ve dergi vardır.

5.2. Radyo

Radyo, okur-yazarlığı olmayan insanlara da hitap ettiği için çok geniş bir toplumsal kitleyi kapsamaktadır. Ayrıca radyo her yerde kullanılabilmesinden dolayı da, bilgiye ulaşmada en etkin medya aracıdır. Zira bugün evde veya yolda araba kullanırken radyo aracılığıyla haber alınabilir. Hatta günümüzde cep telefonu cihazlarında da radyo mevcuttur. Sadece bir düğmeye basarak dünyanın her tarafından bilgiye sahip olunabilmektedir. Tüm bu özellikler, radyoyu bilgiye ulaşmada

dünyanın en çok kullanılan ve başvurulan medya aracı yapmaktadır. Nitekim eğitilmiş ve eğitimsiz insanların sınırsız olarak rahatça kullanabileceği ve önemli bir etki gücüne sahip olan bir bilgi kaynağıdır. Bu bağlamda, bu denli yaygın olan radyo, güvenlik medyası açısından büyük önem arz etmektedir.³⁶ Radyoyu kullanarak toplumda geniş bir yelpazeye güvenle ilintili bilgiler sunarak toplumun güvenlik bilinci yükseltebilir.

Araba kullanan kişiye trafik güvenliği bilinci; çiftçiye veya fabrika işçisine yapmakta olduğu işin ülkenin ülke güvenliği için önemi; ev işleriyle uğraşan ev hanımına gösterdiği fedakârlığın ülkenin toplumsal güvenliği açısından önemi hakkında bilgiler sunarak toplumun tüm bölümlerinin güvenlik hakkındaki bilinci artırılabilir. Tüm bu hususlar radyoda sunulacak olan güvenlik medyası programlarıyla gerçekleştirilebilir.³⁷ Radyo aracıyla uygulanan güvenlik medyası programları, özellikle ülkenin milli güvenliğini ilgilendiren konularda etkin bir role sahiptir. Zira gönderilen mesajlarla vatandaşların birlik, beraberlik ve dayanışması sağlanmaktadır. Görüldüğü üzere, radyo, güvenlik medyasının en önemli ve yaygın araçlarından biri niteliğindedir. Bunun arkasındaki en büyük neden, kapsadığı coğrafi alan ve ulaştığı geniş kitledir.

5.3. Televizyon

Televizyonlar, günümüzde insanların karşısında en fazla oturduğu ve zaman geçirdiği medya araçlarından biridir. Hızlı etkileme gücüne sahip olan bu bilgi alma mekanizması, insanların görme ve işitme duygularına hitap ettiğinden dolayı, medya araçları arasında en etkin iletişim aracı sayılmaktadır. Aynı şekilde takip edilen gelişmeleri seyirciye canlı olarak takip etme imkânı sunduğundan dolayı, buradan verilen mesajların daha kalıcı ve etkilidir. Yapılan araştırmalara göre, insanların televizyon karşısında geçirdikleri vakit günlük ortalama beş

³⁶ İman Abdulrahman Ahmed Mahmud, a.g.e., s. 55.

³⁷ İman Abdulrahman Ahmed Mahmud, a.g.e., s. 49.

saatten fazladır.³⁸ Ayrıca televizyon ekranlarında izlenen programların içeriğine gösterilen ilginin ve dolayısıyla insanların üzerindeki etkisinin diğer tüm medya araçlarından daha fazla olduğu söylenebilir.

Bu denli etkili ve kapsamlı olan televizyonların, güvenlik medyası kapsamında kullanılması kaçınılmazdır. Zira iletilmek istenilen mesajın görüntülü ve sesli olarak iletilmesi, hedef kitlenin üzerinde daha fazla bir etki yarattığı aşikârdır. Bu kapsamda, toplumun güvenlik bilincini artırmak için televizyonlar aracılığıyla farklı programlar düzenlenebilir. Bu programlar çerçevesinde, kişiler güvenliğin sağlanmasında bireyin sorumluluğu ve güvenliğin toplum ve bireyler için önemi hakkında bilinçlendirilerek güvenliğin sağlanmasında katkıda bulunulabilir. Ayrıca, ülkenin ulusal ve uluslararası güvenlikle ilgili belirlenen uzun vadeli planşar ve stratejiler çerçevesinde film, program, belgesel ve dizi gibi faaliyetler düzenlenebilir. Zira günümüzde Hollywood'a baktığımızda, bu yönde birçok dizi ve film olduğu görülecektir.

Televizyon ve güvenlik medyası konusunu irdeledikten sonra, çalışmanın bir sonraki başlığında günümüzde en çok kullanılan medya araçlarından internet ve güvenlik medyası arasındaki ilişki üzerinde durulacaktır.

5.4. İnternet ve Sosyal İletişim Araçları

İnternet günümüzde bilgiye ulaşmada en hızlı, yaygın ve elverişli bir araçtır. Bir kişi oturduğu yerden her konuda istediği miktar ve nitelikte bilgi sahibi olabilir. Küreselleşmenin ve teknolojik gelişmelerin bir sonucu olarak, internet, insanlar arasındaki iletişimi de kolaylaştırmaktadır. Dünyanın farklı kıtalarında olan kişi veya kişiler birbirleriyle anlık iletişim kurabilir ve istedikleri konular hakkında fikir alışverişi yapabilir; bilgi aktarabilir ve bu kapsamda birbirlerinden etkilenebilir. Ayrıca, kişiler günümüzde yaygın biçimde kullanılan Facebook, Twitter ve WhatsApp gibi sosyal iletişim araçlarıyla fikir ve tecrübelerini paylaşabilir.

---

³⁸ Abdulrahman Bin Mohammed Asiri, a.g.e., s. 24.

Bu konuda güvenlik medyasının verimli kullanmakta olduğu araçlardan biri, internet ve sosyal iletişim araçlarıdır. Oluşturulacak internet sitesi ve hesaplar aracılığıyla dünyanın her yerine bilgi ulaştırılabilir ve geniş bir hedef kitlesinde etki yaratılabilir. Nitekim günümüzde uyuşturucuyla mücadele kapsamında oluşturulan birçok site, sayfa ve elektronik platform mevcuttur. Ayrıca, güvenlik birimleri ve vatandaşlar arasındaki koordinasyon ve iş birliğini güçlendirme kapsamında elektronik olarak bilgi alışverişi ve iletişim imkânını sağlayan birçok yöntem vardır. Sahip olduğu geniş kullanıcı kitlesi ve bilgiyi ulaştırma/ulaşma konusunda hızından dolayı internet ve sosyal iletişim araçları güvenlik medyası için önemli bir araçtır. Farklı yöntemler kullanarak bu alanda verimli sonuçlar elde edilebileceği düşünülmektedir.

Çalışmanın bir sonraki başlığında günümüzde yaygın olarak kullanılan diğer iletişim aracı olan telefonun güvenlik medyasındaki rolü ve önemi tartışılacaktır. Ayrıca günümüzde Türkiye gibi bazı ülkelerde güvenlik medyası ile arama operatörleri arasında ülkenin ulusal güvenliği çerçevesinde yapılan koordinasyon ve iş birliği kapsamında vatandaşlara farklı güvenlik konularına ilişkin olarak atılan ve “önleyici güvenlik mesajları” olarak adlandırabileceğimiz mesajlar bulunmaktadır. Çalışmanın bu kısmında söz konusu mesajlardan bazılarını örnek olarak çalışmada yer verilecektir.

5.4. Arama Operatörleri

Cep telefonları, iletişim konusunda günümüzde kullanılan en yaygın araçlardandır. Zira bugün cep telefonu kullanma yaşının 10 yaşına kadar düştüğü bilinmektedir. Bazen bir kişinin birden fazla telefon kullandığı durumlar karşımıza çıkmaktadır. İnsanların birebir olarak iletişim kurup bilgi alışverişi yaptığı telefonlar, güvenlik medyası için önemli bir araçtır. Bu denli yaygın kullanılan cep telefonları, bilgiyi ulaştırma konusunda kullanılmaya da elverişlidir. Bu anlamda, güvenlik medyasının birimleri ile ülkede mevcut olan telefon operatörleri arasında kurulacak iş birliği ve koordinasyon platformu büyük önem arz etmektedir. Nitekim bugün Türkiye’de olduğu gibi, birçok ülkede de bu gibi bir iş birliği ve koordinasyon söz konusudur.

Bugün farklı yöntemlerle arama operatörleri ülkenin ve toplumun güvenliğine katkı sağlamaktadır. Bu yöntemlerden biri, güvenlik medyasının birimleri ile yapılan koordinasyon neticesinde gerçekleştirilen kısa mesaj yöntemidir. Yukarıda ifade edildiği üzere, “önleyici güvenlik mesajları” olarak adlandırabileceğimiz bu mesajlar, toplumu güvenlikle ilgili hususlarda bilgilendirmekte ve dolayısıyla güvenliğin sağlanmasında büyük rol oynamaktadır. Farklı dönemlerde belirli sorunlara hitap edecek şekilde düzenlenebilecek bu mesajlar, güvenliğin sağlanmasındaki rolünün yanı sıra, hem güvenlik birimleri hakkında vatandaş nezdinde olumlu izlenim oluşturacak, hem de insanları yeni suç yöntemleri hakkında aydınlatacaktır. Bu mesajlara örnek olarak Türk Polis Teşkilatı’nın ve Jandarma Genel Komutanlığı’nın uygulamaları örnek alınabilir.

Türk Polis Teşkilatı ve Jandarma Genel Komutanlığı, ülkede hizmet sunan telefon operatörleriyle yapılan koordinasyon sonucunda farklı dönemlerde meydana gelen veya gelebilecek suçlarla veya tehlikelerle ilgili vatandaşları kısa mesaj yöntemiyle bilgilendirmektedir. Gönderenin polis veya jandarma olarak belirlendiği bu mesajlar, uyarı niteliğinde olabileceği gibi, hatırlatma veya bilgilendirme şeklinde olabilir. Örneğin bayram veya tatil dönemlerinde sürücülere süratli araç kullanmanın sonuçları hakkında hatırlatma niteliğinde bir mesaj gönderilmektedir. Ayrıca, gelişen suç türleri hakkında vatandaşlara yapılan hatırlatmada da aynı yöntemin kullanıldığını bilinmektedir. Söz konusu mesajlardan örnek vermek verirse:

“GÖNDEREN POLİS: Telefonda kendisini polis, savcı, asker olarak tanıtıp, ‘adınız darbeye karıştı’, ‘adınız darbeciler listesinde’ diyerek para ve altın isteyenlere inanmayın. www.asayis.pol.tr”.

Bu önleyici kısa güvenlik mesajı, suçların gelişen genel şartlara paralel olarak geliştiğini göstermektedir. Zira mesajı 15 Temmuz 2016 tarihinde, ülkenin birliği ve demokrasisini hedef alan FETÖ tarafından girilen menfur darbe girişiminden hemen sonra yeni çıkan suç türü hakkında vatandaşlara uyarı niteliğindedir. Mesajda görüldüğü üzere suçlular toplumdaki gelişmeleri istismar ederek farklı kisvelere bürünüp yeni bir dolandırıcılık yöntemini ortaya çıkartmışlardır. Bu

mesajın, aynı zamanda polis teşkilatıyla ilgili olarak vatandaşlar nezdinde olumlu izlenim bırakması beklenmektedir. Diğer örnek şöyledir:

“Gideceğiniz yere erken ulaşmaya çalışmak, hiç ulaşamama riskini almak demektir. Can güvenliğiniz için yasal hız limitlerini aşmayınız. Emniyet Genel Müdürlüğü, Trafik Hizmetleri Başkanlığı”.

Bu mesajda ise bayram veya tatil dönemlerinde trafik güvenliği kapsamında vatandaşlar süratli araba kullanmanın tehlikeleri ve sonuçları ile ilgili uyarılmaktadır. Böylece hem yasal hızın üstünde araba kullanmadan meydana gelebilecek tehlikelerin önüne geçilebilecek, hem de güvenlik birimleri ile vatandaşlar arasındaki bağlar güçlenecektir. Son örnek ise şöyle verilebilir:

“Kayıp Buse A. 13 yaş, 1.65 boy, 60 kg, esmer tenli, üzerinde siyah pantolon, siyah beyaz kareli gömlek, spor ayakkabı mevcut. Detay için www.asayis.pol.tr/k/335.jpg”

Görüldüğü üzere, bu mesaj, güvenliği sağlamak konusunda toplumda herkesin sorumlu olduğu anlayışını pekiştirmektedir. Nitekim bu mesajla kaybolan bir vatandaşın bulunmasında vatandaşların katkısı sağlanmaktadır.

Başlığın ilk kısımlarında konu ile ilgili genel bilgiler ve mesaj örnekleri verilmiştir. Bundan sonraki çalışmanın başlığında medya ile güvenlik birimleri arasındaki iş birliği irdelenecektir.

6. Medya ile Güvenlik Kurumları Arasındaki İş Birliği ve Koordinasyon

Güvenlik ile medya arasındaki etki karşılıklıdır. Medyanın toplum üzerinde pozitif veya negatif etkisi olduğu aşikârdır. Aynı şekilde medya organlarında ele alınan konuların içerikleri ve sunuş biçimleri, güvenliğin sağlanmasını pozitif yönde etkileyebileceği gibi, negatif yönde de etkileyebilir. Bu durum medya organlarının tutumu ve toplumun güvenlik konusundaki bilinç seviyesine bağlıdır. Diğer taraftan, güvenlik birimlerinin görevlerini yapmaması halinde toplumun güvenliği sarsılır. Böyle bir durumda ise, medya başta olmak üzere toplumu oluşturan tüm kurum ve sektörler işlemez hâle gelir.

Başka bir ifadeyle, güvenliğin olmadığı bir toplumda hayatın normal akışından bahsetmek mümkün değildir. Bu çerçevede, medya ile güvenlik birimleri arasındaki iş birliğinin elzem olduğu ifade edilebilir.

Nitekim güvenlik birimleri ve medya arasındaki iş birliğinin söz konusu olmadığı durumda, ne güvenlik birimleri görevlerini tam anlamıyla başarabilir, ne de medya görevini yapabilir. Güvenlik birimlerinin medyadan sakınması ve medyanın da güvenlik birimlerinden çekinmesi halinde, her iki sektörde olumsuz sonuçlar yaşanabilir. Bu nedenle, iki sektör arasındaki gerçekleştirilecek bir koordinasyon ve iş birliği kaçınılmazdır.³⁹ Aslında günümüzün göz ardı edilemez gereksinimlerinden biri olan medya ile koordinasyon, diğer kurumlar için de geçerlidir. Zira medya ile koordinasyon içinde olmayan yahut bunun gerekli olduğunu düşünmeyen bir kurumun veya sektörün başarılı olmasının ve amaçlarına tam anlamıyla ulaşmasının neredeyse imkânsız olduğu söylenebilir.

Diğer açıdan bakıldığında, belirtildiği üzere güvenliğin söz konusu olmadığı bir ülkede kalkınmadan bahsedilemeyeceği gibi, tüm çalışma sistemlerinin işleyemez hâle geleceği de bir gerçektir. Bu nedenle, güvenlik ile medya arasındaki ilişkinin yakınlığının günümüz gereksinimlerinden biri olduğunu söylemek mümkündür. İki sektör arasında yapılacak koordinasyon ve iş birliği, bir bütün olarak ülkenin güvenliği için hayati önem teşkil etmektedir. Lakin burada güvenlik birimleri açısından belirtilmesi gereken önemli husus, söz konusu iş birliğinin ve koordinasyonun sadece geleneksel medya araçlarıyla sınırlı kalmaması gerektiğidir. Geleneksel medya araçlarının yanı sıra, gerekli durumlarda Facebook, Twitter, YouTube ve benzeri diğer elektronik medya araçları da kullanılmalıdır.

Çalışmanın bir sonraki başlığında medyanın güvenlik konularına bakışı ve ele alma biçimlerinin toplum nezdindeki güvenlik birimleri ve personelleri hakkında oluşacak algı üzerindeki etkisi irdelenecektir.

---

³⁹ Fahad Abdulaziz Hamad Al-Deaif, *Al-Amn va Al-İelam Fi Al-Duwal Al-İslamiya*, 6. Baskı, Akadimiyet Naif Al-Arabiya Lil-Olum Al-Amniya, Riyadh, 1986, s. 249.

6.1. Güvenlik Personelleri Hakkında Oluşan Algı

Suçların sınır tanımaz olduğu küreselleşen çağımızda güvenlik birimlerinin görevi gittikçe genişlemektedir. Kişilere karşı meydana gelen herhangi bir tehlike söz konusu olduğunda, ilk önce güvenlik güçlerine ihtiyaç duyulmaktadır. Bu ise güvenlik güçlerinin zaman ve mekân tanımadan her zaman ve her yerde görev başında olmalarını gerekli kılmaktadır. Güvenliği sağlamak da bunu gerektirmektedir. İnsanlarla bu denli iç içe olan güvenlik güçlerinin bu anlamda topluma karşı sorumluluğunda başarılı olabilmesi için vatandaşların iş birliğine gereksinim duyulmaktadır.⁴⁰ Söz konusu gereksinimin vatandaşlar tarafından verilebilmesi için güvenlik güçlerinin toplum nezdinde iyi izlenime sahip olması gerekmektedir.

Böyle bir imaj ve izlenimin söz konusu olabilmesinde medyaya büyük görev düşmektedir. Medyanın güvenlik birimlerinin önemini ve toplumda yaşanan güvenlik sorunlarının ortadan kaldırılmasında güvenlik birimlerinin gösterdiği çabayı ele alış biçimi bu anlamda etkilidir. Medyanın, güvenlik personeli hakkında topluma sunacağı içerikler, yıpratmaya ve toplum nezdinde olumsuz imaj oluşturmaya yönelik olursa, insanların güvenlik personeline güveni sarsılır ve iş birliği konusunda istenilmeyen olgular ortaya çıkabilir.⁴¹ Bu durum da ülkenin güvenliğinde olumsuzluklara yol açacaktır.

Diğer taraftan, güvenlik birimleri, yaşanan olumsuzluklara göz yummadan vatandaşları bu konuda bilgilendirmelidir. Yapılan yanlışlar açıklanmalı ve sorumlulara gereken yaptırımları uygulamak için çaba gösterilmelidir. Lakin bu çerçevede dikkat edilmesi gereken bir ayrıntı, münferit olayların genellemesidir. Bazen medya organlarında güvenlik birimleriyle ilgili konular ele alınırken, bu birimlerde görev yapan personel toplumun bir parçası olarak değil de, ayrı bir toplumun

⁴⁰ Baraka Bin Zamil Al-Hawshan, a.g.e., s. 37.

⁴¹ Abdullaah Bin Ayt Al- Shahri, *Al-Tajamhur Va İnikasataho Ala Ada Ajhizat Al-Anm va Al-Salama*, Markaz Al-Buhoos va Al-Dirasat, Naif University for Security Sciences. Riyadh, 2012, s. 37.

bireyleri olarak gösterilir. Oysa güvenlik birimlerinde çalışan her personel, toplumun bir parçasıdır ve toplumda yaşanan her olumsuzluklardan doğrudan etkilenir. Bu nedenle, medyanın bu konuları ele alırken hassas ve dürüst davranması gerekir. Aksi takdirde, toplumda ayrışmalar, kutuplaşmalar ve en önemlisi güvenlik sorunları yaşanacaktır.

Çalışmanın bir sonraki başlığında medya ve toplumdaki suç oranı arasındaki bağlantının üzerinde durulacaktır.

6.2. Toplumda Suç Oranının Azaltılmasında Medyanın Rolü

Suçun bir toplumsal davranış olarak toplumda tamamen engellenmesi imkânsızdır. Ancak farklı yöntemlerle azaltılabilir. Bu yöntemler arasında, güvenlik birimlerinin bu alanda gösterdiği çabaların yanı sıra, medyanın bu konuda oynadığı rol de vardır.⁴² Medya insanların hayatlarını şekillendirmede ve insanları yönlendirmede önemli bir etkiye sahiptir. Zira günümüzde insanlar adeta televizyon ekranlarında gördüklerine fazlasıyla özenerek o şekilde yaşama ve davranmaya çalışmaktadır. Ayrıca, hayata dair yorumları da bu çerçevede şekillenmektedir. İnsanların davranışlarının ve kişiliklerinin şekillenmesinde bu denli etkili olan medyanın toplumda suçun ve istenilmeyen davranışların engellenmesinde de bir rolü olacağı aşikârdır.

Bu çerçevede, güvenlik medyası kapsamında alınacak tedbirlerin önemi ön plana çıkmaktadır. Zira güvenlik medyası, medyanın farklı alan ve organlarıyla kuracağı koordinasyon dâhilinde toplumun gelenek ve kültürel yapılarına göre toplumsal ve bireysel perspektifinden tehdit teşkil edecek içeriklerin engellemeyi amaçlamaktadır.⁴³ Özellikle toplumsal ve bireysel güvenliği tehdit eden suçlar, nefret suçları, şiddet ve asayiş olayları bu konuda önem taşımaktadır. Nitekim bugün medya programlarının içerdiği şiddet vakaları, insanların çocuk yaştan başlayarak şiddet ve nefrete başvurmasına neden olmaktadır. Diğer

⁴² Abdullah Bin Saoud Al-Sarani, “Dawr Al-İlam Al-Amni Fi Al-Wikhaya Min Al-Jarima”, Al-Jahani, Ali Bin Fayiz (ed.), *Baramij A-Lilam Al-Amni Beyn Al-Wakhi va Altataloat*, Manshorat Naif University for Security Sciences, Riyadh, 2012, 45-89, s. 47.

⁴³ Ali Bin Fayiz, Al-Jahani, 2000, a.g.e, s. 219.

açından, medyanın ele alacağı konularla ve farklı faaliyetler çerçevesinde göstereceği önleyici güvenlik programlarıyla insanların toplumu tehdit eden herhangi bir eyleme teşebbüs etmesi engellenmektedir.

Görüldüğü üzere, medya toplumda suç oranının azalmasına neden olabileceği gibi, olumsuz içeriklerle toplumda suç işlemek için elverişli ortamın oluşmasına da neden olabilir. Burada ise medya organlarının bilinç ve farkındalığı ile güvenlik ve diğer ilgili birimler arasında kurulacak koordinasyon ve iş birliğinin büyük rolü vardır. Burada ifade edilmesi gereken önemli husus, günümüzde medyanın durumunun bu koordinasyonu ve iş birliğini zorlaştırdığıdır. Nitekim medya bugün, bir ekonomi ve çıkar sektörü olmasının yanı sıra, çok farklı araçlarla kontrolsüz bir şekilde genişlemeye devam etmektedir.

Medyanın suç ve suçluluktaki etkisini irdeledikten sonra çalışmanın bir sonraki başlığında konunun ülkenin ulusal güvenliğine etkisi tartışılacaktır.

7. Güvenlik Medyası ve Ulusal Güvenlik

Ulusal güvenlik kavramı, güvenlik kavramı gibi, gelişmelere paralel olarak sürekli olarak değişen bir kavramdır. Zira daha önce devlet-ulus kavramları döneminin önemli değerleri olduğundan o dönemde ulusal güvenlikle ilgili tanımların çoğu, kavramın devlet güvenliği sağlamaya ilişkin tehlike ve tehditleri ifade edecek şekilde tasarlanmıştır. Lakin bugün ulusal güvenliğe yapılan tüm tanımların odağında, insani güvenlikle birlikte, ülke içinde barınan tüm aktörlerin güvenliği yer almaktadır; çünkü günümüzde en önde gelen değerler, bireyin hak ve özgürlükleri ile demokratik değerlerdir.⁴⁴

Fakat ulusal güvenlik kavramı, her ne kadar bir dönüşüm süreci içine girerek ilk ortaya çıktığı dönemdeki anlamlarının dışında farklı anlamlar ifade edecek şekilde genişlese de, henüz insanların zihinlerinde yeni anlamıyla tam olarak yerleşmemiştir. Nitekim günümüzde ulusal güvenlik denildiğinde, bu kavram çoğunlukla devletle ve ulusla

⁴⁴ Fatih Beren, *Demokrasi ve Özgürlüğün Teminatı Olarak İç Güvenlik İstihbaratı*, Alfa Yayınları, İstanbul, 2010, s. 38.

ilişkilendirilmektedir. Oysa bugün toplumda herhangi bir güvenlik tehdidi doğrudan ulusal güvenliğe etki etmektedir; çünkü bir ülkede güvenliğin sağlanması bir bütündür. Herhangi bir kısım ve alan güvenlik tehdidi altındaysa, söz konusu toplumda tam anlamıyla bir güvenlikten bahsetmek anlamsız olacaktır. Bununla birlikte, güvenlik alanında yapılan bazı bilimsel çalışmalarda ulusal güvenlik kavramının iç güvenliğin yanı sıra dış güvenliği de kapsadığı öne sürülmüştür.⁴⁵

Aslında günümüzün gelişen şartları altında ülkenin iç güvenliğini dış güvenliğinden bağımsız düşünmek bir eksiklik; çünkü aynı ülkenin sınırları içinde yaşanan tüm olumsuzlukların, iç mekanizmalara etki edeceği gibi, uluslararası arenada da etkili olacağı düşünülmektedir. Öyle ki, bugün iç ve dış güvenlik kavramlarını birbirleriyle bağlantılı olarak ifade eden “*Intermestic Security*”⁴⁶ kavramı, güvenlik çalışmalarının odağına hızla oturmaya başlamıştır.⁴⁷ Toplumun barındırdığı her kesime yönelik tehdit ve tehlikelerden doğrudan etkilenen ulusal güvenlik kavramının, toplumun güvenliğini tehdit eden tüm faktörlerden arındırmaya çalışan güvenlik medyasından etkilenmemesi beklenemez. Zira güvenlik medyasının mekanizmasının var olmamasından meydana gelebilecek tüm sorunlar ülkenin ulusal güvenliğini doğrudan etkilemektedir.⁴⁸ Diğer bir açıdan bakıldığında, güvenlik medyasının programlarıyla güvenliği tehdit eden olguların engellenmesinin ülkenin ulusal güvenliğine olumlu etkiler bırakacağı düşünülmektedir.

Görüldüğü üzere, medya ile ulusal güvenlik arasında doğrudan bir etkileşim söz konusudur. Bu etkileşim olumlu veya olumsuz olabilir. Etkileşimin olumlu veya olumsuz olması, güvenlik medyasının

⁴⁵ Ömer Urhal, *Küreselleşen Dünyada Güvenlik “Milli Güvenlik, Kamu Güvenliği, Örgütlü Suçlar ve Suç İstihbarat”*, 2. Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara, 2009, s. 68.

⁴⁶ “*Intermestic Security*” Kavramı ülkenin iç ve dış güvenliğinin birbiriyle bağlantılı olmasını ifade eden bir kavramdır. *International* (uluslararası) ve *Domestic* (iç) sözcüklerinin birleşmesiyle meydana gelmiştir. “*International*” sözcüğü, ülkenin dış güvenliğini, “*domestic*” sözcüğü ise ülkenin iç güvenliğini ifade etmektedir.

⁴⁷ Bilal Karabulut, a.g.e. s. 117.

⁴⁸ Ziyab Musa Al-Bidaniya, *AL-Amn Al-Watani Fi Asr Alawlama*, Naif University for Security Sciences, Riyadh, 2011, s. 155.

toplumda işlev görüp görmemesine bağlıdır. Çalışmanın bu bölümünde ulusal güvenlik ile medya arasındaki etkileşim irdelenmiştir. Çalışmanın sonuna gelinirken bir sonraki kısımda sonuç bölümüne yer verilecektir. Daha sonra ise geniş İngilizce özet çalışma ve sırasında başvuru kaynaklar ayrıntılı olarak kaynakça kısmında yer alacaktır.

8. Sonuç ve Öneriler

Küreselleşmenin getirdiği imkânlarla birlikte, medyanın etkinliği arttığı gibi kapsamı da genişlemiştir. Öyle ki spor medyası, finans medyası ve güvenlik medyası gibi farklı medya alanları ortaya çıkmıştır. Ayrıca, insanların üzerindeki etkinliği de daha önce benzeri olmayan biçimde artmıştır. Zira bugün medya, sınır tanımsızın insanların hayatının her alanına girmeyi başararak adeta insanların birçok konuda nasıl düşüneceğini belirlemektedir. Bununla paralel olarak, güvenliğin kapsamı ve güvenliği sağlama yöntem ve stratejilerinde köklü değişimler yaşanmıştır. Bu doğrultuda, güvenlik ile medya arasında doğrudan bir bağlantının söz konusu olduğunu ifade etmek mümkündür. Nitekim günümüzde “güvenlik medyası” olarak adlandırılan kavram, medya ile güvenlik arasındaki koordinasyonu, iş birliğini ve etkileşimi ifade etmektedir.

Medya organlarının sorunsuz olarak çalışması için toplumda güvenliğin olması elzemdir; çünkü güvenliğin olmadığı bir toplumda hiçbir sektörün işlev görmesi beklenmemektedir. Aynı şekilde güvenlik birimlerinin toplumda güvenliği sağlaması için medyanın etki ve önemi göz ardı edilmemelidir. Nitekim medyanın insanlar üzerinde bu denli etkili olduğu çağımızda medyanın desteğini almadan başarılı olmak güçtür. Bu durum özellikle toplumun tamamını ilgilendiren konular için de geçerlidir. Diğer taraftan, güvenlik birimleri güvenliği sağlamada vatandaşların desteğini almadan başarılı olmayacağından, toplumun bu konuda bilinçlendirilmesi büyük önem arz etmektedir. Zira güvenlik konularına ilişkin bilinçli bir toplumun gerektiğinde güvenlik birimlerine destek verme konusunda tereddüt etmeyeceği düşünülmektedir. Aksi takdirde, toplum güvenlik birimlerine karşı olumsuz bir tutum sergileyecektir.

Bu doğrultuda, güvenlik birimleri ile medya arasında bahse konu iş birliğini ve koordinasyonu güçlendirecek faaliyetler yürütülmelidir.

Günümüzün güvenlik sorunlarıyla daha etkin bir mücadele yürütmek için güvenlik medyası geliştirilmelidir. Güvenlik birimleriyle medya arasındaki iş birliği kapsamında, güncel güvenlik sorunlarına hitap eden programlar üretilmelidir. Özellikle, çocuk programları güvenlik hissini güçlendirmeye yönelik olmalıdır. Zira küçük yaşta güvenliğin öneminin farkında olan bir kişinin hayatının ilerleyen aşamalarında bu konuda diğerlerinden daha bilinçli olacağı beklenebilir. Daha verimli ve sağlıklı iş birliği atmosferi oluşturmak için medya ile güvenlik birimleri arasında ortak çalışma grupları oluşturulmalıdır. Ayrıca, belirli aralıklarla bahse konu olan alanla ilgili bilimsel sempozyum ve seminerler düzenlenmelidir.

Bunun yanı sıra, medya sektöründe çalışanlar, güvenliğin önemi ve medyanın bu konudaki rolü ve etkisi hakkında eğitilmelidir. Aynı şekilde güvenlik birimleri yapılanması içinde güvenlik medyasıyla ilgili birimlerde çalışan personelin medyanın önemi ve güvenliği sağlama konusundaki rolü ile ilgili eğitilmesi önem arz etmektedir. Ayrıca, güvenlik medyasının birimleriyle medya organları arasında kurulacak güçlü iş birliği ve koordinasyon kapsamında hazırlanacak önleyici güvenlik programları çerçevesinde güvenliği sağlamakta sadece güvenlik birimlerinin değil; herkesin bir rolü olduğu düşüncesi pekiştirilmelidir.

Summary

In this study, we have tried to examine the interaction between security and media in our globalizing world. Indeed, the security phenomenon, which has a great importance for mankind from past to today, has experienced fundamental changes in its scope and concept along with the globalization. Parallel to these changes, the strategies, as well as the methods, to provide security have also changed. Not only the security units but also the individuals who share the community and other actors have a role in non-negligible degree in providing security in the society. One of these actors is the media. The media has a particularly great impact in the field of preventive security. Because media has a great impact for providing security, it necessitates establishing

corporation and coordination between these two sectors. Today, we see that “security media” concept is used from time to time in order to express the cooperation in question between media and security.

In this direction, the main subject of this study is designed to explain the nature of the “security media” concept and how the media plays a role in providing the security. In addition, the awareness level of the society with regards to security and the impact of media on this issue are evaluated in this study. The tools and methods of security media and their impact on the society are discussed as well. Within this framework, “preventive security messages” method, which is one of the methods used by the Turkish Police Department, is taken as an example and its impact on society is evaluated.

One of the results obtained within this scope is as follows: security media is one of inevitable facts in the security field today, although there is a perceivable deficiency in the scientific literature. Security cannot be provided by only security units under today’s changing conditions, as it has been mentioned before. All parts of society have an important role in this field. The society must have awareness at a certain level to perform its role in this subject. The security media has an inevitable role to ensure that society reaches the awareness level in question. In this study, it is aimed to examine the importance and role of the security media comprehensively.

Kaynakça

Kitaplar ve Kitap Bölümleri

- ABDULMAWLA, Sayd Shorbaci, *Tasir Al-Carima Ala Kutat Al-Tanmiya Al-İctimaiya*, Dar Al-Nashr Bil Markaz Al-Arabi Lil-Dirasat Al-Amniya ve Al-Tadrib. Riyadh, 1994.
- AL-ASFAR, Ahmed Abdülaziz, *Asbab Taati Al-Mukhatdirat Fi Al-Mojtama Al-Arabi*, Markaz Al-Buhoos va Al-Dirasat, Naif University for Security Sciences, Riyadh, 2012.
- AL-BİDANİYA, Ziyab Musa, *AL-Amn Al-Watani Fi Asr Alawlama*, Naif University for Security Sciences. Riyadh, 2011.
- AL-DEAİJ, Fahad Abdulaziz Hamad, *Al-Amn va Al-İlam Fi Al-Duwal Al-İslamiya*, 6. Baskı, Akadimiyet Naif Al-Arabiya Lil-Olum Al-Amniya. Riyadh, 1986.
- AL-HAWSHAN, Baraka Bin Zamil, *Al-Eilam Al-Amni va Al-Amn AL-Eilami*, Naif University for Security Sciences Yayınları. Riyadh, 2004.
- AL-JAHANİ, Ali Bin Fayiz, (ed.), “Al-İlam Al-Amni Beyn Al-Wakhi va Al-Tataloat”, Al-Jahani, Ali Bin Fayiz, *Baramij A-Lilam Al-Amni Beyn Al-Wakhi va At-Tataloat*, Manshorat Naif University for Security Sciences, Riyadh, 2012.
- AL-JAHANİ, Ali Bin Fayiz, *Al-İlam Al-Amni va Al-Wikhaya Min Al-Jarima*, Markaz Al-Buhoos va Al-Dirasat, Naif University for Security Sciences, Riyadh 2000.
- AL-RİBAYA Ahmed, *Asar Al-Sakhafa Va Al-Mujtama Fi Daf AL-Fard İla İrtikan Al-Jarima*, Al-Markaz Al-Arabi Lildirasat Al-Amniya va Al-Tadrib, Riyadh, 1984.
- AL-SARANİ, Abdullah Bin Saoud, (ed.), “Dawr Al-İlam Al-Amni Fi Al-Wikhaya Min Al-Jarima”, Al-Jahani, Ali Bin Fayiz *Baramij A-Lilam Al-Amni Beyn Al-Wakhi va Altataloat*, Manshorat Naif University for Security Sciences, Riyadh, 2012.
- AL-SHAHRANY, Saeed Bin Ali, *İdarat Amaliyat Al-Azmaat Al-Amniya*, Naif University for Security Sciences. Riyadh, 2005.
- AL-SHAHRİ, Abdullaah Bin Ayt, *Al-Tajamhur Va İnikasataho Ala Ada Ajhizat Al-Anm va Al-Salama*, Markaz Al-Buhoos va Al-Dirasat, Naif University for Security Sciences, Riyadh, 2012.

AL-SHAMMASİ, İbrahim Bin Ahmed, (ed.), “Al-Sakhafa Al-Amniya”, Al-Khamdi Abdülaziz *Al-İlam va Asaraho Fi Al-Wikhaya Min Al-Jarima Beyn Al-İjab Va Al-Salb*, Manshorat Naif University for Security Sciences, Riyadh, 2003.

AL-SHİNKHETİ, Saeed Mohammed Sadati, *Mafahim İslamiya Min Al-Khuran Al-Karem*, Dar Alam Al-Kitab, Riyadh, 1986.

AL-ZİBİN, İbrahim Mohammed, “Al-Asar Al-İktisadiya Al-Natija An Zahirat Al-Nashl”, Al-Tarawna Mohamed (ed.), *Zahirat Al-Nashl va Asariha Al-İjtimaiya*, Manshorat Naif University for Security Sciences, Riyadh, 2009.

ASİRİ, Abdulrahman Bin Mohammed, “Maham Al-İlam Al-Amni va vazaifaho Fi Al-Mujtamaat Al-Arabiya Al-Muasira”, Khaddoor, Adeeb (ed.), *Al-İlam va Al-Amn*, Markaz Al-Buhoos va Al-Dirasat, Naif University for Security Sciences, Riyadh, 2006.

BEREN, Fatih, *Demokrasi ve Özgürlüğün Teminatı Olarak İç Güvenlik İstihbaratı*, Alfa Yayınları, İstanbul, 2010.

BEYTALMAL, Hamza Ahmed, “Dawr Al-İlam Alamni Fi Al-Wikhaya Min Al-Harima”, Al-Jahani, Ali Bin Fayiz (ed.), *Al-İlam Al-Amni va Al-Azmat*, Manshorat Naif University for Security Sciences, Riyadh, 2012.

BRAUCH, Günter Hans, “Uluslararası İlişkilerde Çatışmadan Güvenliğe”, Mustafa Aydın (der.), *Güvenliğin Yeniden Kavramsallaştırılması: Barış, Güvenlik, Kalkınma ve Çevre Kavramsal Dörtlüsü*, İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları, İstanbul, 2015.

HARİZ, Mohamed Al-Habib, “Wakhai Al-amn Al-fikri”, Al-Liwahakh Abdulrahman (ed.), *Al-Amn Al-Fikri*, Manshorat Naif University for Security Sciences, Riyadh, 2005.

KARABULUT, Bilal, *Küreselleşme Sürecinde Güvenliği Yeniden Düşünmek*, Barış Kitabevi, Ankara, 2011.

KHADDOOR, Adeeb, *Al-İlam Va Al-Amn*, Naif University for Security Sciences, Riyadh, 1999.

MAHMUD, İman Abdulrahman Ahmed, *Dawr Al-İzaa Fi Nashr Al-Tawiya Al-Amniya: Al-İzaa Al-Sudaniya Anmuzacan*, Manshorat Naif University for Security Sciences. Riyadh, 2010.

MENJİ, Mohammed Abdulfattah, “Al-Takhtet Fi Majal Al-Amn”, Murad Faruk (ed.), *Al-Takhtet Al-Amni*, Markaz Al-Buhoos va Al-Dirasat, Naif University for Security Sciences. Riyadh, 1993.

TİRAB, Tirab Abbkar, *Çokkültürlülük ve Güvenlik: Sudan Örneği*, Sonçağ Yayınları, Ankara, 2016.

URHAL, Ömer, *Küreselleşen Dünyada Güvenlik “Milli Güvenlik, Kamu Güvenliği, Örgütlü Suçlar ve Suç İstihbaratı”*, 2. Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara, 2009.

YILDIRIM, Rahmi, *“Dördüncü Ordu Medya”*, Karınca Yayınları, Ankara, 2010.

ZEDNER, Lucia, *Güvenlik*, çev. Defne Orhun, Optimist Yayın Grubu, İstanbul, 2015.

Makaleler

ARENDS, J. Frederik M., “Homeros’dan Hobbes ve Ötesine: “Güvenlik” Kavramının Avrupa Geleneğindeki Boyutları”, *Uluslararası İlişkiler*, Cilt 6, Sayı 22, 2009.

BENJAMİN, Miller, “The Concept of Security: Should it Be Redefined” *Journal of Strategic Studies*, Vol. 24, No. 2, 2001.

İnternet Kaynakları

CORTES, Carlos E., *Using Media To Support Multiculturalism*, <http://www.intime.uni.edu/multiculture/Media/media.htm> (Erişim Tarihi: 07 Ekim 2010).

KELLNER, Douglas, *Cultural Studies, Multiculturalism, and Media Culture*, <https://pages.gseis.ucla.edu/faculty/kellner/essays/culturalstudies/multiculturalism.pdf> (Erişim Tarihi: 06 Ekim 2015).

PETROZZA, Julia, *Critical Multicultural Education and the Media*, <http://www.edchange.org/multicultural/papers/media.html> (Erişim Tarihi: 06 Ekim 2015).

İsrail'in Devlet Kurgusu Güvenli Bir Yahudi Yurdu mu? Yoksa Güvenlikçi Bir Yahudi Devleti mi?

Is the Fiction of the State of Israel
a Safe Homeland or a Security-Minded Jewish State?

Zafer BALPINAR*

Öz

Bu çalışma İsrail Devleti adıyla kurulan Yahudi devletinin bir güvenli yurt arayışından güvenlikçi bir yurt modeline dönüşüp dönüşmediği ele almaktadır. Bu çerçevede, Yahudiler için güvenliğin teminatı olacak bir devletin kurulmasına zemin oluşturacak biçimde, devletin yapısal özü, devletin ilhamı, devletin yaşam sahası ve devletin sosyal bileşenlerinin meydana getirdiği altyapı ortaya konmakta; daha sonra bu kapsam üzerinden bir analiz yapılmaktadır. Çalışma, devlet kurgusunun yapılışında David Ben Gurion'un etkin liderliği altında bir Yahudi siyasi ve askerî elitinin düşünce, karar ve icraatları temel olarak kabul etmektedir. Çalışma, tarihsel süreç olarak çatışma ortamıyla şekillenen beka arayışı ile devletleşme arasındaki ilişkiye odaklandığından, İsrail Devleti ile ilgili temel parametrelerin belirlendiği devletin kuruluşunun hemen öncesini ve hemen sonrasını kapsamaktadır.

Anahtar Kelimeler: İsrail, Güvenlik, Beka, Devlet, Yahudi.

Abstract

This study examines whether the Jewish state established in the name of the State of Israel has transformed from a search for a safe homeland to a security-minded Jewish state. In this frame, the infrastructure that includes the state's constructional essence, the state's inspiration, the state's living space and the state's social composition is set forth in a fashion of providing a ground for

* Yrd. Doç. Dr., Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Uluslararası İlişkiler Bölümü,
e-posta: zbalpinar@mehmetakif.edu.tr.

Geliş Tarihi / Received : 26.05.2017
Kabul Tarihi / Accepted : 14.09.2017

founding a state that will be safety guarantee of Jews. An analysis is conducted through this scope. The study is based on the ideas, decisions and actions of Jewish political and military elite under the active leadership of David Ben Gurion in the construction of the state fiction. Because the study focuses on the relationship between a historical survival aspiration that is shaped by the conflict environment and the nationalization progression, it covers the immediate before and after of the foundation of the state in which the basic parameters concerning the State of Israel are determined.

Keywords: *Israel, Security, Survival, State, Jews.*

1. Giriş

Yahudi tarihinin neredeyse tamamı sürgün, yok edilme, dışlanma ve sosyal izolasyonla tanımlanabilir. Musa liderliğinde Mısır'dan çıkışla birlikte başlayan süreçte bir toprağa sahip olma ve bu toprakta güven içinde barınma meselesi hep yaşamsal konumda olmuştur. Bugünkü Filistin topraklarında Davut ve Süleyman devirlerinde millî ve dinî nitelikteki krallıkları, kurdukları yerleşik medeniyetin zirvesini teşkil etmiştir. Ancak Süleyman'ın ölümünden sonra (M.Ö. 933) İsrail ve Yahuda krallıkları olarak ikiye ayrılmıştır. İlkinin Asurlular (M.Ö. 722) ikincisinin de Babilliler (M.Ö. 586) tarafından yıkılmasıyla sürgün hayatı başlamıştır. Babil sürgününden sonra Pers Kralı Darius'un Babillileri yenmesiyle (M.Ö. 538) ancak Kudüs'e dönebilen Yahudiler, M.S. 70 yılında tekrar Romalılar tarafından bölgeden sürgün edilmiştir. Bu sürgün dönemi İsrail Devleti'nin 1948'de kuruluşuna değin sürmüştür.

Yahudilerin 12. ile 19. yüzyıllar arasında katliam, zulüm, ötelenme ve gettolaştırılmaya maruz kaldıkları süreçte, güvenlik, en çok ihtiyacını hissedilen duygu olmuştur. Avrupa'daki Rönesans hareketi Yahudi Aydınlanma Hareketi'nin (*Haskala*) ortaya çıkışını sağlamıştır. Amerikan Bağımsızlık Bildirgesi ve Fransız Devrimi de Yahudilerin bir kimlik olarak tekrar tarih sahnesine geri dönmeleri fikrini yeşertmiştir. Ancak Yahudileri kendi devletlerine sahip olma düşüncesine iten husus dönemin coşkulu söylemi olan milliyetçilik değil, güvenlik duygusu olmuştur.

1880 yılında Rusya'da Yahudilere karşı başlatılan kıyım dönemi, ilk siyonist grupların (Hovevei Zion, Bilu vs.) ortaya çıkışını

sağlamıştır. Bu gruplar, ata toprağı olarak gördükleri Filistin'e göçü teşvik ve organize ederek, orada tarımsal yerleşimler kurmayı eylem olarak benimsemiştir. Çoğunun motivasyonu siyasi olmamıştır.

Güvenli bir Yahudi yurdu arayışındaki motivasyonlardan biri de, Dreyfus davası ve o davayı bir gazeteci olarak izleyen Theodor Herzl olmuştur. Herzl, bu dava sürecinde Yahudilerin sadece Yahudi oldukları için olumsuz ayrımcılığa tabi tutulduklarını müşahade etmiştir. Dava sürecinde sıklıkla duyulan "Yahudilere ölüm" sloganı Herzl'i düşünce dünyasını esir almıştır. Herzl, artık Yahudilerin kendi güvenli yurtlarını kurmalarını zamanının geldiğini ele alan manifesto niteliğindeki "Yahudi Devleti" isimli kitabını 1896'da yazmıştır.

Güvenli Yahudi yurdu arayışı doğrultusunda 16 ülkeden gelen 197 delege ile Herzl'in başkanlığında ilk büyük Yahudi siyasi organizasyonu olan 1. Siyonist Kongre, 1897'de İsviçre'nin Basel kentinde toplandı. Yahudi yurdunun gerekliliğı konusunda hemfikir olan delegeler, bu yurdun neresi olması gerektiğı konusunda başta Herzl olmak üzere farklı fikirlere sahiptiler. Herzl'in odak noktası, bu yurdun neresi olacağından ziyade, bir an önce güvenli bir toprak üzerinde sadece kendilerine ait olacak ve güvenliklerini sağlayacak bir devlete kavuşmaktı. Müstakbel devletin yeri ile ilgili öneriler ve tartışmalar, Herzl'in ani ölümünün hemen sonrasında 1904'te düzenlenen 7. Siyonist Kongre'de Filistin kararının alınmasıyla sona erdi. Bundan sonrası artık zaman, zemin, imkân ve eylem üzerinden belirlenecekti.

Bu çalışma bu aşamadan itibaren bir Yahudiler için güvenliğin teminatı olacak Yahudi devleti kurulmasına yönelik olarak eylemleri ele alarak, amaçlanan güvenli Yahudi yurdunun esaslarını belirlemekte; sonra devlet kurgusundaki güvenlikçi politikayı açığa çıkarmaya çalışarak, Yahudi devletinin bir güvenli yurt arayışından güvenlikçi bir Yahudi devleti modeline dönüşüp dönüşmediğı ele almaktadır. Çalışmada devlet kurgusunun yapılışında David Ben Gurion'un etkin liderliğı altında bir Yahudi siyasi ve askerî elitinin düşünce, karar ve icraatları temel olarak kabul edilmektedir. Çalışma, tarihsel süreç olarak çatışma ortamıyla şekillenen beka arayışı ile devletleşme arasındaki ilişkiye odaklandığından, İsrail Devleti ile ilgili temel parametrelerin belirlendiğı devletin kuruluşunun hemen öncesini ve hemen sonrasında kapsamaktadır.

2. Güvenli Yahudi Yurduna Giden Süreç

Filistin’de bir Yahudi yurdu teşkil edilmesine dair düşünce, Filistin toprakların Yahudilere ait olduğu kabulü üzerine oturuyordu.¹ Ancak 1. Siyonist Kongre’den beri Filistin’de bir devletin kurulması yönünde adım atılmaması sorunu kronikleştirmişti. Balfour Deklarasyonu’nun (1917) ilan edilmesiyle birlikte, Birinci Dünya Savaşı sonrasında bölgeyi mandasına alan İngiltere’nin desteğiyle bu amaç doğrultusunda sahada varlık gösterilmesi kolaylaştı.² Böylece Filistin’de Yahudilerin inisiyatifi ele almaya yönelik çabaları görünür hale geldi. Kendi yaşam alanlarını genişletip kendi savunma altyapılarını hazırlamaya başlayan Yahudiler, önce yerel halkla çatışma içine girdi; daha sonra Yahudilerin talepkâr tutumları onları mandater ülke olan İngiltere’yle karşı karşıya getirdi. Geline nokta Yahudiler her iki unsura karşı tedhiş örgütü şeklindeki yapılanmalar üzerinden silahlı mücadeleye girişti. Bu süreç İkinci Dünya Savaşı’nın başlangıcına kadar devam etti. Savaş, Yahudilerin beklentilerini gerçekleştirmek için uygun kaotik ortamı ve fırsatları sağlayan bir zemin olarak işlev gördü.

Dünya savaşı hızla devam ederken, Yahudi Ajansı Başkanı David Ben Gurion’un 1942’deki Biltmore Konferansı kararlarıyla Filistin’e dönmesiyle devletleşme yolunda bir ileri aşamaya geçildi. Bu aşama şu hedefleri kapsıyordu: tüm Filistin’de bir Yahudi devleti, bir Yahudi ordusu, Beyaz Kitap’ın reddi ve Yahudi Ajansı kontrolünde sınırsız göç. Devlet fikri geri dönülmez bir şekilde netleşmişti; mesele sadece uygun zaman ve zeminin oluşmasıydı. Uygun zaman ve zemin bekleyişi, bir yandan Filistin’deki siyasi, askerî ve sosyal ortamın, diğer yandan da dünya konjonktürünün özellikle de büyük ve zengin bir Yahudi toplumu barındıran Amerika Birleşik Devletleri’nin (ABD)

---

¹ Ofira Seliktar, *New Zionism and The Foreign Policy System of Israel*, Croom Helm, Beckenham, 1986, p. 66.

² Shimon Peres, “Pivotal Movements”, *The Jewish Week*, 29 November 2011, http://www.thejewishweek.com/special_sections/text_context/pivotal_moments (Erişim Tarihi: 15.04.2017).

tutumunun izlenmesini kapsıyordu. Filistin'de uygulanan silahlı şiddet hareketlerinin İngiltere'yi sorundan kurtulmak üzere baskı altına alması ve ABD'nin İkinci Dünya Savaşı'ndan küresel güç olarak çıkması, Yahudi devletine giden süreçte kolaylaştırıcı bir etki yaptı.³

Bir Yahudi devletine doğru olan ilerleyişte İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra hem Nazi toplama kamplarında Yahudilerin soykırım tabii tutulma manzaraları, hem de Avrupa'nın buralarda olanlara kayıtsız kalmaları da önemli katkı sağladı. Yahudilere göre, müttefikler yapabilecek durumda olmalarına rağmen toplama kamplarına engel olmamış; bunun ötesinde İngiltere bu zulümden Filistin'e kaçmak isteyen Yahudilere göç sınırlaması getirmişti.⁴ Ayrıca güçlü dünya devletlerinin özellikle uluslararası kriz dönemlerinde Yahudilerden kendilerini izole etmeleri, daha fazla Yahudinin zulümden kaçabilmesi için maddi kaynak tahsis etmemeleri ve savaş döneminde mülteci olarak kabul etmemeleri, Yahudilerin sadece kendilerine ait olacak bir devlet arayışına yönelmelerinde etkili olan diğer argümanlar olmuştur.⁵

Başta Ben Gurion olmak üzere Yahudi siyasi ve askerî elitine göre, Yahudiler sadece Yahudi olduklarından dolayı zulme uğramıştı. Bu nedenle bu zulme sebep olan kimlikleri üzerinden yeniden bir hayat kuracakları Filistin dışında bir yer mümkün ve anlamlı değildi. Filistin'in tek seçenek olarak kabulü, İkinci Dünya Savaşı'nın hemen sonrasındaki konjonktür ve Filistin'de bir Yahudi devleti için çaba içinde olan aktif siyonist güçler, devlete giden yolun belirleyicisi haline geldi.⁶ Yahudi silahlı örgütlerinin baskısından bunaldığından ve Filistin'i yönetmenin maliyetinin gittikçe artmasından dolayı zora düşen İngiltere, bölgedeki

³ Yosef Gorny, "Zionist Voluntarism in The Political Struggle: 1939-1948", *Jewish Political Studies*, 1990, Vol. 2, No. 1-2, 67-104, p. 80, 83.

⁴ Tom Segev, *One Palestine, Complete: Jews and Arabs Under British Mandate*, Little Brown, London, 2000, p. 461.

⁵ Efraim Karsh, *Israel: The First Hundred Years*, Frank Cass, London, 2004, p. 15; David S. Wyman, *The Abandonment of The Jews: America and Holokost*, Pantheon Books, New York, 1984, p. x, xi.

⁶ Idith Zertal, *From Catastrophe To Power: Holokost Survivors and The Emergence of Israel*, University of California Press, California, 1998, p. 226.

meselenin çözümünü Birleşmiş Milletler'e (BM) havale etti. BM'nin çözümü olan Filistin topraklarının Yahudiler ve Araplar arasında kendi devletlerini kuracak şekilde pay edilmesi kararı (UN/GA/RES/181-1947), bir Yahudi devlet için meşru çıkış noktası oldu.

Yahudiler Filistin'de devlet kurmak için bir yandan meşru bir başlangıç yapma fikri üzerinde çalışırken, diğer yandan da aynı toprak için mücadele edecekleri Arapların zayıf yönlerine odaklandılar. Yapılan tespitler, meseleyi tam olarak kavrayamamış Arapların kendilerini davayla ilişkilendirememeleri ve idealizm duygusundan yoksun olmaları üzerinde yoğunlaştı.⁷ Ayrıca Araplar dönemin uluslararası siyasi zemininden ve gerçekliğinden, aktörler arasındaki denge ve iletişimden uzaktı.⁸ Tüm bunlara ek olarak, Araplar aralarında yekpare bir örgütlenme ve liderlik geliştirememişti.⁹ Yahudi yönetici eliti Arapların eksik yönlerini belirledikçe, güç maksimizasyonu yoluyla amaca ulaşabileceğine karar verdi.¹⁰ Zaten Araplarla bir barış öngörülmediğinden¹¹ Araplar üzerinde askerî baskı kurarak sonuç almaya yönelmek bir yöntem olarak benimsendi.¹²

Bahse konu çerçevede, uluslararası bağlamda yürütülen siyasi çaba ve Araplara karşı sürdürülen çatışmacı süreç sonunda, 14 Mayıs 1948'de İsrail Devleti ilan edildi. Böylece hem sürgün hayatından kurtuluş, hem güvenli bir Yahudi yurdu, hem ulus kimliği, hem toplumsal özgüven, hem de Yahudiliğin vaad edilmiş topraklar gereği yerine getirilmiş oldu. Ancak bu ilan aynı zamanda Arap dünyasıyla bir savaşın da başlangıcıydı. Devlet kurulmuştu; ancak yaşayıp yaşayamayacağını

---

⁷ Mike Berry and Greg Philo, **Israel and Palestine: Competing Histories**, Pluto Press, London, 2006, p. 18.

⁸ Jonathan, Sless, "Blocking Peace: Britain and Israeli-Jordanian Conflict 1949-1951", (Efraim Karsh ed.), **Israel: The First Hundred Years**, Frank Cass, London, 2004, 77-104, p. 80.

⁹ Ben Soentendorp, **The Dynamics of Israeli-Palestinian Relations**, Palgrave MacMillan, New York, 2007, p. 28.

¹⁰ Alan Hart, **Zionism: The Real Enemy of The Jews**, World Focus Publishing, United Kingdom, 2005, p. 26.

¹¹ Ben Soentendorp, a.g.e., p. 28-29.

¹² Yosef Gorny, a.g.m., p. 80.

devletin güvenliğine ilişkin o güne kadar oluşturulan ve oluşturulacak kararlar, kabuller ve eylemler belirleyecekti. Bu kararlar, kabuller ve eylemler; aşağıdaki alt bileşenler bağlamında İsrail Devleti'nin geleceğini tanımlayacak güvenlik kavramının çerçevesini çizecektir. Bileşenlerin meydana getirdiği kavramın sahadaki yansıması olan güvenlik anlayışı ve uygulaması da İsrail Devleti'nin güvenli bir Yahudi yurdu mu, yoksa güvenlikçi bir Yahudi devleti olarak mı şekillendirildiğinin ipucunu verecektir.

3. Güvenlik Kavramının Alt Bileşenleri

3.1. Devletin Yapısal Özü

Yahudi devletinin Filistin'de kurulmasına dair inanç o kadar güçlü idi ki, Yahudi çocuklarının İngiltere'ye transfer edilerek Nazi zulmünden tamamının kurtarılması yerine, yarısının Filistin'e gönderilerek kurtarılmasını tercih edebilecek bir anlayış Yahudi elitlerinin düşünce dünyasına hâkimdi. Önemli olan, Yahudi halkının tarihsel beklentisinin yerine getirilmesiydi.¹³ Devletin kurulması, Yahudi halkının kendi kaderini kontrol etme isteği doğrultusunda mukadder görülüyordu. Ata toprağı Filistin'e dönmek, yeni bir başlangıç olmanın yanı sıra, Yahudi toplumunun hem fiziki, hem de düşünsel sürgünden kurtulması manasına geliyordu.¹⁴

Filistin'e geri dönüş beklentisi ile şekillenen devlet özlemi başka bir toplumla birlikte yaşamayı kabul etmiyordu. Bu bağlamda Arapların buradaki varlığı bir anlam taşıymıyordu.¹⁵ Coğrafyanın Arap kültürüne entegre olmak ise söz konusu bile değildi. Hatta başlıca amaç, Yahudi toplumunu bu kültürün bir parçası olmaktan uzak tutmak,¹⁶ bu

¹³ Herbert Adam and Kogila Moodley, *Seeking Mandela: Peacemaking Between Israelis and Palestinians*, Temple University Press, Philadelphia, 2005, p. 40.

¹⁴ Gabriel Sheffer, *Moshe Sharett: A Biography of A Political Moderate*, Clarendon Press, Oxford, 1996, p. 305; David Ohana, *Political Theologies in The Holy Land*, Routledge, New York, 2010, p. 20.

¹⁵ Slomo Ben-Ami, *Scars of War, Wounds of Peace*, Oxford University Press, Oxford, 2006, p. 4, 12.

¹⁶ Joan Comay, *Who is Who in Jewish History*, Routledge, New York, 2005, p. 55.

kültüre karşı mücadele etmek ve diasporada kristalleşen Yahudi değerlerini korumaktı.¹⁷ Anılan çerçevede, devletleşme yönündeki siyasi çalışmalar iki temel talepte toplandı: evrensel haklar bakımından tüm uluslar gibi olmak ile kimlik ve amaçlar bakımından tüm uluslardan farklı olmak.¹⁸ Amaçlanan yönde devletleşme düşüncesi devrimsel bir nitelik taşıdığından, tarihteki devrimler incelendi ve bir devrim yapılabilmesi için sosyal değişimin, değerler değişiminin ve güç kullanımının gerekli olduğu sonucuna ulaşıldı.¹⁹

Bu parametreler çerçevesinde Yahudilerin birlikte güvenli ve onurlu bir yaşam alanı oluşturma arayışı anlamına gelen “*Klal Yisrael*”(Yahudilerin dünya çapında birliği) anlayışı, devlet inşasının temeli olarak kullanıldı.²⁰ Bahse konu bağlamda devlet, sadece teşkilatlanmış bir hükümet yapısı değildi. Devlet, güvenlik içinde özgürlük, bağımsızlık ve özgürce yeni şeyler yaratabilmek demektir.²¹ Bunu sağlayacak olan ise, tüm Yahudilerin içinde yaşayacağı ve sadece Yahudilere ait bir ulus devletti.²²

Dağınık halde bulunan bir halkın yeni bir ulus şeklinde inşası, en iyi biçimde devlet teşkilatlanması yoluyla yapılabilirdi. Ben Gurion bu teşkilatlanmaya geniş ve güçlü, her şeyi içine alan otorite anlamına gelen “*mamlachtiv*” adını verdi.²³ Bu yapı içinde tüm toplumu harekete

---

¹⁷ Daniel J. Schroeter, “A Different Road to Modernity: Jewish Identity in The Arab World”, Howard Wettstein (ed.), *Diasporas and Exiles*, University of California Press, Berkeley, 2002, 150-163, p. 153.

¹⁸ Eran Kaplan, *The Jewish Radical Right*, The University of Wisconsin Press, Wisconsin, 2005, p. 33, 117.

¹⁹ David Ohana, a.g.e., p. 31.

²⁰ Yosef Gorny, “Klal Yisrael: Halakha to History”, Eliezer Ben-Raphael, Yosef Gorny, Yaacov Roi (ed.), *Contemporary Jewries*, Brill, Leiden, 2003, 13-22, p. 12, 21.

²¹ Eliezer Don-Yehiye, “Political Religion in A New State: Ben Gurion’s Mamlachtivut”, S. Illan Troen, Noah Lucas (ed.), *Israel: The First Decade of Independence*, State University of New York Press, Albany, 1995, 171-192, p. 191.

²² Yosef Gorny, “Zionist Voluntarism in The Political Struggle: 1939-1948”, p. 687.

²³ Ze’ev Drori, “Utopia in Uniform”, S. Illan Troen, Noah Lucas (ed.), *Israel: The First Decade of Independence*, State University of New York Press, Albany, 1995, 594-613, p. 595.

geçirmek ve bir amaca yöneltmek mümkündü. Böylelikle toplumun tüm yaşamsal alanlarına ve değerlerine yeni normlar getirilmesi amaçlanıyordu.²⁴ Kendisinden beklenenler bağlamında bu yapı, toplumun hatta ulusun üstüne yerleştirildi, toplumun bir sadakat ve itaat odağı şeklinde konumlandırıldı.²⁵ Öngörülen bu yapı içinde oluşturulmak istenen İsraili kimliği, merkeze yerleştirildi ve bireyin kaderi devletinkiyile özdeşleştirildi.²⁶

Yahudi müşterek değerleriyle şekillenecek toplumsal birlik ve devletin bütünlüğü önemsedüğinden, tüm potansiyel güç kaynakları devletin altında toplandı. Yapılan devlet kurgusunun hedefi, aşırı güçlü ve merkezî bir devletin kamu hayatının tüm alanlarına ve özel hayatın da birçok alanına erişmesiydi. Anılan kurgu bağlamında, birlik anlayışı ise merkezî bir devletin yakın gözetimi altında sosyal/politik kurum ve yapıların birliği anlamını taşıyordu. “*Mamlachtiut*” şekil itibarıyla sekülerdi, ama içeriği oldukça derin tarihî arka plan, mesihçi referans ve dinî motifler barındırıyordu.²⁷ Zira Yahudi devletinin, idari, askerî ve diplomatik bir yapı olmanın ötesinde, sosyal bir yapı olarak siyonizmi ve dinî motifleri barındırması iç tutarlılığı bakımından önemliydi.²⁸ Güvenliğin birliktelik ve yekpare hareket edebilme kabiliyeti ve kapasitesi olduğu düşünüldüğünde, devlet için öngörülen her unsurun aynı zamanda güvenliğin de bir bileşeni olduğu görülmektedir.

3.2. Devletin İlhamı

Devletleşme sürecinde Siyonizme yüklenen anlam, Yahudilerin Filistin topraklarında bir devlet ve ulus inşa etmesiydi. Ayrıca Siyonizm,

---

²⁴ S. Illan Troen and Noah Lucas, “An Introduction to Research on Israel’s First Decade”, S. Illan Troen, Noah Lucas (ed.), *Israel: The First Decade of Independence*, State University of New York Press, Albany, 1995, 1-28, p. 2.

²⁵ Ilan Peleg, “Israel As A Liberal Democracy: Civil Rights in The Jewish State”, *Review Essays in Israel Studies*, State University of New York Press, Albany, 2000, 63-80, p. 72.

²⁶ Clive Jones and Emma C. Murphy, *Israel: Challenges to Identity, Democracy and The State*, Routledge, New York, 2002, p. 20.

²⁷ Patricia J. Woods, *Judicial Power and National Politics*, State University of New York Press, Albany, 2008, p. 63, 66, 71.

²⁸ David Ohana, a.g.e., p. 24.

her Yahudinin içindeki istek, arzu, yetenek ve niyeti yoğurarak güçlendirmesi ve onu yüksek bir davaya kanalize etmesiydi.²⁹ Bu bağlamda ön plana çıkan husus, kendini bu ülkeye adanmış bireyleri var etmek, sonra da harekete geçirmektir.³⁰ Her ne kadar devlet kurgusu Yahudilerin müstakbel ülkeleri için yapacağı fedakârlığa ve harcamaya çabaya dayandırılrsa da; esas odaklanılan konu, her türlü değer üzerinde yer alacak ve her şeyi kapsayacak bir devlet anlayışıydı. Ancak böyle bir devlet Yahudilerin hep özlemini çektiği güvenlik ortamını sağlayabilirdi.³¹

Ortaya konan çerçevede, bir Yahudi devletinin oluşturulabilmesi ancak azimli Yahudilerin şekillendirdiği bir toplumla oluşturulabilirdi.³² Buna göre, diasporanın pasif ekonomi, toplum ve kültür anlayışı değiştirilerek, yeni bir disipline sahip yeni bir İbrani toplumu teşkil edilecekti.³³ Kurgulanan toplum, geleceğe yönelik tüm amaçları gerçekleştirebilecek şekilde realist, pragmatist ve materyalisttir. Ancak, devletleşmeye giden süreçte materyalizm unsuru ifade edilmekten kaçınılmış; onun yerine birlikteliğe katkı sağlayacak manevi unsurlar ön plana çıkarılmıştır.³⁴

Filistin topraklarına gitmek için salt sürgünde olma ve zor şartlar altında yaşama dürtüsü yeterli değildi. Yahudi dinî temalarının/ değerlerinin siyasi etkisine ve birleştirici gücüne ihtiyaç vardı. Birliktelik duygusunun oluşturulması öncelikli hedefti. Bunu yapacak etmen, diasporayı Filistin topraklarına çekebilmeli ve toplumun kendi özünden kaynaklanmalıydı. Yahudilik, işte bu konsolidasyon aracıydı. Bu nedenle dinî değerler ve motifler, ulusun inşasında bir çeşit harekete geçirici mit haline getirildi. Böylece yerleşimler için çağrı yapmak ve toplumun farklı kesimlerini bir arada tutmak kolaylaştı. Öte yandan, bu

²⁹ Eran Kaplan, a.g.e., p. 73, 137.

³⁰ David Ben-Gurion, *Rebirth and Destiny of Israel*, Polyglot Press, New York, 1954, p.5-6.

³¹ Patricia J. Woods, a.g.e., p. 61.

³² Efraim Karsh, a.g.e., p. 15; Shabtai Teveth, *Ben-Gurion: The Burning Ground, 1886-1948*, Houghton Mifflin, Boston, 1987, p. 389.

³³ Eran Kaplan, a.g.e., p. 112.

³⁴ David Ben-Gurion, a.g.e., p. 426.

yaklaşım İsrail Devleti'nin varlığını "Tanrı'nın yeryüzündeki eylemi" olarak sunabilmeyi mümkün kıldı. Ayrıca kutsal metinlerin dili olan İbranice'nin ulusal dil olmasına imkân tanıdı ve özgün bir kimliğin oluşmasına katkı sağladı. Bu yaklaşım, din unsurunun güvenlik arayışının altyapısına eklememesinin önünü açtı. Bu yapılırken, konsolidasyonun dozunu arttırmak için, tek tipleştirilmesi zor olan diaspora Yahudiliği yerine, özde daha bağlayıcı olduğu düşünülen Eski Ahit Yahudiliği kullanıldı. Bu kapsama genel Yahudi tarihi de dâhil edildi. Hem Yahudiliğin, hem de seküler-tarihî-ulusal sembollerinin ve değerlerinin bir arada kullanılmak istenmesinin nedeni, dindar ve laik kesimleri aralarında bir cepheleşme olmadan, devlet çatısı altında bir araya getirmektir.³⁵ Eski Ahit Yahudiliğinin ön plana çıkarılmasının bir diğer amacı da, dünya Yahudilerinin bu mücadeleye destek vermesini sağlamaktır.³⁶

Bahse konu doğrultuda devletleşme öncesindeki amaç, Filistin'deki Yahudi toplumundaki farklı görüşteki kesimleri arasında işlevsel bir birliktelik kurmaya çalışmak olmuştur.³⁷ Devlet sonrası dönemde de farklılıkların bilincinde olarak, Yahudi toplumundaki bölünmeleri aşmak ve oluşan birliği sağlamlaştırmak için yeni bir ulusal bilinç etrafında yeni vatandaşlık kimliğine odaklanılmıştır.³⁸ Bu yeni kimlik, derin bir dinî-tarihî geçmişten beslenen ve kader ortaklığında bir araya gelen bir Yahudi bilincini barındırmaktadır.³⁹

Çerçevesi çizilen devlet anlayışı, Filistin'de tarihi olarak varolagelmiş Yahudi toplumunu kurguya daha az dâhil ederken, daha fazlasıyla Filistin'e göç olgusu üzerine yoğunlaşmıştır.⁴⁰ Buna göre,

³⁵ David Ohana, a.g.e., p. 15-16, 19, 21; Patricia J. Woods, a.g.e., p. 64, 66, 69, 70-71, 177.

³⁶ S. Illan Troen and Noah Lucas, "An Introduction to Research on Israel's First Decade", p. 1.

³⁷ Derek J. Penslar, *Israel in History*, Routledge, New York, 2007, p. 33.

³⁸ S. Illan Troen and Noah Lucas, a.g.m., p. 8; Clive Jones and Emma C. Murphy, a.g.e., p. 20.

³⁹ Nathan Rotenstreich, *Zionism: Past and Present*, State University of New York Press, Albany, 2007, p. 31.

⁴⁰ Eliezer Ben-Rafael, "The Kibbutz in 1950s: A Transformation of Identity", S. Illan

yeni Yahudi ulusu dünyanın her yerinden katılımı meydana gelecektir. Bu sadece dayanışma ruhunun yaratılması anlamında değil; ülke savunması için yeterli caydırıcılığı oluşturacak insan gücüne sahip olmak anlamında da önemsenmiştir.⁴¹ Yahudi halkının yeniden tarihî ülkelerine dönüşünü ele alan Filistin'e göç hikâyeleri siyonist mitolojinin oluşturulmasında kullanmıştır.⁴² Böylece bir ruh ve misyon yüklenen göçmenler, devlet ideolojisine ve kurgulanan yapıya enjekte edilmiştir. Arap tehdidi de bu yapının güçlendirilmesi için kullanılmıştır.⁴³

3.3. Devletin Yaşam Sahası

1947 yılında bir taksim planının hedeflenen amaca götürüp götürmeyeceği konusunda, Ben Gurion'un başkanı olduğu Yahudi Ajansı yönetimi ile Filistin'deki Yahudiler arasında görüş ayrılığı ortaya çıktı. Radikal gruplar çatışma yoluyla mümkün olduğunca en ileri sınırları elde etmeyi amaçlarken; Ben Gurion Filistin'e uluslararası meşruiyeti olan bir yolla yerleşip sınırların geleceğine konjonktüre göre karar vermeyi tercih ediyordu. Ben Gurion'un yoğun çabası sonucu, meşruiyet sağlayacak olan taksim kararı yönünde hareket edilmesi kabul edildi.⁴⁴ Sorun tarafların şu konularda fikir birliğine varmasıyla aşılabildi: sınırları tanımsız bir Yahudi devleti ilan edilmesi, göçe ve yerleşim yerleri kurulmasına devam edilmesi.⁴⁵

Aslında, taksim planıyla Yahudi devletine tahsis edilen bölgede %40 oranda Yahudi olmayan nüfus bulunmaktaydı ve bu oran Yahudi egemenliğini tesis etmeye sorun teşkil etmekteydi. İstikrarlı bir devletin

Troen, Noah Lucas (ed.), *Israel: The First Decade of Independence*, State University of New York Press, Albany, 1995, 265-278, p. 270.

⁴¹ Ariel L. Feldstein, *Ben-Gurion, Zionism and American Jewry 1948-1963*, Routledge, New York, 2006, p. 136-159; Nathan Rotenstreich, a.g.e., p. 34.

⁴² Eran Kaplan, a.g.e., p. xii; Zertal, a.g.e., p. 224; David Ohana, a.g.e., p. 17.

⁴³ Neil Lochery, *Why Blame Israel?: The Facts Behind The Headlines*, Icon Books, Cambridge, 2004, p. 16.

⁴⁴ Joseph Heller, *The Birth of Israel 1945-1949: Ben Gurion and His Critics*, University of Florida Press, Gainesville, 2003, p. 90.

⁴⁵ Avi Shlaim, *The Iron Wall: Israel and Arab World*, W.W. Norton, New York, 2001, p. 95-98.

en az %80 Yahudi nüfusuna sahip olması gerekiyordu.⁴⁶ Bu duruma rağmen taksim planının kabul edilmesindeki amaç, BM'nin belirlediği sınırları değiştirmek üzere askerî gücü takviye etmek için zaman kazanmaktı.⁴⁷

Bir yandan devletleşme süreci taksim planı üzerinden yürütülürken, diğer yandan da Avrupa'daki Yahudilerin Filistin'e göç ettirilmesine odaklanılmıştı. Böylece planda yaşanacak olumsuzluklar karşısına kendi kaderini belirleme isteğinde olan kalabalık bir kitle çıkarılabilecekti. Ayrıca bu yöntemle Filistin'de daha fazla toprak beklentisi de gizleniyordu. Ancak konjonktür, Yahudi Devleti'nin BM'nin 1947 tarihli 181 sayılı Taksim Kararı yönünde ilan edilmesini gerekli kıldı. Geleneksel noktada, Taksim Planı, Biltmore Konferansı programındaki maksimalist beklentilerle tam bir uyum içindeydi.⁴⁸

Nihayetinde bağımsızlık-birliktelik-Filistin'e göç üçlemesi⁴⁹ bağlamında kurgulanan, nihai arzuları tam olarak karşılamasa da birlik içinde kurulmuş bir devlet, 14 Mayıs 1948'de İsrail Devleti adıyla ilan edildi. Filistin'in Yahudi halkının doğum yeri, ruhani, dinî ve siyasi kimliğinin şekillendiği yer olduğu; diğer uluslar gibi kendi devletlerine sahip olmanın hak görüldüğü; Yahudi göçünün bir hak olduğu; devletin tarihî Yahudi yurdunda bir Yahudi devleti olacağı devlet ilanı metninde vurgulandı.⁵⁰

Devletin kimliğinin Yahudilik esasına göre tanımlanması, devletin sınırlarını belirleme politikasının da bu esasa göre ele alınmasının önünü açıyordu. Sınırlar meselesi hem yaşam alanı olması, hem de ulusal

⁴⁶ Jeff Halper, *An Israeli in Palestine: Resisting Dispossession, Redeeming Israel*, Pluto Press, London, 2008, p. 70.

⁴⁷ Baylis Thomas, *The Dark Side of Zionism*, Lexington Books, Plymouth, 2009, p. 23.

⁴⁸ Yosef Gorny, "Zionist Voluntarism in The Political Struggle: 1939-1948", p. 80, 82.

⁴⁹ Ami Isseroff, "A Zionist Manifesto: We Must Make The Change That We Seek", *ZioNation-Progressive Zionism and Israel Web Log*, 29 February 2008, <http://www.zionism-israel.com/log/archives/00000500.html> (Erişim Tarihi: 15.05.2017).

⁵⁰ "The Declaration of The State of Israel - May 14, 1948", Israel Ministry of Foreign Affairs, <http://www.mfa.gov.il/mfa/foreignpolicy/peace/guide/pages/declaration%20of%20establishment%20of%20state%20of%20israel.aspx> (Erişim Tarihi: 04.05.2017).

kimlik bakımından özel bir önem arz ediyordu.⁵¹ Genel Yahudi görüşü, İsrail politikasının Yahudi devletinin sınırları olarak Eski Ahit'te belirlenen sınırları ele almasını savunuyordu. Ancak devleti kuran anlayış, Davut ve Süleyman krallıklarının yeniden kurulması düşüncesi paralelinde değil; “*mamlachtiut*” formatında tanımlanan devlete ilişkin bir arayış içindeydi.⁵² Bu bağlamda amaç, yeni devletin tarihî İsrail toprağının bir kısmı üzerinde kurulmuş olması değil; devletin dinamik bir genişleme politikası benimsemesine yönelikti.⁵³ Bu paralelde devletin ilanında sınırlarına ilişkin bir ifade kullanılmamış; ülkenin sınırlarını belirlemek için bir fikir birliği oluşturulması arayışında olunmamıştır.⁵⁴

Yahudi devletini kuran anlayışa göre sınırlar esnek ele alınmalı; tarihsel gelişmelerin, bölgesel ve uluslararası şartların doğasına ve gereğine göre şekillenmeliydi.⁵⁵ Bölgesel şartlardan kastedilen, sınırlar ve toprağa ilişkin politikaların çıkış noktasının çatışmalar olması gerektiğidir. Başka bir deyişle, Yahudilerin kendine duydukları özgüven ve çatışmaların sonuçları devletin sınırlarını belirleyecektir. Ele geçirilen toprakların İsrail'in kontrolünde kalması ise en temel gereklilik olarak belirlenmiştir.⁵⁶

Toprak bakımdan daha fazla genişleme beklentisi, İsrail Devleti'nin ilanından sonra Birleşik Arap Ordusu'nun İsrail'i ortadan kaldırmak için 15 Mayıs 1948'de saldırıya geçmesiyle hayata geçti. Savaş, 1949 yılında İsrail'in Filistin toprağının %78'ini (daha öncesindeki Taksim Planı'yla Yahudi devletine Filistin toprağının %56'sı bırakılmaktaydı) elde etmesiyle sonuçlandığında, devleti kuran anlayışın öngörüsü ve politikası amacına ulaşmış oldu. Aynı politikanın devamı olarak, savaş sonrasında

⁵¹ Ofira Seliktar, a.g.e., p. 69.

⁵² Israel Shahak, *Jewish History, Jewish Religion*, Pluto Press, London, 1994, p. 11, 14.

⁵³ Ghada Karmi, *Married to Another Man: Israel's Dilemma in Palestine*, Pluto Press, London, 2007, p. 23.

⁵⁴ Kameel B. Nasr, *Arab and Israeli Terrorism: The Causes and Effects of Political Violence 1939-1999*, Mc Farland and Company Publishers, North Carolina, 1997, p. 24.

⁵⁵ Nur Masalha, *Imperial Israel and The Palestinians*, Pluto Press, London, 2000, p. 6.

⁵⁶ Slomo Ben-Ami, a.g.e., p. 12, 25, 34, 37.

ateşkes hatlarının belirlenmesi dışında Arap devletleriyle sınırların belirleneceği bir barış anlaşmasına yanaşılmadı.⁵⁷ Sonraki aşama ise 1948 Savaşı'nda alınmayan %22'lik kısmın ele geçirilmesi oldu.⁵⁸

Savaş sonrasında ele geçirilen toprakların İsrail Devleti'nin hâkimiyet sahasına dâhil edilmesi süreci, "Filistin" yerine "İsrail", "Filistinliler" yerine "İsraili Araplar" ifadelerinin kullanılmasıyla başladı.⁵⁹ Bu süreç, Filistin kasaba ve köylerinin isimlerinin Yahudi tarihindeki veya Eski Ahit'teki karşılıklarıyla değiştirilmesiyle devam etti.⁶⁰ Daha sonra "Yargılama Yetkisi ve İktidar Sahası Kanunu" ile İsrail ordusu tarafından ele geçirilen topraklarda İsrail yasalarının tümünün uygulanması sağlandı.⁶¹ "Terkedilmiş Bölgeler Kanunu" ile de İsrail ordusu tarafından ele geçirilen, İsrail'e teslim edilen veya terkedilmiş tüm yerlerindeki her şey terkedilmiş sayılarak buralardaki her şeye ilişkin tasarruf hakkı İsrail hükümetine verildi.⁶² Böylece güvenliğin tanımlanmasında kullanılabilecek saha unsurları Yahudilerin eline geçti.

3.4. Devletin Sosyal Bileşenleri

Sınırlar meselesi, hem devletin coğrafi genişlemesi, hem de Yahudilik kabullerine göre sahip olunması gereken topraklar bağlamında devlet kurgusuna dâhil oldu. Sınırlar meselesi devletin Yahudi devleti olarak ilan edilmesini, Yahudilere güvenli bir yurt sağlanmasını ve

---

⁵⁷ Ami Gluska, *The Israeli Military and The Origins of 1967 War: Government, Armed Forces and Defence Policy 1963-1967*, Routledge, New York, 2007, p. 23.

⁵⁸ Avi Slaim, *Conclusions Across The Jordan*, Columbia University Press, New York, 1988, p. 465.

⁵⁹ David Ben-Gurion, *Israel: A Personal History*, American Israel Publishing Co., Tel Aviv, 1971, p. 100.

⁶⁰ Ghada Karmi, a.g.e., p. 18.

⁶¹ Elia Zureik, "Constructing Palestine Through Surveillance Practices", *The Partitaiton Motifs in Contemporary Conflicts*, SAGE Publications, California, 2007, 122-142, p. 131.

⁶² *Ruling Palestine: A History of The Legally Sanctioned Jewish-Israeli Seizure of Land and Housing in Palestine*, The Center for Housing Rights and Evictions (COHRE) – Source Center for Palestine Residency and Refugee Rights (BEDIL) Publications, 2005, p. 38-40.

diasporanın bu devlete bağlanabilmesini bir araya getiriyordu. Bu bileşenler, aynı zamanda devletin güvenliği sorununu ve bu sorundan hareketle çözüm yollarını tanımlıyordu.

Buna göre, Filistin’de nitelikli genişleme, sınırların Yahudi karakterinin korunarak sürekli ileriye ötelenmesiydi. Zira devletleşme fikri, Filistin’de yerel halk temizlenmedikçe bir Yahudi devletinin yaratılamayacağını esas alıyordu.⁶³ Aynı bağlamda, Arap bölgeleri İsrail’in geleceği için tehdit olarak tanımlanıyor; Yahudi devletinin mümkün olduğunca az Arap nüfusu barındırması isteniyordu.⁶⁴ Ayrıca Yahudi devletinden Arapların transferinin daha fazla ulusal konsolidasyon sağlayacağı vurgulanıyordu. Bu nedenle Filistin’de bir Yahudi devletinin varlığını kabul etmeyen Arapların zorunlu transfer normal bir gereklilik olarak ele alınıyor ve bunda gayriahlaki bir şey görülüyordu. Bu çerçevede politika, Filistinlilerin geri dönüşünün asla kabul edilmemesi üzerine kuruldu.⁶⁵ Bunun ötesinde ise, şartlar oluştuğunda ve yeterli güce sahip olduğunda, Arapların sürülmesi hedeflendi.⁶⁶ Arapların sürülmesi, askerî kararlılığın bir göstergesi olarak da değerlendiriliyordu.⁶⁷

1948 Savaşı, 700.000 Filistinliyi topraklarını terk etmeye zorladığından siyasi elitin bahsedilen düşüncelerini uygulamak için de bir ortam oluşturdu.⁶⁸ Her ne kadar başlarda mültecilerin dönüşü Araplarla barışın tesisine endekslense de; daha sonra barış tesis edilse

---

⁶³ Jonathan Cook, *Disappearing Palestine: Israel’s Experiments in Human Despair*, Zed, London, 2008, p. 28, 101.

⁶⁴ Mordechai Bar-On, *In Pursuit of Peace: A History of The Israeli Peace Movement*, United States Institute of Peace, Washington D.C., 1996, p. 4-5; Slomo Ben-Ami, a.g.e., p. 37.

⁶⁵ Benny Morris, *Righteous Victims: A History of The Zionist-Arab Conflict, 1881-2001*, Knopf, New York, 1999, p. 141-142, 144; Jeff Halper, a.g.e., p. 79.

⁶⁶ Shabtai Teveth, *Ben-Gurion and the Palestinian Arabs: From Peace to War*, Oxford University Press, Oxford, 1985, p. 189.

⁶⁷ Simha Flapan, *The Birth of Israel: Myths and Reality*, Croom Helm, London, 1987, p. 90.

⁶⁸ Gregory Harms and Todd M. Ferry, *The Palestine-Israeli Conflict*, Pluto Press, London, 2008, p. 99-100.

bile mültecileri geri dönüş yerinin İsrail değil, Arap ülkeleri olması fikri benimsendi.⁶⁹ Arapların terk ettikleri yerlere dönmelerine izin verilemeyeceği; bunun savaş ve sonrası ile sınırlı olmadığı; süreklilik arz edeceği vurgulandı.⁷⁰ Böylece Arapsız bir Filistin coğrafyası anlayışı, 1948'in ikinci yarısında şekillendi ve 1949 yılında da daha sonra hiç değişmeyecek tutarlı resmî söyleme dönüştü.⁷¹ Bu yaklaşım çerçevesinde, Filistin'deki Araplar Yahudilerin homojenliğine zarar veren “yakın tehlike” olarak nitelendirildi.⁷² Savaş sonrasında yerlerini terketmeyerek İsrail vatandaşı olan Filistinliler de (İsraili Araplar) sadece savaş zamanında değil, barış zamanında da tehlike olarak görülmeye devam edildi.⁷³

Filistin'deki Arapların ötelenmesinden oluşan boşluğa ve sınır bölgelerine hem Holokosttan kurtulmuş olan Yahudi göçmenler, hem de Arap ülkelerinden gelen Yahudi göçmenler yerleştirildi. Böylece Arapların saldırıları bağlamında, hem bu kesimler üzerinden yok edilme duygusu canlı tutuldu; hem de bu kesimlerin saldırganlara karşı şiddetli tepkisi Yahudi toplumu motive edilmek için kullanıldı.⁷⁴

---

⁶⁹ Howard Sachar, *A History of Israel: From The Rise of Zionism to Our Time*, Knopf, New York, 1986, p. 439-440.

⁷⁰ Shulamit Carmi and Henry Rosenfeld, “The Time When The Majority in The Israeli Cabinet Decided ‘Not to Block The Possibility of The Return of The Arab Refugees’ and How and Why This Policy Defeated”, Michael Saltman (ed.), *Land and Territoriality*, Berg, Oxford, 2002, 37-69, p. 52.

⁷¹ Jacob Tovy, *Israel and The Palestinian Refugee Issue*, Routledge, New York, 2014, p. 1, 272.

⁷² Peter L. Hahn, *Caught in Middle East: US Policy Towards The Arab-Israeli Conflict 1945-1961*, The University of North Carolina Press, Chapel Hill, 2004, p. 100; David Tal, *The War in Palestine 1948: Strategy and Diplomacy*, Routledge, New York, 2004, p. 104.

⁷³ Benny Morris, *Israel's Border Wars, 1949-1956*, Clarendon Press, Oxford, 1993, p. 164.

⁷⁴ Idith Zertal, *Israel's Holokost and The Politics of Nationhood*, Cambridge University Press, Cambridge, 2010, p. 177.

4. Analiz: Güvenli Bir Yahudi Yurdu mu Yoksa Güvenlikçi bir Yahudi Yurdu mu?

Theodor Herzl'in Yahudiler için güvenli bir toprağa duyulan ihtiyacı, bu toprağın niteliğine özel bir atıf yapmamıştır. Özellikle Avrupa ve Rusya coğrafyası bağlamında Yahudilerin karşı karşıya oldukları yaşamsal tehdidin geldiği aşama, Herzl'i gerçek anlamda fiziki güvenlik ihtiyacının karşılanması arayışına itmiştir. Bu kapsamda, güvenlik kavramı, Herzl'e göre, Yahudilerin canlarının güvenceye alınmasını sağlayacak bir toprağa sahip olmaktır. 19. yüzyılın sonu itibarıyla devlet ihtiyacı geleceğe yönelik idealist bir kurgu değil; otantik bir içerikle yani o anda olan ve o ortama özgü şekilde tanımlıdır.

Herzl'e göre, Yahudiler kimliklerinden dolayı yakın tehde maruz kalmaktadır. Yoksa Yahudilerin bir devlete sahip olma arayışları bağlamında kendilerine özel ve ideal şartları ortaya koyan bir güvenlik kavramını tanımlamalarından bahsedilmesi dönemin gerçekleriyle örtüşmemektedir. Zira Yahudi olarak adlandırılacak bir toplum, her yere ve uzun bir zamandan beri dağılmış olduğundan, tek bir Yahudi protipi üzerinden yola çıkarak kurgu oluşturulması olanaklı değildir. Bu nedenle, tek bir Yahudi halkı ve kimliğinden bahsedilemeyeceği için, bunlar aynı coğrafyada tek bir toplum haline getirilmediği sürece güvenlik kavramının bütün bir diasporanın gelecek beklentisine göre kurgulanması gerçekçi görülmemiştir. Güvenliğin bir toplum için tanımlanabilmesi amacıyla o toplumun birliktelik ilişkilerinin ve amacının belirlenmesi gereklidir.

İsrail'in bir Yahudi devleti olarak ilan edilmesi, Yahudilerin dinî cemaat konumlarının siyasi bir kimliğe dönüşmesi anlamını taşımıştır. Yeni devletin sadece dinden ziyade tarih olarak Yahudilikten köklerini alan siyasi bir kimlik üzerinden kurgulanması, bu devletin güvenlik beklentisini de mevcut durumla sınırlı kılmamış^; geçmişten gelecek geleceğe dönük bir arayış olarak ortaya çıkarmıştır. Din ve tarih kendi kulvarlarında bırakılmamış; bunlar üzerinden bireye ve topluma güvenlik kaygısı hatırlatılarak; inisiyatifi ele alan güvenlikçi bir yaklaşımda birleşilmesi amaçlanmıştır. Bu anlayışta bir yandan Filistin topraklarındaki Yahudilerin güvenliği üzerine stratejiler kurulmaya çalışılırken, diğer yandan da Yahudi devletinin geleceğini teminat

altına alacak bir diaspora sürece dâhil edilmeye çalışılmıştır. Yani devletin güvenlik kurgusu, mevcut güvenlik ihtiyacının ötesinde, asıl olarak geleceğe yönelik biçimde ele alınmıştır. Güvenlik kurgusunda odak noktası Filistin olurken, Yahudilerin güvenli geleceğinin kapsamına tüm diaspora dâhil edilmiştir.

Diasporanın yeni devletle güvenlik bağlamında ilişkilendirilmesi ise iki yönde olmuştur. Bunlardan ilki, göçler yoluyla gelenlerin fiilen güvenlik mekanizması içine dâhil edilerek muharip olarak kullanılması; ikincisi ise diasporada bulunan ve orada güçlü konumda olanların sahip oldukları ve olacakları güçle İsrail'in güvenliğine dolaylı katkı sağlamasıdır. Bu bakış açısından bakıldığında, İsrail'in güvenliğinin sadece devlet kurduğu Filistin'in fiziki coğrafyası bağlamında değil; dünyadaki Yahudilerin ilgisinin bu yeni devlete yönlendirilerek de kurgulandığını söylemek yanlış olmayacaktır. Yahudiliğin sürgün döneminde koruduğu din bağlamında, birliktelik hali, devletleşmeyle birlikte bir güvenlik aracı olarak devreye sokulmuştur. Bu yöntem, Yahudilerin güvenli geleceklerini belirlemek maksadıyla her türlü güç unsurunu konsolide etmelerine ve geçmişlerini yeni kurulan devlet teşkilatlanmalarına aktarmalarına imkan tanımıştır. Böylelikle Filistin coğrafyasında güvenli bir Yahudi yurdu söylemi, hem müşterek bir güvenlik arayışı/anlayışı, hem de tüm Yahudi toplumunun yeniden birleşmesine yönelik bir özlem/gurur sembolü olarak sunulmuştur.

Kurgulanan İsrail'in geleceğini güvenlik altına alma anlayışı, geçmişten geleceğe yönelik bir ele alıştır. Bu bakımdan güvenlik anlayışı, Yahudiliğe izafe edilebilecek tüm içeriği kendi bünyesine olabildiğince alabilme eğilimindedir. Yani güvenlik, mevcut döneme özgü güvenlik sorunlarını merkeze koymakla birlikte, asıl vurgusunu geleceğe dönük olarak yapma ihtiyacı içindedir. Tam bu nedenle, bir yandan yeni kurulan devletin bekası ele alınırken, bir yandan da bu amacı gerçekleştirecek bireyin öngörülen güvenlik konsepti dahilinde yetiştirilmesi hedeflenmiştir. İsrail Devleti'nin güvenli geleceğini sağlayacak birey; hem tarihî-dinî bağlamda geçmişiyile sıkı bağları olan, hem de geleceğin güvenlik şartlarını kestirebilen ve buna göre organize olabilen bir yapıda tasarlanmaya çalışılmıştır. Bu paralelde geçmişte yer alan ve Yahudilerin güvenli geleceğiyle ilişkilendirilebilecek

tüm tarihsel altyapı ön plana çıkarılmış ve topluma tekrar aşılanmıştır. Yani İsrail'in güvenliği kavramının altyapısının Yahudi toplumunun tarihsel geçmişiyle oluşturulması sağlanmıştır.

Güvenliğin gelecekle ilişkilendirilmesi bağlamında bakıldığında, siyonizm-güvenlik ilişkisinin yakın vadede elde edilmek istenenlere yönelik bir amaç olmanın yanı sıra, asıl olarak gelecekte İsrail Devleti'nin güvenliğini şekillendirmeye yönelik bir arayış olduğu görülmektedir. Bu bağlamda, homojen bir ulus oluşturulmasının güvenlik beklentisinin merkezine konulduğu söylenebilir. Dönemin gerçekliği, dünyanın her yanından gelen Yahudilerin İsrail Devleti çatısı altında birleştirilmesini; müstakbel devletin güvenliğini sağlayacak insan kaynağının da bir araya toplanmasını ve bir ortak amaç doğrultusunda harekete geçirilmesini veya her an harekete geçirilebilecek şekilde organize edilmesini gerekli kılmıştır. Bu anlayışın temel motivasyonu, düşmanla çevrilmiş olma duygusu ve reaksiyoner olmaktan başka bir seçeneğin olmadığı kabulü olmuştur. Bahse konu reaksiyonerlik sıfır toplamlı oyun bağlamında yaşam sahasının genişletilmesine yönelik kazanç elde etmektir.

Güvenliğin dışa yönelik boyutu, Yahudi yaşam sahasının genişlemesi olarak belirlenirken; içeride de bekayı sağlamaya yönelik kararlı, başka bir deyişle bekayı tek amaç olarak benimseyen bireyler yaratılması olmuştur. Zira Filistin topraklarında devletleşme öncesinde Yahudilerin yerel Arap halktan yaşanan sorunlar (1917 Balfour Deklarasyonu sonrasında belirginleşen toprak üzerindeki hak arayışları) bağlamında koparılması, geleceğe yönelik karşılıklı kimliklerin (tez-antitez) esası oluşturacağı bir kurguya işaret etmiştir. Gelecek beklentileri ve çıkarları karşı karşıya gelen iki tarafın ortaya çıkması, Filistin'deki Yahudileri otomatik olarak konsolide etmiştir. Bir toplumun bir tehlike karşısında bir araya gelişinin hem bir direnç cephesi, hem de bir direnme anlayışı oluşturduğu düşünüldüğünde; Filistin'deki Yahudiler için çözümsüz bir sıfır toplamlı güvenlik sorununun, geleceğin güvenliği sağlama arayışının ve davranışının temelini oluşturduğu söylenebilir.

İsrail'in sıfır toplamlı oyun bağlamında güvenli bir gelecek arayışında gerçekleştirilmesi gereken, kendi güvenlik şartlarını güç kullanımı yoluyla karşı taraf kabul ettirmek olmuştur. Sıfır toplamlı oyun mantığının devam ettirilmesi, anılan şekilde şartların dikte

ettirilmesi durumunu korumuştur. Tez-antitez ilişkisinin dinamik bir yapıda tanımlanması, bir yandan Yahudilerin kendilerine ait gördüğü topraklardan diğer unsurların temizlenmesini kendi açılarından meşrulaştırmış; diğer yandan da güvenli gelecek arayışıyla örtüştürülen çatışmacı davranışın farklı coğrafya, dil ve kültürden gelen Yahudilerin yekpare bir toplum haline getirilebilmesini kolaylaştırmıştır. Çatışmanın sürekliliği üzerinden güvenlik arayışı, gerek insan kaynakları gerekse güvenlik araçlarının üretimi bakımından, İsrail'in sadece kendi birikimine güvenmesini de dikte etmiştir. Bu da güvenlik kavramının hem karşı tarafa zorla kabul ettirilecek olan, hem de İsrail'in kendini tabi kıldığı mecburiyetler bağlamında oluşturulması sonucunu üretmiştir. Böylece güvenliğin ancak güvenlikçi politika takip edilerek sağlanabileceği anlayışı devletin temel stratejisi haline gelmiştir.

Güvenlikçi politika kavramı, askerî araçların siyasi bir sorunun çözümü için öncelenmesi şeklinde genellenebilir. Bu yaklaşımın özünde, sorunun çözümü için karşı tarafın ortadan kaldırılmasına duyulan inanç ve gereklilik, sorunun mümkün olduğunda kısa zamanda çözülmesi arayışı ile tek taraflı çözüm şeklinin karşı tarafa zorla kabul ettirilmesi beklentisi bulunmaktadır. Karşı tarafın beklentilerinin kırılmasında ve amaçların pazarlığa açık olmadığı vurgulanmasında, güç kullanımı temel araç konumundadır. İstenilen sonucun alınabilmesi, karşı tarafın kararını çatışmadan değiştirmesini sağlayacak ezici güç üstünlüğüne sahip olunmasıyla veya asimetrik güç kullanmakta tereddüt edilmemesiyle yakından ilişkilidir. Güvenlikçi politikanın doğası bir taraf-karşı taraf ilişkisini bünyesinde barındırmaktadır ve bu ilişkinin canlı tutulması güvenlikçi politikanın devamlılığı için gereklidir.

Yeni kurulan devlet tez-antitez ilişkilendirmesini esas aldığından ve evrensel değerler sadece Yahudiler için anlamlandırıldığından, gelecekte güven içinde olma arayışı da kaçınılmaz duruma getirilen çatışma hâli dışındaki araçları güvenlik kavramının tanımlayıcısı olmaktan çıkarmıştır. Böylece güvenlik için çok yönlü çözüm arayışları yerine, kendi güvenliğini zorla karşı tarafa dayatan ve onun elindekileri alıp kendi hanesine yazarak güvenli bir geleceği tanımlamaya çalışan güvenlikçi bir anlayış ortaya çıkmıştır. Tehdidin sürekli olarak “yakın ve güçlü” şeklinde tanımlanması karşı taraf üzerinden şiddet araçları

yoluyla üretilen baskının azaltılmasına imkân vermemiştir. Bu da güvenlikçi politikanın mevcut duruma ve gelişmelere göre yeniden düzenlenmesinden ziyade, kendini yine kendi içinden üreten yapıda kalmasının önünü açmıştır.

Güvenlik kavramının yeni devletin en öncelikli kavram haline getirilmesinde, ele geçirilen topraklarda bekanın tesis edilerek ileriye doğru bir genişlemenin sağlanması arayışı belirleyici olmuştur. İlerlemeci anlayışın ana fikri ise, elde edilen toprakların Yahudileştirilmesi ve “ne alırsak bizim olacaktır” kabulüdür. Daha fazla edinim arzusu arttıkça ve bu doğrultuda askerî başarılar kazanıldıkça, başarıyı getiren güvenlikçi anlayış da rüşdünü ispat etmiştir. Bu da kaçınılmaz olarak güvenlikçi anlayışın devletin siyasi, askerî ve ekonomik amaçlarını gerçekleştirebilecek en kullanışlı yöntem olmasını sağlamıştır. Beka için şiddet araçlarının yoğun biçimde kullanılması, her şeyin güvenlik odaklı ele alınmasına neden olmuştur. Gelecek beklentisi güvenlik esaslı tanımlanınca, güçlü olup taviz vermeye yanaşmak istemeyen güvenlikçi bir politika tartışmasız tek yön konumuna gelmiştir.

İsrail Devleti'nin sınırlarının esnetilmeye müsait şekilde gelecek nesillerin zihnine yerleştirilmesi, sadece mevcut beka sorunun aşmanın yöntemi olarak benimsenmesinin değil; geleceğin de güvenlikçi politikanın etkisinde kalmasının önünü açmıştır. Zira sınırların tanımsız bırakılması, ileriye doğru genişleme isteğini canlı tutmuştur. Bu isteğin sıfır toplamlı oyun içinde güç kullanımından başka yolla gerçekleştirilmesi ihtimali olmadığından, yollar yine güvenlikçi politikaya çıkmıştır. Güvenlikçi gelecek kabulüne sabitlenmenin nedenlerinden biri de, savaşta ülkesi için fedakârlık yapan neslin bir idol haline getirilmesi olmuştur. Güvenlikçi yaklaşım sonraki nesillere daha güvenli bir gelecek ülküsü lanse ederken; mevcut nesile ise realist şekilde bir var olma veya yok olma tercihi sunmuştur. Yahudi toplumunun bu düşünce ve duygu çemberi içinde tutulması, bekanın bir gerekliliği olarak konumlandırılmıştır. Bekanın askerî güç kullanılarak sağlanması, güvenlikçi politikanın olması gereken bir sonucu olarak ele alınırken; daha geniş sınırlara sahip daha güvenli bir Yahudi devleti beklentisinde ise umutların gerçekleşmesini hızlandıran katalizör olarak kullanılmıştır.

Güvenlikçi karakteri süreklilik gösterecek bir politik altyapı oluşturulması, devletin geleceğinin güç kullanımıyla belirlenmesini de kaçınılmaz kılmıştır. Bu sonuç, devletin bekasının sağlanmasının beraberinde meydana gelen bir yan ürün şeklinde değil, yaşam alanının genişletilmesinin bir gerekliliği biçiminde ele alınmıştır. Güvenlikçi politikaya altyapı oluşturan çatışma hâli, bir yandan kazanımlara imkân tanırken, diğer yandan da yeni kurulan devletin var olma ve varlığını devam ettirme reflekslerini canlı tutmuştur. Aynı bağlamda, çatışma sonucu kazanılmış askerî başarılar üzerinden kurulmuş bir devletin gelecek nesilleri daha derinden etkileyecek ve bağlayacak mitler oluşturulmasına zemin sağlaması da, güvenlikçi politikanın bir amacı olarak karşımıza çıkmıştır.

Devlete ve topluma dair tüm süreçlerin planlayıcı ve uygulayıcısı olarak her şeyin üzerinde konumlandırılan “*mamlachtiut*” anlayışının yöntemi olan tepeden inme ve tek tipçi yaklaşım, güvenlik politikasını güvenlikçi politikaya dönüştüren ve devamlılığını sağlayan bir etmen olarak görülebilir. Bir yandan “*mamlachtiut*” kurgusunun yukarıdan uyguladığı basınç bireyi bu kurgusu içinde eritirken; diğer yandan dinin ve tarihin empoze ettiği Siyonizm ülküsü de bireyi dünyayı sadece güvenlikçi açıdan algılamasını sağlayan bir fasit daireye sıkıştırmıştır. “*Mamlachtiut*” anlayışın biçimlendirdiği güvenlikçi politika, çatışma hâlinin bir tercih değil de bir seçeneksizlik olduğunu Yahudi toplumuna kabul ettirmeyi esas alırken; her bireyin varlığını devletin devamlılığıyla doğrudan bağlantılı hale getirmiştir. Böylece her Yahudi birey, güvenlikçi politikanın etkin (savaşçı) bir nesnesi olarak konumlandırılmıştır. Çatışma hâli, bir yandan iç muhalefetin oluşmasını engellemiş; diğer yandan da göç yoluyla gelenlerin bir an önce mevcut duruma ve toplumsal kabullere uyum göstermesini sağlamıştır. Yani çatışmanın beslediği güvenlikçi politika aynı zamanda etkin bir entegrasyon programı olarak da işlev görmüştür. Göçlerle büyüyen Filistin'deki Yahudi toplumunun güvenlik kaygısı, güvenlikçi politika üzerinden devletin güvenli geleceğine dönüştürülmüştür.

Kurgulanan güvenlikçi politika, devleti kurmanın ötesinde kuruluşun sonrasındaki dönemde de hem iç gelişmelere, hem de dış gelişmelere yönelik karar alma süreçlerinin de belirleyicisi olmaya devam

etmiştir. Bunun temel nedeni, askerî araçların gücü elde etmenin/elde tutmanın birincil aracı olma konumunu koruması ve ötekileştirmeye Yahudileri konsolide etme görevi yüklenmesidir. Bahse konu bu iki husus, geçmişten geleceğe doğru tanımlı bir yaşam ve düşünüş tarzının da teminatını oluşturmuştur. Bu iki temel korunduğu sürece güvenlikçi politikanın varlığının ve etkisinin devam edeceği söylenebilir.

5. Sonuç

Yahudiler tarih boyunca birlikte olma ve güven içinde bir hayat yaşayabilme özlemi içinde olmuştur. Yaşadıkları sürgün ve yok edilme tecrübeleri, güvenlik arayışlarını canlı tutmuştur. Bu arayış dünyada dağıldıkları diğer milletler içinde buldukları toplumun şartları ve imkânları bağlamında gerçekleştirilmeye çalışılmıştır. Ancak yekvücut olmadıkları için beklentileri ortak bir gelecek programına dönüşmemiş, sadece “gelecek yıl Kudüs’te” şeklinde dua, istek ve temennilerine yansımıştır.

İsrail Devleti’nin kuruluşu bir araya gelmenin yanı sıra, kendi geleceklerini kendileri belirleme inisiyatifinin de Yahudilere geçmesini sağlamıştır. Tarihten süzülüp gelen en büyük sorun olan güvenlik endişesi, kurulan devletin temel taşı olmuştur. Devletin yaşatılması mücadelesi de geçmişten getirilen kaygıların etkisinde kalmıştır. Böylece güvenlik ve güvenlikçi yaklaşımlar bir yaşam şekline dönüşmüştür. Kendi geleceklerini belirleme inisiyatifinin elde edilmesi, güvenlikçi anlayışın gelecek kurgusuna dönüşmesinin önünü açmıştır. Yaşanan çatışmalar nedeniyle geçmişten getirilen güvenlik endişesi devletleşmeyle birlikte ortadan kalkmadığından, geçmişin tüm endişe ve korkuları silahlı gücün elde edilmesiyle sahaya yansıtılmıştır. Tarih boyunca kendini besleyip büyüten güvenlik endişesi güç unsurlarına sahip olunmasıyla güvenlikçi politikaya dönüşmüştür.

Bu açıdan bakıldığında Yahudiler geçmişi bir türlü geride bırakamadığı ve devlet genişlemeye yönelik tanımlandığı için İsrail’in güvenlikçi temelde yükselen bir Yahudi devleti olduğu söylenebilir. Devletin kurulduğu dönemde varoluş mertebesinde bir güvenlik tehdidinin bulunduğu bir gerçektir. Ancak tehlikenin önemli ölçüde bertaraf edilmesinden sonra da güvenlikçi politikanın artan dozda

devam ettirilmesi iki nedene dayandırılabilir: a) geçmişin güvenlik kaygılarına bir daha ne pahasına olursa olsun dönülmemesi, b) güvenlik duygusunun geliştirilebilmesi için askerî gücün maksimize edilmesi, daha fazla Yahudinin bir araya getirilmesi yoluyla güvenlik duygusunun büyümesinin sağlanması ve yaşam alanının düşmanlar ile arasında engel oluşturacak şekilde genişletilmesi. Bu iki husus, güvenlik arayışının ancak güvenlikçi politika üzerinden sağlanabileceğini İsrail'e dikte etmiştir. Anılan iki husus bağlamında, güvenlikçi politika yöntemi bakımından realist, pragmatist ve materyalisttir. Ancak Yahudi toplumunu harekete geçirebilmek bakımından idealist ve dinseldir.

Summary

This study examines whether the Jewish state established in the name of the State of Israel has transformed from a search for a safe homeland to a security-minded state. In this frame, the infrastructure that includes the state's constructional essence, its inspiration, its living space and its social composition is set forth in a fashion of providing a ground for founding a state that will be safety guarantee of Jews. And an analysis is conducted through this scope. The study is based on the ideas, decisions and actions of a Jewish political and military elite under the active leadership of David Ben Gurion in the construction of the state fiction. Because the study focuses on the relationship between a historical survival aspiration shaped by the conflict environment and the nationalization, it covers the immediate before and after of the foundation of the state in which the basic parameters concerning the State of Israel are determined.

The study is based on the fact that Jews have lived a life of security worries throughout their history and that they have found their solution in fictioning their own state. The frame of the study is drawn by not only the security anxiety which has paved the way for a state, but also the anxiety that has opened an gate for a security-minded policy which dominates the state's operating system. In order to be able to draw the borders of the security policy, the process of becoming a state is considered and the need for the state is determined.

Once the need for the state is identified with the search for security, then what is meant the security for Jews in state structure is revealed.

The structure that is conceived as assurance of a safe future for Jews is treated as sub-components. In the section of Structural Essence of the State, it is determined what is the structure that will enable to bring Jewish history and security needs together. In the section of Inspiration of the State, how the concept of Zionism brings together the individual and the state together in security duties is discussed. In the section of the State of Life, the spatial dimension of the concept of security, namely the matter of gaining more territory, for Jews is examined. In the section of Social Components of the State, the concept of security is taken into account in terms of how Jews deals with the others living in Palestine.

Once the framework for the security of the Jewish state is drawn, then it is analyzed whether the scope fictioned for the sate is a safe homeland or a security-minded state. The conclusion reached in the analysis is that security anxiety, which is the biggest problem in their history, has formed the foundation stone of the state. In the context of the conclusion reached in the study, the struggle for survival of the state has also influenced by the past expectations and anxiety that may create any security perception. And in the very end, the concept of security and its related approaches have become a way of life. Getting the initiative of determining their own future has opened the way for the understanding of security that turns into a future fiction. As the security problems brought about by the conflicts have not gone along with the foundation of the state, all the anxieties and worries of the past have been reflected on the field after having military might. The security concern nourished throughout history has turned into a security policy in wake of having the power and military elements.

In the study, it was also found that maintaining security policy at an increased military dose has based on two factors: a) no return to security anxieties of the past whatever the cost is and b) maximizing the military power to develop security sentiment, gathering of more Jews in Palestine to increase the sense of security and expanding of the

living space in order to create an obstacle between the Jews and its enemies. In the context of the two issues mentioned, it is concluded that the security-related actions are realist, pragmatist and materialistic in the way of the security policy, but has idealistic and religious features in order to mobilize the Jewish community.

179
Güvenlik
Stratejileri
Yıl: 13
Sayı: 26

Kaynakça

Kitap

- ADAM Herbert and Kogila Moodley, *Seeking Mandela: Peacemaking Between Israelis and Palestinians*, Temple University Press, Philadelphia, 2005.
- BAR-ON Mordechai, *In Pursuit of Peace: A History of The Israeli Peace Movement*, United States Institute of Peace, Washington D.C., 1996.
- BEN-AMI Slomo, *Scars of War, Wounds of Peace*, Oxford University Press, Oxford, 2006.
- BEN-GURION David, *Rebirth and Destiny of Israel*, Polyglot Press, New York, 1954.
- BERRY Mike and Greg Philo, *Israel and Palestine: Competing Histories*, Pluto Press, London, 2006.
- COMAY Joan, *Who is Who in Jewish History*, Routledge, New York, 2005.
- COOK Jonathan, *Disappearing Palestine: Israel's Experiments in Human Despair*, Zed, London, 2008.
- FELDSTEIN Ariel L., *Ben-Gurion, Zionism and American Jewry 1948-1963*, Routledge, New York, 2006.
- FLAPAN Simha, *The Birth of Israel: Myths and Reality*, Croom Helm, London, 1987.
- GLUSKA Ami, *The Israeli Military and The Origins of 1967 War: Government, Armed Forces and Defence Policy 1963-1967*, Routledge, New York, 2007.
- HAHN Peter L., *Caught in Middle East: US Policy Towards The Arab-Israeli Conflict 1945-1961*, The University of North Carolina Press, Chapel Hill, 2004.

- HALPER Jeff, *An Israeli in Palestine: Resisting Dispossession, Redeeming Israel*, Pluto Press, London, 2008.
- HARMS Gregory and Todd M. Ferry, *The Palestine-Israeli Conflict*, Pluto Press, London, 2008.
- HART Alan, *Zionism: The Real Enemy of The Jews*, World Focus Publishing, United Kingdom, 2005.
- HELLER Joseph, *The Birth of Israel 1945-1949: Ben Gurion and His Critics*, University of Florida Press, Gainesville, 2003.
- JONES Clive and Emma C. Murphy, *Israel: Challenges to Identity, Democracy and The State*, Routledge, New York, 2002.
- KAPLAN Eran, *The Jewish Radical Right*, The University of Wisconsin Press, Wisconsin, 2005.
- KARMI Ghada, *Married to Another Man: Israel's Dilemma in Palestine*, Pluto Press, London, 2007.
- KARSH Efraim, *Israel: The First Hundred Years*, Frank Cass, London, 2004.
- LOCHERY Neil, *Why Blame Israel?: The Facts Behind The Headlines*, Icon Books, Cambridge, 2004.
- MASALHA Nur, *Imperial Israel and The Palestinians*, Pluto Press, London, 2000.
- MORRIS Benny, *Israel's Border Wars, 1949-1956*, Clarendon Press, Oxford, 1993.
- MORRIS Benny, *Righteous Victims: A History of The Zionist-Arab Conflict, 1881-2001*, Knopf, New York, 1999.
- NASR Kameel B., *Arab and Israeli Terrorism: The Causes and Effects of Political Violence 1939-1999*, Mc Farland and Company Publishers, North Carolina, 1997.
- OHANA David, *Political Theologies in The Holy Land*, Routledge, New York, 2010.
- PENSLAR Derek J., *Israel in History*, Routledge, New York, 2007.
- ROTENSTREICH Nathan, *Zionism: Past and Present*, State University of New York Press, Albany, 2007.
- Ruling Palestine: A History of The Legally Sanctioned Jewish-Israeli Seizure of Land and Housing in Palestine*, The Center for Housing Rights and Evictions (COHRE) – Source Center for Palestine

- Residency and Refugee Rights (BEDIL) Publications, 2005.
- SACHAR Howard, *A History of Israel: From The Rise of Zionism to Our Time*, Knopf, New York, 1986.
- SEGEV Tom, *One Palestine, Complete: Jews and Arabs Under British Mandate*, Little Brown, London, 2000.
- SELIKTAR Ofira, *New Zionism and The Foreign Policy System of Israel*, Croom Helm, Beckenham, 1986.
- SHAHAK Israel, *Jewish History, Jewish Religion*, Pluto Press, London, 1994.
- SHEFFER Gabriel, *Moshe Sharett: A Biography of A Political Moderate*, Clarendon Press, Oxford, 1996.
- SHLAIM Avi, *Conclusions Across The Jordan*, Columbia University Press, New York, 1988.
- SHLAIM Avi, *The Iron Wall: Israel and Arab World*, W.W. Norton, New York, 2001.
- SOENTENDORP Ben, *The Dyamics of Israeli-Palestinian Relations*, Palgrave McMillan, New York, 2007.
- TAL David, *The War in Palestine 1948: Strategy and Diplomacy*, Routledge, New York, 2004.
- TEVETH Shabtai, *Ben-Gurion and the Palestinian Arabs: From Peace to War*, Oxford University Press, Oxford, 1985.
- TEVETH Shabtai, *Ben-Gurion: The Burning Ground, 1886-1948*, Houghton Mifflin, Boston, 1987.
- THOMAS Baylis, *The Dark Side of Zionism*, Lexington Books, Plymouth, 2009.
- TOVY Jacob, *Israel and The Palestinian Refugee Issue*, Routledge, New York, 2014.
- WOODS Patricia J., *Judicial Power and National Politics*, State University of New York Press, Albany, 2008.
- WYMAN David S., *The Abandonment of The Jews: America and Holokost*, Pantheon Books, New York, 1984.
- ZERTAL Idith, *From Catastrophe To Power: Holokost Survivors and The Emergence of Israel*, University of California Press, California, 1998.
- ZERTAL Idith, *Israel's Holokost and The Politics of Nationhood*, Cambridge University Press, Cambridge, 2010.

Makale

BEN-RAFAEL Eliezer, "The Kibbutz in 1950s: A Transformation of Identity", S. Illan Troen, Noah Lucas (ed.), *Israel: The First Decade of Independence*, State University of New York Press, Albany, 1995.

CARMI Shulamit and Henry Rosenfeld, "The Time When The Majority in The Israeli Cabinet Decided 'Not to Block The Possibility of The Return of The Arab Refugees' and How and Why This Policy Defeated", Michael Saltman (ed.), *Land and Territoriality*, Berg, Oxford, 2002.

DON-YEHIYE Eliezer, "Political Religion in A New State: Ben Gurion's Mamlachtiyut", S. Illan Troen, Noah Lucas (ed.), *Israel: The First Decade of Independence*, State University of New York Press, Albany, 1995.

DRORI Ze'ev, "Utopia in Uniform", S. Illan Troen, Noah Lucas (ed.), *Israel: The First Decade of Independence*, State University of New York Press, Albany, 1995.

GORNY Yosef, "Klal Yisrael: Halakha to History", Eliezer Ben-Raphael, Yosef Gorny, Yaacov Roi (ed.), *Contemporary Jewries*, Brill, Leiden, 2003.

GORNY Yosef, "Zionist Voluntarism in The Political Struggle: 1939-1948", *Jewish Political Studies*, 1990, Vol. 2, No. 1-2.

PELEG Ilan, "Israel As A Liberal Democracy: Civil Rights in The Jewish State", *Review Essays in Israel Studies*, State University of New York Press, Albany, 2000.

SCHROETER Daniel J., "A Different Road to Modernity: Jewish Identity in The Arab World", Howard Wettstein (ed.), *Diasporas and Exiles*, University of California Press, Berkeley, 2002.

SLESS Jonathan, "Blocking Peace: Britain and Israeli-Jordanian Conflict 1949-1951", (Efraim Karsh ed.), *Israel: The First Hundred Years*, Frank Cass, London, 2004.

TROEN S. Illan and Noah Lucas, "An Introduction to Research on Israel's First Decade", S. Illan Troen, Noah Lucas (ed.), *Israel: The First Decade of Independence*, State University of New York Press, Albany, 1995.

ZUREIK Elia, "Constructing Palestine Through Surveillance Practices", *The Partitaion Motifs in Contemporary Conflicts*, SAGE Publications, California, 2007.

İnternet

"The Declaration of The State of Israel - May 14, 1948", Israel Ministry of Foreign Affairs, <http://www.mfa.gov.il/mfa/foreignpolicy/peace/guide/pages/declaration%20of%20establishment%20of%20state%20of%20israel.aspx> (Erişim Tarihi: 04.05.2017).

ISSEROFF Ami, "A Zionist Manifesto: We Must Make The Change That We Seek", *ZioNation-Progressive Zionism and Israel Web Log*, 29 February 2008, <http://www.zionism-israel.com/log/archives/00000500.html> (Erişim Tarihi: 15.05.2017)

PERES Shimon, "Pivotal Movements", *The Jewish Week*, 29 November 2011, http://www.thejewishweek.com/special_sections/text_context/pivotal_moments (Erişim Tarihi: 15.04.2017)

Rusya Dış Politikası'nın Etkin Silahı: Donmuş Çatışma Bölgeleri

Effective Leverage of Russian Foreign Policy:
Frozen Conflict Zones

Göktürk TÜYSÜZOĞLU*

Öz

Çok kutupluluk ekseninde bir uluslararası sistem oluşumunu arzulayan Rusya, böyle bir yapı içerisinde “küresel” bir güç olarak yer almak ve sistemin gidişatına yön veren temel aktörlerden biri olmayı istemektedir. Moskova, bunun gerçekleşebilmesi için, özelde eski Sovyet coğrafyası; genelde ise Avrasya'daki siyasal gelişmelere yön vermesi ve bu bölgede etkinliğini arttırması gerektiğinin farkındadır. Ne var ki, uzun süre SSCB'nin bir parçası olmuş ya da Doğu Bloğu içerisinde yer almış ve yeni bağımsız olmuş bölge ülkelerini bu kez Rusya adı altında kendi siyasal ve sistemsel çıkarlarına entegre etmek oldukça güçtür. Zira Rusya ekonomik, sosyal ve siyasal nedenlerle bölge halklarını/devletlerini rahatlıkla kendisine çekebilecek bir görünüme haiz değildir. Bu nedenle, Rusya'nın realist bir eksende hareket ederek, güvenlik ve enerji bağımlılığı odaklı hususları bölge ülkeleri nezdinde kullanmaya çalıştığını görüyoruz. Ne var ki, Rusya'nın özellikle son dönemde dış politikasına eklediği önemli bir husus daha bulunmaktadır. Moskova, yakın çevresinde yer alan ülkelerde etnik/dinsel kimlik bağlamında ortaya çıkan ve oluşumunda SSCB döneminde çizilen sınırların önemli rol oynadığı donmuş çatışma bölgelerini, bu ülkelerin dış politika yönelimlerini kendi çıkarları doğrultusunda manipüle edebilmek için kullanmaktadır. Hatta bu stratejinin, Kafkasya, Ukrayna ve Moldova özelinde “kendisi adına” olumlu sonuçlar doğurduğu da ortadadır.

Anahtar Sözcükler: Yeni Avrasyacılık, çok kutupluluk, Etnik çatışma, Kırım, Abhazya, Transdinyester.

---

* Yrd. Doç. Dr., Giresun Üniversitesi, Uluslararası İlişkiler Bölümü,
e-posta: ektrkt@gmail.com.

Geliş Tarihi / Received : 31.07.2017
Kabul Tarihi / Accepted : 18.09.2017

Abstract

Desiring to form an international system depending on multipolarity, Russia wants to be one of the main actors to take part in such a structure as a “global” power. In order to achieve this aim, Moscow must direct and enhance its political effectiveness at the former Soviet geography. However, it is very difficult to integrate the newly independent countries that have long been a part of the USSR or the states which were in the Eastern Bloc, into political and systemic interests of Russia. The reason for this is that Russia cannot easily attract the people/states of the region for economic, social and political reasons. For this reason, we see Russia acting as a realistic actor, trying to use the security and energy dependency of the countries in the region. However, there is another important factor that Russia has recently attached to its foreign policy. Moscow uses the “frozen conflict zones” that arise in the context of ethnic/religious identity and in which the borders drawn during the USSR to manipulate the foreign policy orientations of these countries according to its own interest. It is also true that this strategy has positive consequences for Russia in the Caucasus, Ukraine and Moldova.

Keywords: *Neo-Eurasianism, multipolarity, ethnic conflict, Crimea, Abkhazia, Transnistria.*

1. Giriş

Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği'nin (SSCB) dağılması sonrasında Rusya, eski Sovyet coğrafyasını kendi “doğal” etki alanı olarak görmeye devam etmektedir. Sovyetler'in çöküşünün ardından bir süre ciddi sosyal, ekonomik ve siyasal krizler yaşayan ve hatta dağılabileceğine dair görüşler de ortaya konmuş olan Rusya, özellikle 1990'ların ikinci yarısında yaptığı strateji değişikliği ve milenyumun hemen ardından enerji fiyatlarında yaşanan yukarı yönlü değişim ile toparlanmış ve küresel bir güç olduğunu tüm dünyaya ilan etmiştir. Amerika Birleşik Devletleri'nin (ABD) öncülüğündeki Batı Dünyası'nın “hegemonyacı” değer aktarım girişimlerine ve uluslararası sistemi tek kutuplu bir görünüme büründürmeyi amaçlayan politikalarına genel itibarıyla karşı çıkan Moskova, Çin ile birlikte sistemsel bir “çok kutupluluk” fikrinin ardında duran en önemli aktör konumundadır. Bu nedenle, özellikle Kuzey Atlantik Antlaşması Örgütü'nün (NATO) ve bir nebze de Avrupa Birliği'nin (AB) doğuya, eski Sovyet coğrafyasına ve genel itibarıyla geniş Karadeniz havzasına doğru yaptığı veya

yapmaya çalıştığı “genişleme” girişimleri Rusya tarafından tepkiyle karşılanmaktadır.

Rusya, bu girişimlere olan tepkisini gösterebilme yönünde Sovyet mirasının kendisine sağladığı avantajları kullanmaktadır. Avrasya geneline ilişkin bilgi birikimi, sosyo-kültürel yakınlığı, ekonomik tamamlayıcılığı ve siyasal bağları, Moskova'nın kendi çevresinde yer alan eski Sovyet cumhuriyetleri özelinde en etkin ülke olmasını beraberinde getirmektedir. Üstelik Rusya, özellikle Stalin döneminde çizilen sınırlar ve “toplum mühendisliği” girişimlerini de kendi lehine kullanmasını bilmektedir. Rusya dışında yaşayan Rus kökenlileri ya da Rusça konuşan halkları koruma ve gözetme misyonunu da 1990'lı yılların ortalarından bu yana kendine görev edinmiş olan Rusya, Batı ile rekabet içerisine girdiği Avrasya özelinde, bu avantajlarını lehine kullanmaktadır. Tabi bu hususta, AB'nin kendi içinde yaşadığı yapısal sorunlar ve Rusya'yla ilişkiler ekseninde hissedilen kafa karışıklığı ile ABD'nin Rusya'yla nasıl bir ilişki kurmak gerektiği konusunda net bir tavır gösterememesi de Moskova adına önemli bir avantaj yaratmaktadır. Hiç şüphesiz, Çin'in güçlenmesi ve etkisini arttırması da Batı Dünyası'nın Rusya ile ilişkiler bağlamında daha dikkatli ve bu ülkeyi kaybetmemeye yönelik bir tutum sergilemesine yol açmaktadır.

Donmuş çatışma bölgeleri, genel itibarıyla etnik/dinsel açıdan birbirinden farklılaşan toplumların içerisinde yaşadıkları devletlerle yaşadıkları siyasal sorunlar ekseninde ortaya çıkmakta ve çoğunlukla siyasal ayrılıkçılık talebi ya da “*de facto*” bağımsızlık ilanları ile sonuçlanan bir nitelik arz etmektedir. Eski Sovyet coğrafyasında bu tarz bölgelerin varlığına sıklıkla tanıklık ediyoruz. Büyük bir bölümü SSCB döneminden miras olan bu sorunların giderilmesi ya da taraflar arasında sürdürülebilir bir barış ortamının yaratılması hususunda ise coğrafi, tarihsel, sosyo-kültürel ve siyasal nedenlerle Rusya büyük bir rol oynamaktadır. Bu bağlamda, Moskova, sorunun tarafları ile etkin bir bağlantı kurmakta; gerektiğinde onlara destek olmakta ve “arka bahçesinde” yer alan ve donmuş çatışma bölgelerinin varlığından muzdarip olan ülkelerin dış politikalarını kendi istediği yönde manipüle etmeye çalışmaktadır. Dağlık Karabağ, Transdinyester, Abhazya, Güney Osetya ve 2014'ten bu yana da Donbass (Donetsk ve Luhansk)

bu bölgelerden en önemlileri olarak görülebilir.

Çalışma bağlamında öncelikle Rusya dış politikasının genel yönelimi hakkında bilgi verilecektir. Daha sonra Moskova'nın "donmuş çatışma bölgelerini" nasıl ve niçin kullandığına örnekler üzerinden değinilecek ve bu hususun Rusya'nın özellikle Batı ve diğer küresel aktörlerle ilişkilerini nasıl etkilediği hakkında çözümler yapılacaktır.

2. Rusya Dış Politikası'nın Konjonktürel Görünümü

SSCB'nin dağılması sonrası ciddi kafa karışıklığı yaşayan, 1990'ların ilk yarısında "parçalanabileceği" dahi konuşulan ve özellikle Çeçenistan'daki bağımsızlık mücadelesi ekseninde bunun gerçekleşebileceğine dair analizler yayınlanan Rusya,¹ bugün itibarıyla "saygın" bir küresel güç olarak sistemdeki yerini almış durumdadır. SSCB sonrası yaşanan krizin temelinde, ülkenin yeni dönemde ne tür bir ekonomik ve siyasal dönüşüm yaşayacağı, hangi değerleri içselleştireceği ve özellikle de Batı'yla ilişkiler bazında nasıl bir tavır göstereceği gibi hususlar yer almaktaydı. İlk etapta Batı'nın hegemonyasını kabullenme ve ona entegre olma yönünde hamleler yapan Moskova, ekonomik/siyasal dönüşüm sürecinde özellikle Washington'dan "samimi" ve yeterli bir destek göremeyince zor bir durumda kalmıştır. Çeçenistan'ın bağımsızlık mücadelesinin Batılı aktörlerce samimi bir tonda karşılanması,² eski Sovyet coğrafyasındaki etkinliğinin göz ardı edilmek istenmesi, piyasa ekonomisine geçiş ve liberal siyasal değerlerin içselleştirilmesi hususunda baskı yapılması gibi faktörler, SSCB döneminde sahip olunan "küresel" etkinliğin tamamen kaybedilmek üzere olduğuna ilişkin bir algı yaratmıştır. Üstelik Rusya'nın zayıf bir aktör haline getirilmek istendiğine ilişkin algının yaratılmasında payı olan temel unsur da Rusya'nın eklemlenmeye çalıştığı Batı Dünyası ve özelden de ABD olmuştur. Bu algı, Ruslar, özellikle de Rus siyasal/askerî

¹ Olga I. Vendina, Vitaliy S.Belozarov and Andrew Gustafson, "The Wars in Chechnya and Their Effects on Neighboring Regions", *Eurasian Geography and Economics*, Vol. 48, No. 2, 2007, pp. 178-201.

² Dmitri V. Trenin, "The Forgotten War: Chechnya and Russia's Future", *Carnegie Endowment Policy Brief*, No. 28, Kasım 2003.

elit tabakası arasında Batı'ya ilişkin “şüpheli” tutumun konsolide olmasına neden olduğu gibi; ülke içinde yaşayan farklı etnik/dinsel kimliğe haiz toplumlara da kendi geleceklerinin Rusya içerisinde olmayabileceğine dair bir anlayışa itmiştir.³

Bu minvalde, 1990'ların ortalarından itibaren Kozyrev'in Batı hegemonyasını itirazsız kabul etme yönünde izlediği dış politika anlayışının terk edildiğini ve Rusya'yı bulunduğu coğrafyada öncü aktör rolünü içselleştirmeye yönlendiren Avrasyacı anlayışın Atlantikçiliğin yerine ikame edildiğini görüyoruz. Avrasyacılık, kökeni 1920'lere kadar giden ve çeşitli görüşlerle zenginleştirilip kavramsal bir arka plana kavuşturulmak istenen bir anlayışa işaret etse de; temelde Rusya için bir “kriz” ideolojisidir.⁴ Nitekim Rusya'nın krizde olduğu bir zaman diliminde yeniden yükselişe geçmiş ve Moskova'nın siyasal anlayışını ve dış politikada izleyeceği rotayı biçimlendirmiştir. Esasen bir imparatorluk stratejisine işaret eden Avrasyacılık; Rus kimliğini, Avrasya coğrafyasına, tarihine ve kültürüne içkin bir “üst benlik” olarak kurgulamakta ve Rus Çarlığı ile SSCB döneminde Moskova'nın kontrolünde olan “Avrasya” anakarasında yaşayan tüm toplumların, etnik/dinsel kimliklerinden bağımsız olarak, Avrasya medeniyetine ait olduklarını ifade etmektedir.⁵ Bu anlayış çerçevesinde, Rus kimliği, Slavofillerin öngördüğü etnik/ulusal içeriğinden soyutlanmakta ve Avrasyalı kimliği ile eşlenerek bir “üst kimlik” olarak Rusyalı-Avrasyalı haline getirilmektedir. Avrasyacılar, Rus olmayı, var olduğunu belirttikleri Avrasya medeniyetinin bileşkesi olarak görmekte ve etnik/dinsel çerçevede yaşamaya devam edecek “alt kimliklerin” ötesinde bir “üst/medeniyetsel aidiyet” olarak şekillendirmektedir. Avrasya'nın

³ James Hughes, “Managing Secession Potential in the Russian Federation”, *Regional & Federal Studies*, Vol. 11, No. 3, 2001, pp. 36-68.

⁴ Anatoly M.Khazanov, “A State without a Nation? Russia after Empire”, *The Nation State in Question*, T. V. Paul, G. John Ikenberry and John A.Hall (ed), New Jersey: Princeton University Press, 2003, p. 82.

⁵ Natalia Morozova, “Geopolitics, Eurasianism and Russian Foreign Policy Under Putin”, *Geopolitics*, Vol. 14, No. 4, 2009, pp. 667-686.

coğrafi sınırları ise Rus Çarlığı ve SSCB dönemleri çerçevesinde çeşitli anlamlandırmalara konu olmaktadır. Ancak genel itibarıyla “klasik” Avrasyacıların öngördüğü Çarlık sınırları kabul görmektedir. Rus ulusçuluğunu geri plana iterek “çok etnikli/dinli” ortak bir medeniyet kimliğinin altını çizen Avrasyacılık, bu anlayışı Avrasya medeniyetinin sahip olduğu belirtilen devlet aygıtına bağlılık, otoriter yönetim kalıpları, korporatizm ve bireycilik karşıtı anlayış ile güçlendirmektedir. Doğu Hıristiyanlığına ve özelde de Avrasya’ya entegre bir dini anlayış olan Ortodoksluk ile yine Avrasya anakarasının bir parçası olan İslam arasındaki ittifak da Rusya’nın siyasal anlayışına ve dış politikasına etki eden Avrasyacılığın önemli bileşenlerindedir.⁶ Neo-Avrasyacılar ise Dugin önderliğinde Avrasyacılığa “jeopolitik” bir ekleme yapmıştır. Bu çerçevede, Avrasyacılığın temel yönelimleri kabul edilmekle birlikte, ABD’nin önderliğindeki Atlantik Dünyası’na karşı çıkan ve onun hegemonyasını reddeden her aktör Avrasya ile iş birliği içerisinde görülmüştür. Hatta Dugin’in, Batı içinde de bir ayrıma gittiğini ve ABD ile İngiltere’ye şiddetle karşı çıkarken; Kıta Avrupası’nın lider ülkeleri Almanya ve Fransa’yı iş birliği yapılması gereken aktörler olarak gördüğünü biliyoruz.⁷

İşte, Rusya, 1990’ların ortalarından itibaren bu anlayışa yaslanan bir dış politika yönelimine sahip olmuştur. Pragmatik bir çerçevede inşa edilen bu yaklaşım, yerine göre Batı ile iş birliğine gitse ve söylemde de bunu yansıtırsa da; genel itibarıyla tutarlı bir görünüm arz etmiştir. Bu çerçevede, ilan edilen “yakın çevre doktrini”⁸ ile Rusya’nın eski Sovyet coğrafyası ve Doğu Bloğu ülkeleri ekseninde “özel” bir nüfuzu olması gerektiği ve bu ülkelerin dış politika algılarının Moskova ile olabildiğince uyumlu bir bağlamda şekillenmesi gerektiği; gerek bu

⁶ Dmitry Shlapentokh, “Islam and Orthodox Russia: From Eurasianism to Islamism”, *Communist and Post-Communist Studies*, Vol. 41, Mart 2008, pp. 27-46.

⁷ Anton Shekhovtsov, “Aleksandr Dugin’s Neo-Eurasianism: The New Right a la Russé”, *Religion Compass*, Vol. 3, No. 4, 2009, pp. 697-716.

⁸ Marléné Laruellé, “The Russian World: Russia’s Soft Power and Geopolitical Imagination”, *CGI-Center on Global Interests*, Mayıs 2015.

ülkeler, gerekse de ABD, NATO ve AB nezdinde kabul ettirilmeye çalışılmıştır. Ayrıca, bu coğrafyada yaşayan Ruslar ve Rusça konuşanların haklarının savunulması hususunda Moskova'nın her daim ön planda olacağı gösterilerek, gerektiği takdirde, bu ülkelerin içişlerine de karışılacağı ortaya konmuştur. Bu minvalde, Rusya, yakın çevresi olarak gördüğü ve “arka bahçe” olarak da adlandırılan eski Sovyet coğrafyasına ilişkin olarak NATO ve AB'nin birbirlerine paralel olarak gerçekleştirdiği genişleme dalgalarına genel itibarıyla eleştirel yaklaşmıştır. Jeopolitik bağlamın altını önemle çizen Yeni-Avrasyacı retoriğin, ABD ve İngiltere'nin önderliğini yaptığı Atlantik Dünyası'na karşı Kıta Avrupası'nı müttefik olarak yapılandırmak istemesi, Rusya'nın AB'ye daha itidalli yaklaşmasına ve tepkisini genel itibarıyla Atlantikçiliğin esas “Truva atı” olarak gördüğü NATO'ya yönlendirmesine neden olmuştur.⁹ Dugin, AB'nin zamanla ABD'den uzaklaşabileceğini ve Rusya'nın da Kıta Avrupa'sı ile iş birliği yaparak Atlantikçi eğilimi baskılayabileceğini ifade etmektedir.

Milenyum sonrası dönemde Rusya Dış Politikası'nda “çok kutupluluk” yanlısı eğilimin belirgin hâle geldiğini ve bunun Vladimir Putin tarafından da açıkça ortaya konduğunu biliyoruz.¹⁰ Çeçenistan'daki mücadelenin kazanılması, federasyonun dağılılabileceğine ilişkin söylentileri perdenin gerisine itip, dünya enerji fiyatlarının yükselmesi ekonomik konsolidasyonu sağlayınca, Avrasyacılığın öngördüğü otoriter yönetsel kalıpları inşa eden Putin ve ekibinin eli güçlenmiştir. Tabi Rusya'nın bu eğilimi “güçlü” bir şekilde yansıtabilmesi noktasında önemli bir dayanağı da ekonomik gücüne paralel olarak müthiş bir yükseliş gösteren Çin olmuştur. Rusya ile Çin'in, Birleşmiş Milletler (BM) Güvenlik Konseyi başta olmak üzere tüm uluslararası örgütlerde

⁹ James Greene, “Russian Responses to NATO and EU: Enlargement and Outreach”, *Chatham House Russia and Eurasia Programme Briefing Paper*, Haziran 2012.

¹⁰ S.Frederick Starr and Svante E.Cornell, “Tactics and Instruments in Putin's Grand Strategy”, *Putin's Grand Strategy: The Eurasian Union and Its Discontents*, S.Frederick Starr and Svante E.Cornell (ed.), Washington: Silk Road Studies, 2014, pp. 59-81.

“çok kutupluluğun” altını çizen söylem ve eylemler ortaya koyması ve Batı hegemonyasına karşı çıkması önemli bir sistemsel başkaldırı haline gelmiştir.¹¹ Bu duruş, ABD başta olmak üzere, Batılı aktörlerin etkinliğini önemli oranda sınırladığı gibi, Batılı siyasal/toplumsal değerlerin aktarım sürecini de ciddi anlamda yavaşlatmış ve farklı anlayışların kendisini ortaya koyması ya da korumaya alması hususunda önemli bir uyarıcı olmuştur. Rusya, özellikle 2008 yılında Gürcistan’a yaptığı askerî müdahale, 2014 yılında başlayan Ukrayna Krizi ve ardından gelen Kırım’ın ilhaki ile Suriye’deki iç savaşa doğrudan müdahalesi sonrası, söylem bazında kalan “edilgen” duruşunu terk ettiğini ve “etken” bir aktör olarak yakın çevresinde ve hatta önemli çıkarlarının olduğu bölgelerde/ülkelerde askerî ve siyasal güç kullanacağını açıkça ortaya koymuştur. Böylece söyledikleri dikkate alınması gereken küresel bir aktör olduğunu hem Rusya halkına kanıtlayıp toplumsal/siyasal konsolidasyonu arttırarak Batı yanlısı muhalefeti etkisiz kılmış; hem de başta ABD olmak üzere Atlantik Dünyası’na açık bir mesaj vererek “hegemonya” inşası girişiminin başarısız olacağını kanıtlamaya çalışmıştır. Bu duruş, AB içinde dahi Rusya’ya ilişkin tutum noktasında ABD’yle birlikte hareket edilip edilmemesi bağlamında sorgulamalara neden olurken;¹² İran başta olmak üzere birçok bölgesel aktör Rusya’nın yanında yer almış, NATO üyesi Türkiye dahi belli hususlarda Rusya’ya daha yakın bir duruş sergilemeye başlamıştır.¹³ Hiç şüphesiz, bu durum Rusya adına olumlu bir görünüm yaratmaktadır.

3. Rusya’nın Donmuş Çatışma Bölgelerine Olan Yaklaşımı

Atlantikçi sistemsel hegemonyanın aşılabilmesi yönünde çok kutupluluğu önemli bir hedef olarak gören ve bu bağlamda jeopolitik

¹¹ Susan Turner, “Russia, China and a Multipolar World Order: The Danger in the Undefined”, *Asian Perspective*, Vol. 33, No. 1, 2009, pp. 159-184.

¹² E.Wayne Merry, “Dealing with the Ukrainian Crisis: Transatlantic Strategy Dilemmas”, *IAI Working Papers*, Vol. 15, No. 51, 2015.

¹³ Aslı Aydıntaşbaş and Kemal Kirişçi, “The United States and Turkey: Friends, Enemies or Only Interests”, *Brookings Institute Turkey Project Policy Paper*, No. 12, Nisan 2017.

unsurların altını çizerek Avrasya genelini Rusya'nın siyasal, ekonomik ve sosyo-kültürel hegemonyası çerçevesinde kurgulamaya çalışan Yeni Avrasyacı¹⁴ bir dış politika anlayışına yaslanan Moskova, bu minvalde “yakın çevresine” büyük önem atfetmektedir. Yakın çevresi olarak gördüğü esas alan ise “eski Sovyet toprakları” olarak bilinen ülkelerdir. Nitekim Rusya, Balkanlar geneli ile Orta Avrupa özelindeki Batı etkinliğinin orta vadede kırılmayacak denli kurumsallaştığını görmektedir. Moskova'nın hedefi, Doğu Avrupa, Karadeniz-Kafkasya ve Hazar-Orta Asya bölgelerinde konumlanmış ve dış politika alternatifi anlamında henüz açık bir tercihte bulunmamış ya da Batı hegemonyasına henüz tamamıyla entegre edilmemiş ülkeleri kendi yanına çekebilme ya da kontrol altında tutabilmektir. Rusya, ortaya koyduğu çok kutupluluk anlayışının kurumsallaşabilmesi ve kendini de küresel bir güç olarak yapılandırabilmesi için Avrasya genelinde “hegemonya” oluşturması ve güç temerküzüne gitmesi gerektiğinin bilincindedir. Üstelik tarihsel, sosyo-kültürel, ekonomik ve siyasal faktörler de bunu kolaylaştırabilecek bir mahiyet de arz etmektedir.

Rusya'nın yakın çevresine etki edebilme anlamında kullanabileceği önemli bir “yumuşak güç” unsuru bulunmamaktadır.¹⁵ Zira otoriter yönetim kalıpları, insan haklarına dair sorunlu sicili, Çarlık ve Sovyet dönemlerine ilişkin olumsuz toplumsal/siyasal algı ve düşük toplumsal refah düzeyi, Moskova'nın “yumuşak güç” kullanımı anlamında etkisiz kalmasına yol açmaktadır. Bu nedenle, yakın çevresi bağlamında hegemonya oluşumu anlamında askerî güç unsurları ve siyasal zorlama yöntemlerinin Kremlin tarafından sıklıkla kullanıldığı görülmektedir. Rusya, bu yöntemleri özellikle NATO'nun “doğuya” yani eski Sovyet coğrafyasına yönelttiği genişleme dalgalarına karşı ve yine özellikle ABD'nin Orta Asya-Hazar Bölgesi'nde yer alan ülkelerle olan temasını

¹⁴ Andreas Umland, “Post-Soviet Neo-Eurasianism, the Putin System and the Contemporary European Extreme Right”, *Perspectives on Politics*, Vol. 15, No. 2, 2017, pp. 465-476.

¹⁵ Alexander Sergunin and Leonid Karabeshkin, “Understanding Russia's Soft Power Strategy”, *Politics*, Vol. 35, No. 3-4, 2015, pp. 347-363.

en alt düzeye indirgeyebilmek için kullanmaktadır. Rusya'nın yakın çevresi ya da arka bahçesi olarak gördüğü coğrafi alandaki ülkeleri kendi yanına çekebilmek ya da kendi bölgesel çıkarlarına zarar verebilecek hamlelerde/seçimlerde bulunmaktan uzak durmaya yönlendiren siyasal baskı araçlarından biri de “donmuş çatışma bölgeleri”nin istenen yönde manipüle edilmesi ya da kullanılmasıdır.¹⁶

Eski Sovyet coğrafyasında yer alan ve bugün bağımsızlığına kavuşmuş olan birçok ülke etnik/ulusal açıdan homojen olmaktan uzaktır. SSCB döneminde çizilen içsel sınırlar çerçevesinde bağımsızlık ilanları geldiği için, o dönemde idari/siyasal gereklilikler nedeniyle yanlış çizilmiş sınırlar ekseninde aynı devletin sınırları içinde kalmış, ancak kimlik tabanında birbirinden ayrılan ve rekabet içinde olan halklar birbirleriyle sorun yaşamaya başlamıştır.¹⁷ Bu sorun da genel itibarıyla iç savaş, siyasal ayrılıkçılık ya da özerklik talepleri ile sonuçlanan bir mahiyet arz eder hale gelmiştir. Yani çok uluslu bir görünüme sahip olan ya da azınlık düzeyinde de olsa farklı kimlikleri içinde barındıran eski Sovyet cumhuriyetleri, tarihsel, sosyo-kültürel ve pek tabii ki siyasal nedenlerle birbirleriyle sorun yaşamaya başlamışlardır. SSCB döneminde ideolojik baskı, otoriter yönetim kalıpları ve sistemsel çift kutupluluğun yapısal özellikleri çerçevesinde geri plana itilmiş olan bu meseleler; SSCB'nin dağılması ve yeni devletlerin kurulması sonrası kanlı çatışmalar ve ayrılıkçı hareketlilikler bağlamında uluslararası politikanın gündemine girmiştir. Yeni bağımsızlaşmış eski Sovyet cumhuriyetlerinin demokratik gelişim düzeyi ile sosyo-ekonomik refah düzeyinin oldukça düşük kalması ve merkezi yönetimin sert güç kullanma yönündeki istekliliği; yeni bağımsızlığın beraberinde getirdiği “yükselen ulusçuluk” dalgasıyla birleştiğinde, büyük çaplı kimlik bunalımları yaşanmış ve bunlar silahlı çatışmalara dönüşüp,

¹⁶ Robert Ortung and Christopher Walker, “Putin’s Frozen Conflicts”, *Foreign Policy*, 13 Şubat 2015, <http://foreignpolicy.com/2015/02/13/putins-frozen-conflicts>, (Erişim Tarihi: 24.07.2017).

¹⁷ Brittany A.Pohl, “Frozen Conflicts, De Facto States and Enduring Interests in the Russian near Abroad”, *MSU Graduate Theses*, No. 3039, 2016.

birçok örnekte “donmuş çatışma bölgeleri” olarak siyasal arenaya yansımıştır. İşte, bu sorunlar özelinde çatışmayı durdurma, tarafları diyaloga yönlendirme ve çözüm önerileri ortaya koyma hususunda ön plana çıkan aktör de Rusya olmuştur.¹⁸ Zira Moskova, kendisinden kopan ülkelerde yaşanan sorunlar ve bu sorunların tarafları hakkında ciddi bilgi birikimine sahiptir. Ayrıca coğrafi yönden sahip olduğu avantaj ve askerî gücü de Rusya'nın “arka bahçesinde” beliren donmuş çatışma bölgeleri özelinde inisiyatif almasında etkili olmuştur. Rusya, donmuş çatışma bölgelerinin varlığı çerçevesinde, bahsedilen ülkelerin içişlerine karışma fırsatı elde etmiş; kendi dış politik çıkarları ekseninde ayrılıkçı güçleri ya da bahsedilen devletlerin hükümetlerini (askerî, lojistik ya da ekonomik yönden) gizlice desteklemiş ve bu ülkelerin/halkların geleceklerini kendi çıkarları bağlamında manipüle ederek Avrasya anarhasında en etkin güç olduğunu/olacağını ispatlamaya çalışmıştır.

Tabi bu çerçevede Rusya'nın göz önünde bulundurması gereken önemli bir husus, kendisinin de benzer sorunlar yaşamış ve yaşama ihtimali olan bir ülke olduğudur. Bu nedenle, Moskova uzun süre oldukça ihtiyatlı davranmıştır. Federal bir yapıyı haiz ve içinde çok farklı etnik ya da dinsel kimliklerden gelen halkları barındıran Rusya, 1990'lı yıllar boyunca süren ve Çeçenistan özelinde fiili bir nitelik de kazanan siyasal ayrılıkçılık ve dağılma psikozunu tam manasıyla aşabilmiş değildir.¹⁹ Merkezi yönetimin gücünü arttırabilmek için federe birimlerin etkinliğini sınırlayan adımlar atılmış ve otoriter bir devlet yapılanmasına eklenilmiş olmasına karşın, başta Kuzey Kafkasya ve Tataristan olmak üzere birçok bölgenin geleceğine ilişkin soru işaretleri Kremlin'de kapalı kapılar ardında tartışılmaktadır.²⁰ Ancak Moskova, içe dönük

¹⁸ Liam Stack and Karen Zraick, “Frozen Zones: How Russia Maintains Influence in the Post Cold War Era”, *The New York Times*, 14 Ekim 2015, <https://www.nytimes.com/interactive/2015/10/14/world/europe/russia-frozen-zones-syria.html> (Erişim Tarihi: 24.07.2017).

¹⁹ Mike Bowker, “Russia and Chechnya: the Issue of Secession”, *Nations and Nationalism*, Vol. 10, No. 4, 2004, pp. 461-478.

²⁰ James Hughes, “Managing Secession Potential in the Russian Federation”, *Regional & Federal Studies*, Vol. 11, No. 3, 2001, pp. 36-68.

savunmacı tedbirler almayı bırakarak “bölgesel bir hegemonya” kurabilmeyi ve kendi çıkarlarını ve hatta toprak bütünlüğünü ülke sınırları dışında, eski Sovyet coğrafyası özelinde koruyabilmeyi hedeflemektedir. Bu çerçevede de, hem yakın çevresinde yer alan ülkelerin dış politikalarını Moskova’nın talepleri bağlamında kurgulayabilmek, hem de bu ülkelerle kendi sistemsel etkinliğini Avrasya geneline yayabilmek için donmuş çatışma bölgelerinin yarattığı belirsizlik ve sorunları kendi lehinde kullanmayı amaçlamaktadır.

Moskova’nın kendi dış politikasına içkin olarak kullandığı donmuş çatışma bölgelerinden bazıları aşağıda açıklanmıştır.

3.1. Dağlık Karabağ

Ermenistan’ın bölgede sürdürdüğü işgal, Rusya’nın Güney Kafkasya özelindeki en önemli dayanak noktalarından birini oluşturmaktadır. Bilindiği üzere Ermenistan, Dağlık Karabağ ve çevresinde yer alan yedi rayonu işgal etmiştir ve 25 yıla yakın bir süredir bu sorun çözülememektedir.²¹ İşgal esnasında, doğrudan değil ama dolaylı yollardan bölgede konumlanmış olan bazı Sovyet birliklerinin Ermeni Ordusu’na destek verdiği de bilinmektedir.²² Rusya, Dağlık Karabağ Meselesi’nin bir ateşkese kavuşturulması hususunda doğrudan inisiyatif almış ve bu anlamda başarılı olarak sorun ekseninde meşru bir dışsal aktör olarak kendini kabul ettirmiştir. Aynı zamanda Avrupa Güvenlik ve İş Birliği Teşkilatı (AGİT) bünyesinde sorunu halledebilmek için oluşturulmuş olan Minsk Grubu’nun üç üyesinden (diğerleri ise ABD ve Fransa’dır) biri olan Rusya,²³ 1994 yılından bu yana Dağlık Karabağ meselesini kendi çıkarları ekseninde kullanmaktadır. Nitekim Moskova’nın, sorunun tarafı pozisyonunda olan her iki ülkeye de

²¹ Araz Aslanlı, “20.Yüzyılın Başlarında ve Sonlarında Güney Kafkasya’da Ermeni Sorunu: Karabağ Sorunu Örneği”, *Yeni Türkiye*, No. 60, 2014, pp. 1-24.

²² Shamkhal Abilov and Ismayil Isayev, “The Consequences of the Nagorno-Karabakh War for Azerbaijan and the Undeniable Reality of Khojaly Massacre”, *Polish Political Science Yearbook*, Vol. 45, 2016, pp. 296.

²³ Vladimir Kazimirov, *Peace to Karabakh: Russia’s Mediation in the Settlement of the Nagorno-Karabakh Conflict*, Moscow: VES MIR Publishers, 2014.

büyük miktarlarda silah sattığı bilinmektedir. Gerek Ermenistan gerekse de Azerbaycan bu silahları öncelikle Dağlık Karabağ meselesi ekseninde çıkan ya da çıkması muhtemel askerî çatışmalarda birbirlerine üstünlük sağlamak için almaktadır. Ancak görüldüğü üzere, sorun devam ettikçe Rus silah sanayi oldukça kârlı bir pazara kavuşmuş olmaktadır. Ayrıca Rusya, bu sorun ekseninde hem Azerbaycan'ın hem de Ermenistan'ın dış politikalarını istediği yönde manipüle edebilmektedir. Azerbaycan'ın Batı ve Türkiye ile geliştireceği ilişkiler, enerji stratejisi ve Rusya'ya yönelik yaklaşımı genel itibarıyla Dağlık Karabağ meselesi özelinde şekillenmektedir. Zira Rusya, Bakü'nün kendisine ciddi zarar verebilecek bir rotaya girmesi halinde, sorunun Ermenistan lehinde çözümlenmesi yönünde çaba göstereceğini Azerbaycan Hükümeti'ne çeşitli yollardan göstermektedir. Benzer durum Ermenistan için de geçerlidir. Hatta Rusya'nın Ermenistan üzerindeki etkisinin Azerbaycan'a oranla çok daha fazla olduğu söylenebilir. Zira Rusya, nüfusu sürekli azalan ve ekonomik olarak çok zor durumda olan Ermenistan'ın savunma, enerji ve hatta ekonomik ihtiyaçlarının giderilmesinde çok önemli bir rol oynamaktadır. Ermenistan topraklarında bir hava (Erivan/Erebuni), bir kara üssü (Gümrü) bulunan, ülkenin nükleer santralini (Metsamor) işler halde tutan ve enerji ihtiyacının çok büyük bir bölümünü karşılayan Moskova, ülke ekonomisine yön veren pek çok şirketin de sahibidir.²⁴ Üstelik Ermenistan, Rusya'nın Avrasya özelinde Moskova merkezli bir bölgesel hegemonya kurgulama girişimi olarak bilinen Avrasya Ekonomik İşbirliği Örgütü (AEİÖ) ve onun askerî uzantısı olarak görülebilecek Kolektif Güvenlik Antlaşması Örgütü (KGAÖ) gibi kurumsal yapılara üye olan tek Güney Kafkas ülkesidir.²⁵ Bu bağlamda, Rusya'nın Dağlık Karabağ meselesi özelinde de Ermenistan'ın ayakta kalmasını ve işgali sürdürebilmesini sağlayan en önemli aktör olduğu rahatlıkla anlaşılabilir. Hatta iki ülke arasında

²⁴ Ilgar Gurbanov, "Is Armenia a Strategic Satellite of Russia?", *New Eastern Europe*, Vol. 8, No. 3, 2013, pp. 82-88.

²⁵ Konrad Zasztowt, "Armenia in the Eurasian Economic Union: Challenges for the EU", *PISM Bulletin*, No. 22 (754), 2015.

birbirlerine yönelik saldırılara karşı, eşgüdümlü bir şekilde karşılık verilebilmesini sağlayabilmek amacıyla, ortak bir askerî görev gücü oluşturulması yönünde bir çaba da vardır.²⁶ Rusya ve Ermenistan'ın "ortak ordu" kuracağına ilişkin söylentiler de kulislerde yankılanmaktadır.

Rusya, Güney Kafkasya'daki etkinliğini sürdürebilmesi anlamında adeta bir "kale" görüntüsü veren Ermenistan'ın dış politika yaklaşımını değiştirmesini engelleyebilmek için, tüm bu faktörlerin yanı sıra, Erivan'ı Dağlık Karabağ özelinde verdiği diplomatik, stratejik ve hatta askerî desteği kesmekle tehdit edebilir. Yani Ermenistan, Rusya'ya tam bağımlı bir görüntü içinde olmakla birlikte, Dağlık Karabağ ve çevresindeki işgali sürdürebilmesi için buna "zorunlu" olduğu düşüncesi içindedir. Rusya'nın Ermenistan'dan çok daha güçlü ve gelişmiş bir görünümü haiz olan Azerbaycan'a destek vermesi ya da Azerbaycan Ordusu'nun işgali sonlandırmak için yapacağı herhangi bir müdahale karşısında tarafsız kalması, Ermenistan'ın muhtemelen Dağlık Karabağ'ı kaybetmesi ile sonuçlanacaktır.

3.2. Abhazya ve Güney Osetya

Rusya'nın "donmuş çatışma bölgelerini" kendi dış politikası lehinde kullanma girişimi, en açık örneğini bu iki bölge özelinde vermiştir. Nitekim her iki bölge de, tıpkı diğer donmuş çatışma bölgeleri gibi uzunca süre Rusya tarafından siyasal bağlamda "sürüncemede" bırakılmış; ancak son kertede, Moskova, bu bölgelerin kendisi açısından "bağımsız" birer devlet olduğunu ilan ederek kendi dış politika stratejisi ekseninde çarpıcı bir adım atmıştır.²⁷

Bilindiği üzere Abhazya ile Güney Osetya, sosyo-kültürel ve etnik anlamda Gürcü ulusal kimliğinden farklı bir bağlama sahip olmalarına karşın, SSCB döneminde Gürcistan'a bağlanmış ve biri özerk

²⁶ "Rusya'dan Ermenistan'la Ortak Orduya Onay Çıktı", *Kırım Haber Ajansı (QHA)*, 16 Temmuz 2017, <http://qha.com.ua/tr/askeri-guvenlik/rusya-dan-ermenistan-la-ortak-orduya-onay-cikti/157530> (Erişim Tarihi: 25.07.2017).

²⁷ Brian J.Ellison, "Russian Grand Strategy in the South Ossetia War", *Demokratizatsiya*, Vol. 19, No. 4, 2011, pp. 343-366.

cumhuriyet (Abhazya), diğeri ise özerk bölge (Güney Osetya) olarak teşkilatlandırılarak Tiflis'in hükümrânlığına bırakılmış bölgelerdir.²⁸ Gürcistan SSCB döneminde var olan sınırlar özelinde bağımsızlığını ilan ettiği için, her iki bölgenin statüsü de aynen sürdürülerek bağımsız Gürcistan Cumhuriyeti'ne devredilmiştir. Ne var ki, SSCB döneminde büyük bir soruna yol açmayan bu durum, SSCB'nin dağılması, bağımsızlık süreci ve Gürcistan özelinde yükselen Gürcü ulusçuluğu ekseninde ciddi krize neden olmuştur. Nitekim Gamsakhurdiya'nın "Gürcistan, Gürcülerindir" şeklinde betimlediği yeni siyasal anlayış, ülke içindeki farklı etnik/dinsel gruplar özelinde endişeye yol açmıştır.²⁹ Bu bağlamda, zaten öteden beri Gürcistan'a bağlı olmamaları gerektiğini düşünen Abhazya ile Güney Osetya'da da Abhaz ve Oset ulusçulukları yükselişe geçmiştir. Bu minvalde, Tiflis ile bu bölgeler özelindeki anlaşmazlık kısa sürede silahlı çatışmalara ve iç savaşa dönüşmüş; çok sayıda insan hayatını kaybederken Gürcistan'ın bu bölgeler özelindeki "fili" egemenliği kaybolmuştur. Rusya, bu mücadele ekseninde Abhazya ve Güney Osetya'ya daha yakın durmuş ve sonrasında da Tiflis ile Sohum ve Tskhinvali arasında ateşkes yapılmasında başat rol üstlenmiştir. Bölgeye barış gücü adı altında asker yerleştiren Rusya, Abhazya ile Güney Osetya'da askerî üslere de sahip olmaya devam etmiştir.³⁰

Mikhail Saakaşvili döneminde Rusya ile bağlarını tamamen kopararak NATO ve AB üyeliği ekseninde bir dış politika izleyen ve Akhalkalaki'deki Rus askerî üssünün de kapanmasını sağlayan Tiflis, bu minvalde Moskova ile çok ciddi bir gerginlik yaşamaya başlamıştır.³¹

²⁸ Vladimir Kolossov and John O'Loughlin, "Violence in the Caucasus: Economic Insecurities and Migration in the De Facto States of Abkhazia and South Ossetia", *Eurasian Geography and Economics*, Vol. 52, No. 5, 2011, pp. 1-30.

²⁹ Argun Başkan, "Kafkasya'da Bütünleşme ve Dağılma Döngüleri İçinde Gürcüler, Zanlar (Megreller ve Lazlar) ve Svanlar", *Karadeniz Araştırmaları*, No. 30, 2011, pp. 34.

³⁰ Dennis Sammut and Nikola Cvetkovski, *Confidence Building Matters: The Georgia-South Ossetia Conflict*, London: VERTIC Papers, 1996.

³¹ Indra Overland, "The Closure of the Russian Military Base at Akhalkalaki:

Rusya yanlısı Aslan Abaşidze'yi ülkeyi terk etmeye zorlayarak Acaristan'ın özerkliğini anlamsızlaştıran ve bu anlamda merkezi yönetimi de güçlendiren Saakaşvili, Batı'dan gelecek desteğe de güvenerek Putin'i ve Rusya'yı her yönden eleştirmiş; ülkesinin özellikle NATO üyesi olacağına altını sürekli çizmiştir. Ayrıca Acaristan Sorunu'nu çözdükten sonra Abhazya ile Güney Osetya'yı Tiflis'in egemenliğini kabul etme yönünde baskılamaya başlamıştır. Bu girişim, her iki bölgenin ve ateşkesin garantörü olan Rusya'nın, Gürcistan'ın Güney Osetya'ya askerî müdahalede bulunmaya kalkışması sonrası Ağustos 2008'de, Gürcistan topraklarına asker sokması ve iki ülke arasında beş günlük bir savaşın yaşanmasına neden olmuştur.³² Gürcü Ordusu Rus kuvvetleri karşısında tutunamayınca, Batılı ülkelerin de girişimiyle Rusya müdahaleyi durdurmuştur. Ne var ki, bu harekât sonrasında her iki bölgedeki Rus nüfuzu daha da artmış; aynı yıl içinde Moskova, her anlamda kendine bağımlı olan bu iki bölgeyi "bağımsız" birer devlet olarak tanıyarak onlara güvenlik garantisi veren anlaşmalar imzalamıştır. Gürcistan ise, bu durumu kabullenmemiş ve Rusya'yı içişlerine karışan saldırgan bir devlet olarak tanımladığı gibi, Batı yanlısı tutumunu da değiştirmemiştir. Ne var ki, NATO'nun, bu gelişme sonrası, Gürcistan'ın üyeliği konusunu geri plana ittiği görülmüştür. Rusya'nın tepkisi, NATO müttefiklerinde ve AB içinde ciddi bir tedirginlik yaratmıştır. Saakaşvili'den sonra (2013 sonrası) iktidara gelen Gürcistan hükümetleri de NATO üyeliğini hemen hiç dillendirmemiş; ancak AB ile olan yakınlaşmaya önem vermeye devam etmiştir.

Rusya'nın bu tutumu, donmuş çatışma bölgelerini bir "koz" olarak kullanmayı dış politika stratejisi olarak gören bu ülkenin gerektiği takdirde bu bölgeleri koruyup, onların statülerini olabilecek en üst seviyede kurgulayabileceğini kanıtlamaktadır. Her ne kadar (Rusya, Venezuela,

---

Challenges for the Local Energy Elite, the Informal Economy and Stability, *The Journal of Power Institutions in Post-Soviet Societies*, No. 10, 2009.

³² Joos Boonstra, "Georgia and Russia: A Short War with a Long Aftermath", *FRIDE Comment*, Ağustos 2008.

Nikaragua, Tuvalu, Vanuatu ve Nauru gibi ülkeler dışında)³³ BM tarafından tanınmamış olsalar da; Rusya, kendi çıkarlarını koruyabilmek ve yakın çevresinde etkinliğini sürdürebilmek amacıyla “tek taraflı” adımlar atabileceğini Abhazya ile Güney Osetya özelinde kanıtlamıştır. Rusya, bu adımının hukuken meşru olmadığını belirten Batılı aktörler özelinde ise, Kosova'nın hukuken tartışmalı olduğu ifade edilebilecek bağımsızlığının başta ABD olmak üzere birçok BM üyesi ülke tarafından tanınmış olmasını, kendi tezine/eylemine dayanak olarak göstermiştir.³⁴ Her iki bölge de 2008 yılından bu yana Rusya'nın askerî, siyasal ve ekonomik desteğine bağımlı olarak varlığını sürdürmektedir. Gürcistan hükümeti ise, bu durumu her ortamda Rusya'nın kendi içişlerine karışması ve hatta kendi topraklarını işgali olarak göstermesine karşın, bu hususta Rusya ile yeniden karşı karşıya gelmeyi göze alamamaktadır. Aynı zamanda, Tiflis'in ülkede yer alan ve ayrılıkçı bir karakter göstermesi “muhtemel” olan Samtskhe-Javakheti gibi bölgelerin³⁵ Rusya desteğiyle bu yönde bir eylemlilik göstermesini istemediği için de fazlaca ileri gitmediği görülmektedir.

3.3. Kırım ve Donbass Havzası

Ukrayna, bağımsızlığından itibaren Rusya'nın kendi kontrolü altında tutmak istediği en önemli ülke olmuştur. Zira bu ülke Rusya'yı güneyden çevrelemekte ve Karadeniz üzerinden dünyaya açılmakta olduğu için Moskova'nın kendi güvenliği ve gelecek projeksiyonları açısından çok önem verdiği bir noktada bulunmaktadır. Ayrıca Rusya'nın Karadeniz donanmasının en önemli üssü de Kırım'da yer almaktadır.³⁶

---

³³ “Abkhazia Recognised by Nauru”, *The New York Times*, 15 Aralık 2009, <http://www.nytimes.com/2009/12/16/world/europe/16georgia.html> (Erişim Tarihi: 26.07.2017).

³⁴ Anna V.Dolidze, “Can Kosovo Be a Precedent for South Ossetia and Abkhazia: Recognising Differences in Dynamics of Recognition”, *Cornell International Affairs Review*, Vol. 2, No. 2, 2009.

³⁵ Nika Chitadze, “Samtskhe-Javakheti as a Potential Flash Point in Georgia: Ethnic-Confessional Composition and Integration Challenges”, *Caucasus International*, Vol. 5, No. 3, 2015, pp. 101-115.

³⁶ Alan Yuhas and Raya Jalabi, “Ukraine Crisis: Why Russia Sees Crimea As Its Naval

Bunun yanı sıra, Ukrayna, Kiev Knezliği eliyle Rus kimliğinin oluşumunda birincil bir role sahiptir ve Slavofiller tarafından Rusya'nın doğal ve ayrılmaz bir parçası olarak görülmektedir.³⁷ Ukraynalılar da, gerek tarihsel, gerekse de etnik/ulusal ve kültürel bağlamda, Rus kimliğine en yakın toplum olarak görülmektedir. Ülkede Kırım ve Donbass Havzası başta olmak üzere önemli bir Rus asıllı ya da Rusça konuşan nüfus bulunması da Moskova'yı, Ukrayna'yı kontrol etme istekliliğine yönlendirmektedir. Rusya'nın "yakın çevresindeki" en büyük, en kalabalık ve coğrafi anlamda da en önemli ülke Ukrayna'dır.

Bu ülkenin milenyum sonrası yönünü Batı'ya çevirmek istemesi, AB ve NATO üyeliğinin konuşulur hâle gelmesini beraberinde getirmiştir. Esasen AB ve NATO'nun Doğuya doğru yaptıkları birbirine paralel genişlemeler ekseninde Ukrayna en kritik önemi haiz ülke olmuştur. Zira bu ülkenin Batı'nın sistemsel hegemonyasına eklenmesi girişiminin Rusya tarafından tepkiyle karşılanacağı bilinmektedir. Bununla beraber, Ukrayna'nın yönünü Batı'ya çevirebilmek için 2004 yılında yaşanan Turuncu Devrim'e en büyük desteği Batılı aktörlerin verdiği görülmüştür. Hatta bu devrimin Batılı kurumlar, istihbarat örgütleri ve işadamları tarafından desteklendiğine ilişkin haberler de yayınlanmıştır.³⁸ Turuncu Devrim sonrasında Ukrayna'nın Rusya'dan uzaklaşmaya çalışması ve AB ile NATO üyeliği hususlarını gündeme getirmesi, Rusya'nın bu ülke özelindeki "kozlarını" kullanmaya başlamasını beraberinde getirmiştir.³⁹ Öncelikle "Bölgeler Partisi" ve Viktor Yanukovic ile temaslarını sıklaştıran Moskova, aynı zamanda Kırım ve Doğu Ukrayna'daki (Donbass) Rusya yanlılarının da Kiev'in dış politika söylem ve eylemlerini

---

Stronghold", *The Guardian*, 7 Mart 2014, <https://www.theguardian.com/world/2014/mar/07/ukraine-russia-crimea-naval-base-tatars-explainer> (Erişim Tarihi: 26.07.2017).

³⁷ Taras Kuzio, "Soviet and Russian anti-(Ukrainian) Nationalism and Re-Stalinization", *Communist and Post-Communist Studies*, Vol. 30, 2015, pp. 1-13.

³⁸ Andrew Wilson, "Ukraine's Orange Revolution, NGOs and the Role of the West", *Cambridge Review of International Affairs*, Vol. 19, No. 1, 2006, pp. 21-32.

³⁹ Taras Kuzio, "Ukraine's Relations with the West since the Orange Revolution", *European Security*, Vol. 21, No. 3, 2012, pp. 395-413.

yönlendirebilmek için kullanılabileceğini görmüştür. Nitekim Moskova'nın Kiev özelinde kullandığı başkaca enstrümanlar (enerji kesintileri, enerji fiyatlarının ciddi oranda yükseltilmesi, ticari kısıtlamalar, vb.)⁴⁰ ile birlikte, Batı'nın da Ukrayna'yı kendisine entegre etme hususunda yaşadığı kafa karışıklığı (özellikle 2008'de Gürcistan'da yaşananlardan sonra), Turuncu Devrim'in 2010 itibarıyla sona ermesine ve Rusya yanlısı Yanukovic'in Yuşçenko'ya karşı seçimleri kazanmasına neden olmuştur.⁴¹ Ne var ki, bu seçimin ardından da ülkedeki Batı yanlıları ile Rusya yanlıları arasındaki mücadele sona ermemiştir. 2013 sonunda, Ukrayna Devlet Başkanı Yanukovic'in AB ile imzalanması beklenen "ortaklık antlaşmasını" imzalamayarak Rusya'ya yönelmesi, Batı yanlılarının sokaklara dökülerek Yanukovic'i devirmesine neden olmuştur.⁴² Yerine ise AB ve NATO üyeliği yanlısı bir hükümet oluşturulmuştur. Ne var ki, Rusya, bu esnada harekete geçmiş ve hem Rusya'ya ait büyük bir donanma üssüne ev sahipliği yapan, hem de Rus çoğunluğun yaşadığı Kırım'ın Ukrayna'dan ayrılmasını ve bir referandumla kendisine bağlanmasını sağlamıştır. Böylece Rusya'da her daim tartışmalara konu olan ve SSCB döneminde Ukrayna'ya "hediye edilmiş" Kırım, yeniden Rusya'ya dönmüştür. Ne var ki, Kırım'ın Rusya'ya bağlanması sürecinde, her ne kadar Rusya kabul etmese de, Rus özel kuvvet mensupları ve milis güçleri etkin rol oynamıştır. Ayrıca özerk cumhuriyet statüsüne sahip olsa da, Kırım'ın "anayasal" anlamda Ukrayna'dan ayrılma yani "self-

---

⁴⁰ Andrew E.Kramer, "Russia Cuts off Gas to Ukraine in Cost Dispute", *The New York Times*, 2 Ocak 2006, <http://www.nytimes.com/2006/01/02/world/europe/russia-cuts-off-gas-to-ukraine-in-cost-dispute.html> (Erişim Tarihi: 26.07.2017). Andrew E.Kramer, "Russia Cuts off Gas Deliveries to Ukraine", *The New York Times*, 1 Ocak 2009, <http://www.nytimes.com/2009/01/02/world/europe/02gazprom.html> (Erişim Tarihi: 26.07.2017).

⁴¹ Mark Medish, "Ukraine's Presidential Elections-The End of the Orange Revolution", *Carnegie Endowment Q&A*, 8 Şubat 2010, <http://carnegieendowment.org/2010/02/08/ukraine-s-presidential-election-end-of-orange-revolution-pub-24818> (Erişim Tarihi: 26.07.2017).

⁴² Serhiy Kudelia, "The House That Yanukovych Built", *The Journal of Democracy*, Vol. 25, No. 3, 2014, pp. 19-34.

determinasyon” hakkı bulunmadığı için, Rusya’ya bağlanma yönünde Kırım Parlamentosu’nun aldığı kararın ve yapılan referandumun hem Ukrayna hükümeti, hem Batılı aktörler, hem de BM tarafından tanınması söz konusu değildir.⁴³ Ancak Rusya, yine Kosova örneği üzerinden ilerleyerek ve Kırım’daki Rusların can güvenliğini ileri sürerek ilhakını meşrulaştırmaya çalışmakta ve bu sürecin geri döndürülemez olduğunu açıkça belirtmektedir. Yani Moskova, Ukrayna’ya karşı bağımsızlık sonrası her daim bir koz olarak kullandığı ancak Turuncu Devrim sürecinde bölgede bulunan askerî üssün “kiralınması” ve kullanımı noktasında her an sorun yaşayabileceğini anladığı yarımadaı doğrudan ilhak ederek, bu kozunu kaybetmiştir. Ne var ki, Karadeniz’e açılım ve bölgede güç temerküzüne gitme anlamında da önemli bir adım atmıştır. Zira Rusya’nın bölgedeki donanma üssünü büyüttüğü ve güçlendirdiği de bilinmektedir.⁴⁴ Bu ilhak, özellikle Kırım Tatarları tarafından yaşanan hak gaspları ekseninde gündeme getirilmeye çalışılsa da,⁴⁵ Rusya ile Batı arasındaki gerginliğin tırmanması, Suriye’de yaşanan krizin küresel anlamda ön plana çıkması ve Donbass’daki gelişmeler nedeniyle fazlaca işlenmemektedir.

Donbass, Ukrayna’nın doğusuna/kuzeydoğusuna düşen, madencilik sektörünün gelişkin olduğu ve ülkenin ekonomik açıdan kalbi olarak bilinen bir havzadır. Donetsk, Luhansk ve Kharkiv, havzadaki en önemli şehirler olarak bilinmektedir. Donbass’da ciddi bir Rus kökenli nüfus yaşadığı gibi, bölge halkının ekonomik ve sosyal açıdan daha çok Rusya ile temas içinde olduğu bilinmektedir. Ukrayna’da Kiev’in doğusu ile batısı arasında toplumsal kimlik ve siyasal anlayış bakımından belirgin bir farklılık vardır ve bu farklılık, Donbass’ta Yanukovic’in

⁴³ Robin Geiss, “Russia’s Annexation of Crimea: The Mills of International Law Grind Slowly but They Do Grind”, *International Law Studies*, Vol. 91, No. 425, 2015, pp. 426-449.

⁴⁴ “In Crimea, Russia Signals Military Resolve with New and Revamped Bases”, *Reuters*, 1 Kasım 2016, <http://www.reuters.com/investigates/special-report/russia-crimea> (Erişim Tarihi: 26.07.2017).

⁴⁵ Filiz Tutku Aydın, “Crimean Tatars and Russia’s Annexation of Crimea”, *Turkish Policy Quarterly*, Vol. 13, No. 3, 2014, pp. 81-92.

devrilmesi sonrası yaşanan gelişmeleri ve ayrılıkçı anlayışı da tetiklemiştir.⁴⁶ Nitekim Kiev ve batısı, bugün itibarıyla genel olarak Batı (AB ve NATO) ile yakın ilişkiler kurulmasını ve Rusya'ya mesafeli yaklaşılmasını arzulayan, Ukranya kökenlilerin ve ülkedeki diğer toplumsal grupların (Leh, Macar, Rusyn) ağırlıklı olarak yaşadığı ve hem Ortodoks, hem de Katolik kiliselerinin varlığını koruduğu bir bölgedir. Kiev'in doğusunda ise, yine Ukranya kökenliler çoğunluğu oluştursa da, belli şehirlerde Ruslar önemli çoğunluğa ve etkiye sahiptir. Ayrıca bu bölgede Ukranyalılar ve Ruslar dışında, Kırım Tatarları hariç, önemli bir nüfus bulunmamaktadır. Moskova'daki Rus Ortodoks Kilisesi'nin ciddi nüfuza sahip olduğu bölge, öteden beri Rusya'nın doğal bir uzantısı gibi görülmektedir. Nüfusun büyük bir bölümü de kendisini Rusça ile ifade etmektedir.

Donbass Havzası, Kırım'ın Rusya tarafından ilhak edilmesi sürecine paralel olarak Kiev'deki hükümetle anlaşmazlık içine girmiştir. Bölgeler Partisi ve Viktor Yanukovic'in oy tabanını oluşturan ve Rusya ile çok yakın temas içerisinde olan bölge, katıksız Batı yanlısı ve Rusya karşıtı Kiev Hükümeti'ni tanımamış ve bir süre sonra da Ukrayna Ordusu ile bölgede teşkilatlandırılan milis kuvvetleri arasında başta Donetsk ve Luhansk çevresinde olmak üzere kanlı çatışmalar yaşanmıştır. Bu çatışmalarda, 2017 yılının ortalarına dek 10 binin üzerinde asker, milis ve sivilin hayatını kaybettiği ifade edilmektedir.⁴⁷ Bu çatışmalara paralel olarak, Rusya yanlısı ve "ayrılıkçı" bir karakter gösteren Donbass'taki aktörlerin Donetsk ve Luhansk şehirlerinde "*de facto*" halk cumhuriyetleri ilan ederek devletleşmeye çalıştıkları da görülmektedir.⁴⁸ Minsk Süreci ile Batılı aktörler (Almanya ve Fransa)

⁴⁶ Ivan Katchanovski, "The Separatist War in Donbass: A Violent Break-up of Ukraine?", *European Politics and Society*, 2016, pp. 1-17.

⁴⁷ Damien Sharkov, "10.000 Ukrainians Killed So Far in Two-Year War", *Newsweek*, 31 Mayıs 2016, <http://www.newsweek.com/10000-ukrainians-killed-conflict-ukraines-security-council-465084> (Erişim Tarihi: 28.07.2017).

⁴⁸ Elise Giuliano, "The Origins of Separatism: Popular Grievances in Donetsk and Luhansk", *PONARS Eurasia Policy Memo*, No. 396, 2015.

ile Rusya tarafından Ukrayna'daki krizin çözümüne ilişkin görüşmeler yapılmış ve silahlı çatışmalar genel itibarıyla durmuş olsa da, sorun çözülebilmemiş değildir.⁴⁹ Donbass'taki ayrılıkçı inisiyatif konjonktürel manada dondurulmuş durumdadır. Bu durum, bölgenin statüsünü “gevşek” bir federasyon ekseninde Ukrayna'ya bağlılık ekseninde kurgulamak isteyen Rusya'nın Kiev üzerindeki etkisini sürekli kılmaktadır. Nitekim Ukrayna hükümeti Kırım'ın Rusya tarafından ilhak edilmiş olmasını dahi tam manasıyla gündeme getiremeden Donbass'taki süreç çerçevesinde kurgulanan “donmuş çatışma bölgesi” sorunu ile karşı karşıya kalmıştır. AB'nin lider ülkeleri, NATO ve ABD Ukrayna'nın toprak bütünlüğüne destek verse de, bunun sağlanması yönünde fiili bir adım atılamamaktadır. Zira Rusya Ukrayna'yı kendi arka bahçesi olarak gördüğü ve bu ülkenin dış politika alternatiflerini kendi çıkarları çerçevesinde kurgulamaya çalıştığı için, Donbass'taki aktörlere ekonomik, askerî ve siyasi destek vermeye devam etmektedir. Donetsk Halk Cumhuriyeti'nin Ukrayna'yı “başarısız devlet” olarak ilan ederek bu ülkenin ardılı bir “*Malorossiya*” Küçük Rusya adında bir devlet kurulacağını ilan etmesi; sorunun giderek içinden çıkılmaz bir hâl alacağını ortaya koymaktadır.⁵⁰ Nitekim kurulmak istenen “*Malorossiya*”nın amaçlarına göz gezdirildiğinde, Rusya'nın merkezi bir rolde olduğu açıkça görülmektedir. Yani Rusya, Ukrayna özelinde önemli bir koza sahiptir ve bunu kullanmaya devam edecek gibi görünmektedir. Zira bu ülkedeki krizin Minsk Süreci'nin betimlediği “gevşek” bir federasyon ekseninde çözülmesi, taraflar arasındaki siyasi ve dış politikaya ilişkin farklılıklar nedeniyle orta vadede pek de mümkün görünmemektedir. Bu şekilde bulunacak bir çözüm dahi Rusya'nın Ukrayna'daki etkinliğinin devam etmesini de beraberinde getirecektir.

⁴⁹ Hrant Kostanyan and Stefan Meister, “Ukraine, Russia and the EU: Breaking the Deadlock in the Minsk Process”, *CEPS Working Document*, No. 423, Haziran 2016.

⁵⁰ Adam Taylor, “Ukrainian Separatists Claim to Have Created a New Country: Malorossiya, or ‘Little Russia’”, *The Washington Post*, 19 Temmuz 2017, https://www.washingtonpost.com/news/worldviews/wp/2017/07/19/ukrainian-separatists-claim-to-have-created-a-new-country-malorossiya-or-little-russia/?utm_term=.bbb3a6fa273f (Erişim Tarihi: 28.07.2017).

3.4. Transdinyester

Avrupa'nın doğusunda Ukrayna ile Romanya arasında konumlanan ve denize çıkışı olmayan eski bir Sovyet cumhuriyeti olan Moldova da Rusya'nın “donmuş çatışma bölgesi” kozuyla dış politika manevralarını manipüle edebildiği bir ülkedir. Nüfusunun önemli bir bölümü Rumen asıllı olmasına karşın, özellikle Dinyester nehrinin doğusundaki küçük bir toprak şeridinde ciddi bir Slav asıllı (Rus ve Ukraynalı) nüfus barındıran Moldova, aynı zamanda Gagavuz Türklerini de topraklarında barındıran “çok etnikli” bir ülke konumundadır.⁵¹ Zaten Moldovalı kimliği de SSCB döneminde yaratılmış bir anayasal üst kimliktir.⁵² Ne var ki, SSCB döneminde Rus dili ve kültürü özelinde kurgulanmış ve Rumen çoğunluğun da bu çerçevede kabullenmiş olduğu “Moldovalı” kimliği, ülkenin bağımsızlığına paralel olarak, nüfusun çoğunluğunu oluşturan Rumen kimliğinin, dilinin ve kültürünün özelinde yeniden tanımlanmak istenmiştir. Hatta 1990'lı yılların başında, Moldova ile Romanya'nın birleşebileceğine dair iddialar dahi ortaya atılmıştır.⁵³ Moldova kimliğinin Rumen ulusal kimliği özelinde yeniden tanımlanmaya çalışılması; Rusçanın resmî dil olmaktan çıkarılması; ve Rumen çoğunluğun devleti kendi talepleri doğrultusunda yöneterek SSCB döneminde ülke yönetiminde çok ciddi ağırlığa sahip Slav toplumunu “azınlık” statüsüne indirgeyebileceğine dair düşünceler;⁵⁴ Romanya ile Moldova'nın birleşebileceğine ilişkin endişeyle birleştiği noktada, büyük bölümü Dinyester'in doğusundaki sanayileşmiş (SSCB döneminde kurulmuş önemli bir demir-çelik sanayi üssü bulunmaktadır) toprak şeridinde yaşayan ve Rumen çoğunluktan Dinyester nehri

⁵¹ Natalia Putina, “Real and Imagined Borders in the Multiethnic States-The Republic of Moldova Case”, *Eurolimes; Oradea*, Vol. 17, 2014, pp. 107-122.

⁵² Natalia Cojocaru, “Nationalism and Identity in Transnistria”, *Innovation*, Vol. 19, No. 3-4, 2006, pp. 261-272.

⁵³ Michael Bird, “A Union Between Moldova and Romania: On the Cards?”, *EU Observer*, 5 Mart 2015, <https://euobserver.com/beyond-brussels/127824> (Erişim Tarihi: 28.07.2017).

⁵⁴ Marius Vahl and Michael Emerson, “Moldova and the Transnistrian Conflict”, 2004, <http://www.ecmi.de/fileadmin/downloads/publications/JEMIE/2004/1-2004Chapter4.pdf> (Erişim Tarihi: 28.07.2017).

aracılığıyla ayrılan Slav asıllıların, Transdinyester (Dinyester ötesi) adı altında “ayrılıkçı” bir girişime yönelmelerine neden olmuştur.⁵⁵

Prut ile Dinyester arasında kalan toprakları niteleyen ve tarihsel adı Besarabya olan bölgeye, SSCB döneminde Ukrayna’dan koparılarak eklenen ve Moldova adının siyasal/yönetimsel anlamda ilk kez kullanıldığı topraklar olarak bilinen Transdinyester,⁵⁶ Moldova’nın geri kalanından toplumsal, ekonomik ve siyasal yönelim anlamında farklılaşmaktadır. Slavların çoğunluğu oluşturduğu, ekonomik gelişim düzeyi Moldova’nın geri kalanından çok daha yüksek, sanayileşmiş ve Rus dili ve kültürü üzerinden kendini ifade etmeyi tercih eden bölge, SSCB dönemindeki “özel günlerin” hâlen kutlandığı⁵⁷ ve Rusya ile yakın ilişkiler kurulmasını arzulayan ve hatta Rusya’ya bağlanmayı hedefleyen bir görünümdeydir. Moldova’nın bağımsızlığına paralel olarak yaşanan bir iç savaş sonrasında, bölgede konumlanmış SSCB (Rus) askerlerinin de verdiği destek ile “*de facto*” bağımsız bir yönetime kavuşan ve Rusya’nın arabuluculuğunda ulaşılan ateşkes ile adeta bir devlet inşasına girişen Transdinyester, bugün bir devletin sahip olması gereken neredeyse tüm özellikleri haizdir. Bağımsız bir devlet olabilmek ya da “karadan sınırı olmamasına karşın”, Rusya’ya bağlanmak isteyen Tiraspol,⁵⁸ AB ve NATO ile yakınlaşmak isteyen Moldova hükümetinden farklı bir dış politika anlayışına sahiptir. Bölge; ekonomik, ticari ve enerji ihtiyacının karşılanması anlamında Rusya’ya bağımlıdır. Barış gücü adı altında Dinyester çevresine konuşlanmış olan Rus askerleri de Transdinyester’in güvenliğinin sağlanması anlamında önemli role sahiptir. Transdinyester, Kırım’ın Rusya tarafından ilhak edilmesi ve

⁵⁵ Nicu Popescu and Leonid Litra, “Transnistria: A Bottom-Up Solution”, *ECFR Policy Brief*, No. 63, 2012.

⁵⁶ Monica Heintz, “Republic of Moldova versus Romania: The Cold War of National Identities”, *Journal of Political Science and International Relations*, Vol. 2, No. 1, 2005, pp. 71-81.

⁵⁷ Ala Svet, “Staging the Transnistrian Identity within the Heritage of Soviet Holidays”, *History and Anthropology*, Vol. 24, No. 1, 2013, pp. 98-116.

⁵⁸ John Beyer and Stefan Wolff, “Linkage and Leverage Effects on Moldova’s Transnistria Problem”, *East European Politics*, Vol. 32, No. 3, 2016, pp. 335-354.

Ukrayna ile Rusya ilişkilerinin büyük çaplı bir krize saplanması sonrası, Rusya'ya bağlanabilmek adına Moskova'ya çağrıda bulunmuştur.⁵⁹ Zira Odessa Limanı üzerinden ticari anlamda “nefes alabilen” Transdinyester, Rusya ile Ukrayna'nın arasının açılması ve Ukrayna'nın 2005 yılından bu yana Tiraspol ile ekonomik ve ticari ilişkilerini kesmesi yönünde AB tarafından baskılanması nedeniyle, zor durumda kalmıştır.⁶⁰ Ne var ki, kendi özelinde nitelenecek yeni bir bölgesel kriz istemeyen ve Moldova'nın dış politika hamlelerini Transdinyester özelindeki ağırlığı ekseninde kontrol edebilmesini önemli bir “koz” olarak gören Rusya, Tiraspol'ün “ilhak” talebine olumlu yanıt vermemiştir. Kuşkusuzi bölgenin Rusya ile karadan sınırının olmaması da coğrafi anlamda önemli bir rol oynamıştır.

Rusya, Moldova'nın Batı yöneliminin ayırındadır. Nitekim ülkede AB yanlısı bir hükümet iktidardadır. Doğu Avrupa özelinde daha fazla gücünü yitirmek istemeyen Rusya; Beyaz Rusya, Moldova ve Ukrayna'yı vazgeçilemez ülkeler olarak görmekte ve onların NATO ve AB şemsiyesi altına girmesini istememektedir. Avrupa'nın en fakir ülkesi olarak bilinen ve AB'yle yakınlaşarak bu durumdan kurtulabileceğini düşünen Kişinev, Rusya'nın kendisi üzerindeki siyasal/askerî baskısını da NATO aracılığıyla kırabileceğine inanmaktadır. Ancak Rusya da bu durumun farkındadır ve ülkedeki çeşitli siyasal parti ve gruplarla temas kurmaya çalışmaktadır. Hem Batılı aktörlere Moldova'nın AB ve NATO üyesi olarak görülmemesi yönünde baskı yapmakta, hem de Transdinyester'deki “fiili” egemenliğin devam etmesini sağlayarak Moldova'yı toprak bütünlüğüne ilişkin büyük çaplı bir kriz ve belirsizlik ile karşı karşıya bırakmaktadır. Ülkede AB yanlısı bir hükümet iktidarda olmasına karşın, son yapılan devlet başkanlığı

---

⁵⁹ Damien Sharkov, “Moldova's Transnistrian Separatists Urge Russia Annexation”, *Newsweek*, 9 Eylül 2016, <http://www.newsweek.com/moldovas-transnistrian-separatists-call-join-russia-496931> (Erişim Tarihi: 28.07.2017).

⁶⁰ Daniela Peterka-Benton, “Arms Trafficking in Transnistria: A European Security Threat?”, *Journal of Applied Security Research*, Vol. 7, No. 1, 2012, pp. 71-92.

seçimlerini Rusya yanlısı olarak bilinen Igor Dodon'un kazanması,⁶¹ ülkedeki kafa karışıklığını gösteren açık bir gelişmedir. Yani Moskova, Transdinyester özelindeki etkinliği ile birlikte Moldova'nın siyasal dengesini sarsabilmekte ve bu ülkenin dış politika yaklaşımını ciddi bir belirsizliğe iterek AB ve NATO'nun Kışinev üzerindeki etkinliğini azaltabilmektedir.

4. Sonuç

SSCB'nin dağılması sonrası kaybettiği “küresel” rolünü yeniden kazanabilmeyi amaçlayan Rusya, bu çerçevede “yakın çevresini” oluşturan, özelde eski Sovyet toprakları, genelde ise Avrasya anakarası bağlamında bölgesel bir hegemon olabilmeyi hedeflemektedir. Bu hedef, Moskova'nın altını özenle çizdiği sistemsel çok kutupluluk anlayışına da uygundur. Rusya, Avrasyacı düşünce ekseninde betimlenen Avrasya medeniyetinin merkezi haline gelerek, bu geniş coğrafyada yaşayan farklı etnik/dinsel grupların siyasal, askerî ve ekonomik anlamda “kıblesi” olmayı planlamaktadır. Bu plan doğrultusunda da “arka bahçesi” olarak gördüğü eski Sovyet cumhuriyetlerinin yüzünü Batı'ya değil, Moskova'ya döndürmesi gerektiğini gören Rusya; Doğu Avrupa ve Güney Kafkasya'da NATO ve AB genişleme dalgaları sebebiyle Batı'yla doğrudan karşı karşıya gelmektedir. Orta Asya'da ise Çin'le eşgüdüm içinde hareket etmekte ve “çok kutupluluk” ile Batı hegemonyasına karşı ortak bir duruş sergiledikleri Pekin ile orta vadede sorun yaşamak istememektedir. Rusya, yakın çevresi ve Avrasya özelinde oluşturmak istediği bölgesel hegemonyayı kurumsallaştırabilmek amacıyla da Avrasya Ekonomik İşbirliği Örgütü ve onun askerî uzantısı olarak betimlenebilecek Kolektif Güvenlik Antlaşması Örgütü'nü etkinleştirmeye çalışmaktadır.

Rusya, eski Sovyet cumhuriyetlerine yönelik olarak kullanabileceği bir “yumuşak güç” avantajına sahip değildir. Nitekim ülkenin sosyo-

⁶¹ “Moldova Government Expels Five Russian Diplomats, President Furious”, *Reuters*, 29 Mayıs 2017, <http://www.reuters.com/article/us-moldova-russia-idUSKBN18P1QP> (Erişim Tarihi: 28.07.2017).

ekonomik refah düzeyi yüksek değildir ve demokratik çoğulculuk ile insan haklarına riayet etme konusunda Batı'nın sahip olduğu standartların oldukça gerisindedir. Otoriter bir yönetim anlayışının kurumsallaştığı ve Çarlık ile Sovyet geçmişlerinden dolayı yeni bağımsız ülkelerin genel itibarıyla “hazzetmediği” Rusya, bu minvalde sahip olduğu başkaca avantajları harekete geçirerek yakın çevresindeki ülkelerin dış politika hamlelerini ya da stratejilerini yönlendirme gayretindedir. Batılı aktörlere nazaran sahip olduğu coğrafi avantaj ve bilgi birikiminin yanı sıra; askerî, siyasal ve özellikle enerji ile ticaret bağlamlı cezalandırma tedbirlerini, yani “sert güç” unsurlarını kullanan Rusya, yakın çevresindeki eski Sovyet cumhuriyetlerini etkileme ve yönlendirme kapasitesini korumaktadır. Moskova'nın son dönemde özellikle kullandığı siyasal yönlendirme/manipülasyon unsuru ise, eski Sovyet cumhuriyetlerinin bağımsızlıklarına paralel olarak genel itibarıyla etnik/dinsel farklılıklar ve rekabet özelinde beliren ve ortaya çıkmasında özellikle SSCB'nin büyük rolü olan “donmuş çatışma bölgeleri”dir. Azerbaycan, Gürcistan ve Moldova ile Ukrayna gibi topraklarında donmuş çatışma bölgeleri barındıran ve aynı zamanda Rusya'nın bölgesel hegemonya girişimine karşıt bir duruş sergileme ihtimali bulunan ya da sergilemeye çalışan ülkeler; Moskova tarafından gerek ekonomik ve siyasal baskılar, gerekse de donmuş çatışma bölgelerinin statüsü ve geleceğine ilişkin kafa karışıklığı yaratan hamlelerde bulunularak kullanılmaktadır. Böylece bu sorunların yaşandığı ülkelerin özellikle NATO üyeliği, AB ile yakınlaşma süreçleri ve Rusya karşıtı manevralarda bulunma istekliliği baskılanmaya çalışılmaktadır. Yani bu bölgeler, Rusya dış politikasına eklenmiş birer “koz” niteliği kazanmıştır. Rusya, bu kozlarını Gürcistan (Abhazya ve Güney Osetya'nın bağımsızlığının tanınması) ve Ukrayna özelinde (Kırım'ın ilhakı) görüldüğü üzere zaman zaman kullanmak zorunda kalırken; bazen de Dağlık Karabağ, Donbass Havzası ve Transdinyester örneklerinde görüldüğü üzere, geleceğe için birer koz olarak elinde tutmaya devam etmektedir.

Bu çerçevede, Rusya'nın, eski Sovyet coğrafyasındaki tarihsel süreklilik içinde belirilmiş ya da belirme ihtimali bulunan donmuş çatışma bölgeleri gerçekliğini kendi bölgesel hegemonya inşası sürecinde aktif bir

şekilde kullanacağı anlaşılmaktadır. Her ne kadar kendi içinde de benzer bir sorunla karşı karşıya kalma ihtimali bulunsa da, Moskova, bu tehdidin kendisi açısından çok da gerçekçi olmadığını Çeçenistan’da elde ettiği başarıya binaen değerlendiriyor olmalıdır. Bundan sonraki süreçte, Avrasya geneli ve eski Sovyet cumhuriyetleri özelinde belirecek donmuş çatışma bölgeleri özelinde de Rusya merkezi bir konuma sahip olacak ve bu sorunları kendisi lehinde kullanabilecektir.

Summary

Russia aims to regain its “global” role by becoming a regional hegemony especially in the context of the former Soviet territories and, in general, the Eurasian mainland which constitute its “immediate surrounding”. This goal is also suitable for the concept of systemic multi-polarity that Moscow carefully draws attention. Russia is the center of the Eurasian civilization, which is depicted on the axis of Eurasian thought and Moscow plans to become “kiblah” of different ethnic/religious groups living at this vast geography in political, military, and economic sense.

Russia thinks that the former Soviet republics, which Moscow considers as its “backyard”, should be turned to Moscow, not to the West. For this reason, in Eastern Europe and the South Caucasus, Russia is directly confronted with the West due to NATO and EU enlargement. In Central Asia, Russia acts in coordination with China, and they do not want to have problems where they stand in a common position against Western hegemony. Russia is also trying to activate the Collective Security Treaty Organization, which can be described as the Eurasian Economic Cooperation Organization’s military extension, in order to institutionalize the regional hegemony that it wants to establish in Eurasia.

Russia does not have the “soft power” advantage which it can use for the former Soviet republics. Indeed, the socio-economic prosperity of the country is not high and is far behind the standards of the West for democratic pluralism and respect for human rights. Russia, for which an authoritarian political approach has been institutionalized and which is generally “not liked” by new independent countries due to

Tsarist and Soviet past, is actively directing the foreign policy moves or strategies of neighboring countries by activating other advantages it possesses. Using geographical advantage and knowledge as compared to Western actors, as well as its military, political, and especially energy-related punitive measures as “hard power” elements, Russia maintains the capacity to influence and direct the former Soviet republics in its immediate vicinity. The political orientation /manipulation element that Moscow has recently used in particular is the “frozen conflict zones”, which, in parallel with the independence of the former Soviet republics, are characterized by ethnic/religious differences and competition in particular. Countries with frozen conflict zones like Azerbaijan, Georgia, Moldova, and Ukraine are used by Moscow to create confusion about the status and future of both economic and political pressures, as well as the status of frozen conflict zones. The reason for this is that these countries are likely to exhibit a stand against Russia’s regional hegemony initiative. Thus, the countries in which these problems are experienced are tried to be suppressed by Russia because of the probability of NATO membership, the process of rapprochement with the EU, and the willingness to hold anti-Russian maneuvers. In other words, frozen conflict zones have gained the character of a leverage that could be used by Russia. While Russia has been forced to use these trumps from time to time in Georgia (recognizing the independence of Abkhazia and South Ossetia) and Ukraine (annexation of the Crimea), occasionally, as in Nagorno-Karabakh, Donbass Basin, and Transnistria examples, it continue to hold some others for future.

It is understood in this framework that Russia will actively use the frozen conflict zones that appeared at the former Soviet geography in constructing its own regional hegemony. Although there is a possibility of facing a similar problem in its own country, Moscow should be assessing the success achieved in Chechnya that this threat is not very realistic for itself. In the following period, Russia will have a central position in frozen conflict zones that will be specific to the former Soviet republics and it will be able to use these problems in its own favor.

Kaynakça

Kitaplar

KAZIMIROV, Vladimir, *Peace to Karabakh: Russia's Mediation in the Settlement of the Nagorno-Karabakh Conflict*, Moscow: VES MIR Publishers, 2014.

SAMMUT, Dennis and Nikola Cvetkovski, *Confidence Building Matters: The Georgia-South Ossetia Conflict*, London: VERTIC Papers, 1996.

Makaleler ve Kitap Bölümleri

ABİLOV, Shamkhal and Ismayil Isayev, "The Consequences of the Nagorno-Karabakh War for Azerbaijan and the Undeniable Reality of Khojaly Massacre", *Polish Political Science Yearbook*, Vol. 45, 2016, pp. 291-303.

ASLANLI, Araz, "20.Yüzyılın Başlarında ve Sonlarında Güney Kafkasya'da Ermeni Sorunu: Karabağ Sorunu Örneği", *Yeni Türkiye*, No. 60, 2014, pp. 1-24.

AYDIN, Filiz Tutku, "Crimean Tatars and Russia's Annexation of Crimea", *Turkish Policy Quarterly*, Vol. 13, No. 3, 2014, pp. 81-92.

BAŞKAN, Argun, "Kafkasya'da Bütünleşme ve Dağılma Döngüleri İçinde Gürcüler, Zanlar (Megreller ve Lazlar) ve Svanlar", *Karadeniz Araştırmaları*, No. 30, 2011, pp. 15-41.

BEYER, John and Stefan Wolff, "Linkage and Leverage Effects on Moldova's Transnistria Problem", *East European Politics*, Vol. 32, No. 3, 2016, pp. 335-354.

BIRD, Michael, "A Union Between Moldova and Romania: On the Cards?", *EU Observer*, 5 Mart 2015, <https://euobserver.com/beyond-brussels/127824> (Erişim Tarihi: 28.07.2017).

BOWKER, Mike, "Russia and Chechnya: the Issue of Secession", *Nations and Nationalism*, Vol. 10, No. 4, 2004, pp. 461-478.

CHITADZE, Nika, "Samtskhe-Javakheti As a Potential Flash Point in Georgia: Ethnic-Confessional Composition and Integration Challenges", *Caucasus International*, Vol. 5, No. 3, 2015, pp. 101-115.

COJOCARU, Natalia, "Nationalism and Identity in Transnistria", *Innovation*, Vol. 19, No. 3-4, 2006, pp. 261-272.

- DOLIDZE, Anna V., "Can Kosovo Be a Precedent for South Ossetia and Abkhazia: Recognising Differences in Dynamics of Recognition", *Cornell International Affairs Review*, Vol. 2, No. 2, 2009.
- ELLISON, Brian J., "Russian Grand Strategy in the South Ossetia War", *Demokratizatsiya*, Vol. 19, No. 4, 2011, pp. 343-366.
- GEİSS, Robin, "Russia's Annexation of Crimea: The Mills of International Law Grind Slowly But They Do Grind", *International Law Studies*, Vol. 91, No. 425, 2015, pp. 426-449.
- GURBANOV, Ilgar, "Is Armenia a Strategic Satellite of Russia?", *New Eastern Europe*, Vol. 8, No. 3, 2013, pp. 82-88.
- HEINTZ, Monica, "Republic of Moldova versus Romania: The Cold War of National Identities", *Journal of Political Science and International Relations*, Vol. 2, No. 1, 2005, pp. 71-81.
- HUGHES, James, "Managing Secession Potential in the Russian Federation", *Regional & Federal Studies*, Vol. 11, No. 3, 2001, pp. 36-68.
- HUGHES, James, "Managing Secession Potential in the Russian Federation", *Regional & Federal Studies*, Vol. 11, No. 3, 2001, pp. 36-68.
- KATCHANOVSKI, Ivan, "The Separatist War in Donbass: A Violent Break-up of Ukraine?", *European Politics and Society*, 2016, pp. 1-17.
- KHAZANOV, Anatoly M., "A State without a Nation? Russia after Empire", *The Nation State in Question*, T.V.Paul, G.John Ikenberry and John A.Hall (ed.), New Jersey: Princeton University Press, 2003.
- KOLOSOV, Vladimir and John O'Loughlin, "Violence in the Caucasus: Economic Insecurities and Migration in the De Facto States of Abkhazia and South Ossetia", *Eurasian Geography and Economics*, Vol. 52, No. 5, 2011, pp. 1-30.
- KUDELIA, Serhiy, "The House That Yanukovych Built", *The Journal of Democracy*, Vol. 25, No. 3, 2014, pp. 19-34.
- KUZIO, Taras, "Soviet and Russian anti-(Ukrainian) Nationalism and Re-Stalinization", *Communist and Post-Communist Studies*, Vol. 30, 2015, pp. 1-13.
- KUZIO, Taras, "Ukraine's Relations With the West Since the Orange Revolution", *European Security*, Vol. 21, No. 3, 2012, pp. 395-413.
- MOROZOVA, Natalia, "Geopolitics, Eurasianism and Russian Foreign Policy Under Putin", *Geopolitics*, Vol. 14, No. 4, 2009, pp. 667-686.

ORTTUNG, Robert and Christopher Walker, “Putin’s Frozen Conflicts”, *Foreign Policy*, 13 Şubat 2015, <http://foreignpolicy.com/2015/02/13/putins-frozen-conflicts> (Erişim Tarihi: 24.07.2017).

OVERLAND, Indra, “The Closure of the Russian Military Base at Akhalkalaki: Challenges for the Local Energy Elite, the Informal Economy and Stability”, *The Journal of Power Institutions in Post-Soviet Societies*, No. 10, 2009.

PETERKA-BENTON, Daniela, “Arms Trafficking in Transnistria: A European Security Threat?”, *Journal of Applied Security Research*, Vol. 7, No. 1, 2012, pp. 71-92.

PUTINA, Natalia, “Real and Imagined Borders in the Multiethnic States-The Republic of Moldova Case”, *Eurolimes; Oradea*, Vol. 17, 2014, pp. 107-122.

SERGUNIN, Alexander and Leonid Karabeshkin, “Understanding Russia’s Soft Power Strategy”, *Politics*, Vol. 35, No. 3-4, 2015, pp. 347-363.

SHEKHOVTSOV, Anton, “Aleksandr Dugin’s Neo-Eurasianism: The New Right a la Russé”, *Religion Compass*, Vol. 3, No. 4, 2009, pp. 697-716.

SHLAPENTOKH, Dmitry, “Islam and Orthodox Russia: From Eurasianism to Islamism”, *Communist and Post-Communist Studies*, Vol. 41, Mart 2008, pp. 27-46.

STARR, S.Frederick and Svante E. Cornell, “Tactics and Instruments in Putin’s Grand Strategy”, *Putin’s Grand Strategy: The Eurasian Union and Its Discontents*, S. Frederick Starr and Svante E. Cornell (ed.), Washington: Silk Road Studies, 2014, pp. 59-81.

SVET, Ala, “Staging the Transnistrian Identity within the Heritage of Soviet Holidays”, *History and Anthropology*, Vol. 24, No. 1, 2013, pp. 98-116.

TURNER, Susan, “Russia, China and a Multipolar World Order: The Danger in the Undefined”, *Asian Perspective*, Vol. 33, No. 1, 2009, pp. 159-184.

UMLAND, Andreas, “Post-Soviet Neo-Eurasianism, the Putin System and the Contemporary European Extreme Right”, *Perspectives on Politics*, Vol. 15, No. 2, 2017, pp. 465-476.

VENDİNA, Olga I., Vitali S. Belozarov and Andrew Gustafson, “The Wars in Chechnya and Their Effects on Neighboring Regions”, *Eurasian Geography and Economics*, Vol. 48, No. 2, 2007, pp. 178-201.

WILSON, Andrew, “Ukraine’s Orange Revolution, NGOs and the Role of the West”, *Cambridge Review of International Affairs*, Vol. 19, No. 1, 2006, pp. 21-32.

Raporlar

“Abkhazia Recognised by Nauru”, *The New York Times*, 15 Aralık 2009, <http://www.nytimes.com/2009/12/16/world/europe/16georgia.html> (Erişim Tarihi: 26.07.2017).

“In Crimea, Russia Signals Military Resolve with New and Revamped Bases”, *Reuters*, 1 Kasım 2016, <http://www.reuters.com/investigates/special-report/russia-crimea> (Erişim Tarihi: 26.07.2017).

“Moldova Government Expels Five Russian Diplomats, President Furious”, *Reuters*, 29 Mayıs 2017, <http://www.reuters.com/article/us-moldova-russia-idUSKBN18P1QP> (Erişim Tarihi: 28.07.2017).

“Rusya’dan Ermenistan’la Ortak Orduya Onay Çıktı”, *Kırım Haber Ajansı (QHA)*, 16 Temmuz 2017, <http://qha.com.ua/tr/askeri-guvenlik/rusya-dan-ermenistan-la-ortak-orduya-onay-cikti/157530> (Erişim Tarihi: 25.07.2017).

AYDINTAŞBAŞ, Aslı and Kemal Kirişçi, “The United States and Turkey: Friends, Enemies or Only Interests”, *Brookings Institute Turkey Project Policy Paper*, No. 12, Nisan 2017.

BOONSTRA, Jos, “Georgia and Russia: A Short War with a Long Aftermath”, *FRIDE Comment*, Ağustos 2008.

GIULIANO, Elise, “The Origins of Separatism: Popular Grievances in Donetsk and Luhansk”, *PONARS Eurasia Policy Memo*, No. 396, 2015.

GREENE, James, “Russian Responses to NATO and EU: Enlargement and Outreach”, *Chatham House Russia and Eurasia Programme Briefing Paper*, Haziran 2012.

JUHAS, Alan and Raya Jalabi, “Ukraine Crisis: Why Russia Sees Crimea as Its Naval Stronghold”, *The Guardian*, 7 Mart 2014, <https://www.theguardian.com/world/2014/mar/07/ukraine-russia-crimea-naval-base-tatars-explainer> (Erişim Tarihi: 26.07.2017).

KOSTANYAN, Hrant and Stefan Meister, “Ukraine, Russia and the EU: Breaking the Deadlock in the Minsk Process”, *CEPS Working Document*, No. 423, Haziran 2016.

KRAMER, Andrew E., “Russia Cuts off Gas Deliveries to Ukraine”, *The New York Times*, 1 Ocak 2009, <http://www.nytimes.com/2009/01/02/world/europe/02gazprom.html> (Erişim Tarihi: 26.07.2017).

KRAMER, Andrew E., “Russia Cuts off Gas to Ukraine in Cost Dispute”, *The New York Times*, 2 Ocak 2006, <http://www.nytimes.com/2006/01/02/world/europe/russia-cuts-off-gas-to-ukraine-in-cost-dispute.html> (Erişim Tarihi: 26.07.2017).

LARUELLE, Marléné, “The Russian World: Russia’s Soft Power and Geopolitical Imagination”, *CGI-Center on Global Interests*, Mayıs 2015.

MEDISH, Mark, “Ukraine’s Presidential Elections-The End of the Orange Revolution”, *Carnegie Endowment Q&A*, 8 Şubat 2010, <http://carnegieendowment.org/2010/02/08/ukraine-s-presidential-election-end-of-orange-revolution-pub-24818> (Erişim Tarihi: 26.07.2017).

MERRY, E.Wayne, “Dealing with the Ukrainian Crisis: Transatlantic Strategy Dilemmas”, *IAI Working Papers*, Vol. 15, No. 51, 2015.

POPESCU, Nicu and Leonid Litra, “Transnistria: A Bottom-Up Solution”, *ECFR Policy Brief*, No. 63, 2012.

SHARKOV, Damien, “10.000 Ukrainians Killed So Far in Two-Year War”, *Newsweek*, 31 Mayıs 2016, <http://www.newsweek.com/10000-ukrainians-killed-conflict-ukraines-security-council-465084> (Erişim Tarihi: 28.07.2017).

SHARKOV, Damien, “Moldova’s Transnistrian Separatists Urge Russia Annexation”, *Newsweek*, 9 Eylül 2016, <http://www.newsweek.com/moldovas-transnistrian-separatists-call-join-russia-496931> (Erişim Tarihi: 28.07.2017).

STACK, Liam and Karen Zraick, “Frozen Zones: How Russia Maintains Influence in the Post Cold War Era”, *The New York Times*, 14 Ekim 2015, <https://www.nytimes.com/interactive/2015/10/14/world/europe/russia-frozen-zones-syria.html> (Erişim Tarihi: 24.07.2017).

TAYLOR, Adam, “Ukrainian Separatists Claim to Have Created a New Country: Malorossiya, or ‘Little Russia’”, *The Washington Post*, 19 Temmuz 2017, <https://www.washingtonpost.com/news/worldviews/wp/>

Rusya Dış Politikası'nın Etkin Silahı:
Donmuş Çatışma Bölgeleri

2017/07/19/ukrainian-separatists-claim-to-have-created-a-new-country-malorossiya-or-little-russia/?utm_term=.bbb3a6fa273f (Erişim Tarihi: 28.07.2017).

TRENIN, Dmitri V., "The Forgotten War: Chechnya and Russia's Future", *Carnegie Endowment Policy Brief*, No. 28, Kasım 2003.

ZASZTOWT, Konrad, "Armenia in the Eurasian Economic Union: Challenges for the EU", *PISM Bulletin*, No. 22 (754), 2015.

Tezler

POHL, Brittany A., "Frozen Conflicts, De Facto States and Enduring Interests in the Russian Near Abroad", *MSU Graduate Theses*, No. 3039, 2016.

İnternet Siteleri

VAHL, Marius and Michael Emerson, "Moldova and the Transnistrian Conflict", 2004, <http://www.ecmi.de/fileadmin/downloads/publications/JEMIE/2004/1-2004Chapter4.pdf> (Erişim Tarihi: 28.07.2017).

Uluslararası Politik Ekonomi: Bitmeyen Kırım Sorunu

International Political Economy: Unending Problem of Crimea

Arzu AL* ve Figen AYPEK AYVACI**

Öz

Uluslararası Politik Ekonomi (UPE); devletlerin, ekonomik ajanların, uluslararası örgütlerin karşılıklı etkileşimlerini çıkar ve çatışma olguları üzerinden yorumlamaya çalışmaktadır. Bu yorumlamayı yaparken de ortaya çıkan sonuçların uluslararası hukuk sistemine uygunluğu test edilmektedir. Bu testin sonucunda ortaya “meşruiyet” sorunu çıkmaktadır. “Yasallık” kavramından ayrılan “meşruiyet” uluslararası hukukun da sorgulanmasına neden olmaktadır. Ancak UPE’nin ilgilendiği ve açıklamaya çalıştığı bir konu olan devletlerin ekonomik çıkar ve kaygıları, uluslararası hukukta meydana gelen bu sorunların kimi zaman göz ardı edilmesine kimi zaman da gündeme getirilmemesine yol açmaktadır. Başka bir deyişle, uluslararası hukuktaki bu ikilemin ortaya çıkmasına da genellikle devletlerin ekonomik ve politik çıkarlarının bir ahenge dönüştüğü politik ekonomi perspektifleri sebep olmaktadır. Bu çalışmada uluslararası hukukun UPE bağlamında kısa bir değerlendirmesi yapılarak ve Ukrayna-Kırım Krizi üzerinden ekonomik kaygılar göz önünde bulundurularak mevcut uluslararası sistem tartışılacaktır.

Anahtar kelimeler: Uluslararası Politik Ekonomi, Kırım, Uluslararası Hukuk, Meşruiyet, Enerji.

---

* Yrd. Doç. Dr., Marmara Üniversitesi Uluslararası Politik Ekonomi Anabilim Dalı Başkanı, e-posta: arzu.al@marmara.edu.tr.

** Öğ. Gör., Altınbaş Üniversitesi MYO Dış Ticaret Bölümü, e-posta: figen.ayvaci@altinbas.edu.tr.

Geliş Tarihi / Received : 24.08.2017

Kabul Tarihi / Accepted : 17.10.2017

Abstract

The International Political Economy (IPE) tries to interpret the mutual interactions of states, economic agents, international organizations by revealing over the cases of conflicts and interests. During this interpretation, the results are tested for compliance with the international legal system. As a result of this test, "legitimacy" problem arises. "Legitimacy", separated from the concept of "legality", causes international law to be questioned. However, the economic interests and concerns of the states, in which the IPE is interested and which it tries to explain, are sometimes leading to ignore these problems in international law. In other words, the emergence of this dilemma is often caused by the political and economic perspectives of the states which are transformed into a harmony. In this study, an evaluation of the international law in the context of IPE will be presented shortly and the current international system over the Ukraine-Crimean Crisis will be discussed in view of economic concerns.

Keywords: *International Political Economy, Crimea, International Law, Legitimacy, Energy.*

Giriş

Uluslararası Politik Ekonomi (UPE); Robert Gilpin'in söylemi ile devletlerin, çokuluslu şirketlerin ve diğer güçlü aktörlerin uluslararası sistemin doğasını etkilemek için güçlerini nasıl kullandıklarını; yani ekonomi ve politika arasındaki etkileşimleri ifade etmektedir.¹ Başka bir ifadeyle, gücün izinden giderek zenginliği biriktirmek için kullanılan bir yöntemdir. Geniş anlamıyla ise UPE; tarih içerisinde ve değişik coğrafi bölgelerde devletler, piyasalar ve toplumlar arasındaki sürekli değişen ilişkileri daha doğru şekilde tanımlayabilmek ve açıklayabilmek için kendinden önceki disiplinlerin analiz metotlarını bir araya getirmektedir.² Devletlerin uluslararası ilişkilerdeki reaksiyonlarının arka planında hem siyasi, hem hukuki, hem de ekonomik gerekçeler yatmaktadır. Öte yandan, UPE'ye göre, her siyasal çabanın bir

---

¹ Robert Gilpin, *Global Political Economy : Understanding The International Economic Order*, Princeton University Press, 2001, New Jersey, s. 78.

² David N. Balaam ve Bradford Dillman, *Uluslararası Ekonomi Politika Giriş*, (çev. Nasuh Uslu), Adres Yayınları, 2016, Ankara, s. 32.

ekonomik gerekçesi bulunabileceği gibi, her ekonomik girişimin de bir siyasal yansıması olabilecektir.³ Ancak bu girişimlerin sınırları uluslararası hukuk tarafından çizilmiştir.

Gilpin'in "Gücün izini sürmek ve zenginliği biriktirmek" tanımlamasından yola çıkacak olursak, uluslararası düzende hukuki ve siyasi krizlerin ortaya çıkmasının temel nedenini, gücü elinde bulunduran devletlerin daha zengin ve daha güçlü olma arzusu olarak açıklayabiliriz. Bu istek devletleri, özellikle ekonomik gerekçelerle uluslararası hukukun dışına çıkararak hareket etmeye itmektedir. UPE'de realist görüşe göre rasyonel ajanlar olan devletler, yetenekleri ya da kapasitelerinin birikimi ile güç fonksiyonlarının maksimize edilmesine yönelik hareket etmektedirler. Rakipleri üzerinde daha fazla etkiye sahip olmak isteyen devlet, bu gücünü test etmekten çekinmemektedir.⁴ Güç ise, Nye'nin deyişiyle, "Uluslararası poker oyununda büyük kartları elinde tutmak"⁵ anlamına gelmektedir. Ayrıca bir devleti güçlü kılan öğeleri aşağıdaki gibi sıralayabiliriz:⁶

✓ Askerî güç: savunma sektörünün varlığı, silah üretimi ve ticareti, askerî kapasite.

✓ Sahip olunan nüfus kütlesi.

✓ Ekonomisinin gücü ve ağırlığı, ileri teknoloji ile üretilen mal ve hizmet, büyük stratejik piyasaların kontrolü (petrol ve finans).

İşte bu faktörlerin gücü göz önüne alındığında; uluslararası ilişkilerde devletler farklı pozisyonlar almakta, bazen sistemin sınırlarını zorlamakta, bazen de bu sınırı aşmaktadır. Hatta günümüzde devletler mevcut uluslararası sistemi değiştirebilecek adımlar

³ Arzu Al, "Politika-Ekonomi Kesişmesi: Yeni Bir Bilim Dalı Olarak Uluslararası Politik Ekonomi", *İGÜSBD*, 2015, Cilt: 2, Sayı:1, 143-159, s. 147.

⁴ Mehdi Abbas, "L'Économie Politique Internationale entre Théories et Histoire", *Recherches Internationales*, 2010, Sayı:88, 47-72, s. 54.

⁵ Joseph S. Nye, *Soft Power: The Means to Success in World Politics*, Public Affairs, 2004, New York, s. 3.

⁶ Grégory Vanel, "Le Concept d'Hégémonie en Économie Politique Internationale", *Cahier de Recherche – CEIM, Université de Québec*, 2003, s. 11, http://www.ieim.uqam.ca/IMG/pdf/Cahier_Vanel.pdf (Erişim Tarihi: 18.10.2017).

atmaktadır. Geçmiş yüzyıl bize uluslararası sistemin savaşlar ya da ekonomik krizler nedeni ile değişikliklere uğradığını göstermektedir. Günümüz dünyasında ise bu değişikliklerde rol oynayan devletlerin reaksiyonlarının tamamı için Uluslararası Politik Ekonomi (UPE) kavramı kullanılmaktadır. Başka bir ifadeyle, ekonominin ve politikanın dengeli bir şekilde işlenmesini sağlayan UPE perspektifinden bakıldığında, devletler kendi ekonomik ya da siyasi çıkarları için yasal olmayan durumlara hemen uluslararası hukukun öngördüğü yaptırımları uygulamamakta ya da askerî güç kullanarak daha da ilerisine gidebilecekken bu seçeneği kullanmamaktadırlar. Örneğin 2014 yılında Rusya'nın Kırım'ı ilhakı ile sonuçlanan Ukrayna krizi, UPE açısından örnek teşkil etmektedir. Ukrayna ve Kırım gibi birincil aktörlerin yanı sıra; Avrupa Birliği (AB), Rusya, Amerika Birleşik Devletleri (ABD) ve Kuzey Atlantik Antlaşması Örgütü (NATO) gibi ikincil aktörlerin de yer aldığı bu sorun karşısında AB ve Rusya, kendi çıkarlarına büyük zararlar vermeyecek ölçüde hareket etmiştir. Ukrayna krizi esnasında AB tarafından Kırım'ın Rusya'ya katılmasının yasa dışılığı öne sürülerek ekonomik yaptırımlar uygulanmaya başlanmıştır; Rusya ise dünya kamuoyuna Kırım nüfusunu ve yapılan referandumu öne sürerek meseleyi meşruiyet açısından ele almıştır. Kırım meselesinin temelinde uluslararası hukuk açısından self determinasyon hakkı (kendi kaderini belirleme hakkı) çerçevesinde tepki ve savunmalar yapılmıştır. Ancak self determinasyon ilkesinin bir hak olarak savunulabilmesi için bu hakkın meşru bir temele dayanması gerekmektedir. Çünkü kullanılmak istenen hak, uluslararası hukukun kural ve ilkelerine uygun ise gerçekten bir haktan bahsedilebilir.

“Yasalılık” ve “Meşruiyet” ikilemi arasında kalan Kırım meselesi; AB ve Rusya'nın birbirlerinin gücünü test etmeleri açısından da bir fırsat sunmuştur. Doğu Avrupa'daki güç mücadelesinde hangi tarafın kazanacağından çok, tarafların hangi ölçülerde kazançlı çıkacağı, AB ve Rusya'nın asıl odaklanması gereken konudur. Çünkü AB'nin enerji konusunda Rusya'ya olan bağımlılığı ve Rusya'nın en büyük enerji pazarının AB olması bu iki tarafı birbirine bağımlı kılmıştır. Böylelikle yaptırımlar ve çatışma sürecini bir tarafın yok oluşuna odaklamak; bir tarafı değil, her iki tarafı da yok etmeye yetecektir.

Öte yandan, uluslararası sistemde yumuşak güç kullanımı da artmakta ve bu da meşruiyet arama baskısı yaratmaktadır. Yumuşak güç kullanarak devletlerin başarıya ulaşması, kamuoyunda bu şekilde de hedeflere ulaşılabildiği algısını oluşturmakta ve konvansiyonel savaşlarla bir şeyler elde etmek eskiye nazaran daha fazla kabul edilmez hâle gelmektedir. Yumuşak güç modeli, gelişmekte olan ekonomilere veya onların rekabet otoritelerine kurallar, ilkeler veya standartlar koymaktan çok taraflı iş birliğinin baskın şekli hâline gelmiştir.⁷ Ancak özellikle uluslararası ekonomide yumuşak gücün yasal açıdan etkili olmasının önündeki en büyük engel, Kuzey ve Güney ülkeleri arasındaki ulusal çıkar çatışmalarından kaynaklanan siyasi endişeler olarak karşımıza çıkmaktadır.⁸ Rusya ve Ukrayna örneğinde ise, Kırım'ın ilhakından sonra AB'nin sert güç kullanmaması, Rusya'nın işgaline ekonomik ambargolarla yanıt vermesi, yine çıkar tabanlı ekonomik endişelerden ileri gelmektedir. Yumuşak güç kullanımının her geçen gün arttığı ve ülkeler arasındaki ilişkilerde ön plana çıkarak etkisinin uzun sürdüğü açıkça görülmektedir.

Günümüzde Rusya'nın sahip olduğu enerji gücü, tek başına bir "güç" olarak düşünülmemektedir. Daha açık bir ifadeyle, ülkenin de başlı başına bir markaya dönüşmesi ya da bir marka değerinin olması gerekmektedir; çünkü bu durum ülkelere karşı uluslararası bir kabul kazandırmaktadır. Bu noktada uygulanabilecek en önemli yol, kamu diplomasisinden geçmektedir. Kamu diplomasisinin bugün en moda uygulama alanlarından biri olan yumuşak güç uygulaması ile orta ölçekli devletler küresel yönetişimde kendilerine alan açabilmekte, yabancı kamuoyuna seslerini duyurabilmektedir; ancak Rusya gibi ülkelerin işi daha zor olmaktadır. Tarihten gelen uluslararası önyargıyı

---

⁷ Cross-Border Merger Control: Challenges for Developing and Emerging Economies, s. 17, OECD, <http://www.oecd.org/competition/mergers/50114086.pdf> (Erişim Tarihi: 18.10.2017).

⁸ Huei-Chih Niu, "The Role of International Economic Soft Law in the North-South Economic Relations", s. 36, <http://mx.nthu.edu.tw/~hcniu/paper/200004.pdf> (Erişim Tarihi: 18.10.2017).

yıkılmak ya da yumuşak gücün tersi olan sert gücü kullanan ve her an kullanma potansiyeline sahip olan bir ülke imajını yıkmak kolay olmayacaktır. Zaten Rusya'nın böyle bir arzusunun olup olmadığı da sorgulanmaktadır. Yumuşak gücü ilk olarak Joseph Nye tanımlamıştır ve Nye, yumuşak gücü "*tercih edilen sonuçlara ulaşmak için gündemi çerçeveleyen ortak seçilmiş araçlar vasıtasıyla başkalarını etkileme yöntemidir*" demiştir.⁹ Bu tanımlama üzerinden açıklamak yapacak olursak Rusya'nın da Kırım halkını etkileyerek kendisine katılımını sağladığı açıktır. Ukrayna'nın rızası dışında davranmasına rağmen Kırım'da referandumun yapılması, Rusya için bir rıza almış olma imajı çizmektedir. Elbette referandumun bir oldu-bitti havasında olması ve uluslararası arenada da kabul görmemesi, uluslararası hukuk tarafından da tanınmamasına gerekçe olmuştur.

Görüldüğü üzere, Kırım konusu "yasallık" ve "meşruiyet" zemininde tartışılırken, sunulan çözümün aynı zamanda meşru kabul edilebilmesi için yumuşak güç kullanımı önemli bir faktör olmaktadır. "Yumuşak güç", "yasallık", "meşruiyet kazandırma" gibi uluslararası sistemin bütün bu araçları, aynı zamanda uluslararası politik ekonominin de etkin kullandığı araçlardır. Çünkü uluslararası politik ekonomi elde edilmek istenilen çıkarlara yönelik bu araçları kullanırken siyaset ve ekonomi dengesini de kurarak ulaşmayı hedeflemektedir. Meşruiyet ise bu dengenin kurulmasını sağlamaya yönelik bir hareket alanı sunmaktadır. Bu açıklamalar ışığında, makalemizin amacı; uluslararası politik ekonominin ve uluslararası hukukun kesiştiği noktada bulunan ve bir türlü bitmek bilmeyen Kırım sorununu hem siyasi, hem de güncel ekonomik veriler ile analiz ederek açıklamaktır. Bu amaç doğrultusunda öncelikle "Politik Ekonomi ve Hukuk: Meşruiyet Sorunu" başlığı altında ele alınarak aralarındaki ilişkinin kuvveti ve dengesi açıklanacak; "Kırım Sorununda Devletlerin Politik Ekonomisi Bağlamında Meşruiyet Yaklaşımları" başlığı altında da bu yaklaşımı hangi gerekçeler doğrultusunda benimsedikleri hakkında bilgiler verilecektir. Sonrasında

---

⁹ Joseph S. Nye, **Soft Power: The Means to Success in World Politics**, Public Affairs, 2004, New York, s. 3.

ise bazı ülkelerin Kırım krizine farklı politik ekonomi yaklaşımlarına vurgu yapılacaktır, bunu yaparken de özellikle güncel ekonomik veriler kullanılacaktır. Ayrıca makalemiz, genel bir değerlendirme ve Kırım sorununun geleceği hakkında açıklamalar yapılarak sonuçlandırılacaktır.

Politik Ekonomi ve Hukuk: Meşruiyet Sorunu

21'inci yüzyılda çok kutuplu bir dünyaya geçişin sancuları sürerken ülkelerin politik ekonomileri zaman zaman uluslararası hukuk düzeni ile çatışmakta ve meşruiyet sorunu ortaya çıkmaktadır. Uluslararası hukuk bildiğimiz klasik tanımıyla; egemen devletler arasındaki ilişkileri ve hatta devletler ile uluslararası örgütler arasındaki ilişkileri yöneten evrensel kural ve ilkeler sistemidir. Ancak, genel kabul gören tanımın arka planında kalan anlamı göz önüne alındığında, uluslararası hukukun amacı; diğer hukuk sistemlerinde olduğu gibi uluslararası ilişkileri düzenleyerek anlaşmazlıkları önlemek ve engellemek için yardımcı olmanın dışına taşmıştır. Yani uluslararası hukukun önemli bir kısmı, anlaşmazlık çözümü ile değil; anlaşmazlıklardan kaçınmakla ilgilenerek uluslararası ilişkilerin gündelik düzenlemesine odaklanmaktadır.¹⁰ Özetlemek gerekirse, olayların yasallık çerçevesinde gelişip gelişmediğinin irdelenmesinden ziyade, olaylara nasıl meşruiyet kazandırılacağı ile ilgilenilmektedir. “Meşruiyet”, “yasallık”tan daha geniş bir kavram olarak karşımıza çıkmaktadır. Yasallık hukuki olup olmamakla doğrudan ilişkilidir; ancak meşruiyet hukuki bir dayanak olmaksızın da elde edilebilmektedir. Bir durumun hem meşru, hem de yasal olması ideal olanı temsil ederken; pratikte her durum hem yasal, hem de meşru olmayabilir. Yani her yasal durum meşru sayılmazken, meşru görülen her durum da yasal olmayabilir. Örneğin ABD'nin 2003 yılında Irak'a olan müdahalesi hem yasa dışı, hem de gayrimeşru olarak kabul edilmektedir. 2003'ten önce ABD'nin Irak'a uygulamış olduğu ambargo ise yasal kabul edilirken meşru görülmemiştir. 1999 yılında Kosova'ya yapılan müdahalenin yasallığı ise tartışmalı olarak

---

¹⁰ S. Blay vd., *In Public International Law: An Australian Perspective*, Oxford University Press, 2005, Oxford, s. 3.

kabul edilirken, meşru sayılmaktadır.¹¹ Nitekim bir kurumun veya düzenlemenin meşruluğunun sağlanması için gerekli şartlar, yasallık için gerekli kurallardan daha fazla olabilmekte ve ahlak, etik, politik, hümanizm gibi şartlar aranmaktadır. Yani bir yasal sistemin meşruiyeti, yalnızca pozitif yasa perspektifinden geçerliliğine bağlı değil; aynı zamanda birçok objektif veya sübjektif faktörün de değerlendirmeye tabi olmasından kaynaklanmaktadır. Devletler arasında çıkan uluslararası siyasi ve hukuki krizler de yasallık zemininden ziyade meşruiyet zemini üzerinden tartışılmaktadır. Bu şekilde yürütülen tartışma, gücü elinde bulunduranlara daha esnek ve göreceli bir alanda hareket edebilme kabiliyeti kazandırmaktadır. Başka bir ifade ile meşruiyet; devletlerin politik ekonomilerine hizmet edecek kararların oluşması için ortaya çıkan bir çabadan daha fazlası değildir. Günümüzde ortaya çıkan uluslararası hukuki krizler de bu alan içinde tartışılmakta, çözüme ulaştırılmaya çalışılmakta ve çözümsüzlük hâlinde bekletilmektedir. Makalemizde vaka çalışması olarak ele alacağımız Kırım sorunu, AB ve Rusya arasındaki politik ekonomik menfaatlerin çatışmasının tam ortasında bulunmaktadır. AB ve Rusya arasındaki enerji bağımlılığı konusunda Kırım jeopolitik açıdan önem arz etmektedir. Bölge Rusya'nın Avrasyacı politikası ile ABD'nin üstlendiği Atlantikçi politika arasında önemli bir konuma sahiptir.

Kırım Sorununda Devletlerin Politik Ekonomisi Bağlamında Meşruiyet Yaklaşımları

Ukrayna'ya bağlı olan Kırım Özerk Cumhuriyeti'nin Rusya tarafından ilhakının uluslararası hukuka uygun olup olmadığı tartışmalı bir hâl almıştır. Kırım'ın ilhakının uluslararası hukuki kriz olarak ortaya çıkmasının en önemli nedeni; halkların kendi geleceğini belirleme ilkesi olan self determinasyon ilkesinin yanlış bir şekilde yorumlanarak uygulanmış olmasıdır. Çünkü bu, Ukrayna'nın isteği dışında gelişmiş bir durumdur ve direkt olarak bir ülkenin toprak bütünlüğünü bozmaya

---

¹¹ Vesselin Popovski and Nicholas Turner, "Legality and Legitimacy in International Order, Policy Brief", *Policy Brief, United Nations University*, Sayı: 5, 2008, s. 1.

yönelik olarak ortaya çıkmıştır. Öte yandan, Kırım meselesinde self determinasyon ilkesinin işleyebilmesi için gerekli olan işgal veya sömürge halkı olma gibi bir durum da söz konusu değildir. Uluslararası hukukun işleyişine yönelik Kırım'ın Rusya'ya katılımını meşrulaştırmaya çalışan çelişkili yaklaşımlarla da uluslararası bir kriz hâline dönüşmüştür. Bugünkü uluslararası sistemin kurucusu olan Westphalia paradigmasının egemen ulus devlet anlayışı da uluslararası hukukun devletler karşısında zayıf kaldığını ortaya koymaktadır ve uluslararası hukukun yasal otoritesini dışlamaktadır.¹² Bu durum ise uluslararası hukuki krizlerin ortaya çıkmasına zemin hazırlamaktadır. Nitekim Rusya'nın Ukrayna'yı işgali ile başlayan Kırım sorunu, ilerleyen süreçte uluslararası bir krize dönüşmüştür. Bu krizin arka planında ise bir güçler çekişmesinin yattığı açıkça görülmektedir. Daha açık bir ifadeyle, bir tarafta Rusya'nın ekonomik ve siyasal olarak güçlenme çabaları, diğer tarafta ise Avrupa ve ABD'nin bu çabaların önüne geçme arzusu mevcuttur. Avrasyacı politika ile Atlantikçi politikanın çatışmasından ibaret olan Kırım sorununun şekillenmesine ise AB ve Rusya arasındaki enerji temelli ekonomik kaygılar sebep olmaktadır.

Kırım Sorununun Arka Planı

Kırım Sorunu denildiğinde meselenin Kırım'ın kendisi olduğu düşünülse de, bu konunun asıl nedeninin Ukrayna olduğu açıkça görülmektedir. Ukrayna özelinde uygulanan Rus yayılmacılığı, Avrupa entegrasyonunun rakibi olan Avrasya Birliği projesinin bir parçasıdır. Beyaz Rusya, Kazakistan ve Ermenistan gibi ülkeler oluşturulabilecek bir Avrasya Birliği'ne katılmayı şimdiden kabul etmiştir. Buradaki amacın Rusya'nın, eski Sovyetler Birliği (SSCB) topraklarının kontrolünü yeniden kazanmasına izin vermek olduğu söylenebilir. 1997 yılında ABD'li siyaset bilimci Zbigniew Brzezinski "Ukrayna olmadan Rusya bir Avrasya İmparatorluğu olmaktan çıkar"¹³ açıklamasını yapmıştır.

---

¹² Joel P. Tractman, "The Crisis of International Law", *Case Western Reserve Journal of International Law*, Cilt: 44, Sayı: 1, 407-420, s. 409.

¹³ Zbigniew Brzezinski, *The Grand Chessboard*, New York, 1997, s. 46.

230

Güvenlik
Stratejileri

Yıl: 13

Sayı: 26

Bu açıklamadan da anlaşılacağı üzere, Rusya Avrasya İmparatorluğu kurma iddiasının peşinden gitmektedir. Hatta bu iddiasını Rusya'nın uluslararası siyasi manevralarını kısıtlayan en büyük sorunu olan ekonomisinin kötü gidişatına rağmen sürdürmektedir. Büyük Avrasya İmparatorluğu kurmayı amaçlayan ve Rus kimliğinin varlığını da böyle bir ideale bağlayan Rusya, bu içinden çıkılmaz ekonomik sorununa rağmen, Kırım örneğinden de anlaşıldığı üzere yayılmacı politikasında keskin adımlar atmaya başlamıştır.

Rusya'nın sıcak denizlere inme isteğini gerçekleştirme konusunda kritik bir önem taşıyan Kırım meselesinin vuku bulması, Ukrayna'da ortaya çıkan ayaklanmalara dayanmaktadır. Ukrayna içinde özerk bir cumhuriyet olan Kırım, kendi parlamentosuna sahip olmuştur. Bu parlamentonun ve hükümetinin Rusya yanlısı olması, yapılan atamaların da Ukrayna'nın başkenti Kiev'de gerçekleştirilmesi ortaya bir meşruiyet sorunu çıkarmıştır. Nitekim Kasım 2013'te muhalefetin başkent Kiev'in merkezindeki Bağımsızlık Meydanı'nda yaptığı gösteriler, bir olaylar silsilesinin fiilen başlamasına neden olmuştur. Ayrıca dönemin Ukrayna Cumhurbaşkanı Viktor Yanukoviç'in, Avrupa Birliği ile yapılacak ortaklık anlaşmasını imzalamak yerine, Rusya ile iş birliği yapma kararı alması gerilimi daha çok tırmandırmış; bu kararı protesto eden göstericilerin bir süre sonra polis müdahalesiyle karşılaşmasına neden olmuştur. Direnişi bastıramayan ve süreci yönetemeyen Yanukoviç; her ne kadar yönetim süresinin sonlarında muhalefetle bir uzlaşma metni imzalsa da, yaşanan olaylar nedeniyle meşruiyetini kaybederek 22 Şubat 2014'te ülkeyi terk etmiştir. Bu olayın akabinde Ukrayna Parlamentosu, cumhurbaşkanını azlederek geçici bir hükümet oluşturmuştur. Nitekim bu yeni oluşum, iktidarın tam anlamıyla değiştiğini tescil etmiştir. Kiev'deki siyasi kriz aşılmaya çalışılırken, Rusya'nın beklenmedik bir şekilde Kırım yarımadasına özel kuvvetlerini çıkararak kontrolü ele geçirmesi, 27 Şubat 2014 tarihine damgasını vurmuştur. Yaşanan bu olay, durumu ülke içi bir krizden bölgesel ve uluslararası bir soruna dönüştürmüştür.¹⁴

¹⁴ Vügar İmanbeyli, "Ülke-İçi Krizden Uluslararası Soruna Ukrayna-Kırım Meselesi",

Süreç her ne kadar çok hızlı ilerlemiş olsa da, aslında bir işgal söz konusudur. Günümüzde milletlerarası hukuk esasları göz önüne alındığında, işgal ile toprak kazanmanın meşru bir yanının olmadığı açıkça görülmektedir. Çünkü bir ülkenin işgal yoluyla kazanılabilmesi için bu ülkenin sahipsiz olması ya da başka bir devletin egemenliğine tabi olmaması gibi koşulların var olması gerekmektedir.¹⁵ İşgalin meşru olmadığı uluslararası hukuk çerçevesinde bu kadar açıkken; Kırım'da etnik olarak Rus kökenli silahlı milis grupları, önce Kırım Parlamentosu ile hükümet binalarını ve havalimanını işgal etmiş, ardından da söz konusu binalara Rus bayrağı çekmiştir. Bu olayları takip eden süreçte Rusya; Kırım'daki Rus etnik kökenli kişilere pasaport dağıtmaya başlamıştır. Pasaport dağıtımıyla birlikte ulaşılmak istenen hedefin, Güney Osetya'da olduğu gibi Rusya'nın kendi vatandaşlarını korumak için müdahale ettiği yönünde haklı bir hukuki sebep oluşturma arayışı olduğu söylenebilir.¹⁶ Ancak 1976'da İsrail'in Uganda müdahalesinde açıkça ortaya çıkmıştır ki, kendi halkını koruma gerekçesi ile meşru müdafaa hakkı kazanılamamaktadır. Her ne kadar İsrail Birleşmiş Milletler (BM) nezdinde ABD'nin engellemeleri nedeni ile kınanamamış olsa da; bu durum İsrail'in Uganda'ya askerî operasyon düzenlemesinin hukuki dayanağının olmadığı gerçeğini değiştirememiştir. Bu gerçek tarihte bir örnek ve emsal olarak yer etmiştir; ancak Rusya'nın özellikle Kırım konusunda harekete geçmesinin önü alınamamıştır. Bu tartışmalar bir tarafta sürerken Kırım Özerk Cumhuriyeti Meclisi referandum kararı alarak, kendi geleceğini belirleme yolunu seçmiştir. Önce bağımsız olan Kırım, daha sonra Rusya'ya katıldığını ilan etmiştir. Yaşanan olaylar sonucunda ise pek çok açıdan uluslararası hukuka aykırı yöntemlerle gelişen bu durum ortaya çıkmıştır. Bu noktada aklımıza şu soru gelmektedir: "Kırım neden bu kadar önemlidir?" Jeopolitik konumunu incelediğimizde Kırım; AB ve Rusya arasında

---

SETA Perspektif, Mart 2014, Sayı: 36, Mart 2014, s. 1.

¹⁵ İlyas Doğan, **Devletler Hukuku**, Astana Yayınları, Ankara, 2016, s. 267.

¹⁶ Ahmet Hamdi Topal, "Kırım İşgali ve Uluslararası Hukuk Krizi (Kırım Krizini Nasıl Okumalı?)", **DÜBAM**, Mart 2014, 29-33, s. 29.

tampon bir bölge olması nedeniyle önem arz etmektedir. Ayrıca değişmekte olan uluslararası düzenin öncü simgelerinden olan Kırım, Rusya'nın kendisine karşı tehdit olarak algıladığı NATO'ya karşı bir nevi güç gösterisi olmuştur. Çünkü Rusya NATO'nun kendi sınırlarına kadar dayanmasını ve bu yönde bir politika gütmesini uzunca bir zamandır eleştirmektedir. Rusya Devlet Başkanı Vladimir Putin'in 10 Şubat 2007'de Almanya'da düzenlenen 43'üncü Münih Güvenlik Konferansı'nda yaptığı konuşmada bu eleştiri en üst perdeden dile getirilmiştir. Putin'in ABD ile NATO'yu eleştirdiği konuşma; dünya gündeminde oldukça büyük bir yankı bulduğu gibi, tek kutuplu dünya düzenine yönelik eleştirisi özellikle Üçüncü Dünya ülkelerinden büyük destek almıştır.¹⁷ Kırım'ın ilhakı ise Putin'in bu konferansta tek kutuplu yönetimin bitmesi gerektiği çağrısının ardından, tek kutuplu düzeni resmî olarak bitiren bir vaka olarak tarihe geçmiştir. Sonuç olarak da Kırım bir uluslararası krize dönüşmüştür.

BM Genel Kurulunun 68/262 Sayılı Kararı, 2014 yılında gerçekleştirilen Kırım referandumunu geçersiz ilan ederek şu ifadeyi kullanmıştır: “*Kırım Özerk Cumhuriyeti ve Sivastopol şehrinin statüsünde yukarıda belirtilen referandum temelinde herhangi bir değişikliği tanımak ve böyle değişmiş bir statünün tanınması olarak yorumlanabilecek herhangi bir işlem veya muameleden kaçınmak için tüm devletlere, uluslararası kuruluşlara ve uzmanlaşmış ajanslara çağrıda bulunur.*”¹⁸ Bu karara 100 üye devlet katılmıştır ve kararın esasta bağlayıcılığı yoktur. Doğal olarak bu durum, sadece var olan krizin yanına bir de çözümsüzlük eklemiştir. Nitekim referandum, bağımsızlık ilanı ve Rusya'ya katılım gibi sayabileceğimiz birçok konu ayrı ayrı başlıklar altında meşruiyet sorunları içermektedir. Ancak bu şekli problemlerden ziyade, Kırım'ın uluslararası bir kriz olmasının

¹⁷ Hasan Kavuncu ve Sibel Dilan, “21. Yüzyıl Eşiğinde Yeni Çelişkiler: Yeni Krizler Ortamında Uluslararası Siyasal Sistemin Çok Kutupluluğa Doğru Evrilmesi”, **C.Ü. İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi**, Cilt: 17, Sayı: 1, 2016, 945-953, s. 952.

¹⁸ Resolution adopted by the General Assembly on 27 March 2014, http://www.un.org/en/ga/search/view_doc.asp?symbol=A/RES/68/262 (Erişim Tarihi: 18.10.2017).

temelinde üç ayrı gücün menfaatlerinin yattığını söylemek yanlış olmayacaktır. Bu üç büyük gücü aşağıdaki gibi sıralayabiliriz:

✓ ABD: Ukrayna'yı tampon bölge olarak kullanan Atlantikçi politikanın Rusya'nın Ukrayna'dan koparıp aldığı Kırım konusunda sessiz kalması düşünülemezdi. Çünkü Rusya'ya istediğini vermek uluslararası hukukun ihlal edilmesine sessiz kalmak anlamına gelmekte ve gelecekte Rusya'nın başka neyi hukuk dışı olarak isteyeceği tehlikesine karşı direnç gösterilmesi gerekmektedir.¹⁹

✓ AB: Enerji güvenliği bağlamında bir transit ülke olan Ukrayna'nın güvenliği, Avrupa için önem arz etmektedir. Doğu Avrupa enerji ihtiyacının önemli bir kısmı Ukrayna üzerinden gerçekleşmektedir.²⁰ Ukrayna, Doğu Avrupa ile bir entegrasyon sürecine giren AB için önemli bir ülke konumundadır.

✓ Rusya: Stratejik açıdan Kırım, Rus donanmasının üssü olarak önem taşımaktadır. Nitekim Karadeniz Filosu, 1783'te Prens Potemkin tarafından kurulmuştur. Filonun stratejik konumu ve yarımada dayanağı, Rusya'nın 2008'de Güney Osetya savaşında Gürcistan'ı yenmesine yardımcı olmuştur ve özellikle bölgedeki Rus güvenlik menfaatleri için de kilit bir noktadadır.²¹ Ayrıca Kırım, aslında Kiev'i isteyen Rusya için ABD'nin korkusunu haklı çıkartacak ölçüde bir test alanı olma niteliğine sahiptir.

Buradaki asıl şüphe ve kriz, Rusya'nın hedefinin Kırım değil de, Kiev olması ihtimalinin altında yatmaktadır. Bu konu sadece AB'yi ya da ABD'yi değil, Japonya ve Çin gibi güçleri de yakından ilgilendirmektedir. Bu nedenle Kırım bölgesel bir sorun olmaktan çıkarak uluslararası bir

---

¹⁹ A new cold war? Why Crimea should matter to Americans, <http://www.usatoday.com/story/news/politics/2014/03/14/usa-today-capital-download-steven-pifer-ukraine-russia-crimea/6382965/> (Erişim Tarihi: 12.01.2017).

²⁰ Nataliya Katsler-Buchkovska, *Why Ukraine is central to Europe's energy security*, <https://www.weforum.org/agenda/2017/07/why-ukraine-is-central-to-europe-s-energy-security/> (Erişim Tarihi: 05.10.2017).

²¹ *Ukraine crisis: Why is Crimea so important to Russia?*, <http://www.independent.co.uk/news/world/europe/ukraine-crisis-why-is-crimea-so-important-to-russia-9166447.html> (Erişim Tarihi: 12.01.2017).

soruna dönüşmüştür. Eğer Kırım'ın ilhaki gerçekten meşru olarak kabul görürse, Rusya'nın bu yayılcı politikasını nereye kadar vardıracağı kestirilememektedir. Ya da Rusya'nın izinden hangi ülkelerin gidebileceği, sorunu uluslararası bir endişeye dönüştürmektedir. Rusya ise bu endişeye cevaben, ABD ve Avrupa'yı sadece uluslararası hukuka uyuyormuş gibi davranmakla suçlamaktadır. Batının liberal düzen fikrinin dışında hareket eden Rusya, bu nedenle de sistemin dışına çıkmakta bir mahsur görmemektedir.

Bazı Ülkelerin Kırım Krizine Farklı Politik Ekonomi Yaklaşımları

AB üyelerinin 2007 yılında Rusya'ya yaptığı yatırımların oranı, 2004 yılına nazaran iki kat artarak 21,1 milyar dolara ulaşmıştır. 2010 yılı verileri incelendiğinde, AB'nin Rusya'ya en çok makine ve ulaşım ekipmanı (% 49,6); Rusya'nın ise AB'ye en çok petrol ürünleri (% 76,3) sattığı görülmektedir. AB'nin 2012'deki dış ticaretinde Rusya; ABD ve Çin'den sonra üçüncü sırada yer almıştır. 2013 yılında ise Rusya'nın AB ülkelerine ihracatı 283,2 milyar dolara yükselmiş; ithalatı ise 134,3 milyar dolar olarak kaydedilmiştir. Rusya'nın AB ülkeleri ile ilişkilerini incelediğimizde, en çok ticaret hacmine sahip olan üç ülkenin sırasıyla Hollanda, Almanya ve İtalya olduğunu görmekteyiz. Öte yandan Rusya'nın petrol ihracatının % 81'i Avrupa pazarına, %12'si Asya'ya ve %6'sı da Amerika'ya gerçekleştirilmektedir.²² Daha açık bir ifadeyle enerji; AB ve Rusya arasındaki en önemli bağ olarak ortaya çıkmaktadır ve iki tarafın politik ekonomisinin kalbine yerleşmektedir.

Bu denli ekonomik bir bağımlılığın olduğu koşullar göz önüne alındığında, Kırım krizinin devletler arasında sıcak bir çatışmaya dönüşmemesinin iki önemli nedeni karşımıza çıkmaktadır. Bu nedenler, taraflar arasında vazgeçilemeyecek ölçüde karşılıklı bağımlılığın söz konusu olması ve AB içinde farklı çıkar hesaplarının olması şeklinde

²² Harun Semercioğlu, "Ukrayna Krizi Bağlamında AB-Rusya İlişkilerinin Ekonomi Politikliği", *EUL Journal of Social Sciences*, 2016, Cilt: 7, Sayı: 2, 188-202, s. 192.

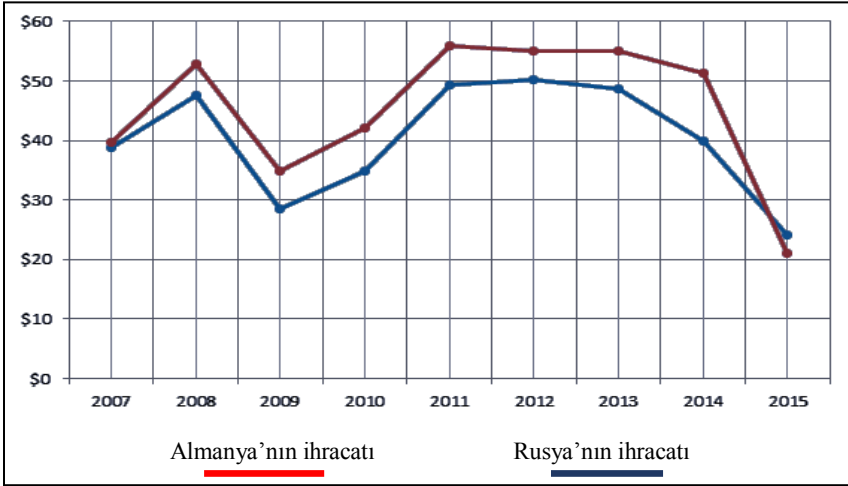
sıralanabilir. Ayrıca çıkan krizle birlikte karşılıklı ekonomik yaptırımlar ve kısıtlamalar ortaya konmuş; hatta bu yaptırımlar AB devletleri için oldukça yıkıcı olmasına rağmen 2016 yılı sonlarına doğru iki yıllığına uzatılmıştır. Ancak Batının yaptırımlarına rağmen elinde bulundurduğu “enerji” kozu, Rusya’nın direnmesine ve geri adım atmamasına olanak sağlamıştır. AB, petrolde esas olarak Rusya, Norveç ve çeşitli Orta Doğu ülkelerinden ithalat yapmaya bağımlıdır. Gaz ithalatında ise Rusya, Norveç ve Cezayir AB’nin ana tedarikçileri konumundadır. Ukrayna krizinde Rusya’nın, Ukrayna’nın borcunu ödemediği gerekçesi ile gazda kesintiye gitmesi ise, AB’yi zor duruma sokmuştur. Hatta AB Komisyonu enerji arz güvenliği ve enerji çeşitliliği politikaları geliştirmelerine sebep olarak gösterdiği iki ana kriz; 1979 petrol krizi ve 2014 Ukrayna krizi olarak karşımıza çıkmıştır. Nitekim Rusya’nın gazı tamamen kesmesi gibi bir senaryoda, AB’de neredeyse tüm üretimin duracağı tahmin edilmektedir. Krizin ortaya çıkmasıyla birlikte, “bölgede ben de varım” demekten çekinmeyen ABD; o dönem harekete geçerek önemli bir keşif olan kaya gazı ile AB’nin enerji çeşitliliğine katkıda bulunmak için adımlar atmıştır. Yine de AB’nin kaya gazı ithalatı bugünden yarına gelişecek bir durum olmadığından, AB, Ukrayna krizinde daha temkinli davranmış ve hatta eleştirilere maruz kalmıştır. Ancak temkinli hareket eden AB, Rusya’ya karşı ekonomik yaptırımlar uygulamaktan da geri durmamıştır. Ekonomik yaptırımlar gereği, AB üyesi 28 ülkenin Rusya’ya silah satışı yapması engellenmiştir. Yaptırımlar kapsamında, Rusya’nın petrol ve gaz sektörlerinde kullanılan bazı teknolojileri, AB ülkelerinden alması kısıtlanmış; Rus kamu bankaları Avrupa’da finans sektöründen de dışlanmış²³ ve hatta vize kısıtlaması getirilmiştir. Ayrıca Rusya’nın Ekonomik İş Birliği ve Kalkınma Örgütü (OECD) ve Uluslararası Enerji Ajansı (IEA) ile yürüttüğü müzakereler dondurulmuştur.²⁴ Ancak AB içinde ABD’nin

²³ *AB Rusya'ya yaptırımları uzattı*, <http://www.aljazeera.com.tr/haber/ab-rusyaya-yaptirimlari-uzatti> (Erişim Tarihi: 12.01.2017).

²⁴ Anna Dolya, “L’annexion de la Crimée :leçons pour la sécurité Européenne”, **Question d’Europe n°382, Fondation Robert Schuman**, 22.02.2016, s. 4, <https://www.robert->

en sıkı müttefiklerinden biri olan Almanya; Rusya ile sahip olduğu ticaret hacmini riske atma konusunda çekimser kalmıştır. Ancak Tablo 1’de²⁵ görüldüğü üzere, yine de Almanya ile Rusya arasındaki ticaret hacmi Kırım sorununun başlangıcıyla birlikte düşüşe geçmiştir.

Tablo 1: 2007-2015 Almanya-Rusya Ticaret Hacmi (milyar dolar)

Kaynak: ITC Trade Map- Bilateral trade between Russian Federation and Germany
http://www.trademap.org/Bilateral_TS.aspx?nvpm=1643276||TOTAL||211112111111

Almanya'nın 2014-2015 yılları arasında Rusya'ya ihracatı %18 oranında azalmıştır. 2013-2015 yılları arasında İngiltere'nin Rusya'ya ihracatı %51 oranında azalmıştır.²⁶ Rusya'nın ise AB'ye

schuman.eu/fr/doc/questions-d-europe/qe-382-fr.pdf (Erişim Tarihi: 19.10.2017).

²⁵ 2007-2015 German-Russian bilateral trade turnover, billion USD. Kaynak: ITC Trade Map, <http://www.rusexporter.com/research/country/detail/4366/> (Erişim Tarihi: 18.10.2017).

²⁶ Konstantin A. Kholodilin and Aleksei Netsunajev, "Crimea and punishment: The impact of sanctions on Russian and European economies", *Bank of Estonia Working Papers*, 2016, s. 1.

yaptığı en önemli ihracat kalemi enerji olmuştur. AB, %30 oranında ihtiyaç duyduğu doğal gazı Rusya'dan ithal ederken; Almanya'nın Rusya'dan ithalatı %40 civarında gerçekleşmektedir. Görüldüğü üzere, devletler arası ilişkilerde özellikle enerji konusunda ciddi bir bağımlılık söz konusudur. Kırım sorununda AB'nin Rusya'ya olan ihracatında kaydedilen düşüşler %10 seviyesinin üstünde seyrederken; Tablo 2'de görüldüğü gibi, Rusya'nın AB'ye yönelik gerçekleştirdiği enerji ihracatında ciddi düşüşler gerçekleşmemiştir. Çünkü AB'nin Rusya yerine ihracat gerçekleştirebileceği başka pazarlar bulma imkânı söz konusu iken; enerji ithalatı konusunda Rusya yerine başka bir alternatifi çok hızlı bir şekilde hayata geçirmesi mümkün olmamaktadır. Her ne kadar Rusya, Kırım sorunu nedeniyle doğal gazı kıstırsa da kendi ekonomik gerçekleri nedeniyle sahip olduğu enerjiyi sadece bir koz olarak kullanmakla yetinmiştir. Nitekim Ukrayna krizi ile birlikte enerjinin “diplomasinin ölümcül silahı”²⁷ olarak ne gibi sonuçlar doğurabileceği test edilmiştir. Sanayileşme ve endüstriyel toplumun vazgeçilmezi olan enerji; sanayileşmenin bir sonucu ve sanayileşmeyle gelen modern dünyanın devamını sağlayan bir girdi olma özelliği ile uluslararası siyasi, iktisadi ve ticari ögelerin ve aralarındaki ilişkilerin değiştiricisi ve dönüştürücüsü olarak karşımıza çıkmaktadır.²⁸

---

²⁷ *L'énergie, l'arme fatale de la diplomatie*, La Liberté, 8 Haziran 2012, http://www.rts.ch/docs/histoire-vivante/a-lire/4051758.html/BINARY/li_2012-06-08_hv_10_hv.pdf (Erişim Tarihi: 18.10.2017).

²⁸ Bilgehan Emeklier ve Nihal Ergül, “Petrolün Uluslararası İlişkilerdeki Yeri: Jeopolitik Teoriler Ve Petropolitik”, *Bilge Strateji*, 2010, Cilt 2, Sayı 3 , 59-86, s. 63.

Tablo 2: AB'nin (28 üye) Rusya'da enerji ithalatı

Katı Yakıtlar (milyon ton)											
	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Rusya	20,2	21,4	21,5	22,7	26,2	22,8	22,9	23,0	25,9	25,9	25,8
Kolombiya	10,2	9,7	11,0	10,7	15,2	16,9	20,7	21,7	19,6	18,8	21,3
ABD	6,5	6,7	7,9	12,2	11,8	14,2	15,7	20,6	19,5	18,3	14,0
Avusturalya	11,2	10,3	11,3	10,2	6,5	8,9	7,7	6,6	6,7	5,6	8,1
G.Afrika	21,4	19,8	17,4	14,4	13,7	8,2	6,9	5,7	6,0	8,7	6,9
Endonezya	6,2	7,9	6,8	6,3	6,1	4,7	4,4	4,0	2,8	3,0	3,1
Kanada	2,7	2,4	2,6	2,3	1,2	1,7	1,9	1,5	1,6	2,2	1,4
Mozambik	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,3	0,3	0,4
Ukrayna	1,9	1,4	1,5	2,0	1,5	1,6	2,1	1,5	1,4	1,3	0,4
Diğerleri	19,9	20,4	20,0	19,2	17,8	20,9	17,6	15,5	16,2	15,8	18,6
Ham Petrol (milyon ton)											
	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Rusya	30,5	31,2	31,2	29,8	31,5	32,4	32,8	31,8	31,9	28,9	27,7
Norveç	15,6	14,2	13,8	14,0	14,2	12,8	11,7	10,6	11,1	12,4	11,4
Nijerya	3,0	3,3	2,5	3,7	4,2	3,9	5,7	7,7	7,7	8,7	8,0
S.Arabistan	9,8	8,3	6,6	6,4	5,3	5,5	7,6	8,3	8,2	8,5	7,5
Irak	2,0	2,7	3,2	3,1	3,5	3,0	3,4	3,9	3,5	4,3	7,2
Kazakistan	4,1	4,2	4,3	4,5	5,0	5,1	5,4	4,8	5,4	6,1	6,2
Azerbaycan	1,2	2,1	2,7	3,0	3,8	4,1	4,6	3,6	4,5	4,2	4,9
Cezayir	3,2	2,3	1,7	2,4	1,5	1,2	2,4	2,7	3,7	4,0	4,0
Angola	1,1	0,7	1,9	2,4	2,5	1,5	2,0	1,9	2,8	3,2	4,0
Diğerleri	29,5	30,9	32,0	30,8	28,4	30,5	24,4	24,5	21,1	19,8	18,9
Doğal Gaz (milyar metreküp)											
	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Rusya	34,6	33,0	32,1	31,2	27,6	26,8	28,3	27,8	32,4	29,7	29,4
Norveç	20,2	21,7	23,3	23,7	24,5	22,9	22,1	24,9	23,6	25,0	25,9
Cezayir	15,0	13,6	12,7	12,3	11,9	11,7	10,7	10,8	10,1	9,7	8,8
Katar	1,3	1,5	1,8	1,9	4,6	8,1	9,6	6,8	5,2	5,5	6,1
Libya	1,4	2,1	2,5	2,4	2,4	2,2	0,6	1,5	1,4	1,7	1,7
Nijerya	2,9	3,8	3,8	3,3	2,0	3,4	3,6	2,8	1,4	1,2	1,6
Trinidad&Tobago	0,2	1,0	0,7	1,4	1,9	1,2	0,9	0,7	0,6	0,7	0,5
Peru	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,6	0,4	0,3	0,2
Türkiye	0,0	0,0	0,0	0,1	0,2	0,1	0,2	0,1	0,2	0,2	0,2
Diğerleri	24,5	23,5	23,1	23,5	24,8	23,5	24,2	23,9	26,0	26,0	25,5

Kaynak: Eurostat/http://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/Energy_production_and_imports

Tablo 2’de 2015 yılında, 28 AB ülkesinin katı yakıt ithalatının yaklaşık % 25,8’inin Rusya’dan gerçekleştiği görülmektedir. Tarihinde özellikle katı yakıtlar arasında en çok kullanılan kömür yönünden zengin olan Avrupa’nın, kömür yataklarının hızla düşmesi, katı yakıt ithalatı konusunda da Rusya’ya bağımlılığı zorunlu hâle getirmektedir. Avrupa’nın kömür rezervleri azalırken, IEA’nın 2020 için çizdiği projeksiyonda, AB’nin kömür kullanımının radikal bir şekilde değişmeyeceği öngörülmektedir. Daha açık bir ifadeyle, AB’nin bir süre daha kömüre olan bağımlılığı devam edecektir. Rusya’nın AB’ye katı yakıt ihracatının istikrarına baktığımızda ise, 2010-2013 yılı arasındaki düşüşün dışında, yaklaşık ortalama %25 oranında seyrettiği görülmektedir.

Ham petrol ithalatında da Rusya, AB’nin birinci tedarikçi ülkesi olma konumundadır. Yıllık bazda ham petrol ithalat payında Rusya’nın ortalama %2’lik ya da fazla kaybı vardır, ancak AB ham petrol konusunda ortalama %29 oranında Rusya’ya bağımlıdır. Düşüşlerin nedeni ise AB’nin çeşitliliğe giderek Nijerya, Azerbaycan ve Kazakistan gibi ülkelerden de yıldıran yıla artan oranda ham petrol ithal etmesidir.

Ukrayna meselesinde baskı unsuru olarak kullanılan doğal gaz arzında ise henüz Ukrayna meselesinin gündeme gelmediği 2005-2010 yılları arasında, AB’nin doğal gaz ithalatında Rusya’nın payında düşüş gözlemlenmiştir. Rusya’nın payı %34,6’dan %26,8’e düşmüştür ve bu 7,8 puanlık bir düşüşe denk gelmektedir. Ancak 2013’te %32,4’lük paya ulaşan Rus doğal gazında, Kırım sorununun patlak verdiği 2014 yılı ve sonrasında ciddi bir düşüş gerçekleşmemiştir. Görüldüğü üzere, her ne kadar Rusya özellikle doğal gaz konusunu Ukrayna meselesinde bir tehdit unsuru olarak gündeme getirmiş olsa da; Rusya’nın tedarikçi ülke çeşitliliğini sağlamamış olması ve aynı şekilde AB’nin de tedarik ülkelerini çeşitlendirmemiş olması, bu karşılıklı bağımlılığın ne kadar derin olduğunu gözler önüne sermektedir. Tarafların içinde bulunduğu alternatifsizlik bugünden yarına aşılacak bir durum olmadığı için karşılıklı ambargoların dozu da Rusya ve AB arasındaki ipleri koparamayacak ölçüde olmaktadır. UPE perspektifinden baktığımızda, ekonomik gerekçelerin siyasal sistemi ve devletler arasındaki siyasi ilişkileri nasıl etkilediği, Rusya ve AB arasındaki siyasi tutum ve ekonomik ilişkilerin

korelasyonunun kuvvetinden anlaşılmaktadır. Nihayetinde UPE'nin açıklamaya çalıştığı şey, ekonomik sebeplerden dolayı ortaya çıkan politik sınırlar ve bu politik sınırların ortaya çıkardığı ekonomik durumlardır. Yani başka bir ifadeyle, toplumların çıkar çatışmaları karşısında politikaları seçerken kullandıkları mekanizmalar ekonomik gerekçelere bağlıdır.²⁹ AB'nin Rusya'ya karşı tutumu da belli sınırlar dahilinde gelişmektedir. Elbette bu, yaptırımların hafifletildiği anlamına gelmemekte; aksine yaptırımlar Rusya'nın hiçbir şekilde geri adım atmaması nedeniyle uzatılmaktadır. En son olarak Avrupa Konseyi, 31 Ocak 2018 tarihine kadar Rusya ekonomisinin belirli sektörlerini hedef alan ekonomik yaptırımları uzatmıştır.³⁰

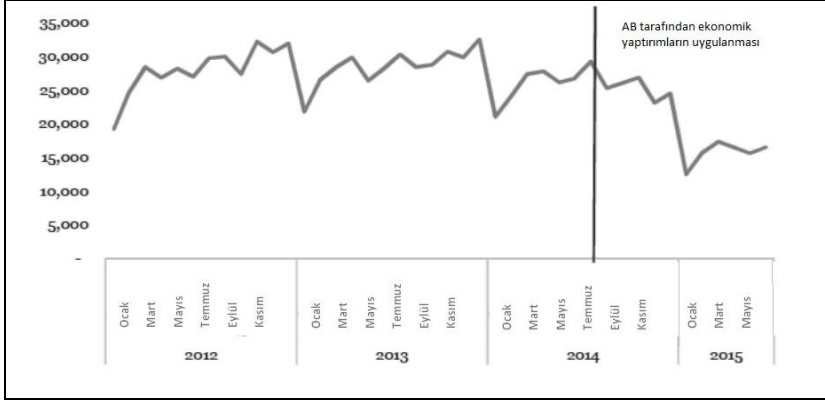
Ekonomik yaptırım etkili olup olmadığı konusunda, Tablo 3'te görüldüğü üzere, AB'nin Rusya'ya ihracatı ekonomik yaptırımların uygulanmasıyla bir düşüş göstermiş olsa bile Ocak 2015 tarihinden itibaren düşüş devam etmemiş; aksine AB'nin ihracat hacminde bir yükseliş gerçekleşmiştir. Kayıp kısa süreli olmuş ve uzun vadeye yayılmamıştır. Bu ihtiyatlı durum da göstermektedir ki, AB'nin aldığı kararlar, Rusya'yı Kırım konusunda caydıracak ölçüde değildir.

---

²⁹ Allan Drazen, *Political Economy in Macroeconomics*, Princeton University Press, 2000, New Jersey, s. 7.

³⁰ Daniel Gros and Federica Mustilli, *The Effects of Sanctions and Counter-Sanctions on EU-Russian Trade Flows*, https://www.ceps.eu/publications/effects-sanctions-and-counter-sanctions-eu-russian-trade-flows#_ftn2 (Erişim Tarihi: 18.10.2017).

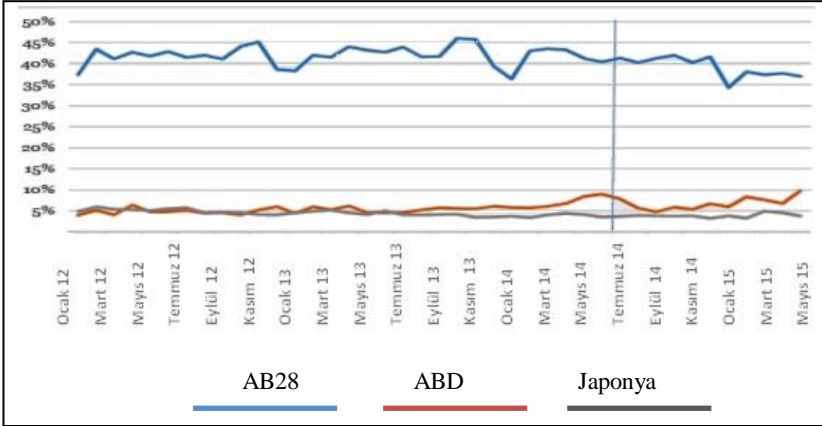
Tablo 3: Rusya toplam mal ithalatı değişimi 2012-2013
(milyon dolar)

Kaynak: Ödemeler Dengesi Yöntemine Göre Rusya Federasyonu Mal Ticareti / Rusya Merkez Bankası <https://www.cbr.ru/Eng/statistics/?Prtd=svs>

Tablo 4’te görüldüğü gibi, AB’nin yanı sıra Rusya’nın ticari partneri ABD’nin ve Japonya’nın yaptırımlara verdiği refleksi baktığımızda, her iki ülkenin Rusya’yla olan ticaret hacmi AB’yle olan ticaret hacminin çok altında gerçekleşse de, ABD’nin ihracatı ilk etapta yaptırımların ardından düşüşe geçmiştir. Daha sonra ABD’nin ihracatı artışa geçmiş ve yaptırımlardan önceki seviyesine (Mayıs 2015) ulaşmıştır. Japonya’da ise anlamlı bir değişim gözlemlenmemiştir. Japonya’nın Rusya konusundaki tutumu için Rusya’nın uluslararası tecridini bir fırsata çevirme yönünde olduğu söylenebilir. Batı ile uzlaşamayan Rusya, enerji fiyatlarının düşüşünün de etkisi ile yeni pazarlar ve yeni ittifaklar arayışına girmiştir. Çin ile yakınlaşmasının arka planında da bu yatmaktadır. Benzer şekilde, Japonya ile de yakınlaşmaya çalışan Rusya ve Japonya arasında ihtilafli olan Güney Kuril Adaları’nı çözüme ulaştırmak için bu yakınlaşma bir fırsat olarak görülmektedir.³¹

³¹ Leon Daiske Oberbäumer and Alexandra Sakaki, “A Review of Japanese Periodicals

**Tablo 4: Partner ülkeler bazında Rusya mal ithalatı
(yüzde/toplam)**

Kaynak: IMF Direction of Trade Statistics (DOTS)
<http://data.imf.org/regular.aspx?key=61013712>

Görüldüğü üzere, AB'nin Rusya için önemli bir enerji pazarı olması; Rusya'nın da AB için bir pazar konumunda olması gerçeği özellikle ekonomik ilişkilerde büyük bir öneme sahiptir. İşte bu gerçek de Kırım konusunu uluslararası politik ekonomi için önemli bir örnek olarak karşımıza çıkarmaktadır. Daha açık bir ifadeyle, Kırım konusunu hem uluslararası hukuki bir kriz olarak, hem de siyasi bir kriz olarak çözümsüzlüğe itmektedir. Uluslararası hukuk normlarını zorlayan, hatta hiçe sayan bir yaklaşım olmasına rağmen, arka planda bulunan politik ekonomi dinamikleri (sorunları) çözümsüz bir şekilde adeta "dondurulmuş" hâlde beklemektedir.

Elbette burada sadece devletlerden bahsedilmemektedir. Devletlerin politik ekonomilerini belirleyen çok uluslu şirketler de önemli aktörler arasında yer almaktadır. Özellikle konu enerji olduğunda devletlerin

and Think Tank Publications in 2014 and 2015", *Stiftung Wissenschaft und Politik*, German Institute for International and Security Affairs, 2015, s. 7.

politik sınırları çok uluslu şirketlerce yönlendirilmektedir. Hatta çok uluslu şirketler enerjiye ulaşma çabasında belki de ön sırada yer almaktadır. Enerjinin kaynağından talep yönüne doğru taşınmasını sağlayan bu çok uluslu şirketlerin enerji temelli diplomaside diğer aktörlere göre daha etkin ve aktif çalıştığı da söylenebilir. Öte yandan, devletlerin ve çok uluslu şirketlerin enerji politikalarında; enerji kaynaklarının güvenliğini, enerjinin ulaşım güvenliğini ve fiyat istikrarının sağlanmasını öncelikli üç hedef hâline getirdiklerini görmek mümkündür.³² Başka bir ifadeyle, yine arka planda güçlü ekonomik kaygılar yer almaktadır.

Sonuç

Uluslararası Politik Ekonomi (UPE) denildiğinde, herkesin aklına politik ilişkileri ekonomik alanlarda inceleyen bir bilim dalı gelse de, bu disiplinin inceleme alanına giren konular çok çeşitlidir. Bu özelliğine bağlı olarak da UPE disiplini içinde kullanılan terimler devamlı olarak gelişme eğilimi göstermekte, böylelikle hem karmaşık, hem de daha detaylı bir inceleme alanına sahip olmaktadır.³³

UPE açısından çıkarların çatıştığı bir vaka olan Kırım krizi, aynı zamanda uluslararası hukuk bağlamında da vuku bulan bir krizdir. Karşılıklı bağımlılık ilkesi gereğince, Kırım krizinde hayata geçirilen politikalar, atılan ekonomik adımlar ve uygulanan uluslararası hukuk kuralları birbirini zorunlu olarak etkilemektedir. Zira Kırım meselesinde, ABD, AB ülkeleri ile Rusya üçgeninde bulunan ve bu ülkelere destek veren/sessiz kalan ülkeler kendi ulusal çıkarlarını ön planda tutarak uluslararası hukuk kurallarına aykırı hareket etmiştir. Sadece sömürge ve işgal altında olan halklara tanınan self determinasyon hakkı Rusya tarafından hukuka aykırı bir şekilde Kırım meselesi için kullanılmış, yapılan eleştiriler için bu hak savunma temeli olarak alınmıştır. Aynı

³² Aşlıhan Turan, “Hazar Havzası’nda Enerji Diplomasisi”, *Bilge Strateji*, Cilt 2, Sayı 2, Bahar 2010, s. 45.

³³ Arzu Al, *Politika-Ekonomi Kesişmesi: Yeni Bir Bilim Dalı Olarak Uluslararası Politik Ekonomi*, İGÜSBD,2015, Cilt:2, Sayı:1,143-159, s. 147.

zamanda, Kosova meselesinde de self determinasyon hakkı savunması ABD ve AB tarafından kullanıldığından, Rusya'nın Kırım için aynı hakkın kullanılmasına fazla ses çıkarılmamış ve tepkiler sınırlı kalmıştır.

Kırım meselesinde, yapılan referandum uluslararası hukukun temel ilkelerinden biri olan ülke bütünlüğü ilkesine aykırıdır. Ukrayna ülkesinin bir parçası olan Kırım'ın ülke bütünlüğü ilkesine ve Ukrayna Anayasasına aykırı olarak ülkeden ayrılması, uluslararası hukuka aykırıdır. Hatta referanduma katılan çoğunluğun Rus kökenli olması ve katılım oranının düşüklüğü de self determinasyon hakkının kullanımına aykırı olduğuna ilişkin haklı eleştiriler arasındadır. Ancak tüm bu eleştiri ve hukuki tespitlere rağmen, süreç, Kırım meselesinin taraflarının ulusal çıkarlarının öncelikli olduğu konjektürde gerçekleşmiştir. Ukrayna'nın tepkilerine karşılık olarak, Rusya, Ukrayna içinde bulunan Rusların ayaklanmaları tehdidinde bulunduğu göstermektedir. Bunun en somut örneği, Donetsk bölgesinde ortaya çıkan bağımsızlık hareketidir.

Ukrayna, Rusya'nın güvenlik stratejisi ve ulusal gururu konularında büyük önem taşımaktadır. Rusya Devlet Başkanı Putin'in eski Sovyetler Birliği alanına mümkün olduğunca fazla etki yaratması, daha geniş bir tasarımın parçasıdır. Bu amaca yönelik olarak, Rusya; Doğu Avrupa, Kafkaslar veya Orta Asya'da olmak üzere, Sovyetler Birliği'nin eski cumhuriyetlerinin çoğunu içine alan bir Avrasya Ekonomik Birliği (AEB) için planlama yapmaktadır. AEB'deki temel sorun; bu birliğin özellikle NATO'ya ya da AB'ye entegrasyonu engellemesidir. Ukrayna'daki kriz, Batı'nın artık eski bir süper gücün rövanşist içgüdüleri sorunuyla karşı karşıya kaldığını açıkça ortaya koymuştur. Batı; Devlet Başkanı Putin'in kişisel gücünü temel alan kapalı bir rejim ile yüz yüze kalmıştır. Bu rejim, Batılı değerlere ve normlara karşıt olarak tanımlanan istisnai bir Rus kimliğini somutlaştırmak ve savunmak için meşruluğunu sık sık dile getirmektedir. Başka bir deyişle, Batı ile Rusya arasındaki çatışma, Putin'in kendisi tarafından sadece çıkar çatışması olarak değil; aynı zamanda kimlik

çerçevesinde düzenlenmiştir.³⁴ Batının ise elinde iki seçenek söz konusudur: Batı ya uluslararası hukuka uygun hareket edilmesi için ne gerekiyorsa yapılması için çalışacak ya da şu an yaptığı gibi ekonomik kaygılardan ötürü yüzeyde yaptırım uygulayıp Rusya ile ilişkilerini koparmadan devam ettirecektir. Bu ise uzun vadede Rusya'nın istediği küresel sistemin değişmesini kaçınılmaz kılacaktır. Çünkü AB açısından bakıldığında, AB'yi zorlayan ve çözümü güç olan üç durum söz konusudur: Güvenlik kapsamında AB'nin Atlantikçi iş birliği içinde olması ve bu durumun Rusya ile arasında ciddi bir sorun teşkil etmesi, AB'yi Rusya karşısında zora sokan en önemli sorundur. İkinci olarak, AB içinde bulunan ve Rusya'ya karşı kimlik bağlamında aidiyetini koruyan, görünürde AB'li ama hâlâ Rus olan bir nüfusu bir arada tutma mücadelesidir. Son olarak, AB'nin enerji anlamında Rusya'ya henüz bir alternatif geliştirememiş olması ve bu konuda Rusya'ya bağımlı olmasıdır.³⁵ Öte yandan meşruiyet “sosyal bir ilişkidir” ve toplum nezdinde atılan adımların tanınmasına, meşru görülmesine yani kabul görmesine bağlıdır.³⁶ Bu bağlamda, uluslararası hukuk çerçevesinde yasallığın yanı sıra, meşruiyet durumunun da sorgulanması uluslararası sistemin toplumsal onay arayışından ileri gelmektedir.

Ekonomik gerekçeler AB'nin Rusya'yla dengeli bir politika yürütmesini zorunlu kıldığından; AB her ne kadar Rusya ile zit düşmemek için çaba harcamış olsa da, Ukrayna'da meydana gelen fiili durum AB'yi yaptırım uygulamaya zorlamıştır. Daha açık bir ifadeyle, Kırım sorunu, “AB'nin geri adım atamayacağı kadar hassas bir hâl almıştır. Zira Rusya'nın Ukrayna'daki istikrarsızlığı arttıran eylemleri,

---

³⁴ Riccardo Alcaro, *West-Russia Relations In Light Of The Ukraine Crisis*, IAI Research Papers, Roma, 2015, s. 13.

³⁵ Loredana Maria Simionaw, “The European Union and Russia, Cooperation or Competition?”, *Center for European Studies, Alexandru Ioan Cuza University; The Romanian Academy, Iași Branch, Romanya*, 2014, 231-241, s. 235.

³⁶ Susan K. Sell, “Ahead of her time? Reflections on Susan Strange's contributions to contemporary political economy”, *George Washington University*, 10.01.2014, s. 7, <https://www.princeton.edu/~pcglobal/conferences/strange14/sell.pdf> (Erişim Tarihi: 19.10.2017).

*AB'nin iki hayatı çıkarını doğrudan etkilemeye başlamıştır. Bunlardan birincisi, AB'nin doğu sınırlarında dost ülkeler halkası yaratarak bölgede istikrarı ve barışı tesis etme politikasını tehlikeye düşürmesidir. İkincisi ise Rusya'nın, AB için bir tabu olan Avrupa sınırlarının güç kullanarak değiştirilmesi ilkesini çiğnemiş olmasıdır.*³⁷

ABD tarafında ise ortaya çıkan durum, ABD'nin daha net bir Rusya algısına sahip olmasına hizmet etmektedir. Aynı zamanda, AB'nin Atlantikçi mi yoksa Avrasyacı mı tarafta yer alacağı konusu ABD'nin lehine gelişmiştir. Ukrayna krizi ile ortaya şöyle bir manzara çıkmıştır:

✓ Rusya'nın Avrasyacılık politikasında yer alan Moskova-Berlin ekseninin oluşturulmasının önüne geçilerek gelecekte olası AB-Rusya entegrasyonu da engellenmiştir.

✓ Moskova-Berlin ekseninin önüne geçilerek AB'nin Atlantikçi duruşu korunmuştur.

✓ Rusya ile yakınlaşmanın sonu gelmiş ve Rus yayılmacılığı yeniden dikkat çekmiştir. Ukrayna krizine kadar gelişen ekonomik ilişkilerin bir çıktısı olarak ortaya çıkan Rusya'ya olan güven yerini güvensizliğe terk etmiştir.

Bütün bu gelişmeler, ABD'nin Avrupa açısından tekrar önem kazanmasına sebep olmuştur. Özellikle Çin'in Rusya'dan yana tavır alması, aynı şekilde Kazakistan'ın da bu işgale destek vermesi, çok kutuplu bir dünya sistemine geri dönüldüğünün bir başka göstergesidir.³⁸

Görüldüğü üzere, meşruiyet sorunu ile birlikte yaptırımların yetersiz kalması ya da güçle ilintili olarak etkisizleşmesi, çözümsüzlük ortamı yaratmaktadır. Ortaya çıkan soruna meşruiyet kazandırılmaması ise uluslararası hukuku hedef alan bir tehdit olarak tüm devletleri endişeye sevk etmektedir. Bugün Kırım sorunu günümüzün uluslararası sistemi

³⁷ Ömer Uğur, "Ukrayna Krizi Çerçevesinde Avrupa Birliği'nin Doğu Avrupa'daki İstikrara Etkisi", *SESSION 2B: Bölgesel Çalışmalar*, 199-205, s. 201 (alıntı: Speck, 2014; Larrabee, 2015, s. 24).

³⁸ Kutluk Kağan Sümer, *Kırıda Rus İşgalinden Sonra Rusya'ya Karşı Yaptırımların Ekonomik Sonuçları*, s. 471, <http://www.avekon.org/papers/1227.pdf> (Erişim Tarihi: 18.10.2017).

yıkmaya yönelik sembolik bir düşman olarak algılanmaktadır. Tek kutuplu sistemin artık sürdürülemez olduğu alınan tehditlerden ziyade verilen reaksiyonlarla da net bir şekilde ortaya çıkmaktadır.

2017'nin Temmuz ayında yaşanan yeni gelişmeler dikkatleri yeniden Karadeniz bölgesine çekmiştir. Bu tarihte Donetsk Halk Cumhuriyeti, Ukrayna'dan tek tarafı olarak bağımsızlığını ilan ederek bölgede “*Malorossiya*” (Küçük Rusya) adlı yeni bir ülke kurulduğunu açıklamıştır ve bu gelişme uluslararası arenada çok yankı uyandırmıştır. Nitekim yaşanan bu olay karşısında Ukrayna sessiz kalmayarak konuyla ilgili sert tepki de göstermiştir. Ukrayna'nın bu tepkisini hem Rusya'nın hem de Rus yanlılarının isteklerine cevap vermeyeceği şeklinde yorumlamak doğru olacaktır. Ayrıca uluslararası düzende yeni bir devlet kurabilmek ve kurulan bu devletin kabul görmesi için uluslararası hukuk kapsamında bazı unsurları yerine getirmek gerekir. Bu açıklamalar göz önüne alındığında, Küçük Rusya'nın gelecekte bir devlet olarak kabul edilip edilmeyeceğini, Kırım meselesi gibi bitmeyen bir sorun olup olmayacağını ve kazanan tarafın kim olacağını yaşayarak ve bekleyerek öğreneceğiz.

Summary

The Treaty of Westphalia (1648) established the principles of equality sovereignty of states and formed the working mode of today's international system. International law plays a role as the main actor in order to ensure that states are balanced in the context of interests and power and to bring order to the system. The reference point is legality when international law assesses cases. However, in the international system, if a situation is legal, sometimes it may not be enough to achieve resolution. In addition, “legitimacy” is needed by states and societies. In some cases, it's even in front of legality. In other words, situations which are illegal but which are legitimate in the eyes of states and society, at the very least, bring disagreements out of conflict and lead to a frozen situation. Enforcement of the international system or the use of force is becoming more difficult in situations considered legitimate in the eyes of the international community. This strengthens

states which do not act legally. On the other hand, when viewed from the perspective of the International Political Economy (IPE), a consequence of the interaction of economics and politics, states can tolerate illegitimate situations for their own benefit or do not respond as necessary. For example, the Ukrainian crisis, which resulted in the annexation of Crimea in Russia in 2014, emerged as an important case in terms of IPE. The EU and Russia have acted in such a way as not to cause great harm to their interests. The EU imposed sanctions during the Ukrainian crisis, arguing that Crimea illegally participated in Russia. Russia has taken the issue in terms of legitimacy by referring to the Crimean population and the referendum, and marketed it to the world public like this. The Crimean issue, which lies between the “legality” and the “legitimacy” dilemma, offers an opportunity for the EU and Russia to test each other’s strength. The EU’s dependence on Russia for energy and Russia’s biggest energy market is EU, and these two sides are dependent on each other. There is no alternative yet to bring this dependence to a meaningful level. For this reason, especially in the case of the Crimea, the EU has a policy of caution. The economic sanctions of the EU, which has adopted economic sanctions instead of a military sanction, have lost its effectiveness over the years. Russia has not done anything like this, although it has threatened not to perform energy shipment to the EU. As you can see, the Crimean issue has become an arena where the political economy of the countries is struggling over the “legality” and “legitimacy” dilemma. For this reason, the issue of the Crimea remains unresolved and is a frozen matter.

As a result, countries do not allow the international system to work in international law due to political economic reasons. The protection of the power balance causes the states to take shelter under “legitimacy”.

Kaynakça

Kitaplar

ALCARO, Riccard, *West-Russia Relations In Light Of The Ukraine Crisis*, IAI Research Papers, Roma, 2015.

BALAAM, David and DILLMAN, Bradford, *Uluslararası Ekonomi Politİğe Giriş*, Adres Yayınları, 2016, Ankara.

BLAY, S. vd., *In Public International Law: An Australian Perspective*, Oxford University Press, Oxford, 2005.

BRZEZİNSKİ, Zbigniew *The Grand Chessboard*, New York, 1997

DOĞAN, İlyas, *Devletler Hukuku*, Ankara, 2. Baskı, s. 267.

DRAZEN, Allan, *Political Economy in Macroeconomics*, Princeton University Press, New Jersey, 2010.

GILPIN, Robert, *Global Political Economy: Understanding The International Economic Order*, Princeton University Press, New Jersey, 2001.

NYE, Joseph S., *Soft Power: The Means to Success in World Politics*, Public Affairs, New York, 2004.

Makaleler

AL, Arzu, *Politika-Ekonomi Kesişmesi: Yeni Bir Bilim Dalı Olarak Uluslararası Politik Ekonomi*, İGÜSD, Cilt:2 Sayı:1, 2015.

ABBAS, Mehdi, *L'Économie Politique Internationale entre Théories et Histoire*, Recherches Internationales, 2010, Sayı:88.

DOLYA, Anna, *L'annexion de la Crimée :leçons pour la sécurité européenne*, Question d'Europe n°382, Fondation Robert Schuman, 22.02.2016.

EMEKLİER, Bilgehan ve ERGÜL, Nihal, *Petrolün Uluslararası İlişkilerdeki Yeri: Jeopolitik Teoriler Ve Petropolitik*, Bilge Strateji, Cilt 2, Sayı 3, Güz 2010.

İMAMBEYLİ, Vügar, *Ülke-İçi Krizden Uluslararası Soruna Ukrayna-Kırım Meselesi*, SETA Perspektif, Sayı:36, Mart 2014.

KAVUNCU, Hasan ve DİLAN, Sibel, *21. Yüzyıl Eşiğinde Yeni Çelişkiler: Yeni Krizler Ortamında Uluslararası Siyasal Sistemin Çok Kutupluluğa Doğru Evrilmesi*, C.Ü. İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi, Cilt: 17, Sayı:1, 2016.

KHOLODILIN, Konstantin A. and NETSUNAJEV, Aleksei, *Crimea and punishment: The impact of sanctions on Russian and European economies*, Bank of Estonia Working Papers, 2016.

NIU, Huei-Chih, *The Role of International Economic Soft Law in the North-South Economic Relations*.

OBERBÄUMER, Leon Daiske and SAKAKI, Alexandra *A Review of Japanese Periodicals and Think Tank Publications in 2014 and 2015*, Stiftung Wissenschaft und Politik, German Institute for International and Security Affairs, 2015.

POPOVSKI, Vesselin ve TURNER, Nicholas, *Legality and Legitimacy in International Order, Policy Brief*, United Nations University, Number 5,2008.

SELL, Susan K., *Ahead of her time? Reflections on Susan Strange's contributions to contemporary political economy*, George Washington University, 10.01.2014.

SEMERCİOĞLU, Harun, *Ukrayna Krizi Bağlamında AB-Rusya İlişkilerinin Ekonomi Politikası*, EUL Journal of Social Sciences, Cilt:7, Sayı:2.

SİMIONAW, Loredana Maria, *The European Union and Russia, Cooperation or Competition?*, Center for European Studies, Alexandru Ioan Cuza University; The Romanian Academy, Iași Branch, Romanya.

SÜMER, Kutluk Kağan, *Kırım'da Rus İşgalinden Sonra Rusya'ya Karşı Yaptırımların Ekonomik Sonuçları*.

TOPAL, Ahmet Hamdi, *Kırım İşgali ve Uluslararası Hukuk Krizi (Kırım Krizini Nasıl Okumalı?)*, DÜBAM, Mart 2014.

TRACTMAN, Joel P., *The Crisis of International Law*, Case Western Reserve Journal of International Law, Cilt: 44, Sayı:1.

TURAN, Aslıhan, *Hazar Havzası'nda Enerji Diplomasisi, Bilge Strateji*, Cilt 2, Sayı 2, Bahar 2010.

UĞUR, Ömer, *Ukrayna Krizi Çerçevesinde Avrupa Birliği'nin Doğu Avrupa'daki İstikrara Etkisi*, SESSION 2B: Bölgesel Çalışmalar, s. 201 (alıntılama: Speck, 2014; Larrabee, 2015, s. 24).

VANEL, Grégory, *Le Concept d'Hégémonie en Économie Politique Internationale*, Cahier de Recherche-CEIM, Université du Qubec, 2003.

İnternet

Resolution adopted by the General Assembly on 27 March 2014, http://www.un.org/en/ga/search/view_doc.asp?symbol=A/RES/68/262
A new cold war? Why Crimea should matter to Americans, <http://www.usatoday.com/story/news/politics/2014/03/14/usa-today-capital-download-steven-pifer-ukraine-russia-crimea/6382965/>, 12 Ocak 2015.

Ukraine crisis: Why is Crimea so important to Russia?, <http://www.independent.co.uk/news/world/europe/ukraine-crisis-why-is-crimea-so-important-to-russia-9166447.html> , 12 Ocak 2016.

AB Rusya'ya yaptırımları uzattı, <http://www.aljazeera.com.tr/haber/ab-rusyaya-yaptirimlari-uzatti> , 12 Ocak 2016.

2007-2015 German-Russian bilateral trade turnover, billion USD, Source: ITC Trade Map, <http://www.rusexporter.com/research/country/detail/4366/>.

L'énergie, l'arme fatale de la diplomatie, La Liberté, 8 Haziran 2012, http://www.rts.ch/docs/histoire-vivante/a-lire/4051758.html/BINARY/li_2012-06-08_hv_10_hv.pdf.

Main origin of primary energy imports, EU-28, 2005-2015 (% of extra EU-28 imports), <http://ec.europa.eu/eurostat/statistics>.

GROS, Daniel and Mustilli, Federica, *The Effects of Sanctions and Counter-Sanctions on EU-Russian Trade Flows*, https://www.ceps.eu/publications/effects-sanctions-and-counter-sanctions-eu-russian-trade-flows#_ftn2.

Rusya Merkez Bankası, <https://www.cbr.ru/eng/>.

IMF Trade Statistics, <http://www.imf.org/en/Data>.

Cross-Border Merger Control: Challenges for Developing and Emerging Economies, OECD.

Nataliya Katser-Buchkovska, *Why Ukraine is central to Europe's energy security*, <https://www.weforum.org/agenda/2017/07/why-ukraine-is-central-to-europe-s-energy-security/>.

YAYIN İLKELERİ

253

Güvenlik
Stratejileri

Yıl: 13

Sayı: 26

GSD'ye gönderilen makalelerin daha önce yayımlanmamış ve ilgili alan literatürüne katkı sağlayacak derecede özgün olması gereklidir. Bilimsel toplantılarda sunulmuş bir bildiriye dayanan aday makale, ilgili bildiri kitapçığında yayımlanmamış olması ve bu durumun belirtilmesi koşuluyla kabul edilebilir.

Yayımlanmak üzere GSD editörlüğü eposta hesabına iletilen makale metinleri, aşağıda belirtilen şekil şartlarını taşımaları ve konu/ alan açısından uygun bulunmaları halinde alan uzmanı (en az) iki hakeme gönderilir. Hakem değerlendirmelerinin tamamı sunulan çalışmanın değişiklik yapılmaksızın yayımlanması yönünde ise aday makale yayım sırasına alınır.

Dergi editörlerinin ve hakemlerin aday makale metninde biçim, yöntem ya da içerik açılarından değişiklik/ düzeltme talep etmeleri halinde, yazar durumdan haberdar edilir ve en geç 20 gün içinde metni yeniden düzenleyerek iletmesi istenir. Katılmadığı hususlar olması durumunda, yazar bunları gerekçeleri ile cevabi bir yazıyla bildirme hakkına sahiptir. Yazar tarafından hakem raporlarına verilen cevap ve/veya hakem görüşleri doğrultusunda yeniden düzenlenmiş makale metni editörlük ve gerekiyorsa hakemlerce tekrar incelenir. Aday makale, alan uzmanı en az iki hakemin "yayımlanabilir" onayı vermesinden sonra, ilk Yayın Kurulu toplantısına gündemine alınır ve burada alınacak nihai karar sonrası yayımlanır.

Güvenlik Stratejileri Dergisi'nde yayımlanan makale ve kitap incelemelerinde ifade edilen görüşler yazarlarının şahsi bilimsel değerlendirmeleri olup, mensup oldukları kurum ve kuruluşlar ile derginin yayımcısı olan Atatürk Stratejik Araştırmalar Enstitüsü ve Milli Savunma Üniversitesi'nin kurumsal görüşü niteliğini taşımaz.

Makale ve Kitap İncelemesi Metin Şekil Esasları

1. GSD'nin yayın dili Türkçe'dir. Ancak İngilizce, Fransızca ve Almanca makale ve değerlendirme yazıları da yayımlanabilir. Türkçe makalelerin imla ve noktalamasında Türk Dil Kurumu kurumsal web sayfasında erişilebilen güncel sözlük ve yazım kuralları esas alınır. Gönderilen yazılar dil ve anlatım açısından bilimsel ölçülere uygun, açık ve anlaşılır olmalıdır.
2. Gönderilen makale metninin azami hacmi 12.500 kelime (öz, *abstract*, kaynakça, özet ve dipnotlar dâhil) olmalıdır.
3. Kitap incelemelerinin azami hacmi 4000 kelime olmalıdır. Başlık bilgilerinde tanıtım veya inceleme yapılan eserin adı, yazarı, yayımlandığı şehir ve yayınevi, yayım yılı ve ISBN numarası yazılmalıdır. Çalışmanın sonuna incelemeyi veya tanıtımı yapan yazarın unvanı, görev yeri ve elektronik posta adresi yazılmalıdır. İnceleme, kitapta ortaya konulan en önemli noktaları öne çıkararak, çalışmanın dil, üslup, yöntem, teorik yaklaşım ve kavramsallaştırma, bulguları destekleyen kanıtlar ve ulaşılan sonuçların ilgili alana katkısı açılarından eleştirel olarak tartışılması şeklinde kaleme alınmış olmalıdır.
4. Türkçe makalelerin başlık ve metinleri arasında, Türkçe ve İngilizce olarak hazırlanmış azami 150 kelimelik öz ile beş anahtar kelime yer almalıdır. Öz, makalenin kaleme

alınma amacını, yöntemini, hipotezini/araştırma sorusu, bulguları ve sonucunu kısaca belirtmelidir. Ayrıca makalenin sonunda 750 kelimeyi geçmeyecek şekilde Türkçe ve İngilizce geniş özete yer verilmelidir. Geniş özet, özde yer verilen hususlara ilâve olarak vurgulanması gerekli görülen noktaları, tartışmaları ve makalenin genel akışını içermelidir.

5. Yazar adı, makale başlığının altına yazılmalı; yazarın unvanı, görev yeri ve elektronik posta adresi dipnotta (*) işareti ile 9 punto yazılarak belirtilmelidir. Diğer açıklamalar için yapılan dipnotlar metin içinde ve sayfa altında numaralandırılarak verilmelidir.

6. Metinler Times New Roman karakteri kullanılarak, 11 puntoda ve 1,5 satır aralığına sahip olacak şekilde yazılmalıdır. Dipnotlar ise 9 punto ve 1 aralıklı yazılmalıdır.

7. Paragraf özellikleri hizalama iki yana ve satır aralığı 1,5 şeklinde olmalıdır. Sayfa numaraları ise altta verilmelidir.

8. Makalelerde kullanılacak altbaşlıklar koyu yazılmalı ve rakam ile numaralandırılmalıdır.

9. Dipnotlarda atıflar aşağıdaki şekillerde verilmelidir.

9.1. Kitaplara yapılan atıflarda yazar adı ve soyadı, *eser adı*, (varsa cilt numarası), (varsa çeviren), yayınevi, yayımlandığı yer, yayımlandığı tarih ve sayfa numarası aşağıdaki örneklere uygun olarak sırayla verilecektir.

Tek yazarlı kitap: Henry Kissinger, *Dünya Düzeni*, (çev. Sinem Sultan Gül), Boyner Yayınları, İstanbul, 2016, ss. 14-16.

İki yazarlı kitap: George Friedman ve Meredith Friedman, *Savaşın Geleceği-21. Yüzyılda Güç, Teknoloji ve Amerikan Dünya Egemenliği*, (çev. Enver Günsel), Pegasus Yayınları, İstanbul, 2015, s. 114.

Çok yazarlı kitap: Pınar Bilgin vd., *Türkiye Dünyanın Neresinde?-Hayali Coğrafyalar, Çarpışan Anılar*, Koç Üniversitesi Yayınları, İstanbul, 2015, s. 19.

Çeviri: Walter Isaacson, *Steve Jobs*, çev. Dost Körpe, Domingo Yayınevi, İstanbul, 2011, s. 540.

Yazar bilgisi verilmemiş kitap: “Türkiye ve Dünyada Yükseköğretim”, *Bilim ve Teknoloji*, TÜSIAD Yayınları, İstanbul, 1994, s. 81.

Çok ciltli kitap: Halil İnalçık, *Osmanlı İmparatorluğu'nun Ekonomik ve Sosyal Tarihi* (çev. Halil Berktaş), Cilt: 1, Eren Yayınları, İstanbul 2000, s. 100.

9.2. Makalelere yapılan atıflarda yazar adı ve soyadı, “makale adı” (varsa çeviren), *yayımlandığı süreli yayının adı*, yayımlandığı yıl, cilt no (Romen)/sayı, dergide yer aldığı sayfa aralığı, alıntının yapıldığı sayfa numarası aşağıdaki örneklere uygun olarak sırayla verilecektir. Ansiklopedi maddelerine yapılan atıflarda da makalelere atıf şekli kullanılacaktır.

Tek yazarlı makale: R. Kutay Karaca, “Türkiye-Çin Halk Cumhuriyeti İlişkilerinde Doğu Türkistan Sorunu”, *Gazi Akademik Bakış*, 2008, Cilt: 1, 219-245, s. 220.

Derleme kitaplar ve bildiri kitaplarında bölüm/makale: Engin Avcı, “Türkiye’de Terörizm ve Terörizmle Mücadele”, Gökhan Sarı ve Cenker Korhan Demir, (ed.), *Güvenlik Bilimlerine Giriş*, Jandarma Basımevi, Ankara, 2015, 281-310, s. 305.

9.3. **Konferanslarda Sunulan Tebliğler:** Dritan Egro, “Arnavutluk’ta Osmanlı Çalışmaları”, *XIII. Türk Tarih Kongresi, Bildiriler, 4-8 Ekim 1999*, Cilt: I, TTK Yayını, Ankara, 2002, s. 14.

9.4. İnternet Dergisinde Makale: Hasan Kopkallı, “Does frequency of online support use have an effect on overall grades?”, *The Turkish Online Journal of Distance Education*, <http://tojde.anadolu.edu.tr/> (Erişim Tarihi: 18.11.2009).

9.5. Tezlere yapılan atıflarda yayımlanmamış tezlerin başlıkları için *italik* kullanılmayacaktır. Yazar adı ve soyadı, tezin adı, tezin derecesi, tezin yapıldığı kurum ve enstitü, yapıldığı yer ve tarih, sayfa numarası aşağıdaki şekilde verilecektir.

Atasay Özdemir, Uluslararası Sistemdeki Etkin Aktörlerin İran'ın Nükleer Programına Yaklaşımları, Doktora Tezi, Harp Akademileri Komutanlığı Stratejik Araştırmalar Enstitüsü, İstanbul, 2013, s. 53.

9.6. İnternet üzerinden erişilebilen açık kaynaklara yapılan atıflar, aşağıdaki örneğe göre yapılacaktır.

T.C. Dışişleri Bakanlığı Resmî İnternet Sayfası, “Türkiye Ukrayna Anlaşması”, <http://www.mfa.gov.tr/turkce/grouph/ikili/11.htm> (Erişim Tarihi: 14.07.2010).

10. Aynı kaynağa yapılan atıflarda yazar adı ve soyadı, age (adı geçen eser), agm (adı geçen makale) ve agy (adı geçen yayın) ifadesi ve sayfa numarası kullanılmalıdır. Aynı yazarın birden fazla eseri kullanılıyorsa yapılan atıflarda yazar adı ve soyadı, eserin yayım tarihi, age ifadesi ve sayfa numarası yazılmalı; yazarın aynı tarihli birden fazla eseri kullanılıyorsa, eser tarihinin yayına a, b, c harfleri konularak atıf yapılmalı ve bu durum kaynakçada da belirtilmelidir.

11. Ekler yazının sonunda verilecek ve altında belgenin içeriği ve kaynağına dair kısa bilgi yer alacaktır. Tablo ve şekiller (grafik dahil), Ekler kısmında verilebileceği gibi metin içerisine de yerleştirilebilir. Metin içerisinde verilmeleri durumunda tablo ve şekiller kendi içinde sıralanarak numaralandırılmalı (Tablo: 1, Şekil: 2 gibi) ve gerek bu numara gerekse tablonun/ şeklinin içeriğine dair tanıtıcı başlık tablonun/ şeklin üst orta kısmında verilmelidir. Tablo, şekil, grafik ve resim için alıntı yapılmışsa, mutlaka kaynak belirtilmelidir.

12. Aday makale metinlerinin sonlarında, alfabetik sıra ve alıntı türüne (kitaplar, makaleler, internet kaynakları vs.) göre tasniflenmiş kaynakça verilmesi gerekmektedir. Bu kaynakça makalenin yayımlanması durumunda metinde yer almayacak, makale değerlendirme sürecinin hızla yürütülebilmesi için kullanılacaktır.

SUBMISSION GUIDELINES

Articles submitted to the Journal of Security Strategies (JSS) shall not be previously published and shall be authentic in a way that it will contribute to literature of the relevant field. Articles based on presentations submitted in scientific meetings may be accepted for evaluation, provided that they have not been published in the proceedings of the meetings and that the authors indicate it so.

If the article submitted to the e-mail address of the editorial board comply with the formatting principles presented below and is found to eligible in terms of subject/field, it is sent to (at least two) referees who are experts in the field. If all the referee reviews approve the article to be published without any change, the candidate article in question is taken to the list of articles to be published.

If the editors or the referees request changes/corrections in the article in terms of format, method or content, the author is notified of these requests and is asked to edit the article within 20 days at the latest. In the event that he/she does not agree with these requests or some parts of them, the author has the right to report them by presenting his/her reasons in a written reply to the editorial board. The author's response to the requests of changes/corrections and/or the article which has been edited by the author in accordance with the requests of changes/corrections are revised by the editors and, if necessary, by the referees again. After the article gets "publishable" approval from at least two referees who are experts in their fields, it is taken to the agenda of the next meeting of the Editorial Board and gets published after the final decision to be taken in this meeting.

Opinions expressed in the articles and book reviews published in the JSS are the personal scientific evaluations of the authors and are not, in any way, the institutional views or opinions of their own organizations/institutes or of the Atatürk Institute of Strategic Studies or Turkish National Defense University.

Formatting Principles for Articles and Book Reviews

1. The publication language of JSS is Turkish. However, articles written in English, German, and French may also be published. The texts submitted shall be clear and understandable, and be in line with scientific criteria in terms of language and expression.
2. The article submitted shall have maximum of 12,500 words including abstract, summary, bibliography, and footnotes.
3. The book reviews shall have maximum of 4000 words. Title information of the book reviews shall include the name of the book reviewed, the author, the city of publication, the publication house, the publication year and the ISBN number. Name of the reviewer, his/her title, institution, and e-mail address shall be written at the end of the review.

The reviews shall be written by pointing out the most important points outlined in the book and also in the form of critical discussion on the book's language, style, methodology, theoretical approach and conceptualization, evidences supporting the findings and results obtained.

4. The articles shall be submitted with the abstract no longer than 150 words and five keywords. The abstract shall include purpose, method, hypothesis/question and findings of the article and present the conclusion reached in the article shortly. The article shall also have a summary no longer than 750 words at the end of the text. The summary shall include the points and arguments which are considered to emphasize and the general outline of the article, in addition to the points pointed out in the abstract.

5. Name of the author shall be placed under the title of the article; his/her title, place of duty and e-mail address shall be indicated in the footnote with (*) in 9 type size. Footnotes for other explanations shall be provided both in the text and at the bottom of the page in numbers.

6. The type character shall be Times New Roman, 11 type size, line spacing 1.5, footnotes in 9 type size and with single line spacing.

7. Paragraphs shall be justified and line spacing shall be 1.5. Page numbers shall be placed at the bottom of the page.

8. Subheadings shall be written in bold and given numbers.

9. References in the footnotes shall be given as specified below.

9.1. For references to the books, name and surname of the author, *name of the book*, (volume number, if available), (translator, if any), publisher, place of publication, date of publication, and page number shall be given in accordance with the following examples.

Books with single author: Henry Kissinger, *World Order*, Penguin Press, New York, 2014, pp. 23-30.

Books with two authors: George Friedman and Meredith Friedman, *The Future of War-Power, Technology and American World Dominance in Twenty-First Century*, St. Martin's Pres, New York, 1996, p. 113.

Books with more than two authors: Pinar Bilgin et al, *Türkiye Dünyanın Neresinde?-Hayali Coğrafyalar, Çarpışan Anılar*, Koç University Press, İstanbul, 2015, p. 19.

Translated books: Walter Isaacson, *Steve Jobs*, trans. Dost Körpe, Domingo Publication, İstanbul, 2011, p. 540.

Books with name or editor non-specified: "Türkiye ve Dünyada Yükseköğretim", *Bilim ve Teknoloji*, TÜSİAD Publication, İstanbul, 1994, p. 81.

Publication with more than one volume: Halil İnalçık, *Osmanlı İmparatorluğu'nun Ekonomik ve Sosyal Tarihi* (trans. Halil Berktaş), Vol: 1, Eren Publication, İstanbul 2000, s. 100.

9.2. For references to the articles, name and surname of the author, "name of the article" (translator, if any), *name of the periodical in which it is published*, year of publication, volume no./issue no., page range in the periodical, and page number of the reference given shall be given in accordance with the following examples. Entries from encyclopedias shall be given reference as if they are articles.

Article with one author: John C. Grene, "Reflections on the Progress of Darwin Studies", *Journal of the History of Biology*, 1975, Vol: 8, 243-273, p. 270.

Chapter/Article in compilation books: Engin Avcı, "Türkiye'de Terörizm ve Terörizmle Mücadele", Gökhan Sarı and Cenker Korhan Demir, (ed.), *Güvenlik Bilimlerine Giriş*, Gendarmerie Publishing House, Ankara, 2015, 281-310, p. 305.

9.3. Presentation in Conference: Dritan Egro, “Arnavutluk’ta Osmanlı Çalışmaları”, *XIII. Türk Tarih Kongresi Bildirileri, 4-8 October 1999*, Vol: I, TTK Publishing, Ankara, 2002, p. 14.

9.4. Article from Internet Journal: Hasan Kopkallı, “Does frequency of online support use have an effect on overall grades?”, *The Turkish Online Journal of Distance Education*, <http://tojde.anadolu.edu.tr/> (Access date: 18.11.2009).

9.5. For reference to the theses, no *italics* shall be used for titles of non-published theses. Name and surname of the author, name of thesis, degree of the thesis, institution or institute to which the thesis is presented, place and date of the thesis, page number shall be given in accordance with the following example.

Atasay Özdemir, The Approaches of the Major Actors in the International System to Iran’s Nuclear Programme, Ph.D. Thesis, Turkish War Colleges, Strategic Research Institute, İstanbul, 2013, p. 53.

9.6. References to the open sources accessible via Internet shall be given in accordance with the following example.

The Republic of Turkey, Ministry of Foreign Affairs, Official Web Site, “Agreement between Turkey and Ukraina”, <http://www.mfa.gov.tr/turkce/grouph/ikili/11.htm> (Access date: 14.07.2010).

10. References for the same publication shall be made by writing down the name and surname of the author, *ibid*, and page number. If more than one publication from the same author is to be referenced, name and surname of author, year of publication, *ibid*, and page number shall be used. If more than one publication with same year of publication from the same author is to be referenced, letters a, b, c, and so forth shall be used after year of publication, and it shall also be stated in bibliography.

11. Attachments (documents) shall be presented at the end of the text and brief information as to the content and source of the document shall be presented at the bottom of it. Tables and figures (including graphics) may be presented within the text of the article as well as in the attachments. If they are to be presented within the text of article, tables and figures shall be organized and numbered according to their own types (e.g. Table:1, Figure:1, etc). Along with the number of the table or figure, an informative title for the table or the figure shall be written on the top center of it. If tables, figures, graphics or pictures are quoted from somewhere else, the source shall be referenced.

12. Resources shall be sorted alphabetically and according to their types (books, articles, internet resources, etc.) in a bibliography at the end of the article. This bibliography is not to be included in the article, if the article is accepted as “publishable”, but it is used to speed up the evaluation process.

